ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΗ, ΒΑΣΕΙ

ΤΩΝ ΕΣΧΑΤΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ Α΄ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ ΚΑΙ ΣΑΣ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
Γαλατᾷ, ὁδῷ Μαχμουδιέ, ἀριθ. 19.

1912

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΗ, ΒΑΣΕΙ

ΤΩΝ ΕΣΧΑΤΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΓΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΣ Α΄ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
Γαλατᾷ, ὁδῷ Μαχμουδιέ, ἀριθ. 19.

1912

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΙΔΟΥ
1942
0 4 ΙΟΥΛ. 2000

Πάντα τὰ ἀντίτυπα δέον νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἐκδοτῶν

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Βιβλιεκδοτικῶν Κατασημάτων

Π. Ἀγγελίδου καὶ Σίας.

Ἐν Γαλατᾷ, ὁδῷ Καμόντο ἀριθ. 8

(110)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

1. Τί παθαίνει εἷς ἄσκεπτος τράγος, ὅστις κατῆλθεν εἰς ἕνα βαθὺν κρημνόν.

Τράγος τις ἐν καιρῷ θέρους καταληφθεὶς ὑπὸ ἰσχυρᾶς δίψης ἀπεμακρύνθη ἐκ τοῦ ποιμνίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκε, καὶ κατῆλθεν εἷς τινα βαθὺν κρημνόν, ἵνα πίῃ ὕδωρ.

Ἀφ' οὗ δ' ἔπιε καὶ ἐκόρεσε τὴν δίψαν του, προσεπάθει ν' ἀνέλθῃ ἐκ τοῦ κρημνοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο.

Μετενόει λοιπόν, διότι κατέβη, καὶ ἐζήτει βοηθόν.

Μία ἀλώπηξ κατὰ τύχην διερχομένη ἐκεῖθεν, ἤκουσε τὰς φωνὰς τοῦ τράγου καὶ πλησιάσασα εἶπε πρὸς αὐτόν: «Ὦ ἀνόητε τράγε, ἂν εἶχες τόσας φρένας, ὅσας τρίχας ἔχεις εἰς τὸν πώγωνά σου, δὲν θὰ κατήρχεσο εἰς τὸν βαθὺν αὐτὸν κρημνόν, ἂν δὲν ἐξήταζες πρότερον, πῶς θὰ ἠδύνασο νὰ ἀνέλθῃς».

2. Πῶς δύο ἔξυπνα κοράσια σώζονται ἀπὸ τὴν χιόνα.

Δύο χωρικῶν κορασίων ἡ θεία, ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτῶν, κατῴκει εἰς τὸ πλησίον χωρίον.

Ἡ θεία των αὕτη τὰ ἠγάπα πολὺ καὶ πολλάκις τὰ προσεκάλει καὶ ἔμενον ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς.

Ἔπειτα, ὅτε ἐπλησίαζε νὰ νυκτώσῃ, τὰ ἔστελλε πάλιν εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ τὰ κοράσια ἤθελον νὰ μεταβῶσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ πρωΐας.

Ὁ χειμὼν ἦτο βαρύς. Ἐνεδύθησαν καλά, ἔλαβον τὰς ρόκας, ἵνα ἐργασθῶσι ἐκεῖ, καὶ ἐξεκίνησαν.

Διῆλθον τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον ἔκειτο ἐν τῷ μεταξὺ τῶν δύο χωρίων, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν θείαν των.

Αὕτη, ὅτε τὰ εἶδεν, ἐχάρη πολὺ καὶ τὰ περιεποιήθη ὅσον ἠδύνατο καλύτερον.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν, ὅτε ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, τὰ κοράσια ἀπεχαιρέτισαν τὴν θείαν των καὶ ἐξεκίνησαν, ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ δάσος, ἤρχιζε νὰ χιονίζῃ καὶ νὰ φυσᾷ τόσον πολύ, ὥστε τὰ παιδία δὲν διέκριναν πλέον τὸν δρόμον καὶ δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ προχωρήσωσιν οὔτε νὰ ὀπισθοχωρήσωσιν.

Ἐκεῖ παρὰ τὴν ὁδὸν εἶδον μικρόν τι σπήλαιον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε παχὺ στρῶμα χιόνος, καὶ ἐκεῖ κατέφυγον.

Πρὶν ὅμως εἰσέλθωσιν εἰς αὐτό, ἔδεσαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς μιᾶς ρόκας ἓν ἐρυθρὸν μανδήλιον, τὸ ὁποῖον εἶχον, καὶ ἐνέπηξαν αὐτὴν στερεῶς ἐπὶ τοῦ χιονοσκεποῦς σπηλαίου. Ἐσκέφθησαν ὅτι, ἐὰν τυχὸν διήρχετό τις ἐκεῖθεν, θὰ ἔβλεπε τὸ ἐρυθρὸν μανδήλιον καὶ θὰ ἤρχετο εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

Ὅτε ἦλθεν ἡ νύξ, ἡ χιὼν ἔπιπτε πυκνοτέρα. Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκοντο τὰ κοράσια, ἐκλείσθη ὑπὸ τῆς χιόνος.

Ἐκεῖ δὲ καθήμενα τὰ δυστυχῆ ἤκουον ἔξω τὸν βύαν νὰ φωνάζῃ καὶ τὴν θύελλαν νὰ μαίνηται. Τὰ κακόμοιρα ἐκ τοῦ φόβου ἔτρεμον! Ὁ πανάγαθος ὅμως Θεὸς ἠγρύπνει ἄνωθεν αὐτῶν. Τέλος ἀφοῦ προσηυχήθησαν ἀπεκοιμήθησαν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπειδὴ τὰ κοράσια δὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀνησύχουν πολὺ καὶ ἔστειλαν ἄνθρωπόν τινα εἰς τὴν θείαν των, ἵνα μάθωσι, τί συμβαίνει.

Ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἐπανῆλθε καὶ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν δὲν εἶνε εἰς τὴν θείαν καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς προηγουμένης ἡμέρας εἶχον ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν, ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ χωρίον ὑπέθεσαν, ὅτι θὰ κατέχωσεν αὐτὰ ἡ χιὼν καθ' ὁδὸν καὶ ἐταράχθησαν πολύ.

Προσεκάλεσαν ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν καὶ λαβόντες πτύα ἔτρεξαν εἰς τὸ δάσος πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν κορασίων.

Ἐνῷ ἠρεύνων ἐκεῖ, εἶδον ἐρυθράν τινα σημαίαν, ἥτις ἐξεῖχεν ὀλίγον ὑπεράνω τῆς χιόνος. Οἱ ἄνθρωποι ἀνε-

γνώρισαν τὸ μανδήλιον καὶ ἐνόησαν, ὅτι ἐκεῖ ἦσαν τὰ κοράσια.

Τρέχουσιν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ καλοῦσιν αὐτὰ μὲ τὸ ὄνομά των, ὅσον ἠδύναντο δυνατώτερα. Τὰ κοράσια ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν αὐτῶν καὶ ἤρχισαν καὶ αὐτὰ νὰ φωνάζωσι δυνατὰ ἐκ τοῦ σκονεινοῦ καὶ χιονοσκεποῦς αὐτῶν καταφυγίου.

Δὲν ἠδύναντο ὅμως νὰ ἐξέλθωσιν. Ἡ χιὼν ἦτο πολλὴ καὶ ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶχε φραχθῇ ἐντελῶς ὑπ' αὐτῆς· τότε οἱ ἄνδρες διὰ τῶν πτύων ἀπομακρύνουσι τὴν χιόνα καὶ εὑρίσκουσι τὰ δύο κοράσια τρέμοντα ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ φόβου.

«Δόξα σοι ὁ Θεός!», εἶπον μιᾷ φωνῇ πάντες καὶ περιχαρεῖς ἐπέστρεψαν εἰς τὸ χωρίον των.

Ἡ μήτηρ ἰδοῦσα τὰ δύο της κοράσια, τὰ ὁποῖα ἔκλαιεν ὡς ἀποθανόντα, ἐλιποθύμησε.

Συνῆλθεν ὅμως μετ' ὀλίγον, ηὐχαρίστησε τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν τέκνων της, τὰ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ περιπαθέστατα κατεφίλει αὐτά.

---

3. *Πόσον εὐφυῶς ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Χαβρίας ἀποφεύγει ἐπίθεσιν μεγάλου στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων.*

Ἐτολέμουν ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ διέταξαν τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Χαβρίαν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν τῶν ἀντιπάλων.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν παρέλαβεν ὁ Χαβρίας ἱκανὴν στρατιωτικὴν δύναμιν, ἐπορεύθη εἰς τὴν Πελοπόννησον καί, καταλαβὼν τὴν Λακωνικήν, ἥρπασεν ἐξ αὐτῆς πολλὰ λάφυρα, καὶ συνέλαβεν ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς αἰχμαλώτους.

Ἐξελθὼν δ' ὅμως ἐκ τῆς Σπάρτης ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Ἀγησίλαος μετὰ περισσοτέρας δυνάμεως κατεδίωξε τὸν Χαβρίαν καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἴς τινα λόφον, οὐχὶ μακρὰν τῆς Σπάρτης καὶ ἐκεῖ νὰ στήσῃ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ.

Ἀκολουθήσαντες δὲ αὐτὸν κατὰ πόδας καὶ οἱ Σπαρτιᾶται ἐστρατοπέδευσαν πέντε χιλιόμετρα μακρὰν τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀθηναίων.

Ἐπειδὴ δ' ὁ Χαβρίας κατενόει, ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο μαχόμενος νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς ἀντιπάλους, παρήγγειλεν εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ καίωσι πολλὰ πυρὰ κατὰ τὴν νύκτα, καὶ κατὰ τὸ μεσονύκτιον τὰ μὲν ὑποζύγια ζῷα καὶ τὰ τρόφιμα νὰ ἀφήσωσιν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ λόφου αὐτοὶ δὲ νὰ ἀναχωρήσωσι διὰ τοῦ ὄπισθεν μέρος τοῦ λόφου. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταῦτα πράξαντες ἀπεχώρησαν κρυφίως. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἔβλεπον τὰ πυρὰ καὶ ἤκουον τὰς φωνὰς τῶν ζῴων, ἐνόμισαν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ λόφου.

Διὰ τοῦτο, εὐθὺς ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συναχθέντες ἐβάδιζον κατὰ τοῦ λόφου.

Ὅτε δ' ἐπλησίασαν εἰς αὐτὸν καὶ εἶδον μόνον τὰ ζῷα τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀθηναίων, ἀνεβόησεν ὁ Ἀγησίλαος: «Εὖγε, ὦ Χαβρία· κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἀπέδειξας εὐφυῶς, ὅτι τῷ ὄντι εἶσαι ἄριστος στρατηγός».

---

4. Τί παθαίνει εἷς βιαστικὸς ἁμαξηλάτης.

Ἡμέραν τινὰ περὶ τὴν ἑσπέραν γέρων τις χωρικὸς ἐπέστρεφε πεζὸς ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸ χωρίον του.

Ἡ ὁδὸς ἦτο ἀθλιωτάτη· εἶχε πολλὰς πέτρας καὶ πολλὰ κοιλώματα καὶ διὰ τοῦτο ὁ γέρων περιεπάτει ἀργὰ ἀργὰ καὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς.

Καθ' ὁδὸν συναντᾷ αὐτὸν εἷς ἁμαξηλάτης, ὅστις ἐμάστιζεν ἀδιακόπως τοὺς ἵππους του, ὅπως τρέχωσι ταχέως.

Πρώτην φορὰν μετέβαινεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ δὲν ἐγνώριζεν τὴν ὁδόν.

Ὅτε εἶδε τὸν γέροντα, τὸν ἠρώτησε: «Θὰ προφθάσω, καλέ μου γέρον, πρὶν νυκτώσῃ, νὰ φθάσω εἰς τὴν πόλιν;».

«Ἂν τρέχῃς τόσον ταχέως», ἀπεκρίθη ὁ γέρων, «ἀδύνατον νὰ προφθάσῃς· ἂν ὅμως προχωρῇς σιγὰ σιγά, τότε βεβαίως θὰ προφθάσῃς».

Ὁ ἁμαξηλάτης ἐξεπλάγη ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ γέροντος, ἐγέλασε καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν: «Εἶναι τρελλὸς ὁ δυστυχὴς καὶ δὲν γνωρίζει, τί λέγει!»

Καὶ ἐμάστιζε τοὺς ἵππους ἰσχυρότατα, ὅπως τρέχωσι τάχιστα.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης ἡμέρας ὁ γέρων μετέβαινεν ἐκ τοῦ χωρίου του εἰς τὴν πόλιν.

Ἀφοῦ ἐβάδισε περὶ τὴν μίαν ὥραν, συνήντησε τὸν ἁμαξηλάτην καθ' ὁδόν. Ἀλλὰ πῶς τὸν εὗρεν! Εἰς ἀθλίαν κατάστασιν! Ἡ ἅμαξα ἔκειτο κατὰ γῆς ἀνεστραμμένη καὶ εἷς ἐκ τῶν τροχῶν θρίμματα μακρὰν αὐτῆς.

Ἐκ τῆς μεγάλης ὁρμῆς, μεθ' ἧς ἔτρεχον οἱ ἵπποι, ἐθραύσθη εἷς ἐκ τῶν τροχῶν καὶ ἡ ἅμαξα ἀνετράπη.

Ὅλην τὴν νύκτα προσεπάθει ὁ ἁμαξηλάτης νὰ ἐπιδιορθώσῃ αὐτήν, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον. Ἦτο μόνος καὶ ἐργαλεῖα δὲν εἶχεν.

Ἵστατο λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἀκίνητος πλησίον τῆς ἁμάξης καὶ ἔβλεπεν αὐτὴν περίλυπος. Δὲν ἐγνώριζε τί νὰ πράξῃ.

Μόλις εἶδε τὸν γέροντα, λέγει πρὸς αὐτὸν τεθλιμμένος: «Καλὰ μοὶ εἶπες, ὅτι ἔπρεπε νὰ τρέχω ὀλιγώτερον, ἐὰν ἤθελα νὰ φθάσω ταχύτερον εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐγὼ δὲν σὲ ἤκουσα. Αὐτὰ παθαίνουν ὅσοι σπεύδουν εἰς τὴν ἐργασίαν των.

«Ὅ,τι ἔγινε πλέον ἔγινεν», εἶπεν ὁ καλὸς γέρων. «Περίμενε ἀκόμη ὀλίγον καὶ ἐγὼ θὰ ἐπιστρέψω ἀπὸ τὴν πόλιν μὲ ἕνα ἁμαξοποιόν, διὰ νὰ σὲ βοηθήσῃ».

5. Διὰ τίνων μέσων γίνεται ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ μεταφορὰ κατὰ ξηράν.

α'. Αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ γέφυραι.

Διὰ νὰ συγκοινωνοῦν εὐκόλως πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι κατὰ ξηρὰν καὶ διὰ νὰ μεταφέρωσιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀσφαλῶς τὰ πράγματα αὐτῶν χρειάζονται πρὸ παντὸς ἄλλου *αἱ ὁδοί*.

Πλείστους τόπους συνδέουσιν ἀκόμη ὁδοὶ στεναὶ καὶ ἀνώμαλοι, τὰς ὁποίας ἐσχημάτισαν οἱ πόδες τῶν διαβατῶν. Αἱ ὁδοὶ αὐταὶ λέγονται *τρίβοι*.

Χωρία καὶ πόλεις συγκοινωνοῦσι δι' *ὁδῶν ἁμαξιτῶν*, τὰς ὁποίας κατασκευάζει ἡ Πατρὶς διὰ τῶν χρημάτων τῶν τέκνων αὐτῆς.

Καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους πολλῶν ὁδῶν ὑπάρχουσι *τάφροι*. Δι' αὐτῶν ἐκρέει ἔξω τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν.

Ἐνίοτε ρίπτουσι κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν σωροὺς χαλίκων, τὰ *σκίρρα*, καὶ σωροὺς χώματος. Δι' αὐτῶν οἱ ἐργάται θὰ γεμίσωσιν, ὅσα κοιλώματα ἔχουσιν ἀνοίξει τῶν ἁμαξῶν οἱ τροχοί, ἢ θὰ ἐπισκευάσωσιν, ὅ,τι κατέστρεψαν αἱ βροχαί.

Κατὰ χίλια μέτρα ὁρθοῦται στυλίσκος, τὸ *ὅριον*, δεικνύων τὸν ἀριθμὸν τοῦ σταδίου. *Στάδιον* εἶνε τὰ χίλια μέτρα.

Καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν οἱ ἀρχαῖοι ἀνίδρυον κατὰ τὰς ὁδοὺς τοιαῦτα ὅρια, τοὺς *Ἑρμᾶς*, στήλας τετραγώνους ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ἐχούσας κεφαλὴν Ἑρμοῦ ἐπὶ

τῆς κορυφῆς. Ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτῶν ὄψεως ἦτο γεγραμμένον γνωμικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὁ ἀριθμὸς τῶν σταδίων. Ἡ θέα τῶν Ἑρμῶν τούτων ἔτερπε καὶ ἐδίδασκε τοὺς διαβάτας.

Τὸ μέρος τῶν ὁδῶν, τὸ ὁποῖον διακόπτει ῥύαξ ἢ χείμαρρος ἢ ποταμός, διαβαίνομεν διὰ *γεφύρας*.

Ἄνωθεν ῥύακος κατασκευάζουσι συνήθως γέφυραν ξυλίνην μέν, ἀλλὰ στερεάν· ἄνωθεν ὅμως χειμάρρων ἢ ποταμῶν κτίζουσι λιθίνας γεφύρας.

Ἡ λιθίνη γέφυρα στηρίζεται ἐπὶ τόξων. Τὰ τόξα στηρίζονται ἐπὶ λιθίνων ποδῶν, ἰσχυρῶν καὶ παχέων, οἱ ὁποῖοι βυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.

Τὸν χειμῶνα κατέρχεται ὠγκωμένος ὁ ποταμὸς καὶ ὁρμητικὸς ζητεῖ νὰ παρασύρῃ τὴν γέφυραν. Ἀλλὰ ματαίως· εἶνε ἀκλόνητοι τῆς γεφύρας οἱ πόδες καὶ καταφρονοῦσι τοῦ ποταμοῦ τὴν μανίαν.

Τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν καὶ τῶν γεφυρῶν ὁρίζουσιν οἱ *μηχανικοί*.

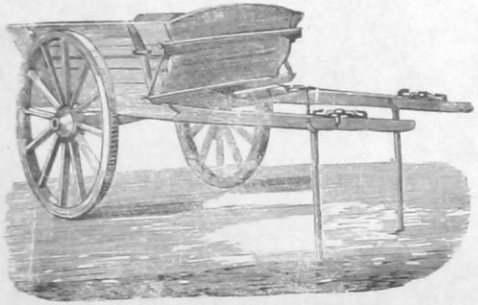
Διὰ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν γεφυρῶν μεταβαίνομεν καὶ μεταφέρομεν διάφορα πράγματα ἀσφαλῶς καὶ εὐκόλως ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

β'. Τὰ ζῷα καὶ αἱ ἅμαξαι.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ πορεύωνται μακρὰς ὁδοὺς πεζοί. Ὡσαύτως δὲν δύνανται νὰ μεταφέρωσιν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις πολλὰ καὶ βαρέα πράγματα.

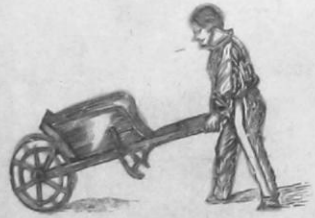
Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας μεταχειρίζονται ὡς μέσα μεταφορᾶς διάφορα ζῷα καὶ διαφόρους ἁμάξας.

Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς χώρας ἡμῶν, ὅπου δὲν ἔχουσιν ἀκόμη χαραχθῆ καλαὶ ὁδοί, μεταφέρονται οἱ ἄν-

θρωποι καὶ τὰ πράγματα ἐπὶ τῶν τρίβων δι' ἵππων, ἡμιόνων καὶ ὄνων. Ἡ τοιαύτη μεταφορὰ καὶ δύσκολος εἶνε καὶ κοπιώδης.

Εἰς τὰ μέρη ὅμως, τὰ ὁποῖα συνδέουσιν ὁδοὶ ἁμαξιτοί, οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πράγματα μετακομίζονται συνηθέστερον διὰ *διτρόχων ἁμαξίων*, τὰ ὁποῖα σύρει μόνον εἷς ἵππος, διὰ *τετρατρόχων ἁμαξίων*, τὰ ὁποῖα σύρουσι συνήθως δύο ἵπποι, καὶ διὰ *τετρατρόχων ἁμαξῶν*, τὰς ὁποίας σύρουσιν εἷς ἢ δύο ἵπποι.

Εἰς τὰς πόλεις ὑπάρχει τάξις ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπαγγέλλονται τὴν μεταφορὰν βαρέων πραγμάτων ἐπὶ

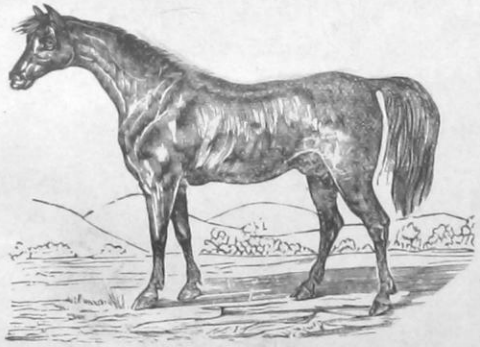
τῶν νώτων αὐτῶν. Εἶνε σκληρὸν νὰ καταπονῇ οὕτως ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν τὸ σῶμα. Διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν αἰώνων οἱ ἄνθρωποι, ἵνα μὴ καταπονῶνται πολὺ κατὰ τὴν μεταφορὰν βαρέων πραγμάτων, μεταχειρίζονται τὴν *χειράμαξαν*.

---

6. Ὁ ἵππος.

Ἐκ πάντων τῶν κατοικιδίων ζῴων τὸ ὡραιότατον καὶ ὑπηρετικώτατον εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὁ ἵππος.

Ὁ ἵππος ἕνεκα τῆς ἰσχυρᾶς αὐτοῦ δυνάμεως, τῆς

ταχύτητος, τῆς ἀντοχῆς εἰς τοὺς κόπους, τῆς νοημοσύνης, τῆς φυσικῆς εὐπειθείας καὶ τοῦ ἡπίου χαρακτῆρος αὐτοῦ κατέστη ὁ πειθήνιος βοηθὸς τοῦ γεωργοῦ, τοῦ βιομηχάνου, τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἐμπόρου, οἵτινες χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν εἰς ἕλξεις, φορτώσεις καὶ πρὸς ἱππασίαν.

Πρὸς τούτοις ἕνεκα τῆς φιλοτιμίας, τῆς τόλμης καὶ τῆς ἀφοβίας αὐτοῦ κατέστη ὁ ἵππος καὶ ὁ ἄριστος συμπολεμιστὴς τοῦ ἀνθρώπου ἐν ταῖς μάχαις.

Ἵππων ὑπάρχουσι πολλὰ γένη, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἰδιαίτερα σωματικὰ καὶ πνευματικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ διὰ τοῦτο εἶνε καταλληλότερον πρὸς ἓν εἶδος ἐργασίας.

Ὁ ἵππος τρώγει κοκκώδεις καρποὺς καὶ ἰδίᾳ κριθὴν καὶ βρόμην, ἄχυρα, τριφύλλιον καὶ ἄλλα ἄγρια τρυφερὰ χόρτα καὶ κατὰ προτίμησιν τοὺς στάχυς αὐτῶν, ἀγαπᾷ δὲ νὰ πίνῃ ὕδωρ καθαρόν.

Ὁ ἵππος ζῇ 25 ἕως 30 ἔτη.

Ὁ θῆλυς ἵππος, ἡ φορβάς, ἐγκυμονεῖ ἐπὶ 11 μῆνας καὶ τίκτει συνήθως ἕνα πῶλον καὶ σπανίως δύο.

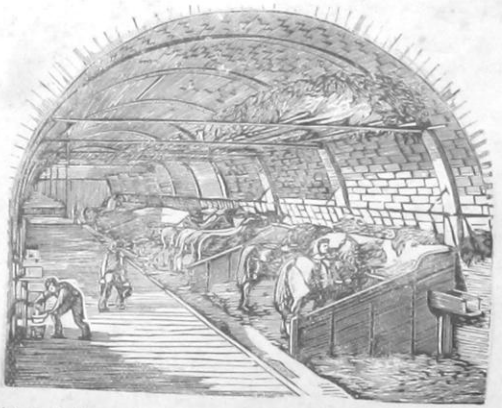
Πρὸς διατήρησιν τῶν ἵππων ἐν καιρῷ ψύχους οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουσι στάβλους, *ἱπποστάσια*.

Τὸ ἔδαφος τῶν ἱπποστασίων πρέπει νὰ κατασκευάζηται ὀλίγον ἐπικλινές, ἵνα ἐκφεύγωσι τὰ οὖρα τῶν ζώων, προσέτι δὲ ἐξ ὑλικοῦ ἀδιαπεράστου ὑπὸ τῶν οὔρων, οἷον ἐκ πλακῶν ἢ ὀπτῶν πλίνθων, τῶν ὁποίων οἱ ἅρμοὶ πρέπει νὰ φράσσωνται καλῶς διὰ θηραϊκῆς γῆς ἢ ὑδραυλικῆς ἀσβέστου.

Ἐν τῷ στάβλῳ ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν ἵππων πρέπει νὰ εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ κοιμῶνται οὗτοι ἀναπαυτικῶς καὶ νὰ μὴ κλέπτωσι τὴν τροφὴν ἀλλήλων.

Πρωτίστη φροντὶς παντὸς ἱπποτρόφου εἶνε νὰ διατηρῇ τὸν στάβλον καθαρόν, νὰ ἀερίζῃ αὐτὸν τακτικῶς καὶ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἵππους τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ καθαρὸν ὕδωρ.

Ὡσαύτως ἀπαραίτητα εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἵππων εἶνε ὁ καθημερινὸς καθαρισμὸς αὐτῶν, ὁ δι' ἐλαίου ψεκασμὸς τῆς ἕδρας καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὴν χώρου πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐντόμων καὶ τὰ λουτρὰ εἰς μέρη παραθαλάσσια ἢ παραποτάμια.

Αἱ ὁπλαὶ τῶν ἵππων προφυλάσσονται ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους διὰ τῶν πετάλων, τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζει ὁ πεταλωτὴς εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ὁπλῆς αὐτῶν.

Οἱ ἵπποι ὑπόκεινται εἰς πολλὰς ἀσθενείας ὁμοίας περίπου πρὸς τὰς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ τούτων ἡ νόσος μαλὶς εἶνε ἀνίατος καὶ κολλητική. Διὰ τοῦτο οἱ ἵπποι οἱ πάσχοντες ἐκ τῆς νόσου ταύτης πρέπει νὰ φονεύωνται, ἵνα οὕτως ἐμποδισθῇ ἡ μετάδοσις τῆς νόσου εἰς ἄλλους ἵππους καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ ἱπποτροφία εἶνε ὁ ἐπικερδέστατος κλάδος τῆς κτηνοτροφίας ἐν γένει καὶ παρέχει εἰς μὲν τὸν ἀγροτι-

κὸν πληθυσμὸν πολλὰς ὠφελείας, εἰς δὲ τὴν ἱπποτρόφον χώραν ἀρκετὸν πλοῦτον καὶ εἰς τὸν στρατὸν ζῷα πολύτιμα ἐν πολέμῳ.

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἱπποτροφίας συντελεῖ πρῶτον τὸ χρῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσάγονται εἰς τὴν χώραν τὰ καλύτερα εἴδη τῶν ἵππων, δεύτερον αἱ διάφοροι ἱππικαὶ ἐκθέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπονέμονται βραβεῖα εἰς τοὺς ἀναθρέψαντας τοὺς εὐγενεστέρους καὶ ὡραιοτέρους ἵππους καὶ τρίτον οἱ ἱππικοὶ ἀγῶνες κατὰ τοὺς ὁποίους βραβεύονται οἱ τρέφοντες ἰσχυροὺς καὶ ταχεῖς ἵππους.

— Σκέπτου πρὸ τοῦ ἔργου. — Κακὴν ἡ ἀκρισία, —Ὅποιος βιάζεται, σκοντάπτει.—Ἄναφτε τὸ λυχνάρι σου, προτοῦ νὰ σ' εὕρῃ ἡ νύκτα.

---

7. Τὶ κακὸν προξενεῖ ἡ ὀκνηρία τοῦ Ἰωάννου, κλειδούχου ἑνὸς σιδηροδρόμου.

Εἰς ἕκαστον σταθμὸν τῶν σιδηροδρόμων διασταυροῦνται πολλαὶ γραμμαὶ σιδηραῖ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Ἐκεῖ συναντῶνται καθ' ὡρισμένας ὥρας ἅμαξαι σιδηροδρομικαί, ἀντιθέτως ἢ πλαγίως ἐρχόμεναι. Ἄλλ' ἵνα μὴ συγκρούωνται, μετατοπίζει ὁ ἐπὶ τούτῳ ὑπάλληλος, ὁ κλειδοῦχος, ἐλαφρῶς τὰς σιδηρᾶς γραμμὰς δι' ἁπλοῦ καὶ εὐκόλου μηχανήματος οὕτως, ὥστε αἱ διασταυρούμεναι ἅμαξαι διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ ἀναλόγως τοῦ δρόμου αὐτῶν.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε διορισθῇ εἴς τινα σταθμὸν τῶν

σιδηροδρόμων τῆς Θεσσαλίας κλειδοῦχος ὁ Ἰωάννης, ἄνθρωπος πολὺ νωθρὸς καὶ φυγόπονος.

Ἦδη ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο ὀκνηρός.

Δὲν ἠγείρετο πρωΐ καὶ μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον πάντοτε ἀργότερον τῶν ἄλλων.

Ἀλλ' οὔτε καὶ καθαρὸς μετέβαινεν οὔτε καὶ παρεσκευασμένος εἰς τὰ μαθήματα.

«Ἐὰν ἀπὸ τῆς παιδικῆς σου ἡλικίας, Ἰωάννη, δὲν συνειθίσῃς νὰ ἐργάζεσαι», ἔλεγεν ὁ διδάσκαλος, «δὲν θὰ ἐργάζεσαι καὶ ὡς ἀνήρ. Καὶ δὲν θὰ προοδεύσῃς ἐν τῇ κοινωνίᾳ· ἄλλοι φίλεργοι καὶ δραστήριοι θὰ σὲ παραγκωνίζωσι. Καὶ ὄχι μόνον σύ, παιδί μου, θὰ γίνῃς δυστυχής, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μεταξὺ τῶν ὁποίων θὰ ζήσῃς, θὰ προξενῇς δυστυχίαν!».

Ὁ Ἰωάννης ὅμως δὲν ἤκουε τὰς συμβουλὰς τοῦ διδασκάλου· καὶ οὔτε γράμματα ἔμαθεν, οὔτε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀπέκτησεν.

Κατώρθωσε βραδύτερον νὰ διορισθῇ κλειδοῦχος εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ νὰ ἐργάζηται τὰς πρώτας ἡμέρας δραστηριώτερον κάπως, οὕτως, ὥστε καὶ οἱ ἀνώτεροι αὐτοῦ νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἦτο ὑπάλληλος χρήσιμος.

Ἀλλ' ἡ ὀκνηρία εἶνε κακὸν ὀλέθριον· δὲν ἀφήνει τὸ θῦμα αὐτῆς εὐκόλως καὶ παραλύει τὰ μέλη αὐτοῦ.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ μένῃ ἄγρυπνος παρὰ

τὴν γραμμήν, καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον νὰ διέλθωσιν ἀντιθέτως δύο σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι, ἦτο ἐξηπλωμένος ἐκ νωθρότητος ἐν τῷ σταθμῷ.

Ἀκούει τὰς μηχανὰς τῶν ἐρχομένων ἁμαξοστοιχιῶν νὰ συρίζωσι μακρόθεν καὶ ἐξέρχεται βραδέως μεταβαίνων εἰς τὸ καθῆκον.

Ἀλλ' ἦτο ἀργά. Δὲν εἶχον μετακινηθῇ τὴν ὡρισμένην στιγμὴν αἱ γραμμαὶ καὶ αἱ ἁμαξοστοιχίαι μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἐρχόμεναι κατ' ἀλλήλων συνεκρούσθησαν μεθ' ὁρμῆς φοβερᾶς!

Τὸ ἀποτέλεσμα ἐπῆλθε φρικῶδες. Αἱ μὲν πρῶται ἅμαξαι ἐτινάχθησαν ἔξω τῆς τροχιᾶς αὐτῶν εἰς μύρια τεμάχια, αἱ δὲ τελευταῖαι ἀνετράπησαν ἐκτροχιασθεῖσαι. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν αὐταῖς ἀνθρώπων ἐφονεύθησαν καὶ ἄλλοι ἐπληγώθησαν.

Φρικῶδες θέαμα! Εἰς τὴν ἥσυχον ἐκείνην θέσιν, ἔνθα μέχρι τοῦδε ἠκούετο μόνον ὁ ψίθυρος τοῦ ἁπαλοῦ ἀνέμου, τώρα ἠκούοντο θρῆνοι καὶ στεναγμοί.

Ἡ ζωὴ τοσούτων ἀνθρώπων καὶ μετ' αὐτῆς ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ ἑκατοντάδων οἰκογενειῶν ἠφανίσθησαν διὰ παντὸς ἕνεκα τῆς ὀκνηρίας ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου.

Καὶ ἐτιμωρήθη μὲν ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος ὀκνηρὸς αὐστηρῶς ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐνεκλείσθη ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἀλλ' ἡ συμφορά, τὴν ὁποίαν προὐξένησεν, ἦτο ἀνεπανόρθωτος.

Τὰ μικρὰ παιδία, τὰ ὁποῖα περιέμενον τοὺς γονεῖς, καὶ αἱ γυναῖκες καὶ αἱ ἀδελφαί, αἵτινες περιέμενον τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, ἔκλαυσαν καὶ ἐφόρεσαν μαῦρα!

Παρῆλθεν ἔκτοτε χρόνος πολύς. Ὁσάκις δὲ ἐνθυμοῦνται τὰ δυστυχήματα αὐτῶν, καταρῶνται τὸν ὀκνηρὸν ἐκεῖνον ἄνθρωπον.

Κατάρα εἰς τὴν ὀκνηρίαν.

---

8. *Διὰ τίνος ἄλλου μέσου γίνεται ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ μεταφορὰ κατὰ ξηράν.*

γ.' Ὁ σιδηρόδρομος.

Τὸ εὐκολώτερον, ταχύτερον καὶ οἰκονομικώτερον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου μεταφέρονται κατὰ ξηρὰν εἰς ἀποστάσεις μεγάλας ἄνθρωποι καὶ πράγματα πολλὰ καὶ βαρέα, εἶνε ὁ *σιδηρόδρομος*.

Ὁ σιδηρόδρομος κινεῖται ἐπὶ σιδηρῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἁμαξιτούς.

Κατὰ τὸ πλάτος τῆς τοιαύτης ὁδοῦ ἔχουσι στρωθῇ ξύλινοι *ράβδοι* καθ' ὡρισμένας ἀποστάσεις· ἄνωθεν δὲ τῶν ράβδων τούτων καὶ κατὰ μῆκος, ἀπο τοῦ ἑνὸς καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄκρου αὐτῶν, ἔχουσι στρωθῇ ράβδοι σιδηραῖ. Ἐπὶ τούτων διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

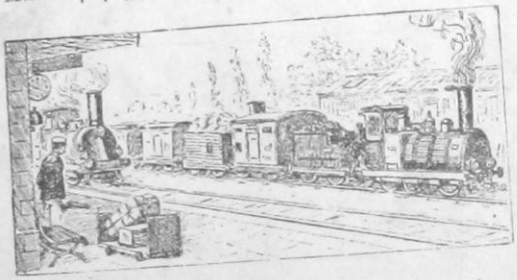
Ὁσάκις τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον διέρχεται ὁ σιδηρόδρο-

μος, διακόπτεται ὑπὸ χειμάρρου ἢ ποταμοῦ, τότε ἐπ' αὐτῶν κατασκευάζεται σιδηρᾶ γέφυρα. Ἐπ' αὐτῆς στρώνεται σιδηρᾶ ὁδός, ἐπὶ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Ὁ σιδηρόδρομος κινεῖται συνήθως διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀτμοῦ, ἥτις ἀναπτύσσεται ἐν ἰδιαιτέρᾳ μηχανῇ, ἡ ὁποία οὕτω δύναται νὰ σύρῃ πολλὰς ἁμάξας.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι, αἱ κινούμεναι ὑπὸ τῆς αὐτῆς μηχανῆς, ἀποτελοῦσι τὴν *ἁμαξοστοιχίαν*.

Μία ἀτμομηχανὴ δύναται νὰ κινῇ μὲ ταχύτητα

ἑξήκοντα χιλιομέτρων καθ' ὥραν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἁμάξας.

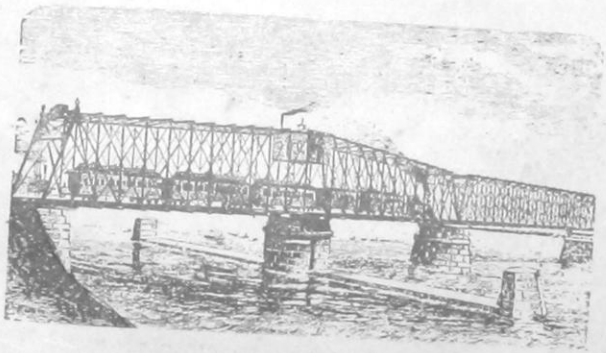
Σήμερον αἱ σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι διασχίζουσι τὰς πεπολιτισμένας χώρας καθ' ἁπάσας τὰς διευθύνσεις ἐπὶ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μεγάλης ἐκτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελοῦσι διάφορα συμπλέγματα.

Τὸ μῆκος καὶ ἡ πυκνότης τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μαρτυρεῖ τρανῶς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν ἑκάστης χώρας.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι ἐκτεταμένων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν περιέχουσιν ἐκτὸς τῆς θέσεως τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἑστιατόρια καὶ κοιτῶνας, διὰ τῶν ὁποίων παρέχουσιν εἰς τοὺς ταξιδεύοντας πᾶσαν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν.

Οἱ σιδηρόδρομοι οἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων καλοῦνται *ἐμπορικοί*. Ἡ δὲ ταχύτης αὐτῶν εἶνε μικροτέρα καὶ αἱ ἅμαξαι βαρύτεραι.

Πλὴν τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητήριος δύναμις τῶν σιδηροδρόμων χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ἠλεκτρισμός.

Οἱ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ κινούμενοι σιδηρόδρομοι καλοῦνται *ἠλεκτρικοὶ* καὶ εἶνε ἐν χρήσει εἰς πλείστας Εὐρωπαϊκὰς καὶ ἄλλων χωρῶν πόλεις.

Σιδηρόδρομος κινούμενος δι' ἠλεκτρισμοῦ ὑπάρχει ἐν Θεσσαλονίκῃ μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αἱ πολυπληθεῖς συνοικίαι Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ προάστεια αὐτῆς θὰ συγκοινωνῶσι διὰ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου.

Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ πρόσοδοι τοῦ κράτους αὐξάνουσι,

καὶ ἄλλαι γραμμαὶ κατασκευάζονται καὶ οὕτω πολλαπλασιάζονται τὰ ἐκ τῆς συγκοινωνίας ἀγαθά, διότι διὰ τῶν σιδηροδρόμων κατὰ ξηρὰν καὶ τῶν ἱστιοφόρων καὶ τῶν ἀτμοπλοίων κατὰ θάλασσαν ἐξυπηρετοῦνται τελείως ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία, ἅτινα εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς προόδου πάσης χώρας.

Αἱ ἀνὰ τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν σιδηρόδρομικαὶ γραμμαὶ εἶνε αἱ ἑξῆς:

Ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ· 1) Ἡ γραμμὴ Κωνσταντινουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως — Θεσσαλονίκης. Ἡ γραμμὴ αὕτη διέρχεται παρὰ τὰς πόλεις Μέτρας, Τυρολόγι, Οὐζοὺν-Κιοπρού. Παρὰ τὸ Κούλελι-Βουργὰζ ἡ γραμμὴ διχάζεται. Καὶ μία μὲν ἄγει πρὸς Β. εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μουσταφᾶ-Πασᾶ, ἔνθα ἑνοῦται μετὰ τῶν Βουλγαρικῶν σιδηροδρόμων, ἡ δὲ ἑτέρα πρὸς Ν. καὶ διερχομένη διὰ τῶν πόλεων Διδυμοτείχου, Σουφλίου, Δεδέαγατς, Γκιουμουλτζίνης, Ξάνθης, Δράμας, Σερρῶν καταλήγει εἰς *Θεσσαλονίκην*. 2) Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης — Μοναστηρίου διερχομένη διὰ τῶν πόλεων Βερροίας, Νιαούσης, Βοδενῶν. 3) Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης — Σκοπείων, δι' ἧς ἑνοῦνται μετὰ τῶν Ὀθωμανικῶν σιδηροδρόμων οἱ Σερβικοὶ σιδηρόδρομοι. Διακλαδώσεις τῶν σιδηροδρομικῶν τούτων γραμμῶν εἶνε ἡ τοῦ Βαβᾶ Ἐσκῆ — Ἄλ-πολοῦ — Σαράντα-Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ Σκοπείων—Μητροβίτσας.

Ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ· 1) Ἡ γραμμὴ Χαϊδὰρ-πασᾶ — Βαγδάτης. Ταύτης μόνον τὸ μέχρι Μπουργουρλοῦ τμῆμα ἔχει κατασκευασθῆ καὶ παραδοθῆ εἰς κοινὴν χρῆσιν. Διέρχεται διὰ τῶν πόλεων Νικομηδείας

(μετὰ διακλαδώσεως εἰς Ἀδᾶ-παζάρ), Ἐσκῆ-σεχὶρ (μετὰ διακλαδώσεως εἰς Ἄγκυραν), Ἀφιὸν-Καρᾶ-Χισσάρ, Ἰκονίου. 2) Δύο γραμμαὶ ἔχουσαι ὡς ἀφετηρίαν τὴν Σμύρνην. Καὶ ἡ μὲν μία διευθυνομένη πρὸς Β. διέρχεται διὰ Μαινεμένης, Μαγνησίας, (μετὰ διακλαδώσεως εἰς τὸ Σόμα), Κασαμπᾶ, Ἀλὰ-Σεχὶρ καὶ καταλήγει εἰς Ἀφιὸν-Καρᾶ-Χισσάρ, ἔνθα ἑνοῦται μετὰ τῆς γραμμῆς τοῦ Χαϊδὰρ-πασᾶ. Ἡ δὲ ἑτέρα πρὸς Ν. διὰ τῶν πόλεων Ἀϊδινίου, Ναζλῆ καταλήγει εἰς Δινέρ.

Ἕτεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ μικρότεραι εἶνε ἡ Μουδανίων—Προύσης, ἡ Ταρσοῦ—Ἀδάνων, ἡ Βηρυτοῦ—Δαμασκοῦ, ἡ Χαλεπίου—Δαμασκοῦ καὶ ἡ Ἰόππης—Ἱερουσαλήμ. Ὑπὸ μελέτην εἶνε· οἱ σιδηρόδρομοι Ἀδριατικῆς (ἐν Ἀλβανίᾳ), ἡ γραμμὴ Βερροίας—Ἑλληνικῶν συνόρων, δι' ἧς θὰ συγκοινωνῇ σιδηροδρομικῶς ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία μετὰ τοῦ γείτονος Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἡ γραμμὴ Δράμας—Καβάλλας, ἡ γραμμὴ Σόμα—Πανόρμου καὶ ἡ γραμμὴ Βαγδάτης—Βασσόρας, δι' ἧς οἱ Ὀθωμανικοὶ σιδηρόδρομοι τῆς Ἀνατολῆς θὰ ἑνώσωσι σιδηροδρομικῶς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τοῦ Περσικοῦ Κόλπου.

---

10. Ἡ Κωνσταντινούπολις.

Ἡ Κωνσταντινούπολις! Ὁποία θαυμασία σκηνογραφία, ὁποία ὀπτασία ἀνωτέρα περιγραφῆς, ἀνωτέρα φαντασίας.

Τὸ χλοερὸν αὐτῆς προάστειον, ὁ Ἅγιος Στέφανος,

τὰ Πριγκιπόννησα, ὁ Βόσπορος! Τὸ Σκούταρι ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς, ἐπὶ ὑψωμάτων γραφικῶν, ἡ ἀρχαία Χαλκηδών! Ἀπέναντι, ἐκεῖθεν τοῦ Βοσπόρου, ἐπὶ τῆς

εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς ὁ Γαλατᾶς καὶ τὸ Πέραν ἢ Σταυροδρόμι, καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Κερατίου ἡ ἀρχαία πόλις τὸ Βυζάντιον, ἡ Ἑπτάλοφος, ἡ Σταμπούλ!

Ὅλα τὰ μαγικὰ αὐτὰ ὀνόματα μὲ πολλὰ ἄλλα ὁμοῦ κάμνουν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν περιγράφεται· θεῖον πανόραμα!

Τὸ τέμενος Ἁγία Σοφία δεσπόζει λευκόφαιον ἐν τῷ μέσου δάσους ἀπὸ κομψοὺς καὶ ὑψηλοὺς μιναρέδες.

Κάτω ἀπὸ τὸ Σκούταρι διαγράφεται ἀπέραντον οἰκοδόμημα, ἡ ἰατρικὴ Σχολή.

Τοῦ Γαλατᾶ δεσπόζει ὁ Γενουηνσικὸς Πύργος.

Ἐπάνω εἰς τὸ Σταυροδρόμιον διακρίνονται οἱ μεγά-

λοι ὄγκοι τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν καὶ νεωτέρων μεγάρων.

Ὦ! Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ περιλάβῃ συγχρόνως ὁ ὀφθαλμὸς μαζὶ μὲ ὅλον αὐτὸ τὸ πανόραμα τὴν μαγείαν τῶν δύο θαλασσῶν ἢ λιμνῶν, ὅπου τὰ λευκὰ οἰκοδομήματα τῶν Σουλτάνων καὶ ἁρπάσῃ εἰς ἓν βλέμμα τὸ ἔκπαγλον θέαμα τῆς θαυμασιωτέρας γωνίας τοῦ κόσμου!

Πῶς δὲ νὰ περιγραφῇ ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Κων-

σταντινουπόλεως! ὁ φυσικώτερος καὶ ὁ ὡραιότερος λιμὴν τῆς γῆς! πλήρης ἀπὸ πλοῖα ὅλων τῶν εἰδῶν, ὅλων τῶν σχημάτων καὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Βλέπει τις ἀτμόπλοια ἀπὸ τῶν τεραστίων ταχυδρομικῶν μέχρι τῶν ὡς ἀθυρμάτων ἐλαφρῶν ἱστιοφόρων καὶ τῶν πτερωτῶν ἀκατίων· ἐκεῖ ἡ Προποντὶς διχάζεται, ῥέουσα δεξιᾷ μὲν πρὸς τὸν Βόσπορον, ὁ ὁποῖος χωρίζει τὴν πόλιν εἰς ἀσιατικὴν καὶ εὐρωπαϊκήν, καὶ ἀριστερᾷ πρὸς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὁ ὁποῖος διαιρεῖ

τὴν Εὐρωπαϊκὴν εἰς τὴν νέαν πόλιν (Γαλατὰν-Σταυροδρόμι) καὶ εἰς τὴν παλαιὰν (Βυζάντιον-Σταμπούλ!)

Ἡ προκυμαία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε διαρκῶς πλήρης ἀπὸ πλήθη πολύχρωμα καὶ πολυποίκιλλα, ἀπὸ ἔθνη καὶ ἐκ τῶν τριῶν Ἠπείρων τοῦ κόσμου!

Δρόμοι, εἰς οὓς διαγκωνίζεται ὁ διαβάτης πρὸς ἄπειρα πλήθη περιπατητῶν, φερόντων ὅλας τὰς στολὰς καὶ ὁμιλούντων ὅλας τὰς γλώσσας τῆς ὑφηλίου.

Ἡ Κωνσταντινούπολις περιλαμβάνει ἄπειρα ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ παντοειδῆ φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Διὰ μεγάλης καὶ ὀνομαστῆς γεφύρας συγκοινωνοῦν δύο μαγευτικαὶ ἀκταί, πόλεις θαυμασταί, κόσμοι σχεδὸν φανταστικοί!

Ἡ γέφυρα αὕτη ἀπέραντος καὶ πλατυτάτη, 500 περίπου μέτρων μήκους, ζευγνύει τὸν Κεράτιον κόλπον κατὰ τὴν εἴσοδόν του.

Διὰ τῆς γεφύρας ταύτης διέρχονται καθ' ἑκάστην χιλιάδες χιλιάδων εἰς ἀδιάκοπον ῥεῦμα πεζῶν, ἐφίππων, ἐπωχουμένων.

Παρελαύνει εἰς μίαν στιγμὴν ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική!

Τοιαύτη ἐν μικρᾷ σκιαγραφίᾳ ἡ Κωνσταντινούπολις.

Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος.

Εὐσέβειαν φύλασσε. — Τὰ δίκαια κρῖνε. — Τοὺς τεκόντας ὑπομονῇ νίκα. — Τοὺς ἀγαθοὺς ἀγαθὰ ποίει. — Τὰ ἐλάττω μὴ ἀποσκυβαλίσῃς. — Εὐποιίας, ἧς ἔτυχες, μνημόνευε. — Ὃ σὺ μισεῖς, ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς. — Ἀγάπα τὰ τοῦ πλησίον σου καὶ τήρει ὡς τὰ σεαυτοῦ. — Ἀλλοτρίων μὴ ἐπιθύμει. — Ψεῦδος μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ γλώσσης κράτει — Κακολογίας ἀπέχου. — Βίᾳ μηδὲν πρᾶττε. — Μὴ ὑπερήφανος γίνου ποτέ. — Εὐπορῶν μὴ ἔσο ὑπερήφανος, ἀπορῶν μὴ ταπεινός.

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος.

Θεὸν σέβου. — Νόμοις πείθου. — Γονεῖς αἰδοῦ. — Φίλοις βοήθει. — Μηδενὶ φθόνει. — Ἀρετὴν ἐπαίνει. — Τὸ δίκαιον νόει. — Θυμοῦ κράτει. — Μὴ θρασύνου. — Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε. — Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.

Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος.

Πρὸ πάντων σέβου τὸ θεῖον. — Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. — Κακοπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε. — Ἐπὶ τούτοις νέμεσις θεῶν κάθηται. — Ἔχθραν διάλυε. — Παρακαταθήκην ἀπόδος. — Φίλει τὴν παιδείαν, σωφροσύνην, φρόνησιν, ἀλήθειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν, ἐπιδεξιότητα, ἐπιμέλειαν, οἰκονομίαν, τέχνην, εὐσέβειαν.

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

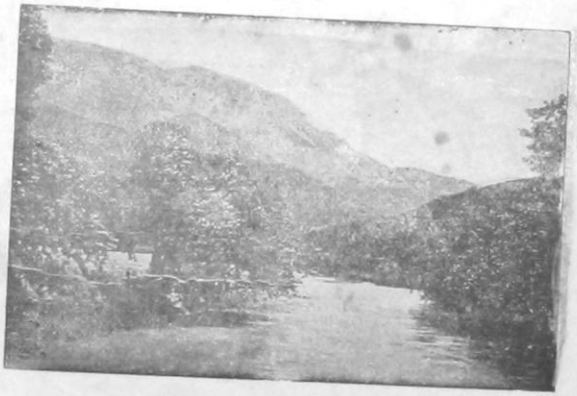
Βαρὺ ἀπαιδευσία. — Κακὸν ἀκρασία. — Κακίας ἀπέχου. — Εἰρήνην ἀγάπα. — Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. — Τὸν κρατοῦντα τίμα. — Φίλους δοκίμαζε. — Ψίθυρον ἄνδρα ἔκβαλε τῆς οἰκίας. — Μὴ πᾶσι πίστευε. — Μὴ προσδέχου τὸν φαῦλον. — Μὴ πλούτει κακῶς. — Ἀργὸς μὴ ἔσο, μηδ' ἂν πλουτῇς. — Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔσο καλός.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΑ 1942

11. Ἡ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν.

Θέλεις νὰ μαγεύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπερίγραπτον κάλλος; Θέλεις νὰ χυθῇ εἰς τὰ ὦτά σου μουσικὴ γλυκυτάτη; Νὰ διέλθῃς τὰ Τέμπη!

Ἡ καρδία σου τότε ἐκ τῆς χαρᾶς θὰ σκιρτήσῃ καὶ

τὰ χείλη σου θὰ ψάλλωσιν ὕμνον πρὸς τὸ κάλλος τῆς φύσεως.

Ἀριστερά σου καταπίπτουσιν ἀπότομοι τοῦ Ὀλύμπου οἱ βράχοι καὶ δεξιὰ οἱ κλιτύες τῆς Ὄσσης.

Μεταξὺ αὐτῶν σχηματίζεται ἡ στενὴ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Πηνειὸς ποταμός.

Ἵνα διέλθῃς αὐτὴν μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας, θὰ περιπατῇς δύο σχεδὸν ὥρας. Τόσον εἶνε μακρά!

Μία μόνη ὁδὸς ἄγει ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας μέχρι τῆς

Σπίνος.

Σπίνος

Ψάρ.

Ψάρ

Ἀηδών.

Ἀηδών

Κορυδαλοί.

Κορυδαλοί

Χλωρίς.

Χλωρίς

ἄλλης καὶ αὕτη εἶναι ἐπὶ τῆς Ὄσσης. Ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀπέναντι, οὐδεμία ὁδὸς ὑπάρχει, διότι αἱ ὑπώρειαι αὐτοῦ εἶναι ἀπότομοι.

Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης λοιπὸν προχώρει.

Καθ' ὃν χρόνον βαδίζεις, ὑψοῦνται τὰ δύο ὄρη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου· νομίζεις ὅτι θεία δύναμις διεχώρισεν αὐτά.

Μετὰ δυσκολίας δύνασαι νὰ διακρίνῃς τὰς κορυφὰς αὐτῶν· τόσον ὑψηλὰ εἶνε.

Ὑπὸ τοὺς πόδας σου ὕρεμος ὁ Πηνειὸς κυλίει τὰ ρεύματα αὐτοῦ ὑπὸ παχεῖαν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἁπλώνουσιν αἱ πλατανόφυτοι ὄχθαι.

Ἀριστερόθεν, εἰς τὰς κρημνώδεις πλευρὰς τοῦ Ὀλύμπου, εἶνε ἐρριζωμένα ὑψηλὰ καὶ καταπράσινα δένδρα, τὰ ὁποῖα ποικίλλει ὁ κισσός, ἀναρριχώμενος ὡς ὕμερος κληματίς.

Διὰ μέσου αὐτῶν καταρρέουσι κελαρύζοντα ὕδατα. Δεξιόθεν αἱ κλιτύες τῆς Ὄσσης εἶνε καταπράσινοι. Εὐωδιάζει ἐδῶ ἡ δάφνη, ἡ μυρσίνη καὶ ἡ λύγος.

Καὶ διὰ μέσου τῶν φυτῶν τούτων καταρρέουσι ρυάκια διαυγῆ· νομίζεις ὅτι εἶναι ἀργυρᾶ νήματα.

Ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους οἱ βράχοι μόλις φαίνονται· σκεπάζουσιν αὐτοὺς τὰ χλωρὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ καὶ ἄλλων φυτῶν.

Κατὰ τὴν πορείαν δὲν αἰσθάνεσαι κόπον.

Βαδίζεις μέχρι τοῦ πέρατος τῆς κοιλάδος πάντοτε ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δρυῶν καὶ τῶν πρίνων, τῶν πλατάνων καὶ τῶν ἰτεῶν.

Τοὺς ὀφθαλμούς σου θέλγει ἡ ποικιλία τοῦ πρασίνου χρώματος.

Τὰ ὦτά σου τέρπει τὸ κελάρυσμα τῶν κρυσταλλίνων ὑδάτων καὶ σὲ συνοδεύει ἡ μουσικὴ τῶν εὐθύμων πτηνῶν. Ἐδῶ ψάλλει γλυκέως ἡ ἀηδών, ὁ κορυδαλός, ἐκεῖ καὶ ὁ σπίνος καὶ πέραν ἡ χλωρὶς καὶ ὁ ψάρ.

Ἐφ' ὅσον προχωρεῖς, ἡ μὲν κοιλὰς βαθμηδὸν στενοῦται, ἡ δὲ ὁδὸς ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς Ὄσσης καὶ κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας σου ἀριστερόθεν φαίνεται ὁ Πηνειὸς νὰ ρέῃ εἰς μέγα βάθος.

Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς ἡ κοιλὰς γίνεται στενωτάτη καὶ τὸ ὕψος τῆς ὁδοῦ μέγιστον.

Ἀντιθέτως! ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν ἔξοδον, ἡ μὲν κοιλὰς ἀρχίζει νὰ πλατύνηται, ἡ δὲ ὁδὸς βαθμηδὸν νὰ καταβαίνῃ καὶ κάτωθεν ὁ Πηνειὸς νὰ φαίνηται, ὅτι κατ' ὀλίγον προσεγγίζει πρὸς σέ.

Εἶνε τερπνὸν νὰ προχωρήσῃς πρὸς τὸ πέρας. Πλησίον ἐκεῖ ἐν μιᾷ χαράδρᾳ τῆς Ὄσσης σχηματίζεται καταρράκτης. Μακρόθεν ἀκόμη θ' ἀκούσῃς τὸν κρότον τοῦ καταπίπτοντος ὕδατος.

Ἐὰν ἀναβῇς εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο μέρος, θὰ ἴδῃς νὰ ἑνώνῃ τὰ ρεύματα αὐτοῦ ὁ Πηνειὸς μετὰ τῶν γλαυκῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης.

Εὔμορφος εἶνε ἡ κοιλὰς τῶν Τεμπῶν. Τὸ κάλλος αὐτῆς εἶνε ἀξιοθαύμαστον.

12. Τὸ ἴον.

Ἴδετε, ἴδετε ἐκεῖ τὸ ἴον ὑποκάτω ἐς τὴ [σκιά,
ἴδετε δροσερὸν τὸ ἴον πόσην χύνει εὐω- [διά....
Εἰς τὸ χῶμα τὴν ζωήν του χρεωστεῖ καὶ τὴν δροσιά,
ἐστὸν Θεὸ τὴν ὕπαρξί του κ' εἰς τὸ φῶς τὴν φορεσιά.
Ἴδετε τί ὡραῖον ἴον! μὴ τὸ κόψητε, παιδιά.
Πῶς στολίζει τὸ πεδίον, πῶς εὐφραίνει τὴν καρδιά!

---

13. Ἡ ὀκνηρὰ πεταλοῦδα καὶ ἡ φιλόπονος μέλισσα.

Μὲ φτερὰ ζευγαρωμένα, πλουμισμένα, χνουδωτά
ὅλ' ἡμέρα ἡ πεταλοῦδα μέσ' ἐς τὸν κῆπό μας πετᾷ
ἐς τὰ γαρύφαλλα, ἐς τὰ ρόδα καὶ ἐς τοὺς κήπους τρι- [γυρίζει
κι' ὅλα τἄνθη τὰ χαϊδεύει κι' ὅλα τἄνθη τὰ μυρίζει.

Ὅμως ἄμυαλη γυρίζει κι' ἀσυλλόγιστη πολὺ
καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῆται καὶ δὲν ξέρει νὰ ὠφελῇ·
θέλει ἀνώφελη νὰ ζήσῃ κι' ἔτσι ἀνώφελη πεθαίνει
κι' ἀπὸ τὴν τρελλὴ ζωή της τίποτε δὲν ἀπομένει.

Λὲς τὴ μέλισσα, ποῦ ἀνοίγει τὰ φτερὰ τὰ χνουδωτά,
κύττα την, μὲ πόση σκέψι μέσ' ἐς τὸν κῆπό μας πετᾷ,

᾽ς τὰ γαρύφαλλα, ᾽ς τὰ ρόδα καὶ ᾽ς τοὺς κρίνους
[τριγυρίζει
καὶ τὸ μέλι των βυζαίνει κι᾽ ὅλ᾽ ἡμέρα θησαυρίζει.

Ἄφησε τὴν πεταλοῦδα μέσ᾽ ᾽ς τὸν κῆπο νὰ χαζεύῃ,
μὴ ζηλεύῃς τὴ χαρά της, τὴ ζωή της τὴν τρελλή·
σὺ τὴν μέλισσα μιμήσου, ᾽ποῦ τὸ μέλι της μαζεύει
κι᾽ ὠφελεῖται μοναχή της καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖ.

---

14. Πῶς ὁ Γεώργιος βλέπει ἓν μελισσοκομεῖον

α΄. Πῶς πλησιάζει μίαν κυψέλην.

Ὁ κύριος Εὐστάθιος ἐπεσκέφθη ἓν ἀπόγευμα μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τὸν φίλον του κύριον Φίλιππον, ὅστις εἶχε ἓν ὡραῖον ἀγροκήπιον.

Ὁ κύριος Φίλιππος ὑπεδέχθη τὸν φίλον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῷ κήπῳ, ὅπου εὑρίσκετο κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν.

Ὁ καλὸς ἀγρονόμος ἐδείκνυε μὲ προθυμίαν εἰς τοὺς ἐπισκέπτας αὐτοῦ τὰ διάφορα μέρη τοῦ κήπου. Ὁ Γεώργιος δὲν ἐχόρταινε νὰ βλέπῃ τὰ ὡραῖα χρώματα τῶν ἀνθέων, τὰ ὁποῖα ἐστόλιζον αὐτόν.

Προχωροῦντες ἔφθασαν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου.

Ὄπισθεν αὐτοῦ ἐξετείνετο μέγα τετράγωνον περιπεφραγμένον διὰ μεταλλίνου δικτύου, ἐπικλινὲς καὶ ἐστρωμένον δι᾽ ἄμμου.

Ἐντὸς αὐτοῦ ἐστηρίζοντο ἐπὶ ταπεινῶν βάθρων κιβώτια μικρά, ξύλινα, ὁμοιότατα πρὸς οἰκίας κομψοτάτας, ἄνευ παραθύρου, μετὰ ὀροφῆς τριγωνικῆς προεξεχούσης. Εἰς τὴν βάσιν εἶχον ὀπὴν μικρὰν κεχρωσμένην.

«Αἱ κυψέλαι μου!» εἶπεν ὁ ἀγρονόμος.

«Τί εὔμορφον θέαμα!», ἀνεφώνησεν ὁ Γεώργιος· «πραγματικὴ πόλις, μὲ ἕδους εὐθείας, μόνον ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν φαίνεται».

«Διότι ἐργάζεται, μικρέ μου φίλε, ἐντὸς τῶν κυψελῶν».

Εὐθὺς ὁ Γεώργιος ἡτοιμάσθη νὰ περιεργασθῇ ἐκ τοῦ πλησίον αὐτάς.

«Μὴ πλησιάζῃς!», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος· «αἱ μέλισσαι δὲν εἶνε φιλόξενοι· εἶνε ἄγριαι καὶ ἐπιθετικαί. Εἰς

ἑκάστην εἴσοδον μένουσι φρουροί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς οὐδένα νὰ πλησιάσῃ. Κεντοῦσι τὸν ἀδιάκριτον ἐπισκέπτην· καὶ τὸ κέντρον αὐτῶν εἶνε ὅπλον ἐδυνηρόν· οὐδὲ τὸν κύριον αὐτῶν ἀνέχονται».

«Καὶ πόθεν προμηθεύεσθε τὰς κυψέλας;», ἠρώτησεν ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου.

«Κατασκευάζω αὐτὰς μόνος. Εἶνε πολὺ εὔκολον πρᾶγμα».

«Ἔχω ἄλλοτε ἴδει κυψέλην», εἶπεν ὁ κύριος Εὐστάθιος· «ἦτο ὅμως ἁπλῆ καὶ ἄκομψος· τέσσαρες μόνον σανίδες μετὰ καλύμματος ἐσχημάτιζον αὐτήν».

«Αἱ τοιαῦται κυψέλαι εἶνε ἀτελεῖς· γνωρίζω αὐτάς», ἀπεκρίθη ὁ ἀγρονόμος. «Εἷς τινα μάλιστα μέρη κατασκευάζουσι κυψέλας πλεκτὰς ἐκ λύγου μετὰ θολωτοῦ καλύμματος».

«Ἄχ, πῶς ἤθελα, κύριε Φίλιππε», διέκοψεν αὐτὸν ὁ μικρὸς Γεώργιος, «νὰ ἴδω, πῶς εἶνε μέσα ἡ κυψέλη!».

«Ἀμέσως νὰ σοὶ δείξω», εἶπε προθύμως ὁ ἀγρονόμος.

Καὶ ἀμέσως μετέβη καὶ ἔφερε πέπλον λεπτὸν καὶ διαφανῆ, τὸν ὁποῖον ἐκρέμασεν ἀπὸ τοῦ πίλου αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ πέπλου ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον, τὸν λαιμὸν καὶ τὸν τράχηλον. Ἐφόρεσεν ἀκολούθως χειρόκτια. Δι' ὁμοίου πέπλου καὶ χειροκτίων ἐκαλύφθη καὶ ὁ κύριος Εὐστάθιος καὶ ὁ μικρὸς Γεώργιος ἀπορῶν.

«Ἀλλὰ πρὸς τί αὐτὰ τὰ πράγματα;», ἠρώτησε τὸν ἀγρονόμον ὁ μικρός.

«Ἵνα ἀποφύγωμεν τὰ κέντρα τῶν μελισσῶν. Αἱ μέλισσαι, ὅταν ταραχθῶσιν, ὀργίζονται καὶ κεντρίζουσιν· ἐκ τῶν κέντρων δ' αὐτῶν, ἂν εἶνε πολλά, ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος».

Ἀκολούθως ἔλαβε μικρὸν μετάλλινον δοχεῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἤναψεν ἀγαρικόν.

«Ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἀγαρικοῦ», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος, «αἱ μέλισσαι ζαλίζονται καὶ δύνασαι τότε νὰ πλησιάσῃς αὐτὰς ἀφόβως».

β'. Τί βλέπει ὁ Γεώργιος ἐντὸς τῆς κυψέλης.

Ἐπλησίασαν μίαν κυψέλην.

Ὁ ἀγρονόμος ἐκτύπησε διὰ μικρᾶς ῥάβδου συνεχῶς, ἀλλ' ἐλαφρῶς τὴν στέγην αὐτῆς.

«Τώρα, εἶπε πρὸς τὸν Γεώργιον, «αἱ μέλισσαι φοβοῦνται, μήπως συλήσῃ κανεὶς τὸ μέλι, καὶ προσπαθοῦσι νὰ κρύψωσι τὸ πλεῖστον αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ στομάχου των. Ὅταν ἔχωσι πλήρη τὸν στόμαχον, γίνονται ὀλιγώτερον ἄγριαι».

Μετὰ ταῦτα ἤνοιξεν ἄνωθεν τὴν κυψέλην, ὅπως ἀνοίγει τις ἓν κιβώτιον· ἀμέσως ἀνυψώθησαν αἱ μέλισσαι καὶ πετῶσαι πέριξ ἐβόμβουν.

Ὁ Γεώργιος ἔκυψε καὶ παρετήρησεν ἐντός. Κατ' ἀποστάσεις μικρὰς καὶ ὡρισμένας ἐκρεμῶντο καθέτως τετράγωνα πλαίσια, ἀκίνητα καὶ στηριζόμενα ἄνωθεν. Ὁ κύριος Φίλιππος ἐξήγαγεν εὐκόλως ἕν.

Ἐντὸς τοῦ τετραγώνου τούτου πλαισίου ἦτο ἐφηρμοσμένη κηρήθρα τεχνητή, πλὰξ ὑῆλα ὑὴ κηρίνη, λεπτή, ἔχουσα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν πολλὰς χιλιάδας ἑξαγώνων κυττάρων, *κελλίων*.

Τὰ ἐπάνω κύτταρα ἦσαν κεκαλυμμένα διὰ λεπτοτάτου κηρίνου φλοιοῦ· εἰς τὸ βάθος πολλῶν ἐκ τῶν μεσαίων ὑπῆρχον οἱ *σχαδόνες*, ἄποδες ὑῆλα ὑὴ σκώληκες, οἱ ὁποῖοι ἀνατρέφονται, ἵνα γίνωσι μέλισσαι· καὶ τὰ κάτω ἦσαν κενά.

«Εἰς τὰ κεκαλυμμένα κύτταρα», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος «ἔχουσιν αἱ μέλισσαι ἀποθηκεύσει τὸ μέλι, εἰς τὰ κάτω δὲ κατοικοῦσιν αὐταί».

«Ἀλλὰ διατί ἔχετε τεχνητὰς κηρήθρας;», ἠρώτησεν ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου· «διατί δὲν ἀφήνετε νὰ κατασκευάζωσι φυσικὰς αἱ μέλισσαι;».

«Τὰς τεχνητὰς κηρήθρας προτιμῶσι καὶ αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μελισσοκόμοι. Αἱ μὲν μέλισσαι, διότι εὑρίσκουσιν

ἄνευ κόπου ἕτοιμα τὰ κύτταρα καὶ οἰκονομοῦσιν οὕτω τὸ μέλι, τὸ ὁποῖον θὰ ἐδαπάνων διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κηρίου, οἱ δὲ μελισσοκόμοι, διότι ἐξάγουσιν ἐξ αὐτῶν κατ' ἔτος πενταπλάσιον μέλι καὶ ἀγνότατον».

«Καὶ ζῶσι πολλαὶ μέλισσαι εἰς ἑκάστην κυψέλην;» ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος.

«Πολλαὶ χιλιάδες».

«Ἀλλὰ τότε πῶς ἀναπνέουσιν; Ἢ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἀέρος;»

«Δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μικρέ μου φίλε», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «ζωὴ ἄνευ ἀέρος. Εἰς διάφορα μέρη τῆς κυψέλης αἱ μέλισσαι κινοῦσι καθ' ὁμάδας τὰ πτερά των ταχέως καὶ ἐπὶ ὥραν ὡρισμένην· οὕτω σχηματίζουσι ρεύματα ἀέρος, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μεμολυσμένος μὲν ἀὴρ ἐξέρχεται εἰσέρχεται δὲ ὁ καθαρός».

«Τὸν χειμῶνα δὲν κρυώνουσιν αἱ μέλισσαι ἐν τῇ κυψέλῃ;», ἠρώτησε πάλιν ὁ μικρός.

«Ὄχι», ἀπεκρίθη ὁ κύριος Φίλιππος· «πρῶτον διότι ἔχω τοποθετήσει τὰς κυψέλας πρὸς μεσημβρίαν· οὕτω δὲν προσβάλλει αὐτὰς τὸ ψῦχος. Ἔπειτα ἔχω ἐπιστρώσει τὸ ἔδαφος δι' ἄμμου· οὕτω δὲν διατηρεῖται ἡ ὑγρασία. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἑκάστῃ κυψέλῃ ἀναπτύσσεται θερμότης ἐπαρκὴς ἐκ τῆς συγκατοικίας τόσων μελισσῶν».

«Ἀλλὰ τόσαι μέλισσαι δὲν ρυπαίνουσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν;»

γ'. Τί μανθάνει ὁ Γεώργιος περὶ τῶν μελισσῶν.

«Ἀφοῦ διατηρεῖτε τόσας πολλὰς κυψέλας, κύριε Φίλιππε», εἶπεν ὁ Γεώργιος, «καὶ ἔχετε τόσας φροντίδας δι' αὐτάς, φαίνεται, ὅτι θὰ κερδίζετε».

«Ἐκ τοῦ μέλιτος ἑκάστης αὐτῶν κερδίζω κατ' ἔτος 250 γρόσια περίπου.

«Δὲν ἐπίστευον, ὅτι ἡ μελισσοκομία φέρει τόσον σημαντικὸν κέρδος», παρετήρησεν ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου.

«Τὰ κέρδη αὐτῆς εἶναι ἀκόμη περισσότερα. Ἴδὲ τὰ δένδρα μου! Εἶναι κατάφορτα ἐκ καρπῶν. Λοιπὸν τὴν εὐτυχίαν αὐτὴν ὀφείλω εἰς τὰς μελίσσας μου».

«Καὶ τίνα σχέσιν ἔχουσιν αἱ μέλισσαι πρὸς τοὺς καρπούς;», ἠρώτησεν ὁ μικρός.

«Μεγάλην. Ὅταν ἡ μέλισσα ἐπισκέπτεται ἓν ἄνθος, τινάσσει ἐπὶ τοῦ ὑπέρου αὐτοῦ—χωρὶς νὰ θέλῃ—γῦριν. ἥτις ἐκόλλησεν εἰς τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐκ τῶν στημόνων ἄλλου ἄνθους. Οὕτω γονιμοποιεῖται τὸ ἄνθος καὶ γίνεται καρπός».

«Ἐνθυμοῦμαι· ἔμαθον εἰς τὸ σχολεῖον πέρυσι, πῶς γίνονται οἱ καρποί».

«Ἡ μελισσοκομία λοιπόν, μικρέ μου φίλε, εἶνε ἀσχολία τερπνή, ἄκοπος καὶ πλουτοφόρος· ἡ μελέτη ἄλλως τοῦ βίου τῶν μελισσῶν ἀποκαλύπτει μυστήρια καὶ γεννᾷ θερμὴν τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ μικρὰ ταῦτα καὶ εὐεργετικὰ ζωΰφια».

«Θὰ σᾶς ἤμην πολὺ εὐγνώμων, κύριε Φίλιππε», εἶπεν ὁ Γεώργιος, «ἂν μοὶ ἐλέγετε καὶ σεῖς μερικὰ πράγματα περὶ τῶν μελισσῶν».

«Πολὺ εὐχαρίστως, παιδί μου,» ἀπεκρίθη ὁ ἀγρονόμος, ὅστις εὐθὺς ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τοὺς ἐπισκέπτας αὐτοῦ πολλὰ ὡραῖα πράγματα περὶ τῶν μελισσῶν.

«Αἱ μέλισσαι», εἶπε, «ζῶσιν ὁμοῦ, κατ' ἀγέλας, ἐν ἑκάστῃ δὲ κυψέλῃ κατοικεῖ ἓν *μελίσσιον*, ἓν *σμῆνος*.

«Ἕκαστον σμῆνος μελισσῶν ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς θηλείας γεννώσης, ἥτις καλεῖται *βασίλισσα*, ἐκ πολλῶν

Βασίλισσα. *Ἐργάτις.* *Κηφήν.*

χιλιάδων θηλειῶν, ἀλλ' ἀγόνων, αἵτινες καλοῦνται *ἐργάτιδες*, καὶ ἐξ ἑκατοντάδων τινῶν ἀρρένων, οἵτινες ὀνομάζονται *κηφῆνες*.

»Αἱ μέλισσαι εἶνε ἔντομα, ἀνήκοντα εἰς τὴν τάξιν τῶν *ὑμενοπτέρων*. Ὀνομάζονται δὲ ὑμενόπτερα τὰ ἔντομα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τέσσαρας πτέρυγας ὑμενώδεις. Ὑμενόπτερα ἔντομα εἶνε καὶ αἱ σφῆκες, οἱ μύρμηκες καὶ ἄλλα.

»Τὸ σῶμα τῆς μελίσσης ὡς καὶ πάντων τῶν ἐντόμων ἔχει δύο ἐντομὰς καὶ ἑπομένως διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν *κεφαλήν*, τὸν *θώρακα* καὶ τὴν *κοιλίαν*. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑπάρχουσιν οἱ ὀφθαλμοί, αἱ δύο κεραῖαι καὶ τὸ στόμα.

»Ἡ μέλισσα ἔχει πέντε ὀφθαλμούς, δύο μὲν συνθέτους ἐκ πολλῶν μικρῶν εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς, τρεῖς δὲ

ἁπλοῦς ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν σχήματι τριγώνου. Καὶ διὰ μὲν τῶν πλαγίων ὀφθαλμῶν ἡ μέλισσα βλέπει τὰ πέριξ καὶ τὰ μακρὰν αὐτῆς, διὰ δὲ τῶν προσθίων τὰ ἔμπροσθεν καὶ πλησίον κείμενα ἀντικείμενα.

»Αἱ κεραῖαι αἴτινες ὡς εὔκαμπτα λοφία κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν τῆς μελίσσης, χρησιμεύουσιν εἰς τὰς μελίσσας ὡς ὄργανα ἁφῆς, ἴσως δὲ καὶ ἀκοῆς καὶ ὀσφρήσεως. Ἐὰν ἀποσπάσωμεν τὰς κεραίας μελίσσης τινός, αὕτη θὰ ἐξακολουθῇ μὲν νὰ ζῇ, ἀλλὰ καθίσταται ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν.

»Τὸ στόμα τῆς μελίσσης ἔχει σιαγόνας, αἵτινες κινοῦνται ὁριζοντίως καὶ οὐχὶ κατακορύφως. Διὰ τῶν σιαγόνων αὐτῆς ἡ μέλισσα ζυμώνει τὸν κηρόν, ἀνοίγει τοὺς ἀνθῆρας τῶν ἀνθέων, ἵνα λάβῃ ἐξ αὐτῶν τὴν γῦριν, καὶ ἐκβάλλει ἐκ τῆς κυψέλης πᾶν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον στενοχωρεῖ ἢ ρυπαίνει τὰ ἔργα αὐτῆς.

»Ἡ γλῶσσα ἢ προβοσκὶς τῆς μελίσσης χρησιμεύει εἰς αὐτήν, ὅπως ἀπορροφᾷ τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων, συμμαζεύει δὲ καὶ καταπίνει αὐτὴν ἡ μέλισσα, ὅταν δὲν ἐργάζεται.

»Ὁ θώραξ τῆς μελίσσης ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ζωνῶν ἢ δακτυλίων, οἵτινες καλοῦνται *προθώραξ*, *μεσοθώραξ* καὶ *μεταθώραξ*. Ἐξ ἑκάστου δὲ τῶν δακτυλίων τούτων ἐκφύονται κάτωθεν μὲν δύο πόδες, ἄνωθεν δὲ τοῦ μὲν μεσοθώρακος ζεῦγος μεγάλων πτερῶν, τοῦ δὲ μεταθώρακος ζεῦγος μικροτέρων. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες τῆς μελίσσης ἔχουσι τοῦτο τὸ χαρακτηριστικόν, ὅτι εἶνε πρὸς τὰ ἔξω αὐλακωτοὶ ὡς κοχλιάρια, ἐν τῇ κοιλότητι

δὲ ταύτῃ τοποθετεῖ ἡ μέλισσα εἰς βώλους τὴν συλλεγομένην ἐκ τῶν ἀνθέων γῦριν.

»Ἡ κοιλία τῆς μελίσσης ἀποτελεῖται ἐξ ἓξ δακτυλίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι μικρὰ θυλάκια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξέρχεται ὁ κηρὸς ἐν εἴδει λεπίων πενταγώνων, παρασκευάζεται δὲ ὁ κηρὸς ἐκ τοῦ μέλιτος ἐν τῷ στομάχῳ τῆς μελίσσης. Τοιαῦτα θυλάκια ἔχουσι μόνον αἱ ἐργάτιδες μέλισσαι.

»Εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλίας τῆς μελίσσης ὑπάρχει τὸ *κέντρον*, τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ ὀξὺ καὶ ἔχει πλάγια ὀδοντωτὰ ὡς πριόνιον· ὅταν τὸ κέντρον εἰσέλθῃ εἰς σκληρὸν σῶμα, ὡς τὸ σῶμα ζῴου, δὲν ἐξέρχεται πλέον ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ μένει ἐντὸς τοῦ σώματος· ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦ κέντρου συναποσπῶνται πολλάκις καὶ τινα τῶν ἐντοσθίων αὐτῆς, ἡ μέλισσα κεντρίζουσα ἀποθνῄσκει ἔπειτα συνήθως. Κέντρον ἔχει καὶ ἡ βασίλισσα, ἀλλὰ τότε μόνον μεταχειρίζεται αὐτό, ὅταν θέλῃ νὰ κτυπήσῃ ἄλλην βασίλισσαν· ὁ κηφὴν δὲν ἔχει κέντρον.

»Ἑκάστη κυψέλη ἀποτελεῖ βασίλειον μὲ ἄρχοντα τὴν βασίλισσαν, μὲ κοινωνίαν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἄλλων μελισσῶν, καὶ μὲ νόμους, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε οὐδεμία μέλισσα οὔτε τὴν θέλησιν ἔχει, οὔτε τὴν δύναμιν νὰ παραβῇ.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

δ'. Τὶ μανθάνει ὁ Γεώργιος περὶ τῆς βασιλίσσης.

»Ἡ βασίλισσα τοῦ σμήνους διακρίνεται τῶν ἄλλων μελισσῶν ἐκ τούτου, ὅτι εἶνε μεγαλυτέρα αὐτῶν, ὁμοιάζουσα μᾶλλον πρὸς σφῆκα, αἱ πτέρυγες αὐτῆς εἶναι βραχύτεραι τῶν πτερύγων τοῦ κηφῆνος καὶ τὰ νῶτα αὐτῆς ἔχουσι χρῶμα χρυσίζον.

»Ἔργον τῆς βασιλίσσης, ἥτις διαμένει πάντοτε ἐντὸς τῆς κυψέλης, εἶνε νὰ γεννᾷ ᾠὰ ἐντὸς ὡρισμένων κελλίων τῶν κηρηθρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκκολάπτονται ἔπειτα αἱ ἐργάτιδες καὶ οἱ κηφῆνες. Ὑγιὴς βασίλισσα δύναται νὰ γεννήσῃ ἐντὸς 24 ὡρῶν μέχρι τεσσάρων χιλιάδων ᾠῶν.

»Ἡ βασίλισσα ἀπολαύει ἐκ μέρους τῶν μελισσῶν τοῦ σμήνους σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης.

»Ὁσάκις ἐξέρχεται ἐκ τοῦ βασιλικοῦ κυττάρου καὶ εἰσέρχεται εἰς τὰς κηρήθρας, αἱ μέλισσαι σπεύδουσι νὰ παραμερίσωσι. Καὶ ἄλλαι μὲν τότε θωπεύουσιν αὐτὴν ἐξ ἀγάπης διὰ τῶν κεραιῶν, ἄλλαι δὲ προσφέρουσιν εἰς αὐτὴν μέλι.

»Ἐὰν ἐκ τοῦ γήρατος ἀποθάνῃ ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἀπωλεσθῇ ἡ βασίλισσα τοῦ σμήνους, ὁλόκληρον τὸ σμῆνος ταράσσεται, πᾶσαι αἱ ἐργασίαι ἐν τῇ κυψέλῃ παύουσιν, αἱ ὀρφαναὶ μέλισσαι τρέχουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀτάκτως ἐν ταῖς κηρήθραις καὶ πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται ἐκ τῆς κυψέλης πρὸς ἀναζήτησιν τῆς προσφιλοῦς μητρός των.

»Ἄνευ βασιλίσσης ὁλόκληρον τὸ μελίσσιον κατεστρέφεται ἀπαραλλάκτως, ὡς καταστρέφεται δένδρον, τοῦ ὁποίου ἔχει ἀποξηρανθῇ τὸ στέλεχος, ἐκτὸς ἐὰν ἐξ ἄλ-

λων ριζῶν παραχθῇ νέον στέλεχος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ξηραθέντος.

»Οὕτω δὲ καὶ αἱ μέλισσαι, ὅταν ἐννοήσωσιν, ὅτι στεροῦνται βασιλίσσης, κατασκευάζουσιν ἰδιαίτερα κελλία εἰς τὰ ἄκρα τῶν κηρηθρῶν συνήθως, ἐντὸς δὲ τῶν *βασιλικῶν* καλουμένων τούτων κελλίων ἐκτρέφουσιν αἱ μέλισσαι διὰ ἀφθόνου καὶ ἐκλεκτῆς τροφῆς ᾠά, τὰ ὁποῖα μεταφέρουσιν ἐξ ἄλλων κελλίων, ἐκ τῆς ἐκκολάψεως δὲ τῶν ᾠῶν τούτων ἐξέρχονται νέαι βασίλισσαι.

»Ἡ πρώτη ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ κελλίου βασίλισσα σπεύδει μετά τινας ὥρας, εἴτε μόνη εἴτε καὶ ὑπ' ἄλλων μελισσῶν βοηθουμένη, νὰ καταστρέψῃ τὰ λοιπὰ βασιλικὰ κελλία, ἵνα μὴ ἐξέλθῃ καὶ ἄλλη βασίλισσα, διότι δύο βασίλισσαι δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν ἁρμονίᾳ ἐντὸς τῆς αὐτῆς κυψέλης.

»Ἂν δὲ δι' οἱονδήποτε λόγον εὑρεθῶσι καὶ ἄλλαι βασίλισσαι ἐν τῇ κυψέλῃ, αἱ μέλισσαι ἐξάπαντος θὰ θανατώσωσι ταύτας.

»Ἀκόμη δ' ἐκτρέφουσι νέας βασιλίσσας αἱ μέλισσαι, ὅταν μὴ δυνάμεναι ἕνεκα στεναχωρίας νὰ ἐργασθῶσιν ἐλευθέρως ἐν τῇ κυψέλῃ, ἀποφασίζωσι νὰ χωρισθῶσι, μέρος δ' αὐτῶν φεύγει ἐκ τῆς κυψέλης, ἵνα ἐγκατασταθῇ ἀλλαχοῦ.

»Τότε ἡ μὲν νέα βασίλισσα μένει ὡς διάδοχος ἐν τῇ κυψέλῃ, τὴν δὲ ἀποικίαν ὁδηγεῖ ἡ παλαιὰ βασίλισσα.

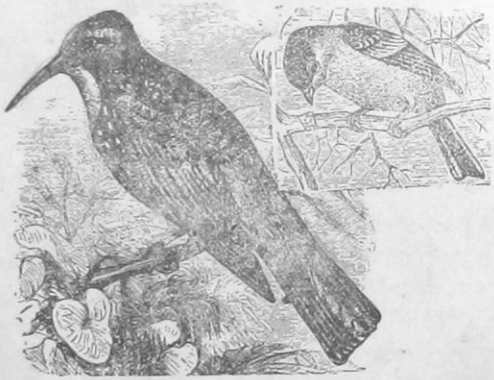
»Ἡ βασίλισσα ζῇ συνήθως 2 ἕως 5 ἔτη, ἀλλὰ μετὰ τὸ τρίτον ἔτος γεννᾷ μόνον κηφῆνας.

ε'. Τί μανθάνει ὁ Γεώργιος περὶ τῶν ἐργατίδων καὶ τῶν κηφήνων.

»Αἱ ἐργάτιδες εἶνε αἱ μικρότεραι καὶ πολυπληθέστεραι τοῦ σμήνους μέλισσαι.

»Μελίσσιον ἰσχυρὸν δύναται νὰ περιέχῃ 40 ἕως 80 χιλιάδας ἐργάτιδας.

»Μοῖρα τῶν ἐργατίδων μελισσῶν εἶνε *ἡ συνεχὴς ἐρ-*

γασία. Ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτὸς ἀκούεις ἐντὸς τοῦ μικροῦ βασιλείου τὸν βόμβον τῶν ἐργαζομένων. Αἱ μὲν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν περιποίησιν τῶν σχαδόνων, αἱ δὲ κατασκευάζουσι κηρίον· ἄλλαι φέρουσιν ἔξωθεν μέλι, ἄλλαι ὕδωρ καὶ ἄλλαι γῦριν. Καὶ γίνεται οὕτως ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κυψέλης ἀδιάκοπος καὶ ἀκάματος ἐργασία.

»Δὲν ἀποτρέπει αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐργασίας οὔτε ὁ κίνδυνος ἐκ τοῦ *μέροπος* καὶ τοῦ *αἰγιθάλου*, οὔτε ὁ

ἄσπλαγχνος θάνατος, τὸν ὁποῖον εὑρίσκουσι πολλαὶ ὑπὸ τὸ κέντρον μερικῶν ἐντόμων.

»Πετῶσιν ἀκαταπόνητοι ἀπὸ ἄνθους εἰς ἄνθος εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις καὶ ἐκμυζῶσι τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ καὶ τὴν γῦριν. Ἐνίοτε κατάφορτοι ἐκ τῆς πολυτίμου ὕλης, πρὶν ἀκόμη φθάσωσιν εἰς τὴν κυψέλην, παρασύρονται μακρὰν ὑπὸ βιαίου ἀνέμου ἢ πνίγονται ἐκ τῆς βροχῆς.

»Ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης ἡλικίας μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ ἀπόνου θανάτου ἐργάζεται ἡ μέλισσα! Εἶνε εὐλογημένον ζωΰφιον. Ἡ φιλοπονία καὶ ἡ ἀφωσίωσις αὐτῆς πρὸς τὸ καθῆκον δύναται νὰ γίνῃ παράδειγμα εἰς τὰ μικρὰ παιδία.

Ὅσον εἶνε δραστήριοι καὶ φίλεργοι αἱ μέλισσαι, τόσον ἄεργοι καὶ ὀκνηροὶ εἶνε οἱ ἄρρενες ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ *κηφῆνες*.

»Ζῶσι καὶ οὗτοι ἐν τῇ κυψέλῃ ἐντὸς κυττάρων μεγαλυτέρων· σπανίως ἐξέρχονται καὶ μόνην ἀσχολίαν ἔχουσι νὰ τρέφωνται ἐκ τοῦ συγκομιζομένου μέλιτος.

»Καὶ μέχρι μέν τινος ἀδιαφοροῦσι αἱ μέλισσαι διὰ τὴν ἀργίαν τῶν κηφήνων, οὐδὲ γογγύζουσι τρέφουσαι ἀέργους ἀδελφούς. Ἀλλ' ἔχει ὅρια καὶ ἡ ὑπομονή.

»Ὅταν ἴδωσιν, ὅτι κατασυλῶσιν οἱ κηφῆνες τὸ πολύτιμον προϊόν, τὸ ὁποῖον συνεκόμισαν διὰ κινδύνων καὶ κόπων, καὶ ὅτι αὐταὶ θ' ἀποθάνωσιν ἐκ πείνης τὸν χειμῶνα, τότε πλέον ἐφαρμόζουσι κατὰ τῶν ὀκνηρῶν αὐστηρόν, ἀλλὰ δίκαιον νόμον· νόμον, ὅστις προστατεύει τὴν ἐργασίαν καὶ καταδικάζει τὴν ἀργίαν ἀσπλάγχνως.

»Αἱ μέλισσαι δῆλα δὴ χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος

ἢ ἐκδιώκουσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς συμπαθείας τοὺς κηφῆνας ἢ φυλακίζουσιν αὐτοὺς κάτω τῆς κυψέλης καὶ ἀναγκάζουσιν οὕτω ν' ἀποθάνωσι τῆς πείνης!».

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ μελισσοκομείου μετ' ὀλίγον ἔληξεν.

Ὁ κύριος Εὐστάθιος καὶ ὁ Γεώργιος εὐχαρίστησαν διὰ λόγων θερμῶν τὸν κύριον Φίλιππον καὶ ἀνεχώρησαν ἐνθουσιασμένοι ἐξ ὅσων εἶδον.

---

15. Ἡ κυψέλη.

Τί ζωὴ εὐτυχισμένη
ζῇ ἡ μέλισσα ἐκεῖ!
Μὲσ' ς' τὸ μέλι πάντα μένει.
μέσ' 'ς τὸ μέλι κατοικεῖ.

Τὴν κυψέλην της κυττάζω
καὶ ζηλεύω καὶ πονῶ·
τὴν μητέρα μ' ἀγκαλιάζω
καὶ τὴν ζήλεια μου ξεχνῶ.

Εἶναι πειὸ γλυκὰ ἀπ' τὸ μέλι
τῆς μητέρας τὰ φιλιὰ
κ' εἶναι πάντοτε κυψέλη
ἡ θερμή της ἀγκαλιά!

---

16. Πόσον μετριόφρων ἦτο ὁ γενναῖος στρατιώτης τοῦ Βασιλείου Θεοφύλακτος.

Ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Α' ὁ Μακεδὼν ἦτο ἐν τοῖς πολέμοις ὁρμητικός.

Κατά τινα πρὸς τοὺς Ἄραβας μάχην, πρὸ χιλίων ἐτῶν καὶ πλέον, εἰσπεσὼν ἀκράτητος εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν, περιεκυκλώθη καὶ πανταχόθεν στενοχωρούμενος ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ.

Ἐν τῇ κρισίμῳ ἐκείνῃ στιγμῇ διασχίζει τὰς τάξεις τῶν μαχομένων μετὰ τόλμης καὶ δυνάμεως θαυμασίας ἁπλοῦς στρατιώτης, ὅστις, ὢθῶν καὶ πανταχοῦ κτυπῶν, κατορθώνει νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν αὐτοκράτορα καὶ σῷον νὰ ἐπαναφέρῃ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ.

Μετὰ τοῦτο ἐγένετο ὁ ἀνδρεῖος οὗτος στρατιώτης ἄφαντος, κρυφθεὶς ἐκ μετριοφροσύνης.

Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ παρουσιάσωσι πρὸ αὐτοῦ τὸν στρατιώτην.

Μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ προσπαθειῶν μεγάλων ἀνεῦρον τέλος αὐτὸν καὶ τὸν ὡδήγησαν πρὸ τοῦ Βασιλείου.

«Πῶς ὀνομάζεσαι, γενναῖέ μου στρατιῶτα;» ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ.

«Θεοφύλακτος, δέσποτα».

«Ἐδείχθης πιστὸς στρατιώτης· εἰς τὴν ἀνδρείαν σου ὀφείλω τὴν ζωήν μου. Ὅσον ἀπαράμιλλος εἶνε ἡ γενναιότης σου, τόσον μεγάλη εἶνε τοῦ αὐτοκράτορός σου ἡ εὐγνωμοσύνη· ὅσον πολύτιμος εἶνε ἡ ὑπηρεσία σου, τόσον βασιλικῶς ἐπιθυμῶ νὰ σ' ἀνταμείψω. Σὲ προάγω εἰς ἀνώτερον ἀξιωματικόν».

«Δέσποτα», ἀπεκρίθη μετριοφρόνως ὁ ἥρως, «καὶ διὰ τὴν καταγωγήν μου καὶ διὰ τὴν ἀνατροφήν μου δὲν εἶμαι παρεσκευασμένος διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ αὐτοκρατορική σου γενναιοφροσύνη εὐδοκεῖ νὰ μὲ ἀνταμείψῃ.

»Ἄλλως, ὅτι ἔπραξα, ἦτο καθῆκον ἁπλοῦν, σύμφωνον πρὸς τὸν ὅρκον μου.

»Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀνάγκη ἰδιαιτέρας ἀμοιβῆς· ἀρκοῦσα καὶ πολύτιμος εἰς ἐμὲ ἀμοιβὴ εἶνε ἡ τιμή, ὅτι ἔσωσα τὴν ζωὴν τοῦ αὐτοκράτορός μου».

«Ναί», ἀποκρίνεται ὁ αὐτοκράτωρ, «ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃς καὶ κἄτι τι, τὸ ὁποῖον νὰ σ' ἐνθυμίζῃ τὴν εὐγνωμοσύνην μου».

«Τότε, δέσποτα, διὰ τὴν ἁπλῆν ταύτην πρᾶξιν παραχωρήσατέ μοι ὀλίγα στρέμματα γῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς οἰκογενείας μου».

Οὕτως ἐγένετο. Ὁ αὐτοκράτωρ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν σημαντικὰ κτήματα.

Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοφυλάκτου τούτου ἐγένετο κατόπιν αὐτοκράτωρ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ρωμανὸς ὁ Α΄ ὁ Λεκαπηνός.

---

17. Πῶς ἐτιμωρήθη ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλίου Φαέθων διὰ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ.

Ὁ Φαέθων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλίου, ἦτο θνητός· καὶ ὅμως διαρκῶς ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν θείαν αὐτοῦ καταγωγήν, διὰ τὴν ὁποίαν — ἔλεγεν — ἠδύνατο νὰ διευθύνῃ καὶ τοῦ πατρὸς Ἡλίου τὸ ἅρμα.

Καὶ τὸ ἅρμα ἐκεῖνο ἔσυρον πτερόποδες ἵπποι, ἀποπνέοντες ἐκ τῶν ρωθώνων φλόγας καὶ πῦρ! Δι' αὐτοῦ ὁ Ἥλιος, τρέχων ἀνὰ τὰς ἀπεράντους χώρας τοῦ οὐρανοῦ, ἐφώτιζε τὸν κόσμον.

Οἱ ἄνθρωποι ἔσκωπτον τὸν Φαέθοντα, ὁσάκις ἤκουον αὐτὸν νὰ ὁμιλῇ τόσον ἀλαζονικῶς.

Μίαν ἡμέραν εἰσῆλθε μετὰ σπουδῆς καὶ τεταραγμένος εἰς τ' ἀνάκτορα τοῦ πατρός.

«Πάτερ!», ἐφώναξεν· «ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὑποφέρω τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τὰ σκώμματα τῶν ἀνθρώπων.

»Μέχρι σήμερον ἀπέκρυψα τὴν λύπην, ἥτις πληροῖ τὴν καρδίαν μου, ἀλλὰ δὲν δύναμαι πλέον νὰ κρατηθῶ. Πρὸ ὀλίγου μὲ ὠνείδισε κάποιος, ὅτι δὲν εἶμαι υἱὸς ἄξιος σοῦ.

»Πάτερ! Δός μοι τὸ μέσον νὰ διαλύσω τὴν πλάνην τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο θὰ εἶνε δεῖγμα τῆς πρὸς ἐμὲ ἀγάπης σου».

«Καὶ τίνα χάριν ζητεῖς παρ' ἐμοῦ, Φαέθων;», ἠρώτησεν ὁ Ἥλιος· «εἰπὲ καὶ θὰ ἐκτελέσω αὐτήν. Ὀμνύω εἰς τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, εἰς τὰ ὁποῖα ὀμνύουσιν οἱ θεοί, οὐδέποτε θ' ἀνακαλέσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, οὐδὲ θὰ σ' ἀπατήσω».

Ὁ Φαέθων ἄλλο δὲν ἐζήτει ἢ τὸν ὅρκον τοῦ Ἡλίου. Ἀμέσως ἀπῄτησε νὰ διευθύνῃ ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν τὸ ἅρμα αὐτοῦ.

«Ἆ! Τί ἔπαθον!», ἀνέκραξεν ὁ Ἥλιος. «Διατί νὰ φανῶ τόσον ἀσύνετος, ὥστε νὰ ὑποσχεθῶ μὲ ὅρκον!

»Ἠξεύρεις, δυστυχισμένε, ὅτι ζητεῖς τὸν θάνατόν σου;

»Καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἀκόμη, Φαέθων, ἀδυνατοῦσι νὰ συγκρατήσωσι τὴν ὁρμὴν τῶν ἵππων τοῦ ἅρματός μου.

»Σύ, τρυφερὸς νεανίας, δὲν ἐννοεῖς, ὅτι αἱ δυνάμεις σου δὲν ἀρκοῦσι, διὰ νὰ ἀναλάβῃς τοιαύτην ἐπιχείρησιν;

»Κατ' ἀρχὰς ἡ ὁδὸς εἶνε τόσον ἀνωφερὴς καὶ ἀπότομος, ὥστε τὴν πρωΐαν οἱ ἵπποι, καὶ μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς νυκτός, μετὰ δυσκολίας ἀναρριχῶνται αὐτήν.

»Ἔπειτα κατὰ τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἶνε τοσοῦτον ὑψηλή, ὥστε καὶ ἐγὼ αὐτὸς δὲν δύναμαι πολλάκις νὰ ἴδω ἐκεῖθεν κάτω τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν χωρὶς νὰ τρομάξω.

»Ἐκ τοῦ σημείου δ' ἐκείνου γίνεται τοὐναντίον κατωφερὴς καὶ ὀλισθηρὰ καὶ μόνον στιβαρὰ χεὶρ δύναται νὰ συγκρατήσῃ τοῦ ἅρματος τὴν φοράν.

»Ἄφες λοιπὸν τὴν ἀπαίτησιν αὐτήν, υἱέ μου!

»Ρῖψον τὰ βλέμματά σου εἰς τ' ἀγαθὰ τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης. Ὅ,τι δήποτε ζητήσῃς ἐξ αὐτῶν, θὰ σοὶ δώσω».

Ἀλλ' ὁ παράτολμος Φαέθων ἐπέμενε καὶ ὁ Ἥλιος, δεσμευόμενος ὑπὸ τοῦ ὅρκου, ἠναγκάσθη νὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸν πρὸ τοῦ ἅρματος, τοῦ χρυσοῦ καὶ ποικίλου ἐκ τῶν πολυτίμων λίθων.

Ἐν' ᾧ δ' ὁ Φαέθων ἵστατο ἀνυπόμονος ν' ἀναβῇ ἐπ' αὐτοῦ, ἤρχιζεν ὁ οὐρανὸς νὰ βάφηται διὰ ροδίνου χρώματος καὶ ν' ἀφανίζωνται οἱ ἀστέρες.

Ἀμέσως ὁ Ἥλιος διέταξεν νὰ ζεύξωσιν εἰς τὸ ἅρμα τοὺς ἵππους, ἀφοῦ δὲ συνεβούλευσε τὸν Φαέθοντα, πῶς πρέπει νὰ ἡνιοχῇ κατὰ τὸν δρόμον, ἀπεχώρησε μετὰ κακῆς προαισθήσεως.

Ὁ Φαέθων ἀναπηδᾷ μετὰ ζωηρότητος εἰς τὸ ἅρμα, ἁρπάζει τὰς ἡνίας καὶ εὐχαριστεῖ μειδιῶν τὸν πατέρα.

2.

Οἱ πτερόποδες ἵπποι ὥρμησαν ταχεῖς εἰς τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ διασχίζουσι τρέχοντες εἰς τὸν ἀέρα, διασκορπίζουσι δὲ τὰς νεφέλας, αἱ ὁποῖαι ἀνθίστανται εἰς τὸν δρόμον αὐτῶν.

Ἀλλὰ καθὼς τὸ ἀνερμάτιστον πλοῖον κλίνει ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τῆς μιᾶς, ἄλλοτε δ' ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς καὶ γίνεται τὸ παίγνιον τῶν κυμάτων, οὕτω τὸ ἅρμα διὰ τὴν ἀσυνήθη ἐλαφρότητα τοῦ βάρους τοῦ ἡνιόχου τινάσσεται κατὰ τὰς ὑψηλὰς τοῦ αἰθέρος χώρας, ὡς ἂν ἦτο κενός.

Μόλις δ' ἐνόησαν οἱ ἵπποι, ὅτι δὲν κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ Ἡλίου, ὁρμῶσιν ἀτάκτως ἔξω τῆς συνήθους ὁδοῦ.

Ὁ Φαέθων τρομάζει· οὔτε τὰς ἡνίας δύναται πλέον νὰ διευθύνῃ, οὔτε γνωρίζει τὴν ὁδόν.

Μετ' ὀλίγον διακρίνει ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ἡ Γῆ κεῖται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ εἰς βάθος τεράστιον. Ὠχριᾷ, τὰ γόνατα αὐτοῦ τρέμουσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σκοτίζονται ἐν μέσῳ τοσούτου φωτός. Ἀχ! Πῶς ἤθελε μηδὲ νὰ ἤγγιζέ ποτε τὸ πατρικὸν ἅρμα.

Ἀλλὰ τί νὰ πράξῃ τώρα; Εἶχε πλέον διατρέξει ἀρκετὸν μέρος τοῦ οὐρανοῦ· ὑπελείπετο ὅμως ἔμπροσθεν τὸ μεγαλύτερον. Ἀναμετρεῖ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὰ δύο ταῦτα μέρη· καὶ ἄλλοτε μὲν βλέπει πρὸς τὴν δύσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν δὲν θὰ φθάσῃ ποτέ, ἄλλοτε δὲ στρέφεται πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἐν τῇ ταραχῇ δ' αὐτοῦ ἀγνοεῖ, τίνα διεύθυνσιν νὰ λάβῃ. Δὲν ἀφήνει μὲν τὰς ἡνίας, ἀλλὰ δὲν ἔχει καὶ τὴν δύναμιν νὰ κρατήσῃ αὐτάς.

Τέλος εἰς φοβερόν τι μέρος τοῦ οὐρανοῦ χάνει τὸν νοῦν, παραλύει ἐκ τοῦ τρόμου καὶ παραιτεῖ τὰς ἡνίας ἐπὶ τῶν νώτων τῶν ἵππων.

Δὲν συγκρατοῦνται πλέον οὗτοι· ἐκτρέπονται τοῦ δρόμου καὶ διατρέχουσιν ἀτάκτως ἀγνώστους χώρας τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου ἡ ἀχαλίνωτος ὁρμὴ παραφέρει αὐτούς. Καὶ ἄλλοτε μὲν προσκρούουσιν εἰς τοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀστέρας, ἄλλοτε δὲ καταφέρονται καὶ προσεγγίζουσιν εἰς τὴν γῆν.

Ὅσάκις οἱ ἵπποι ὁρμῶσι πρὸς τὰ ὕψη, πυκνὸν σκότος περικαλύπτει τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς, ἄνθρωποι, ζῷα φυτὰ κινδυνεύουσι νὰ καταστραφῶσιν ἐκ τοῦ ψύχους.

Χειρότερα ὅμως συμβαίνουσιν, ὁσάκις οἱ ἵπποι κατέρχονται πρὸς τὴν γῆν.

Καίονται τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς. Ἐξατμίζονται τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν καὶ αἱ θάλασσαι ἀποσύρονται εἰς ἄλλα μέρη. Καίονται τὰ δάση, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι τὰ ὄρη.

Κάποτε τὸ ἅρμα πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν γῆν. Τώρα πλέον ἀρχίζουσι νὰ κατακαίωνται αἱ πόλεις μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ οἰκουμένη ὅλη πυρπολεῖται!

Αὐτὸς ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον τώρα ὁ Φαέθων ἀναπνέει, εἶνε θερμός, ὡς ἂν ἐξήρχετο ἐκ πυριφλέκτων καμίνου. Αὐτὸ τὸ ἅρμα πλέον καίεται. Ἡ τέφρα καὶ οἱ σπινθῆρες, οἵτινες πανταχόθεν ἐκρηγνύονται, καὶ ὁ πυρώδης καπνὸς περιβάλλουσι καὶ πνίγουσιν αὐτόν, ἐν τῇ πυκνῇ δ' ἐκείνῃ σκοτίᾳ

ἀγνοεῖ, ποῦ βαδίζει ἢ ποῦ εὑρίσκεται, καὶ σύρεται ὑπὸ τῶν πτερωτῶν ἵππων.

Ἡ λάμψις καὶ ὁ καπνὸς τῆς πυρκαϊᾶς φθάνουσι μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Διός. Τὰ ὦτα αὐτοῦ πλήττουσιν οἱ θρῆνοι καὶ οἱ στεναγμοὶ τῶν καιομένων. Ὁ Ζεὺς ἀνήσυχος παρατηρεῖ, τί συμβαίνει. Εὐθὺς ἐννοεῖ, ποῖος εἶνε ὁ ἔνοχος καί, ἵνα μὴ καταστραφῇ ὁ κόσμος, κεραυνοβολεῖ τὸν Φαέθοντα.

Ὁ κεραυνὸς τοὺς μὲν ἵππους ἐξηγρίωσε, διέλυσε δὲ τὸ ἅρμα, τὸ ὁποῖον κατέπεσεν εἰς συντρίμματα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ὁ Φαέθων κεῖς ἐκυλίσθη πρὸς τὰ κάτω, χαράσσων ὄπισθεν μακρὰν πυρίνην αὖλακα.

Λέγουσιν, ὅτι Νύμφαι ἐδέχθησαν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ ἔλουσαν, ἔθαψαν, ὅτι δὲ ἐπὶ τοῦ τάφου ἐχάραξαν τὰ γράμματα ταῦτα: «Ἐνταῦθα κεῖται ὁ Φαέθων. Ἐπιχειρήσας παρὰ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ νὰ ἡνιοχήσῃ τὸ πατρικὸν ἅρμα, ἔπεσεν ἐξ αὐτοῦ νεκρός».

---

18. Τὰ Μετέωρα.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὰ Μετέωρα τῆς Θεσσαλίας θὰ ἴδῃ καὶ ἓν ἀκόμη θαῦμα τῆς φύσεως καὶ ἕν κατόρθωμα τοῦ ἀνθρώπου.

Ὀκτακόσιοι περίπου βράχοι κρημνώδεις ὑψοῦνται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὡς γιγάντιοι στύλοι.

Τὸ ὕψος αὐτῶν εἶνε διάφορον· εἰς πεντήκοντα μέτρα ὀρθοῦται ὁ ὑψηλότερος.

Τὸ σχῆμα αὐτῶν φαίνεται μακρόθεν παράδοξον· νομίζεις ὅτι βλέπεις μορφὰς ἀπολιθωμένων ἀνθρώπων ἢ ζώων ἢ πτηνῶν.

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ χρῶμα εἶνε ποικίλοι· ἄλλοι μὲν

ἐξ αὐτῶν εἶνε φαιοί, ἄλλοι δ' ἐρυθροὶ καὶ ἄλλοι ρόδινοι.

Τὴν κορυφὴν εἴκοσι ἓξ βράχων περιστέφουσι κελλία μοναστηρίων. Τὰ μικρὰ αὐτῶν παράθυρα ὁμοιάζουσι πρὸς περιστερεῶνας. Ὑπεράνω τῶν κελλίων διακρίνονται τὰ κωδωνοστάσια τῶν Ἐκκλησιῶν.

Εἰς ἓξ ἐκ τῶν μοναστηρίων ἐκείνων ζῶσιν ἄνθρωποι. Διὰ ποίαν ἀρά γε αἰτίαν καὶ πῶς κατώρθωσαν ν' ἀναβῶσιν ἐκεῖ.

Ἠτό ποτε καιρός, καθ' ὃν βάρβαροι λαοὶ ἐζήλευον τὴν ὡραίαν ἡμῶν πατρίδα καὶ ἐφθόνουν τὴν εὐτυχίαν τῶν τέκνων αὐτῆς.

Ἐξώρμησαν λοιπὸν ἀπὸ τῶν σκοτεινῶν αὐτῶν χωρῶν ὡς λύκοι καὶ ἐχύθησαν ἐπὶ τῆς χώρας ἡμῶν, ὅπως τὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Καὶ πρῶτον ἐπλημμύρησαν τῆς Θεσσαλίας τὸ ἔδαφος.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν χώραν, ἵνα σωθῶσι, κατέφευγον καὶ ἐκρύπτοντο ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων ἐκείνων βράχων.

Βραδύτερον ἔκτισαν μοναστήρια, ἵνα διασῴζωσι καὶ τὴν ἁγίαν θρησκείαν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν ὁποίαν προσεπάθουν νὰ ἀφανίσωσιν οἱ ἐχθροί.

Ἐπὶ τῶν βράχων λοιπὸν ἐκείνων ἐσώθη ἡ φυλὴ καὶ ἡ θρησκεία ἡμῶν ἐν Θεσσαλίᾳ.

Εὐσεβεῖς ἄνδρες, ἀφιερώσαντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἐξακολουθοῦσι μέχρι σήμερον ν' ἀποσύρωνται ἐπὶ τῶν βράχων ἐκείνων καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτῶν νὰ ὑμνῶσι τὸν Θεόν.

Ἀναβαίνει τις ἐκεῖ διὰ κλιμάκων ἐκ σχοινίου αἰωρουμένων ἢ ἀναρριχᾶται ὡς αἴλουρος ἐπὶ χονδροῦ σχοινίου

πλήρους κόμβων ἢ κάθηται τέλος ἐντὸς δικτύου, τὸ ὁποῖον οἱ καλόγηροι σύρουσιν ἄνωθεν.

Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν βράχων ἡ φύσις ἐμφανίζεται κύκλῳ θαυμασία. Κάτωθεν ἁπλοῦνται χλοεραὶ πεδιάδες ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτυλίσσονται διαυγῆ ρυάκια, καὶ πέριξ ὑψοῦνται καταπράσινα ὄρη.

Κάκιστον ἡ ὀκνηρία. — Ἀργὸς μὴ ἔσο, μηδ' ἂν πλουτῇς.

---

19. Πῶς φαίνεται ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς Γκιώνας.

Εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ὑψοῦται ἡ **Γκιώνα**. Εἶνε τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸν Ὄλυμπον.

Ὅτε ἤμην ἀκόμη παῖς, εἶχον μάθει ἐν τῷ σχολείῳ, ὅτι ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Γκιώνας ἡ θέα τῶν πέριξ μερῶν εἶνε μαγικωτάτη. Ἐξ αὐτῆς δύναταί τις νὰ ἴδῃ ὁλόκληρον τὴν Στερεάν.

Ἐπέθουν διὰ τοῦτο ν' ἀναβῶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὄρους, ἵν' ἀπολαύσω τὸ θέαμα καὶ γνωρίσω τὸ ἔδαφος τῆς χώρας.

Τὸν πόθον μου δ' ἐκεῖνον ἐξεπλήρωσα βραδύτερον, μετά τινα ἔτη.

Μίαν δηλαδὴ θερινὴν ἡμέραν, ἀφοῦ μετὰ φίλου ἐφορτώσαμεν ἐπὶ δύο ἡμιόνων καλύμματα, ἵνα προφυλαχθῶμεν ἐκ τοῦ νυκτερινοῦ ψύχους, ἐξεκινήσαμεν κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐκ τοῦ χωρίου ἡμῶν, κειμένου παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

Ἡ ἀνάβασις ἐπὶ τῆς Γκιώνας δὲν εἶν' εὔκολος. Καὶ ὅμως ἐγὼ ἐκ τῆς σφοδρᾶς μου ἐπιθυμίας νὰ φθάσω εἰς τὴν κορυφὴν οὔτε δυσκολίας οὔτε τὸν κόπον ἠσθανόμην.

Ἐβαδίζαμεν καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ὁσάκις ὁ κόπος κατελάμβανε τὰς κνήμας ἡμῶν, ἀνεπαυόμεθα ἐπ' ὀλίγον ἐπὶ τοῦ σάγματος τοῦ ἡμιόνου. Ἐσπεύδομεν, πρὶν ἐξημερώσῃ, ν' ἀναβῶμεν εἰς τὴν κορυφήν.

Ἐφθάσαμεν τέλος· ἦτο ἀκόμη σκότος. Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν σαφῶς. Τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐφαίνοντο βεβυθισμένα ἐντὸς σκοτεινῆς ὁμίχλης. Ἐπάνω εἰς τὸν γαλανὸν οὐρανὸν ἐλαμπύριζον οἱ ἀστέρες. Ἄνεμος ἔπνεεν ἐλαφρός, ἀλλὰ ψυχρός· σιγὴ ἐβασίλευε βαθυτάτη.

Ἐκαθίσαμεν ν' ἀναπαυθῶμεν ὀλίγον, περιβεβλημένοι τὰ σκεπάσματα.

Ἀφοῦ παρῆλθεν ἱκανὴ ὥρα, ἠγέρθην. Εἶχον στραφῇ πρὸς ἀνατολάς.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸ μέγα θέαμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους ἐξετυλίχθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος ἐξετείνετο ὠχρὰ φωτεινὴ ζώνη, ἥτις βαθμηδὸν ἤρχισε νὰ γίνηται ροδίνη καὶ ν' ἁπλώνηται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐκ τοῦ φαιδροῦ ἐκείνου χρώματος οἱ μὲν ἀστέρες ὠχρίων, κύκλῳ μου δ' ἀνεφαίνοντο ἐκ τῆς σκοτίας σημεῖα προέχοντα· ἦσαν αἱ ὑψηλαὶ τῶν ὀρέων κορυφαί. Βραδέως καὶ αὗται ἐβάφοντο διὰ τοῦ γλυκέος φωτὸς τοῦ οὐρανοῦ.

Τὸ ρόδινον χρῶμα πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἐγίνετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον πύρινον, ἤρχισε δ' ἀνεπαισθήτως νὰ λάμπῃ γαλανὴ ἀπέραντος ἔκτασις. Ἦτο τὸ Αἰγαῖον πέλαγος!

Ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς γαλανῆς ἐκείνης ἐκτάσεως ἤρχισαν νὰ ἐκτοξεύωνται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀκτῖνες ρόδιναι, ὡς ἂν ἐξεπορεύοντο ἔκ τινος κέντρου. Αἱ ρόδιναι ἀκτῖνες ἐσχημάτιζον πελώριον φωτεινὸν στέμμα.

Μετ' ὀλίγον ἀνεφαίνετο ἐκ τῶν ὑδάτων στιγμὴ χρυσῆ, βαθμηδὸν μεγεθυνομένη. Ἦτο ὁ ἥλιος ἀνατέλλων μεγαλο-

πρεπῶς, ἐρυθρὸς ὡς φλογώδης σφαῖρα. Ἐφαίνετο, ὅτι ἀνεδύετο ἐκ τῶν κυμάτων. Οἱ ἀστέρες εἶχον πλέον ἐξαφανισθῇ.

Περιέφερον κύκλῳ τὸ βλέμμα· Ὁλόφωτοι πλέον ὑψοῦνται αἱ ἄπειροι κορυφαὶ τῶν ὀρέων τῆς Στερεᾶς. Πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἦσαν βυθισμέναι εἰς τὸ σκότος, ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχον, καὶ τώρα ἐφαίνοντο, ὡς ἂν ἀνεπήδησαν ἐκ τοῦ μηδενός! Ἐνόμιζον, ὅτι γίνομαι μάρτυς νέας Δημιουργίας!

Αἱ χαράδραι τῶν πέριξ ὀρέων ἐχλόαζον καὶ τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα ὡς κύματα διὰ μέσου αὐτῶν καταφέροντο, ἐχρωματίζοντο ἀργυρᾶ ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας.

Ὅλη ἡ πέριξ φύσις εἶχεν ἀφυπνισθῇ.

Οἱ ἀετοὶ ἐπέτων ἐπὶ τῶν βράχων καὶ διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν πτερύγων περιεδινοῦντο εἰς τὸν ἀέρα.

Ἔφθανε μέχρι τῶν ὤτων μου ἀσθενές, ἀλλ' ἐναρμόνιον τῶν πτηνῶν τὸ ᾄσμα. Ἦτο ὁ πρωινὸς ὕμνος τῶν μικρῶν πλασμάτων πρὸς Ἐκεῖνον, ὅστις ἐσκόρπισε τὸ φῶς αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν κτίσιν!

Συνεκινήθη ἡ ψυχή μου ἐκ τῆς θείας ταύτης σκηνῆς τῆς φύσεως, τὴν ὁποίαν ἀμετάβλητον, ὡραίαν καὶ ἀγνὴν ἐδημιούργησεν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου Ἐκεῖνος!

Ἐσταύρωσα τὰς χεῖρας καὶ ἐν συντριβῇ καρδίας ἀνέκραξα: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε!»

20. Τί βλέπει κανεὶς ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς Γκιώνας.

Ἱστάμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Γκιώνας ἐξηκολούθουν νὰ βλέπω πρὸς ἀνατολάς.

«Βλέπεις», μοὶ εἶπεν ὁ φίλος μου, «ἀπέναντί σου εἰς τὸν ὁρίζοντα νὰ ἐκτείνηται νῆσος μακρά; Εἶνε ἡ Εὔβοια.

«Ἡ κορυφή, ἥτις προέχει κατὰ τὸ μέσον, εἶνε ἡ Δίρφυς.

«Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε καταπράσινον ἐκ τῶν πλουσίων λειμώνων καὶ τῶν ἀπεράντων ἀμπέλων».

Ἀκολούθως παρετήρησα δεξιά. Ὑψοῦτο πλησιέστερον ὁ Παρνασσός· διεκρίνοντο καθαρῶς αἱ δύο προέχουσαι αὐτοῦ κορυφαί.

Τὸν Παρνασσὸν ἐθεώρουν οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἱερόν, διότι εἰς τὰς νοτίους κλιτῦς αὐτοῦ ἔκειτο τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἔνδοξον καθ' ὅλον τότε τὸν γνωστὸν κόσμον.

Κατωτέρω ὑψοῦται ὁ χαριτωμένος Ἑλικών.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦτο κατοικία τῶν Μουσῶν.

Σήμερον εἰς τὰς δροσερὰς αὐτοῦ πηγὰς καὶ τὰς ἠνθισμένας κοιλάδας διημερεύουσιν εὔμορφοι ποιμενίδες, φυλάττουσαι πρόβατα.

Κατωτέρω τοῦ Ἑλικῶνος εἶδον τὸν Κιθαιρῶνα μετὰ τῶν δασοφύτων αὐτῶν χαραδρῶν καὶ τὸν πολυβότανον Πάρνηθα.

Ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας ἠγείρετο τὸ Πεντελικόν. Ἐκ τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ ἐξορύσσεται τὸ λευκὸν μάρμαρον.

Νοτιώτερον ὑψοῦται ὁ Ὑμηττός, τὰς ἐκτάσεις τοῦ ὁποίου καλύπτει ὁ ἀρωματώδης θύμος.

Ἐξέτεινα τὸ βλέμμα κατὰ τὴν νοτίαν διεύθυνσιν τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ εἶδον ν' ἀναδύωνται ἐκ τῆς γαλανῆς θαλάσσης αἱ εὔμορφοι τοῦ Αἰγαίου νῆσοι. Μόλις διεκρίνοντο ἀπ' ἐδῶ ὡς ἀραιὰ νεφύδρια.

Ἐστράφην ἀκολούθως πρὸς βορρᾶν. Ἀπέναντί μου ὠρθοῦτο ἡ Οἴτη καὶ ἀριστερόθεν τὰ Βαρδούσια καὶ ὁ Τυμφρη-

στὸς ἀνωτέρω. Ὡς ἐλαφρὰ ὁμίχλη εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος διεφαίνοντο αἱ κορυφαὶ τῶν Τσουμέρκων.

Παρετήρησα καὶ κατωτέρω πρὸς δυσμάς. Δεξιόθεν μὲν ὑψοῦτο τὸ Παναιτωλικόν· ἀριστερόθεν δὲ ὁ χαμηλὸς Ἀράκυνθος καὶ εἰς τὸ βάθος τὰ ὄρη τῆς Ἀκαρνανίας.

Πυκνὰ δάση βαλανιδεῶν καλύπτουσι μεγάλας ἐκτάσεις αὐτῶν, τὰ ὁποῖα παρέχουσι κατοικίαν εἰς τὴν ξανθὴν δορκάδα καὶ τὴν πλατύκερων ἔλαφον. Ἐπὶ τῶν θαμνωδῶν κλιτύων τῶν ὀρέων τούτων κακαβίζει ἡ πέρδιξ.

Μεταξὺ αὐτῶν λάμπουσι λίμναι, ἡ Τριχωνὶς καὶ ἡ Λυσιμαχία, ἡ Ὀζηρὸς καὶ ἡ Ἀμβρακία, καὶ ἁπλοῦνται εὔφοροι πεδιάδες.

Ὁρμητικοὶ ποταμοὶ μετὰ πλατυνοφύτων ὀχθῶν διαρρέουσι τὴν χώραν, ὁ Ἀχελῷος καὶ ὁ Εὐηνος, ὁ Κηφισσὸς καὶ ὁ Σπερχειός.

«Παρατήρησον», εἶπεν ὁ φίλος μου, «τὸ γαλανὸν περιθώριον, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὴν στερεὰν ἐκ τριῶν μερῶν.

»Ἀπ' ἀνατολῶν μὲν περιβάλλει αὐτὴν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, νομίζεις ὅτι οἱ κυματισμοὶ αὐτοῦ χαιρετίζουσιν ἀνατολικώτερον τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

»Ἀπὸ νότου δὲ περιβάλλει τὴν Στερεὰν ὁ Κορίνθιος κόλπος.

»Βλέπεις, πῶς ἀπὸ δυσμῶν περιβάλλει αὐτὴν τὸ Ἰόνιον πέλαγος; Διακρίνεις τὸ εὔμορφον σύμπλεγμα τῶν ἑπτὰ νήσων αὐτοῦ;

»Διακρίνεις ὡσαύτως τὴν βουνώδη χώραν, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὰς ὑγρὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰουνίου; εἶνε ἡ Ἤπειρος, τῆς ὁποίας τὰ τέκνα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεταβαίνουσιν εἰς ξένας χώρας πρὸς εὕρεσιν τῆς τύχης».

21. Πῶς ταπεινώνει ὁ Σωκράτης τὸν ὑπερήφανον Ἀλκιβιάδην.

Βλέπων ὁ Σωκράτης, ὅτι ὁ Ἀλκιβιάδης ὑπερηφανεύετο διὰ τὸν πλοῦτον καὶ ἰδίως διὰ τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους ἐν Ἀττικῇ ἀγροὺς αὐτοῦ, ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ τοῦτον ἐκ τῆς ὑπερηφανίας.

Πρὸς τοῦτον ἔφερέ ποτε πρὸ αὐτοῦ ἕνα γεωγραφικὸν χάρτην καὶ τῷ εἶπε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὴν Ἀττικήν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης εὗρεν εὐκόλως αὐτήν.

Τότε ὁ Σωκράτης τῷ εἶπε νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ τὰς γαίας του.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀναζητήσας εἰς τὸν χάρτην καὶ μὴ εὑρὼν αὐτὰς ἐστράφη πρὸς τὸν Σωκράτην καὶ εἶπε· «Δὲν ἔχουσιν ἐδῶ σημειώσει τὰ κτήματά μου».

«Καὶ ἔπειτα ὑπερηφανεύεσαι», λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Σωκράτης, «διὰ πράγματα τὰ ὁποῖα εἶνε τόσον ἀσήμαντα, ὥστε οὐδὲ ἐλάχιστον μέρος τῆς γῆς ἀποτελοῦσι;»

Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

---

22. Πόσων εἰδῶν γαῖαι ὑπάρχουσι.

Τὸ χρῶμα τῶν γαιῶν δὲν εἶνε τὸ αὐτὸ πανταχοῦ· ἄλλαι μὲν γαῖαι ἔχουσι χρῶμα ὑπόλευκον, ἄλλαι δὲ ἀνοικτὸν φαιὸν καὶ ἐνίοτε κοκκινωπὸν ἢ ὑπομέλαν.

Ἡ διαφορὰ δ' αὕτη τοῦ χρώματος τῶν γαιῶν προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ χῶμα τοῦ ἐδάφους ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀναμίξεως πολλῶν οὐσιῶν, αἵτινες καλοῦνται συστατικὰ τοῦ ἐδάφους. Τὸ χρῶμα λοιπὸν ἑκάστης γῆς προέρχεται ἐκ τοῦ συστατικοῦ ἐκείνου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πλεονάζει ἐν αὐτῇ.

Συνήθως ἐν ταύτῃ μὲν τῇ γῇ πλεονάζει λ. χ. ἡ ἄσβεστος, ἐν ἄλλῃ ἡ ἄργιλος καὶ ἐν ἄλλῃ ἡ ἄμμος. Ἑπομένως καὶ αἱ γαῖαι, αἵτινες ἔχουσι κύρια συστατικὰ τὴν ἄσβεστον ἢ τὴν ἄργιλον ἢ τὴν ἄμμον, καλοῦνται ἀσβεστώδεις, ἀργιλώδεις καὶ ἀμμώδεις.

Ἐκ τῶν γαιῶν αἱ ἀσβεστώδεις διακρίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ ὑπολεύκου χρώματος αὐτῶν.

Αἱ ἀργιλώδεις διακρίνονται ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ φαιοῦ καὶ ἐνίοτε κοκκινωποῦ ἢ ὑπομέλανος χρώματος καὶ τῆς ἰδιαιτέρας χωματώδους ὀσμῆς αὐτῶν· πρὸς τούτοις τὸ ἔδαφος τούτων ἐν ξηρᾷ μὲν καταστάσει εἶνε σφιγκτὸν καὶ σκληρόν, ἐν ὑγρᾷ δὲ πολὺ ὀλισθηρὸν καὶ κολλῶδες· διὰ τοῦτο δυσκόλως τοῦτο διασχίζεται ὑπὸ τοῦ ἀρότρου καὶ διαπερᾶται ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

Τέλος δὲ αἱ ἀμμώδεις γαῖαι ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἄμμου, ἤτοι ἐκ τῶν λεπτῶν συντριμμάτων τῶν σεσαθρωμένων λίθων.

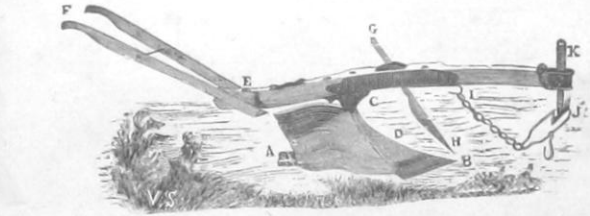

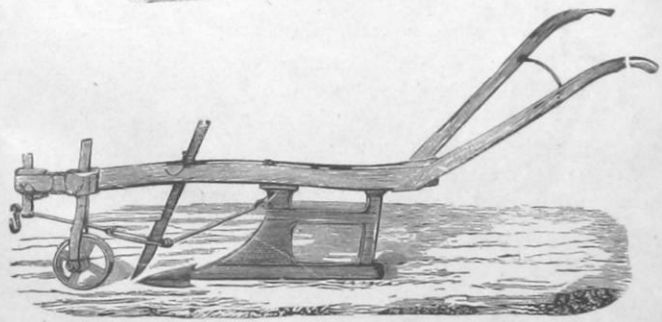
23. Πῶς γίνεται ἡ ἄροσις τῶν ἀγρῶν.

Πρὶν σπείρῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ ὁ φρόνιμος γεωργός, ὀφείλει νὰ παρασκευάσῃ καλῶς τὸ ἔδαφος αὐτοῦ, ὀφείλει δηλ. νὰ κάμῃ αὐτὸ μαλακὸν καὶ πορῶδες. Μόνον ἐντὸς τοιούτου

ἐδάφους ἐξαπλοῦνται εὐκόλως αἱ ρίζαι τῶν φυτῶν, κυκλοφορεῖ ἐλευθέρως ὁ ἀὴρ καὶ προφυλάσσεται εὐκολώτερον τὸ φυτὸν ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας ἢ ὑγρασίας.

Ἡ τεχνητὴ αὕτη διόρθωσις τοῦ ἐδάφους τῶν μὲν ἀμμωδῶν γαιῶν γίνεται διὰ δύο ἢ τριῶν, τῶν δὲ λοιπῶν διὰ περισσοτέρων καὶ βαθυτέρων ὅσων τὸ δυνατὸν ἀρόσεων, ἵνα καὶ τὸ ἔδαφος ἀναστρέφηται βαθύτερον καὶ ἐπιτυγχάνεται

ἡ ἐκρίζωσις τῶν διαφόρων ἀγρίων καὶ ἐπιβλαβῶν χόρτων τοῦ ἀγροῦ.

Τὰ χόρτα ταῦτα ἐκριζούμενα καὶ ἐνούμετα μετὰ τοῦ ἐδάφους τοῦ ἀγροῦ σήπονται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μεταβάλλονται εἰς χλωρὰ λιπάσματα αὐτοῦ.

Αἱ ἀρόσεις, διὰ νὰ γίνωνται βαθεῖαι καὶ ἀποκόπτωσι τὰ διάφορα ἄγρια χόρτα τοῦ ἀγροῦ, δὲν πρέπει νὰ ἐκτελῶνται

μὲ τὸ σύνηθες καὶ ἀρχαιότατον ἄροτρον, διότι τὸ ὑνίον αὐτοῦ εἶνε οὕτω πως κατεσκευασμένον, ὥστε δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους πρὸς ἀποκοπὴν καὶ ἐκρίζωσιν τῶν ἀγρίων χόρτων.

Σήμερον τοῦτο ἀντικατέστησαν ἄλλα πολὺ τελειότερα ἄροτρα εὐθηνά, στερεὰ καὶ ἐλαφρά, τὰ ὁποῖα εὐκόλως διὰ μικρᾶς δυνάμεως εἰσδύουσι βαθέως ἐντὸς τῆς γῆς καὶ ἀναστρέφουσι τελείως τὸ χῶμα αὐτῆς.

Τὸ ἐλαφρότατον καὶ τελειότατον πάντων τῶν τελειοποιημένων ἀρότρων εἶνε τὸ ***μονόπτερον,*** τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς μεγαλητέρου τῶν ἄλλων τεμαχίου, τοῦ ***ἱστοβοέως,*** ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσαρμόζονται πάντα τὰ λοιπὰ τεμάχια τοῦ ἀρότρου.

Ἐπὶ τοῦ ἱστοβοέως προσαρμόζεται γωνιωδῶς ὁ ***ἀροτρόπους*** ἢ ***ἀλετροπόδι,*** ὅστις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ἀρότρου.

Εἰς τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ἀροτρόποδος προσαρμόζεται τὸ αἰχμηρὸν καὶ κοπτερὸν ***ὑνίον,*** τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται ἐκ σιδήρου χυτοῦ ἢ σφυρηλάτου χαλυβωμένου καὶ ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον μέρος τοῦ ἀρότρου.

Εἰς τὴν ἄνω ἄκραν τοῦ ἀροτρόποδος ὑπάρχουσι συνήθως δύο ***χειρολαβαὶ*** μακραὶ καὶ ὀλίγον κυρταὶ κατὰ τὰ ἄκρα. Διὰ τούτων κρατεῖται καὶ ὑψώνεται συνεχῶς τὸ ἄροτρον ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ καὶ ἑπομένως, χωρὶς ὁ γεωργὸς νὰ στηρίζῃ τὸ βάρος τοῦ σώματος ἐπ' αὐτοῦ, βυθίζεται τὸ ὑνίον εἰς τὴν γῆν.

Ὄπισθεν τοῦ ὑνίου καὶ ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω ὑπάρχει ὁ ***ἀναστρεπτὴρ*** ἢ τὸ ***πτερόν,*** τὸ ὁποῖον χρησιμεύει, ἵνα ἀνυψώνῃ καὶ ἀποθέτῃ ἀνεστραμμένην τὴν κοπεῖσαν γῆν εἰς τὸ δεξιὸν πλάγιον τῆς ἀνοιγομένης αὔλακος.

Ὁμοίως ἔμπροσθεν τοῦ ὑνίου προσαρμόζεται λοξῶς ἐπὶ τοῦ ἱστοβοέως ἡ σιδηρᾶ ***μάχαιρα,*** ἥτις κόπτει τὰ διάφορα ἄγρια χόρτα καὶ οὕτω διευκολύνει τὴν ὑπὸ τοῦ ὑνίου διάσχισιν τῆς γῆς.

Τελευταῖον εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ ἱστοβοέως εἶνε ὁ ***ρυθμιστής,*** ὅστις ἀνυψούμενος ἢ καταβιβαζόμενος ὑπὸ τοῦ

γεωργοῦ κανονίζει τὸ βάθος, μέχρι τοῦ ὁποίου θὰ διεισδύσῃ τὸ ἄροτρον ἐντὸς τοῦ ἐδάφους.

Ἤδη τὸ μονόπτερον τοῦτο ἄροτρον ἐτροποποιήθη διὰ τῆς προσθήκης ἑνὸς τροχοῦ εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος καὶ πλησίον τοῦ ρυθμιστοῦ καὶ ἀπετέλεσε τὸ λεγόμενον ***τροχοφόρον*** ἄροτρον, τὸ ὁποῖον προτιμᾶται τοῦ μονοπτέρου, διότι διευθύνεται πολὺ εὐκολώτερον.

Ἐκ τῶν τελειοποιημένων ἀρότρων ἄλλα μὲν φέρουσι δύο ὑνία, ἄλλα δὲ τρία ἢ καὶ περισσότερα τούτων καὶ καλοῦνται δίυνα, τρίυνα, πολύυνα.

Τὰ ἄροτρα συνήθως σύρονται ὑπὸ βοῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἵππων, ἡμιόνων καὶ ὄνων εἰς βαρείας δὲ καὶ ἀργιλώδεις ἢ ὑγρὰς γαίας ὑπὸ βουβάλων.

24. *Πῶς ἐκινδύνευσεν ὁ βασιλόπαις Λέων ἐκ τῆς παραφορᾶς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βασιλείου.*

Πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν ἐκόσμησε τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου εἷς τῶν ἐνδοξοτέρων αὐτοκρατόρων, Βασίλειος ὁ Α' ὁ Μακεδών.

Ἀνὴρ κατὰ τὰ ἄλλα βασιλικός, δραστήριος, συνετός, δίκαιος, ἀνδρεῖος, ἓν μόνον ἐλάττωμα εἶχεν· ἦτο παράφορος. Κατὰ τὴν παραφορὰν ἠδύνατο νὰ φανῇ ἄδικος καὶ σκληρός.

Ἴσχυε τότε εἰς τὴν αὐλὴν ἀπατεών τις, ὀνόματι Σανταβαρηνός, ὅστις ἐξαπατήσας δι' ὑποκρισίας καὶ ραδιουργιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἀπέλαυε τῆς εὐνοίας αὐτοῦ.

Μόνος, ὅστις ἐνόησε τὸν χαρακτῆρα τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ περιεφρόνει αὐτὸν διὰ τοῦτο, ἦτο ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Λέων, ὅστις διὰ τὴν σοφίαν αὐτοῦ ἦτο ὁ ἐνδεδειγμένος νὰ γίνῃ διάδοχος τοῦ θρόνου.

Ὁ Σανταβαρηνὸς ἐμίσει διὰ τοῦτο θανασίμως τὸν Λέοντα καὶ ἐσκέφθη νὰ καταστρέψῃ αὐτόν, ἐπωφελούμενος τοῦ ἐλαττώματος τοῦ αὐτοκράτορος, τῆς παραφορᾶς δηλαδὴ αὐτοῦ.

Ἤρχισε λοιπὸν ὁ ἄθλιος νὰ ὑποκρίνηται φιλίαν πρὸς τὸν Λέοντα. Περιεποιεῖτο αὐτὸν χωρὶς κολακείας καὶ ὑπετάσσετο τόσον φυσικῶς καὶ ἀδιάστως, ὥστε διέλυε βαθμηδὸν τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ ἡγεμονόπαιδος.

Ὑπῆρχε νόμος παλαιός, κατὰ τὸν ὁποῖον, ὁσάκις ὁ αὐτοκράτωρ ἐξήρχετο εἰς κυνήγιον, οὐδεὶς τῶν ἀκολούθων, οὐδὲ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐξαιρουμένων, ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ ὅπλον.

Μίαν ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν ἀκολούθων αὐτοῦ, ὅπως κυνηγήσῃ.

Ὁ Σανταβαρηνός, ὅστις πλέον εἶχεν ἀποκτήσει τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Λέοντος, ἔρχεται ὁρμαῖος πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως πρὸς αὐτόν, ἀνακοινώνει εἰς τὸν Λέοντα ὃ ἤθελεν μυστικῶς τὴν ψευδῆ εἴδησιν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ διατρέχει κίνδυνον κατὰ τὸ κυνήγιον, καὶ πείθει τὸν ἀγαθὸν υἱὸν ν' ἀκολουθήσῃ τὸν πατέρα, φέρων κεκρυμμένον ἐγχειρίδιον, ὅπως προστατεύσῃ αὐτόν.

Ἐξῆλθον μετ' ὀλίγον εἰς τὸ κυνήγιον. Κατά τινα στιγμὴν αὐτοῦ τρέχει ἀσθμαίνων καὶ περίτρομος ὁ Σανταβαρηνὸς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καί: «Δέσποτα!», φωνάζει, «ὁ υἱός σου Λέων ἀνυπομονεῖ νὰ βασιλεύσῃ· ὑπὸ τὸ φόρεμα κρύπτει ξιφίδιον! Φυλάξου, βασιλεῦ!»

Ὁ αὐτοκράτωρ εὐθὺς παραφέρεται· διατάσσει νὰ προσαγάγωσι τὸν Λέοντα.

Μόλις ἀπεκαλύφθη τὸ ξιφίδιον, ἀκράτητος ἐξ ὀργῆς ὁρμᾷ κατὰ τοῦ ἀθῴου υἱοῦ, ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰ στήθη αὐτοῦ βιαίως τὰ αὐτοκρατορικὰ κοσμήματα καὶ διατάσσει νὰ ῥίψωσιν αὐτὸν ἄκριτον εἰς τὴν φυλακήν.

Ἐπανελθὼν ἀκαλούθως εἰς τ' ἀνάκτορα ἐκλείσθη ἐν τοῖς δωματίοις αὐτοῦ καὶ περιπεσὼν εἰς ἄμετρον λύπην ἀνελύθη εἰς δάκρυα. «Ὁ Λέων», ἔλεγεν ὀλολύζων, «ὁ προσφιλής μου υἱός, ὁ ἀληθὴς διάδοχος, νὰ ἐπιβουλευθῇ τὴν ζωήν τοῦ

πατρός του; Ὁ ἀχάριστος! Δὲν θέλω πλέον νὰ ἴδω οὔτε αὐτὸν οὔτε ὅ,τι δήποτε ἄλλο δύναται νὰ μ' ἐνθυμίζῃ τὴν ὄψιν αὐτοῦ. Δι' ἐμὲ οὔτε ὑπάρχει, ἀλλ' οὔτε ὑπῆρξέ ποτε Λέων!» Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐχύθη πένθος εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Μάτην ὁ ἀτυχὴς Λέων ἔγραφεν ἐκ τῆς εἱρκτῆς συγκινητικωτάτας ἐπιστολὰς πρὸς τὸν πατέρα. Ὁ αὐτοκράτωρ οὐ μόνον δὲν ἀνεγίγνωσκεν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ βλέπῃ ἤθελεν αὐτάς.

Τρεῖς μῆνες παρῆλθον οὕτως· ἦλθον τὰ Χριστούγεννα.

Ὑπῆρχε συνήθεια παλαιά, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ αὐτοκράτορες παρέθετον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπίσημον γεῦμα εἰς τοὺς αὐλικούς.

Ὁ βασιλεύς, ἂν καὶ συντετριμμένος ἐκ τοῦ πένθους, δὲν ἠθέλησε νὰ παραβῇ τὴν συνήθειαν καὶ διέταξε νὰ παρατεθῇ τὸ ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῇ πολυτελεῖ στοᾷ, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν εἰσέλθει ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ λυπηροῦ συμβάντος.

Οἱ αὐλικοὶ παρακάθηνται· μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ αὐτοκράτωρ. Λύπη καὶ βαθεῖα σιγὴ ἐπικρατεῖ. Νομίζει κανείς, ὅτι πένθος ἔχει συναγάγει τόσους ἀνθρώπους καὶ ὄχι πανήγυρις.

Πλησίον ἑνὸς τῶν παραθύρων ἐκρέματο κλωβίον, πλεκτὸν ἐξ ἀργυρῶν συρμάτων· ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ὡραῖος ψιττακός, τὸν ὁποῖον ὁ Λέων εἶχεν ἀναθρέψει. Αἴφνης ἐν μέσῳ τῆς νεκρικῆς σιγῆς ἀντηχεῖ φωνή τις: «Λέον! φίλτατε Λέον!» Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ ψιττακοῦ, ἐπαναλαμβάνοντος τὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἶχε διδαχθῇ παρὰ τοῦ Λέοντος νὰ ἐκφωνῇ.

Τὸ προσφιλὲς ὄνομα, τὸ ὁποῖον τρεῖς μῆνας δὲν ἠκούσθη ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἔπληξε τὴν καρδίαν πάντων· αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγράνθησαν ἐκ δακρύων.

Τέλος εἷς τῶν μεγιστάνων, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὸ βάρος τὸ ὁποῖον ἐπίεζε τὰ στήθη αὐτοῦ, ἐγερθεὶς: «Δέσποτα,», λέγει, «ἡ φωνὴ τοῦ πτηνοῦ καταδικάζει ἡμᾶς· διατὶ νὰ μὴ τολμῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως αὐτό, νὰ προφέρωμεν

ὄνομα τοσοῦτον προσφιλὲς εἰς πάντας; Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ συναθροιζώμεθα εἰς ἐπίσημον γεῦμα, ἀφ' οὗ ὁ υἱός σου στενάζει ἐντὸς ὑπογείου φυλακῆς, θῦμα φοβερᾶς ἀπάτης ἢ φρικώδους ἴσως προδοσίας; Διέταξας, δέσποτα, ν' ἀνακριθῇ; ν' ἀπολογηθῇ; Ἐξησφάλισεν ὁ νόμος εἰς αὐτόν, ὅσα πλεονεκτήματα δὲν ἀρνούμεθα οὐδὲ εἰς τοὺς ἐσχάτους κακούργους;».

Ἡ εὐθαρσὴς αὕτη γλῶσσα ἀφυπνίζει ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ

αὐτοκράτορος τὰ συναισθήματα τῆς φύσεως. Ὁ Λέων ὁδηγηθεὶς πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπέδειξεν εὐκολώτατα τὴν ἀθῳότητα αὐτοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀναγνωρίζει, ὅτι ἐξηπατήθη· καταρᾶται τὴν ἀπαισίαν παραφοράν, ἥτις ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατέστησε καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν δυστυχεῖς. Ἐναγκαλίζεται τὸν Λέοντα· ἀναμιγνύονται τὰ δάκρυα αὐτῶν. Ἡ συνάθροισις ὅλη κλαίει ἐκ χαρᾶς.

Καὶ ὁ Σανταβαρηνός; Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Λέων εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶχε δραπετεύσει. Ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Λέων ἐν τῇ εὐτυχίᾳ αὐτῶν ἐφάνησαν ἐπιεικεῖς. Ἐτιμώρησαν μόνον τὸν προδότην δι' ἐξορίας διαρκοῦς.

---

25. Πῶς εἷς θυμώδης ἄνθρωπος μετενόησε διὰ τὸ ἐλάττωμά του.

Ἄνθρωπός τις ἦτο πολὺ ὀξύθυμος. Ἐκ μηδαμινῆς ἀφορμῆς ὠργίζετο, ἐκραύγαζε καὶ ἐφιλονίκει πρὸ πάντας.

Ὁσάκις δὲν εὕρισκε τὸ φαγητὸν ἕτοιμον, ὅτε ἐπείνα, ὠργίζετο κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐφώναζε καὶ ἐπέπληττεν αὐτήν.

Ὁσάκις ἀντέλεγέ τις πρὸς αὐτόν, ἠγανάκτει καὶ ἐφιλονίκει πρὸς αὐτόν, ὁσάκις ἐκάλει τὸν ὑπηρέτην του καὶ δὲν ἤρχετο εὐθύς, ὠργίζετο, ἐφώναζε καὶ ὕβριζεν αὐτόν.

Μετενόει μὲν ἔπειτα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν προσεπάθει νὰ διορθωθῇ.

Ἐνόμιζεν, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν κακοὶ καὶ αὐτὸς μόνον ἦτο καλός, ὅτι ὅλοι πταίουσι καὶ αὐτὸς μόνον δὲν πταίει.

«Ἂν μὲ ἄφηνον ἥσυχον οἱ ἄνθρωποι», ἔλεγε, «δὲν θὰ ἐθύμωνον ποτέ. Ἀλλ' εἶνε κακοὶ καὶ πάντοτε μὲ ἐνοχλοῦσι. Θὰ φύγω καὶ ἐγὼ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ὑπάγω εἰς ἓν ἔρημον δάσος καὶ θὰ γίνω ἐρημίτης. Ἐκεῖ οὔτε θὰ ἀκούω, οὔτε θὰ βλέπω κανένα καὶ τότε δὲν θὰ ὀργίζωμαι πλέον».

Παρέλαβε λοιπόν, ὅσα πράγματα τῷ ἐχρειάζοντο, καὶ μετέβη εἰς ἓν δάσος.

Ἐκεῖ εὑρίσκει τόπον τινὰ διαρρεόμενον ὑπὸ ὕδατος καὶ ἀποφασίζει νὰ κτίσῃ καλύβην καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ διὰ παντός. Ἔκοψε λοιπὸν ὀλίγα ξύλα καὶ ἤρχισε νὰ κτίζῃ αὐτήν.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐβίψησε. Λαμβάνει τὴν στάμναν, τὴν φέρει εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὴν τοποθετεῖ κάτωθι ταύτης.

Ἀλλ' ἡ στάμνα δὲν εἶχε καλῶς τοποθετηθῇ καὶ ἀνετράπη. Τὴν τοποθετεῖ ἐκ δευτέρου ἀλλ' ἀνατρέπεται καὶ πάλιν.

Τότε ὁ ὀργίλος αὐτὸς ἄνθρωπος, ἀντὶ νὰ προσέξῃ νὰ τοποθετήσῃ αὐτὴν στερεώτερον, ἔξω φρενῶν λαμβάνει αὐτὴν εἰς τὰς χεῖράς του, τὴν πετᾷ ἐπὶ τοῦ βράχου καὶ τὴν θραύει.

Ἀλλὰ μόλις εἶδε τὰ θρίμματα κατὰ γῆς ἐσκορπισμένα, συνέρχεται, ἐκπλήσσεται καὶ λέγει: «Ὢ, τί ἀνόητος εἶμαι! Πάντοτε ἐνόμιζον, ὅτι ἔπταιον οἱ ἄνθρωποι, ὅτε ὠργιζόμην, ἀλλὰ τώρα βλέπω, ὅτι οὐδεὶς πταίει μόνον δὲ ἐγὼ ὁ ἴδιος πταίω. Τώρα ἐννοῶ, ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶμαι μακρὰν τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἐπιστρέψω πλησίον αὐτῶν καὶ θὰ φροντίσω μὲ κάθε τρόπον νὰ διορθωθῶ».

---

26. Πῶς ἐδιδάχθη εἷς νέος ἐξ Ἐρετρίας νὰ φέρηται πρὸς τοὺς ὑβριστάς.

Εἷς νέος, ἐξ Ἐρετρίας τῆς Εὐβοίας καταγόμενος, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐσπούδασε πλησίον τοῦ περιφήμου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος φιλοσόφου Ζήνωνος.

Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα, ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἠρώτησε τοῦτον, τί ἐσπούδασε.

«Θὰ σοὶ δείξω», εἶπεν ὁ νέος.

Ὁ πατὴρ περιέμενεν ἐπί τινα ὥραν καί, ἐπειδὴ ὁ νέος οὐδὲν ἐδείκνυεν εἰς αὐτόν, ὠργίσθη, ὕβρισε καὶ ἐράπισεν αὐτόν.

Ὁ νέος οὔτε εἶπέ τι, οὔτε ἐπεχείρησε νὰ ἀντισταθῇ. Ἀταράχως ὑπέμεινε καὶ τὰς ὕβρεις καὶ τὰ ραπίσματα.

Ἔπειτα στραφεὶς πρὸς τὸν ἰατέρα αὐτοῦ εἶπεν: «Ἰδοὺ τί ἔμαθον, πάτερ· αὐτό, τὸ ὁποῖον βλέπεις ταύτην τὴν στιγμὴν μὲ τοὺς ἰδίους σου ὀφθαλμούς. Ἔμαθον νὰ ὑποφέρω ἀγογγύστως τὴν ὀργὴν τοῦ πατρὸς καὶ νὰ μὴ ἀγανακτῶ διὰ τὰς ὕβρεις καὶ τὰ ραπίσματα, τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν γονέων μου».

---

27. Τί παθαίνει ὁ σκαιὸς καὶ βλάσφημος Εὐάγγελος.

Ὁ Εὐάγγελος, πτωχὸς νέος, ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἦτο σκαιὸς καὶ αὐθάδης. Καὶ κατὰ τὰς παιδιάς, ὅτε κατώρθωνε νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν παιζόντων παιδίων, ἐξεστόμιζε λέξεις ρυπαρὰς καὶ κατόπιν, νεανίας γενόμενος, ἐφέρετο πρὸς τοὺς συγχωρίους ὑβριστικῶς.

Διὰ ταύτην τὴν κακὴν διαγωγὴν αὐτοῦ ἀπεμονώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὸ χωρίον καὶ ὄχι μόνον ὑπ' οὐδενὸς ἐχαιρετίζετο πλέον ἀλλὰ καὶ ἐργασίαν δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ.

Δὲν ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἐκεῖ καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ ἔχων σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ διορθωθῇ.

Εἷς τι χωρίον μακρὰν τοῦ ἰδικοῦ του ἔζη πλούσιος ἀγρονόμος, ὁ κύριος Χαραλάμπης, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον πολλοὶ χωρικοί.

Πρὸ αὐτοῦ παρουσιάσθη μίαν ἡμέραν ὁ Εὐάγγελος καί: «Εἶμαι πτωχὸς νέος, κύριε», εἶπεν· «εἰς τὸ χωρίον μου δὲν εὑρίσκω ἐργασίαν· δὲν μὲ προσλαμβάνετε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σας; Θὰ εἶμαι φίλεργος καὶ πιστός».

«Ἀκριβῶς ἔχω ἀνάγκην ἑνὸς ἀνθρώπου», ἀπήντησεν ὁ πλούσιος ἀγρονόμος, «ὥστε εὐχαρίστως σὲ δέχομαι· ἀλλὰ κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας θὰ σὲ θεωρῶ προσωρινόν, μόνον δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν θὰ σὲ παραλάβω ὁριστικόν. Δέχεσαι;» «Προθυμότατα», ἀπήντησεν ὁ Εὐάγγελος.

Καὶ ὁ κύριος Χαραλάμπης οὕτω ποιῶν ἤθελε κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ νὰ δοκιμάσῃ τὴν φιλεργίαν, τὴν ἱκανότητα καὶ καθ' ὅλου τὸν χαρακτῆρα τοῦ νέου ἐργάτου.

Ἀνέθηκε λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ περιποίησιν τῶν βοῶν.

Αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην καὶ ὁ Εὐάγγελος ἐδείκνυε δεξιότητα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν ἐργασίαν οὕτως ὥστε νὰ μένῃ εὐχαριστημένος ὁ κύριός του.

Ἀλλὰ μίαν ἑσπέραν αἱ βόες, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπέστρεφον ἐκ τῆς βοσκῆς, ἐδυστρέπουν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν στάβλον.

Ὁ Εὐάγγελος ὄπισθεν αὐτῶν προσεπάθει κινῶν τὴν ῥάβδον τὴν ὁποίαν ἐκράτει, νὰ εἰσαγάγῃ αὐτοὺς διὰ τῆς βίας.

Οὗτοι ὅμως, μόλις ἐξαναγκαζόμενοι ἔφθανον πρὸ τῆς εἰσόδου, ἔστρεφον ὀπίσω μετ' ἐπιμονῆς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέγα αὐτῶν σῶμα καὶ δὲν ἔστεργον νὰ εἰσέλθωσιν.

Ἀλλ' αἱ κακαὶ ἕξεις, τὰς ὁποίας ἐκ μικρᾶς ἡλικίας προσλαμβάνει κανείς, δὲν ἐκριζώνονται εὐκόλως. Ὁ Εὐάγγελος ἤρχιζε νὰ ὀργίζεται, νὰ κραυγάζῃ.

Ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρίσκετο κατὰ τύχην ὀρθιος ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας καί, χωρὶς νὰ φαίνηται, παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὴν περίεργον ἐκείνην σκηνήν.

Ὅσῳ περισσότερον ὠργίζετο καὶ ἐκραύγαζεν ὁ Εὐάγγελος, τόσον ἐπιμονώτεροι ἐγίνοντο αἱ βόες.

Ἐξέσπασε τότε οὗτος εἰς βλασφημίας, διὰ τῶν ὁποίων ἐνεφανίζετο ἡ βάναυσος ψυχὴ καὶ ὁ σκαιὸς αὐτοῦ χαρακτήρ.

Δὲν περιωρίσθη ὅμως ὁ Εὐάγγελος μόνον εἰς βλασφημίας κατὰ τῶν βοῶν, ἀλλ' ἤρχισε νὰ λέγῃ καὶ κατάρας φριχώδεις κατὰ τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τοῦ κυρίου τῶν βοῶν.

Ἐπλήκτος καὶ φρίττων ὁ κύριος Χαραλάμπης κατέβη ἀμέσως καί, ἀφοῦ διὰ τρόπου μαλακοῦ καὶ θωπευτικῶν λόγων κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸς τοὺς βόας εἰς τὸν στάβλον, ἐκάλεσε τὸν Εὐάγγελον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφοῦ ἐπλήρωσε τὴν ἀμοιβὴν τῆς μέχρι τοῦδε ἐργασίας αὐτοῦ, εἶπε :

«Δὲν δύνασαι πλέον νὰ μένῃς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου· αἱ ρυπαραὶ βλασφημίαι σου κατὰ τῶν ἀγαθῶν ζῴων, οἱ φριχώδεις λόγοι σου κατὰ τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, αἱ κατάραι σου κατ' ἐμοῦ, ὅστις σοὶ παρέσχον ἐργασίαν, μοὶ ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ καρδία σου εἶνε σκληρὰ καὶ ἡ ψυχή σου ἀγρία. Τοιούτους ἐργάτας δὲν συνειθίζω νὰ ἔχω».

Καὶ ὁ Εὐάγγελος ἀπεπέμφθη τὴν ἰδίαν στιγμήν.

28. Πῶς ὁ Γεώργιος βλέπει ἕν βουστάσιον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην αὐτῶν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ ἀγροκήπιον ὁ κύριος Εὐστάθιος μετὰ τοῦ Γεωργίου μετέβησαν ἐκεῖ εἰς τὸ δεύτερον.

Ὁ κύριος Φίλιππος εὑρίσκετο ἐν τῷ βουστασίῳ αὐτοῦ, ἔνθα ἐδέχθη τοὺς δύο ἐπισκέπτας φιλοφρόνως.

Τὸ βουστάσιον ἦτο δωμάτιον ὑψηλὸν καὶ πλατύ, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον εἰς δύο σειρὰς ἀντιμετώπους ἡ φάτνη.

Εἰς τοὺς δύο ἀπέναντι τοίχους, κατὰ τὴν κορυφήν, ὑπῆρ-

χον στρογγύλα παράθυρα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνενεοῦτο διαρκῶς ὁ ἀὴρ καὶ εἰσήρχοντο μετὰ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες.

«Τὸν χειμῶνα», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «οἱ στάβλοι μου εἶνε θερμοὶ καὶ τὸ ψῦχος δὲν προσβάλλει τὰ ζῷα. Διότι καὶ τὰ ζῷα ὡς γνωρίζετε, κρυώνουσι καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην, ὅπως ὁ ἄνθρωπος θερμῆς καὶ ξηρᾶς κατοικίας.

»Ὄπισθεν τῆς φάτνης εἶνε αἱ κλῖναι τῶν βοῶν. Ἵνα μένωσι θερμαὶ καὶ ξηραί, σκεπάζω τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος δι' ἀχύρων, τὰ ὁποῖα συχνότατα ἀλλάσσω μεταφέρων τὰ παλαιὰ εἰς τὴν κοπροσωρόν.

»Ἡ κόπρος καὶ ὑγρασία τοῦ στάβλου βλάπτει τὴν ὑγείαν τῶν ζῴων ἐνῷ ἡ ξηρασία καὶ ἡ καθαριότης διατηρεῖ αὐτήν».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐξήρχετο ἐκ τῆς βοσκῆς μία τῶν ἀγελάδων.

Εὐθὺς ὡς εἶδε τοὺς ἀνθρώπους, ἐστάθη καὶ προσήλωσεν εἰς αὐτοὺς τοὺς μεγάλους μαύρους αὐτῆς ὀφθαλμούς.

Ὁ Γεώργιος ἦτο ἀπέναντι τοῦ ἀγρονόμου καὶ ἀμέσως ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν μετὰ προφυλάξεως.

«Μὴ φοβεῖσαι», τῷ εἶπεν οὗτος, «ἡ ἀγελάς μου εἶνε ἥμερον ζῷον. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἀνετράφη μετὰ πραότητος. Τώρα περιμένει τὰς θωπείας μου. Πλησίασον. Εἰς τὰ ἤρεμα αὐτῆς βλέμματα ἐκφράζεται γαλήνη ψυχική. Ἀγάπᾳ τοὺς ἀνθρώπους».

Ἡ ἀγελὰς εἰς τὰς θωπείας τοῦ ἀγρονόμου ἠσύχως ἐστράφη καὶ ἔλειξεν εὐγνωμόνως τὴν θωπεύουσαν χεῖρα.

Ἐθάρρησε καὶ ὁ Γεώργιος καὶ ἐθώπευσε καὶ αὐτὸς τὸ εὔμορφον ζῷον.

«Εἶνε», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «εὐτραφής. Πρέπει νὰ ἰδῆτε, μετὰ πόσης προθυμίας σύρει τὸ ἄροτρον! Εἶνε καὶ μικρόσωμος· διὰ τοῦτο δὲν δαπανῶ καὶ πολὺ εἰς τὴν διατροφὴν αὐτῆς».

«Καὶ πῶς τρέφετε, κύριε Φίλιππε, τὰς ἀγελάδας;», ἠρώτησεν ὁ Γεώργιος.

«Διὰ χόρτου καὶ ἀχύρων. Εἰς τὴν τροφὴν ταύτην ρίπτω ὀλίγον ὕδωρ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔχω διαλύσῃ πρότερον ποσὸν ἅλατος». Ἡ ἀγελὰς ἀγαπᾷ πολὺ τὸ ἅλας».

Καὶ ταῦτα λέγων ἔδωκεν εἰς τὸν Γεώργιον μικρὸν βῶλον ἅλατος. «Δὸς εἰς αὐτὴν τὸ ἅλας ἐπὶ τῆς παλάμης σου», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος.

Ὁ Γεώργιος ἐξεπλάγη ἰδών, μετὰ πόσης προθυμίας ἡ ἀγελὰς ἔλαβεν ἀπὸ τῆς παλάμης αὐτοῦ διὰ τῆς γλώσσης τὸ ἅλας.

«Τὸ ἅλας διατηρεῖ», εἶπεν ὁ ἀγρονόμος, «τὴν ἀγελάδα ὑγιᾶ· διὰ τοῦτο στίλβουσι τὰ συνεστραμμένα κέρατα καὶ τὸ τρίχωμα καὶ λάμπουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς. Ἀκόμη καὶ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος γίνεται νόστιμον, ἀρωματικὸν καὶ ἄφθονον».

«Ὅσοι», εἶπεν ὁ κύριος Φίλιππος, «δὲν περιποιοῦνται τοὺς βόας ζημιοῦνται.

»Οἱ ταῦροι καὶ αἱ ἀγελάδες σύρουσι τὰ ἄροτρά μας. Αἱ ἀγελάδες δίδουσιν εἰς ἡμᾶς ἄφθονον καὶ παχύτατον γάλα.

Ἐκ τοῦ γάλακτος μιᾶς καλῆς ἀγελάδος κερδίζω κατ' ἔτος πεντήκοντα σχεδὸν λίρας. Τὰ ἀγαθὰ ζῷα δίδουσιν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ κρέας αὐτῶν. Ὅπως ἠξεύρετε, τὸ κρέας τῶν βοῶν καὶ ἰδίως τῶν μικρῶν μόσχων εἶνε νοστιμώτατον. Τέλος οἱ βόες μᾶς δίδουσι καὶ τὴν καλυτέραν κόπρον.

Πρέπει ὅμως νὰ ἠξεύρετε», προσέθηκεν ὁ κύριος Φίλιππος, «ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι γενεαὶ βοῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἑκάστη παρέχει εἰς ἡμᾶς ἰδιαιτέραν ὠφέλειαν.

»Μερικαὶ γενεαὶ εἶνε κατάλληλοι ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἔλξιν καὶ δι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἄροσιν. Ἄλλαι πάλιν εἶνε καταλληλότεραι διὰ τὴν γαλακτοπαραγωγήν. Ἄλλαι παχύνονται εὐκολώτερον καὶ δίδουσι περισσότερον κρέας.

»Ἡ Ἑλληνικὴ γενεά, ἡ ὁποία εἶνε μικρόσωμος, εἶνε κατάλληλος εἰς τὴν ἄροσιν τῶν ἀγρῶν, ἐπειδὴ δὲ δίδει καὶ κρέας νόστιμον, χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν μόσχων. Γάλα δὲν δίδει ἄφθονον. Δι' αὐτὸ τὸ γάλα τῶν ἀγελάδων αὐτῆς χρησιμοποιεῖται πρὸς θήλασιν τῶν μόσχων.

»Μὴ λησμονεῖτε τέλος», εἶπεν ὁ καλὸς ἀγρονόμος, «καὶ μίαν ἄλλην ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς ἡμᾶς ἡ **δάμαλις.** Οὕτως ὀνομάζομεν, ὅπως ἠξεύρετε, τὴν ἀγελάδα, πρὶν τεκνοποιήσῃ. Ἐξ αὐτῆς προμηθευόμεθα τὴν δαμαλίδα,

διὰ τῆς ὁποίας ἐμβολιαζόμενοι οἱ ἄνθρωποι δὲν προσβάλλονται ὑπὸ κολλητικῆς νόσου εὐλογίας.

—Ἔσο εὐπροσήγορος πρὸς πάντα. —Κράτει θυμοῦ. — — Φεῦγε τὴν σκαιότητα.

---

29. Πῶς ἡ ὀρφανὴ Εὐφροσύνη περιποιεῖται τοὺς μικροὺς αὐτῆς ἀδελφούς.

Ἡ Εὐφροσύνη εἶνε δεκατεσσάρων μόλις ἐτῶν, ὀρφανὴ μητρὸς ἀπὸ διετίας.

Ἂν καὶ λεπτοφυὴς κόρη, ὅμως ἐργάζεται ἀπὸ πρωΐας μέχρι νυκτός. Ἀντικατέστησε τὴν μητέρα καὶ ἐγένετο ἡ ψυχὴ καὶ ἡ χαρὰ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς.

Τὴν πρωΐαν ἐγείρεται πρώτη, ἐνδύεται, καί, κρατοῦσα εἰς χεῖρας τὰ ὑποδήματα, ἐξέρχεται σιγὰ-σιγὰ ἐκ τοῦ δωματίου ἵνα μὴ ἐξυπνήσῃ τοὺς ἀδελφούς.

Εἰσέρχεται εἰς τὸ μαγειρεῖον καί, ἀφ' οὗ πλυθῇ, ἀρχίζει νὰ παρασκευάζῃ τὸν καφέν, διὰ τὸν πατέρα, ὅστις θὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐργασίαν, διὰ τοὺς ἀδελφούς, οἵτινες μετ' ὀλίγον θὰ ἐγερθῶσιν, ἵνα μελετήσωσι καὶ μεταβῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ τὴν πολὺ μικρὰν Ἀναστασίαν, τὴν ὁποίαν ἡ μήτηρ ἀφῆκε βρέφος ὀλίγων ἡμερῶν.

Ἀφ' ἑσπέρας τὰ πάντα ἔχει θέσει ἐν τάξει. Ἐπὶ τῆς ἑστίας τὰ φρύγανα καὶ τὰ ξύλα εἶνε ἕτοιμα· ἓν πυρεῖον ἀρκεῖ, ἵνα τὸ πῦρ ἀνάψῃ λαμπρόν.

Καθ' ὃν χρόνον βράζει τὸ ὕδωρ, ἡ μικρὰ στρώνει τὴν τράπεζαν καὶ ἀθορύβως τοποθετεῖ ἐπ' αὐτῆς τὰ κύπελλα· κόπτει εἰς λεπτὰ τεμάχια τὸν ἄρτον καὶ ῥίπτει ταῦτα ἐντὸς τῶν κυπέλλων τῶν ἀδελφῶν.

Ἐξυπνᾷ ἔπειτα τὸν πατέρα, καί, ἀφοῦ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν τὸν καφέν, εἰσέρχεται ἡσύχως εἰς τὸ δωμάτιον καὶ

ἐξυπνᾷ τοὺς δύο μικροτέρους αὐτῆς ἀδελφούς, ὅπως ἀκριβῶς ἔβλεπε τὴν μητέρα νὰ κάμνῃ.

Ἡ καλὴ κόρη βοηθεῖ τὰ δύο μικρὰ νὰ ἐνδυθῶσι καὶ νιφθῶσι καὶ μετὰ τὴν πρωϊνὴν προσευχὴν ὁδηγεῖ καὶ καθίζει αὐτὰ πρὸ τῆς τραπέζης.

Ἐνῷ ἐκεῖνα τρώγουσιν, ἡ Εὐφροσύνη λαμβάνει εἰς τὰ γόνατα τὴν μικρὰν Ἀναστασίαν, εἰς τὴν ὁποίαν μεθ' ὑπομονῆς προσφέρει διὰ τοῦ μικροῦ κοχλιαρίου τὴν πρωϊνὴν τροφήν.

Μειδιᾷ τὸ ἀθῷον νήπιον καὶ ἐκφράζει διὰ τοῦ ἱλαροῦ αὐτοῦ βλέμματος ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν καλὴν ἀδελφήν.

Καὶ ἡ φιλόστοργος κόρη γλυκαίνει τὴν πικρίαν τῆς ὀρφανίας αὐτοῦ διὰ τῆς τρυφερᾶς ἀφοσιώσεως.

Ἀφοῦ οἱ ἀδελφοὶ μεταβῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, ἀρχίζει νὰ σαρώνει μετὰ προθυμίας, ν' ἀποτινάσσῃ μετὰ προσοχῆς τὸν κονιορτὸν καὶ νὰ εὐπρεπίζῃ μετὰ φιλοκαλίας τὰ ἔπιπλα τῆς οἰκίας.

Καὶ τελευταῖον ἡ μικρὰ κόρη, ἀφοῦ νιφθῇ πάλιν καὶ κτενισθῇ, κάθηται πρὸ τῆς ραπτομηχανῆς πλησίον τοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον κοσμεῖ κομψὴ γάστρα, καὶ δι' ὅλης σχεδὸν τῆς ἡμέρας ῥάπτει.

Τὴν ἑσπέραν, ὅταν θὰ ἐπανέλθῃ ὁ πατὴρ κατάκοπος ἐκ τῆς ἐργασίας, θὰ εὕρῃ ἕτοιμον τὸ δεῖπνον καὶ θὰ καθίσῃ μετὰ τῶν ὀρφανῶν περὶ τὴν τράπεζαν.

Ἡ Εὐφροσύνη θὰ περιποιηθῇ τότε ὅλους μετὰ προθυμίας καὶ ἀγαθότητος καὶ ὅλους θὰ εὐχαριστήσῃ· θὰ μεταδώσῃ τὴν τρυφερὰν ἀγάπην τῆς μικρᾶς αὐτῆς καρδίας εἰς τὴν ὀρφανὴν μητρὸς οἰκογένειαν, ἡ μικρὰ οἰκοδέσποινα, ἡ ζηλευτὴ αὕτη Ἑλληνίς.

Πρὸ ὀλίγου ἀπεκοίμησε τὴν Ἀναστασίαν, λικνίζουσα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ψάλλουσα γλυκέως τὸ ἀκόλουθον ᾄσμα τὸ ὁποῖον ἔμαθεν ἐν τῷ σχολείῳ:

Ἀγγελονήμωτο παιδί,
πέσε 'ς τὴν ἀγκαλιά μου
πέσε γλυκὰ νὰ κοιμηθῇς.

Δὲν ξέρεις, πῶς σπαράζουνε
τὰ μαῦρα σωθικά μου,
'ς τὰ στήθη μου σὰν ἀπλωθῇς.

Ἔλα, παιδί μου, κι' οἱ ὀρφανοί,
'σὰν στέκουν κι' ἀγρυπνοῦνε,
δύσκολα λησμονοῦνε.

Ἔλα νὰ σὲ κοιμήσουνε
'ς τὴ ξέστη τ'ς ἀγκαλιᾶς μου
οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς μου.

---

30. Τί μανθάνει ἡ Εὐφροσύνη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς περὶ τοῦ μεταξοσκώληκος.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Εὐφροσύνη ἐτακτοποίει μερικὰ φορέματα τῆς μητρὸς αὐτῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὑρίσκετο καὶ ἓν μεταξωτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη παρατηρήσασα αὐτὸ προσεκτικῶς, εἶδεν ὅτι τοῦτο ἦτο μαλακώτερον, λεπτότερον καὶ στιλπνότερον τῶν ἄλλων, τῶν μαλλίνων καὶ βαμβακερῶν φορεμάτων.

Περίεργος διὰ τοῦτο ἡ μικρὰ κόρη κατέφυγε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἡ μέταξα ἐκ τῆς ὁποίας κατεσκευάσθη τὸ φόρεμα, εἶνε προϊὸν τοῦ μεταξοσκώληκος.

Προσέτι ἐπληροφορήθη παρὰ τοῦ πατρός της, ὅτι ὁ βραχὺς βίος τοῦ μεταξοσκώληκος εἶνε πολὺ περίεργος διὰ τὰς μεταμορφώσεις, τὰς ὁποίας ὑφίσταται οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Τοῦτο διήγειρε περισσότερον τὸν πόθον τῆς Εὐφροσύνης νὰ μάθῃ τὸν βίον τοῦ μεταξοσκώληκος.

Ὁ δὲ πατήρ της, ὅστις ἄλλοτε εἶχεν ἀσχοληθῇ εἰς τὴν σηροτροφίαν, ὑπεσχέθη εἰς αὐτὴν ὅτι θὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἑπομένης ἡμέρας.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν λοιπὸν ἑσπέραν παρουσίασεν ὁ πατὴρ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἓν μικρὸν κυτίον, τοῦ ὁποίου τὸ πῶμα ἔφερε πολλὰς μικρὰς ὀπάς.

Τοῦτο κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός της ἤνοιξε μετὰ προσοχῆς ἡ μικρὰ κόρη καὶ παρετήρησεν, ὅτι περιεῖχε πολλοὺς μικροὺς κόκκους, ἔχοντας χρῶμα φαιὸν καὶ μέγεθος κατά τι μικρότερον τῶν σπυρίων τοῦ σύκου.

Ἀφοῦ δὲ παρετήρησε τούτους καλῶς ἡ Εὐφροσύνη, ἠρώτησε τὸν πατέρα της τί πρᾶγμα ἦσαν οἱ μικροὶ ἐκεῖνοι κόκκοι. Ἐκ τούτου δὲ λαβὼν ἀφορμὴν ὁ καλὸς πατὴρ διηγήθη πρὸς τὴν κόρην του τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταξοσκώληκος, ὡς ἑξῆς :

Οἱ ἐντὸς τοῦ κυτίου κόκκοι, κόρη μου, εἶνε ᾠάρια τοῦ μεταξοσκώληκος, ἅτινα γεννᾷ οὗτος κατὰ τὸ τέλος τοῦ βίου του ἐπὶ λείων ἀντικειμένων, ὡς τοῦ πανίου ἢ τοῦ χάρτου.

»Τὰ ᾠάρια ταῦτα, ἵνα διατηρηθῶσιν εἰς καλὴν κατάστασιν, μένουσι κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον ἐκτεθειμένα εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἐγεννήθησαν, καὶ τοποθετοῦνται ἐντὸς ξηρῶν καὶ εὐαέρων δωματίων.

»Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ χειμῶνος ἀποσπῶνται ἐκ τοῦ πανίου ἢ τοῦ χάρτου διὰ ἀμβλέος ξυλίνου μαχαιρίου καὶ ῥίπτονται ἐντὸς ψυχροῦ ὕδατος, ἔνθα ἀφίνονται ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν.

»Ἐκ τούτων τὰ μὲν γόνιμα βυθίζονται εἰς τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ ἄγονα ἐπιπλέουσι καὶ ἀπορρίπτονται μετὰ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἀλλάσσεται τρὶς ἢ τετράκις.

»Μετὰ τὴν πλύσιν τὰ γόνιμα ᾠάρια ἐκτείνονται ἐντὸς δωματίων εὐαέρων καὶ ψυχρῶν, ἵνα ταχύτερον στεγνώσωσιν.

»Μετὰ τὴν πλύσιν τὰ γόνιμα ᾠάρια ἐκτείνονται ἐπὶ πα-

νίων ἐντὸς δωματίων εὐαέρων καὶ ψυχρῶν, ἵνα ταχύτερον στεγνώσωσιν.

»Ἔπειτα τοποθετοῦνται ἐντὸς σακκιδίων ἐξ ἀραιοῦ ὑφάσματος ἀνὰ 8 ἕως 10 δράμια καὶ ταῦτα τίθενται ἐντὸς κυτίων, ὡς αὐτὸ ἐδῶ, διὰ νὰ ἀερίζωνται ἐκ τῶν μικρῶν ὀπῶν τοῦ πώματος.

»Τὰ μικρὰ ταῦτα κυτία παραδίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ πωλοῦνται εἰς τοὺς σηροτρόφους.

»Τὰ ᾠάρια τοῦ μεταξοσκώληκος», ἐξηκολούθησεν ὁ πατὴρ τῆς Εὐφροσύνης, «γεννῶνται ἐν καιρῷ θέρους καὶ ἐκκολάπτονται, κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔαρ, καθ' ὅλον δὲ τὸ πρὸ τοῦ χειμῶνος διάστημα καὶ εἰς μεγάλην ἔτι θερμοκρασίαν δὲν ἐκκολάπτονται.

»Ἵνα δὲ κατορθωθῇ ἡ ἐκκόλαψις αὐτῶν, ἀπαιτεῖται νὰ ὑποστῶσι πρότερον τὸ δριμὺ ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ διὰ τοῦτο τὰ πλήρη ᾠαρίων κυτία ἢ ἀποστέλλονται εἰς ὑψηλὰ βουνὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ διατηροῦνται ἐντὸς ψυγείων μικρῶν πάγου καλῶς κεκλεισμένων.

»Ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου, ὅτε ἡ θερμοκρασία ἔχει κατὰ πολὺ σὺξηθῇ, ἄρχεται καὶ ἡ ἐπώασις τῶν ᾠαρίων, ἤτις ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας διαρκεῖ 20-30 ἡμέρας, ἡ δὲ μεταβολὴ τοῦ φαιοῦ χρώματος τῶν ᾠαρίων εἰς κιτρινόλευκον δεικνύει, ὅτι ἐτελείωσεν ἡ ἐπώασις καὶ ἤρχισεν ἡ ἐκκόλαψις τῶν μικρῶν καμπῶν.

»Πατρὶς τοῦ μεταξοσκώληκος, κόρη μου, εἶνε ἡ Κίνα.

»Ἐκ ταύτης κρυφίως δύο μοναχοὶ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετέφερον ἐντὸς κοίλων ῥάβδων σπόρους τοῦ μεταξοσκώληκος εἰς τὴν πατρίδα των.

»Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διεδόθη ὁ μεταξοσκώληξ εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

»Ἐνταῦθα, κόρη μου», εἶπεν ὁ πατήρ, «διακόπτω τὴν διήγησίν μου. Αὔριον δὲ τὸ ἑσπέρας θὰ σοὶ διηγηθῶ περὶ τοῦ βίου τοῦ μεταξοσκώληκος».

---

31. Πόσον ἠγαπῶντο οἱ δύο ἀδελφοὶ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης.

Λέγουσιν, ὅτι κατὰ τοὺς ὡραίους χρόνους τῶν μύθων ὁ Τυνδάρεως καὶ ἡ Λήδα, βασιλεῖς τῆς Σπάρτης, εἶχον γεννήσει διδύμους υἱούς, τὸν Κάστορα καὶ τὸν Πολυδεύκην.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αἱ Μοῖραι παρουσιάσθησαν παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῶν βρεφῶν καὶ ὥρισαν, ὅπως ὁ μὲν Πολυδεύκης ζήσῃ ἀθάνατος εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὁ δὲ Κάστωρ δοκιμάσῃ τὸν πόνον τοῦ θανάτου.

Ἐχάρισαν ὅμως καὶ εἰς τοὺς δύο τὴν θείαν ἀρετήν, νὰ συνδέσῃ σφικτὰ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀδιάρρηκτος δεσμὸς τρυφερᾶς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης διῆλθον οὕτως ἀγαπώμενοι τοὺς παιδικοὺς χρόνους. Οὔτε φιλονικία οὔτε θυμὸς ἐτάραξε τὰς ἀθῴας αὐτῶν ἡμέρας. Ὅ,τι ἤρεσκεν εἰς τὸν ἕνα, ηὐχαρίστει καὶ τὸν ἄλλον. Τόσον ἡ ἁρμονία συνέδεε τὰς δύο ἐκείνας ψυχάς. Καὶ ἡ ἀμοιβαία αὐτῶν ἀγάπη παρεῖχε τὴν μεγαλυτέραν χαρὰν εἰς τοὺς εὐτυχεῖς αὐτῶν γονεῖς.

Κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ἠκολούθουν πᾶσαν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς διεξῆγε κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς.

Βαίνοντες ἐπὶ ἵππων λευκῶν παρουσιάζοντο πάντοτε ἐν τῷ πολέμῳ ἀχώριστοι. Ἐμάχοντο ὁμοῦ, πλησίον ἀλλήλων, ἐπετέλουν ὁμοῦ πράξεις ἐξόχου ἀνδρείας καὶ ὁμοῦ ἐκέρδαινον νίκας λαμπράς.

Ἀλλὰ βάσκανος μοῖρα ἐφθόνησε τῶν ἀδελφῶν τὴν ἀγάπην. Εἴς τινα μάχην ὁ Κάστωρ πληγώνεται θανασίμως.

Μάτην ὁ Πολυδεύκης σπεύδει νὰ δώσῃ βοήθειαν· μάτην ἀναλαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν ἀδελφόν· ὁ Κάστωρ εἶχεν ἐκπνεύσει.

Ὁ Πολυδεύκης τότε προσέρχεται πρὸς τὸν Δία καὶ κλαίων: «ὦ πάτερ τῶν θεῶν!» ἀναφωνεῖ· «ἐλέησον δυστυχῆ ἀδελφόν· εὐεργέτησον ἐμὲ τὸν ἀθάνατον· ὁ Κάστωρ ἀπέθανε· δὸς ν' ἀποθάνω καὶ ἐγώ!».

«Δὲν ἐπιτρέπουσιν αἱ Μοῖραι», ἀπαντᾷ ὁ Ζεύς, «ν' ἀποθάνῃς».

«Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὸν χωρισμὸν τοῦ ἀδελφοῦ· ἡ ἀθανασία θὰ μοὶ εἶνε διαρκὴς δυστυχία».

«Καὶ προτιμᾷς», ἀνέκραξεν ἔκπληκτος ὁ Ζεύς, «τὸ λυπηρὸν γῆρας καὶ τὸν μαῦρον θάνατον ἀντὶ τῆς φαιδρᾶς νεότητος, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ οὐρανῷ θὰ διάγῃς αἰωνίως μεταξὺ τῶν εὐτυχῶν θεῶν;».

«Ναί, ὦ Ζεῦ! Προτιμῶ νὰ μετέχω τῆς μοίρας τοῦ ἀδελφοῦ μου!».

«Τότε θὰ παρακαλέσω τὰς Μοίρας», εἶπεν ὁ Ζεύς, «ὅπως ὁρίσωσι νὰ παραχωρήσῃς εἰς τὸν Κάστορα τὸ ἥμισυ τῆς ἀθανασίας σου. Καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος θὰ ζῇ, σὺ θὰ διάγῃς εἰς τὰ ζοφερὰ τοῦ Ἅδου βασίλεια, ὅταν δὲ ἐκεῖνος θὰ ἀποθνήσκῃ, θὰ διαμένῃς σὺ εἰς τοὺς φωτεινοὺς θόλους τοῦ Οὐρανοῦ. Προτιμᾷς οὕτω;».

«Δέχομαι», ἀπήντησεν ὁ Πολυδεύκης ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς χαρᾶς.

Καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἀπέθανον καὶ οἱ δύο ἀδελφοί· καὶ τοὺς δύο ἐκάλυψεν ἡ γῆ. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνηλίων χωρῶν τοῦ Ἅδου ἀνήρχοντο καὶ οἱ δύο εἰς τὸ φῶς ἐναλλάξ, τὴν μίαν ἡμέραν ὁ εἷς καὶ τὴν ἄλλην ὁ ἄλλος.

Ἀλλ' ἡ τρυφερὰ αὕτη ἀγάπη τῶν δύο ἀδελφῶν τόσον συνεκίνησε τὸν Δία, ὥστε μετ' ὀλίγον ἀνεβίβασε καὶ τοὺς δύο εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κατέταξεν αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἀστέρων.

Διὰ νὰ τιμήσῃ δὲ μάλιστα τούτους περισσότερον ὁ Ζεύς, κατέστησεν αὐτοὺς σωτῆρας τῶν ναυτῶν καὶ τῶν πλοίων.

Ὅσάκις αἱ θύελλαι τοῦ χειμῶνος ταράττουσι τὸ ἄγριον πέλαγος, κύματα δὲ τρομερὰ κλυδωνίζουσι τὰ πλοῖα, ἐμφανίζονται αἴφνης οἱ δύο ἀδελφοὶ καταβαίνοντες ὡς ἀστέρες ἐκ τοῦ φωτεινοῦ οὐρανοῦ, καταπαύουσι τὴν ὁρμὴν τῶν μαινομένων ἀνέμων, στρώνουσι τὰ κύματα τῆς λευκαζούσης θαλάσσης, δεικνύουσιν εἰς τὰ πλοῖα τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσωσι, καὶ σώζουσιν οὕτω τοὺς κινδυνεύοντας ναύτας.

32. Ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Ἀνάθεμά τον, ποῦ θὰ εἰπῇ:
τ' ἀδέλφια δὲν πονιοῦνται.
Τ' ἀδέλφια σχίζουν τὰ βουνὰ
καὶ δένδρα ξερριζώνουν.
Τ' ἀδέλφια ἐκυνήγησαν
κ' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.

Δύο ἀδέλφια εἶχαν ἀδελφή,
ὃς τὸν κόσμο ξακουσμένη·
τὴν ἐφθόναγεν ἡ γειτονιά,
τὴν ἐζήλευεν ἡ χώρα,
τὴν ἐζήλεψε κι' ὁ Χάροντας
καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

Σ' τὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾷ,
σὰν νάταν νοικοκύρης.

Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ,
τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
κ' ἐγὼ μαι γυιὸς τῆς μαύρης γῆς,
τ' ἀραχνιασμένης πέτρας!».

«Ἄφσε με, Χάροντ', ἄφσε με,
σήμερα μὴ μὲ πάρῃς.
Ταχειὰ Σαββάτο θὰ λουστῶ,
τὴν Κυριακὴ θ' ἀλλάξω
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ
ἔρχομαι μοναχή μου!».

Ἀπ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἅρπαξε
κ' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει. . . .
Νὰ καὶ τ' ἀδέλφια, π' ἔφτασαν
ψηλὰ 'ς τὸ κορφοβοῦνι,
τὸν Χάροντα κυνήγησαν
κ' ἐγλύτωσαν τὴν κόρη.

---

33. Πῶς δύο ἀδελφοὶ Σικελιῶτοι ἀνταμείβονται διὰ τὴν φιλοστοργίαν αὐτῶν.

Ὅτε ποτὲ ἐξερράγησαν οἱ κρατῆρες τῆς Αἴτνης καὶ φλόγες ἐξ αὐτῶν ἐξεπέμποντο καὶ μύδροι ἐξεσφενδονίζοντο καὶ ῥύακες πυρὸς ἀνέβλυζον, οἱ κάτοικοι τῆς Κατάνης, πόλεως

πλησίον τοῦ ἡφαιστείου τούτου κειμένης, θέλοντες νὰ διασωθῶσιν ἐκ τοῦ ὀλέθρου ἔσπευσαν νὰ φύγωσι.

Φέροντες δ' ἕκαστος, ὅσα ἠδύνατο ἐκ τῶν πολυτιμοτάτων αὐτοῦ σκευῶν καὶ κοσμημάτων, ἔφευγον ὅπου ἠδύναντο.

Μεταξὺ τῶν σπευσάντων νὰ φύγωσιν ἦσαν καὶ δύο εὐγενέστατοι νέοι, ὁ Ἄναπις καὶ ὁ Ἀμφίνομος.

Οὗτοι ἀντὶ παντὸς ἄλλου πολυτίμου πράγματος θέσαντες ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν ὁ μὲν τὸν γηραιὸν πατέρα ὁ δὲ τὴν γηραιὰν μητέρα, ἔτρεχον, ὅσον ἠδύναντο, ταχύτερον.

Ὁ ῥύαξ τοῦ πυρός, προφθάνων τοὺς καταφορτωμένους ἐκ τῶν πολυτίμων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων φεύγοντας, κατέκαιεν αὐτούς.

Ὅτε ὅμως ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους εὐσεβεστάτους νέους, τὸν Ἄναπιν καὶ τὸν Ἀμφίνομον, σεβασθεὶς τρόπον τινὰ τὴν ἁγίαν πρᾶξιν αὐτῶν, περιεσχίσθη καὶ διέρρευσεν ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν, ἀφήσας τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν αὐτοί, ὅλως ἄθικτον καὶ αὐτοὺς σῴους.

Οἱ Σικελιῶται μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ κακοῦ ἐκάλεσαν τὸν τόπον τοῦτον «Εὐσεβῶν χῶρον».

Μετ' ὀλίγον ἀνήγειραν καὶ λιθίνους ἀνδριάντας εἰς τοὺς εὐγενεστάτους τούτους νέους πρὸς τιμὴν τῆς ἐναρετωτάτης πράξεως αὐτῶν καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα δεικνύουσιν εἰς τὰς ὑψίστας ἀρετάς. Οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἱστοριογράφοι ἐξύμνησαν πολλάκις τὴν ὑψίστην ταύτην υἱικὴν εὐσέβειαν τῶν νέων τούτων πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν. Αἱ δὲ Συράκουσαι καὶ ἡ Κατάνη διαρκῶς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἤριζον περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν δύο τούτων εὐσεβεστάτων νέων

34. Πῶς κατὰ καιροὺς ἡ Γῆ ἡμῶν ἔλαβε τὴν σημερινὴν αὐτῆς ὄψιν.

Ὑπῆρχε καιρός, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Γῆ ἡμῶν ἦτο μᾶζα φλογερὰ καὶ ἠκτινοβόλει, ὡς ὁ Ἥλιος. Ἀτμοὶ πύρινοι ἦσαν τότε ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτῆς.

Παρήρχετο ὅμως ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς ἐψυχραίνετο βραδέως μέν, ἀλλ' ἀσφαλῶς. Λεπτὸς φλοιὸς ἐσχηματίζετο ἐπ' αὐτῆς.

Ἡ ἀκτινοβολία ἐπομένως τοῦ ἐσωτερικοῦ πυρὸς ἐσβέννυτο βαθμηδὸν καὶ σκότος ἐχύνετο κύκλῳ.

Οἱ περιβάλλοντες τὴν Γῆν ἀτμοὶ ἔχανον μὲν καὶ αὐτοὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν πυρίνην ὄψιν, ἀλλ' ἔκαιον ὅπως τὸ βράζον ὕδωρ.

Ἡ ψῦξις ἐξηκολούθει. Ὁ φλοιὸς ἐγίνετο ὁλονὲν ψυχρότερος καὶ παχύτερος.

Συγχρόνως ὅμως καὶ οἱ ἀτμοὶ τῆς ἀτμοσφαίρας ἐψύχοντο καὶ συνεπυκνοῦντο εἰς μέλανα νέφη βαρύτατα.

Τὰ νέφη ἐκεῖνα διελύοντο ἔπειτα εἰς ραγδαίαν βροχήν. Καὶ ἔβρεχεν ἀκαταπαύστως ἐπὶ ἔτη πολλὰ καὶ μῆνας ἀπείρους.

Οὕτως ἐκαλύφθη ὁ φλοιὸς τῆς Γῆς δι' ὑδατίνου στρώματος· οὕτως ἐσχηματίσθη ὁ πρῶτος καὶ μόνος Ὠκεανός.

Καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ φλοιοῦ ἡ ἐντὸς φλογερὰ μᾶζα ἐξηκολούθει νὰ ψύχηται, καί, ὅπως εἶνε φυσικόν, νὰ πυκνώνηται. Ἐγένετο ἐπομένως καὶ ὁ ὄγκος αὐτῆς μικρότερος.

Ἀλλ' ὁ φλοιὸς τί ἔπασχεν; Ὁ φλοιός, ἐπειδὴ ἦτο σκληρός, δὲν ἐπυκνώνετο, δηλαδὴ δὲν ἐγίνετο κατ' ὄγκον μικρότερος. Νὰ μένῃ τεταμένος δὲν ἦτο δυνατόν· διότι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐσωτερικῆς φλογερᾶς μάζης ἐσχηματίζετο κενόν· καὶ τὸ κενὸν ἐκεῖνο ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ ὁ φλοιός. Ἐρρυτιδώνετο λοιπὸν κατ' ἀνάγκην, ἀκριβῶς ὅπως ὁ φλοιὸς

τῆς ραγὸς σταφυλῆς ρυτιδώνεται, ὅταν ἐσωθεν ὁ λιπαρὸς αὐτῆς χυμὸς πυκνωθῇ. Εἰς πλεῖστα μάλιστα μέρη διερρηγνύετο καὶ κατεβυθίζετο ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς.

Ἐκ τῆς ρυτιδώσεως καὶ τῶν ρηγμάτων τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς ἐσχηματίσθησαν ἀλλαχοῦ μὲν κοιλώματα, ἀλλαχοῦ δὲ ὑψώματα.

Καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν ἐπιφάνειαν ὅλην, ἐχύνετο μεθ' ὁρμῆς εἰς τὰ κοιλώματα καὶ οὕτως ἐφαίνοντο τὰ ὑψηλότερα μέρη.

Τὰ κοιλώματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸ ὕδωρ ἐκάλυψεν, εἶνε αἱ **θάλασσαι**· τὰ ὑψώματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸ ὕδωρ κατέλιπεν, εἶνε αἱ **ἤπειροι.**

Καὶ τὰ ὕψιστα λοιπὸν ὄρη καὶ οἱ ταπεινότεροι λόφοι εἶνε **ρυτίδες** τῆς Γῆς.

---

35. Τὰ ἡφαίστεια καὶ αἱ ἐκρήξεις αὐτῶν.

Ὅσον παχὺς εἶνε ὁ χρυσοειδὴς φλοιὸς τοῦ πορτοκαλλίου συγκρινόμενος πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ, τόσον παχὺς εἶνε καὶ ὁ φλοιὸς τῆς Γῆς σήμερον συγκρινόμενος πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

Ἔσωθεν τοῦ φλοιοῦ περικλείεται ἡ ρευστὴ καὶ φλογερὰ μᾶζα.

Ἡ μᾶζα αὕτη πιέζεται ἄνωθεν ὑπὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς· διαστέλλεται, προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς πιέσεως καὶ ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Νομίζεις, ὅτι θέλει νὰ διαρρήξῃ τὴν Γῆν. Μὴ φοβεῖσαι· ὁ Θεὸς προενόησε περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς αἰωνιότητος τῶν ἔργων Αὐτοῦ.

Εἰς πλεῖστα μέρη τοῦ φλοιοῦ ὑπάρχουσιν ἐξογκώματα ὑψηλά, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ἐσχηματίσθη κοιλότης, ὁμοία πρὸς πελώριον λέβητα.

Εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλότητος εἶνε ἀνοικτὸς μέγας **πόρος,**

φυσικὸς δηλαδὴ σωλήν, ὁ ὁποῖος φθάνει μέχρι τῆς φλογερᾶς μάζης.

Εἰς τὰ πλευρὰ τῆς κοιλότητος, ἔσωθεν, ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται ἄλλαι ὀπαὶ μικρότεραι.

Ἐκ τῶν πόρων καὶ τῶν ὀπῶν ἐκείνων ἐξέρχονται διαρκῶς καπνὸς καὶ φλόγες καὶ οὕτω χαλαροῦται ἡ δύναμις τῆς ἐσωτερικῆς φλογερᾶς ὕλης.

Τὰ διάτρητα ταῦτα ἐξογκώματα τῆς Γῆς καλοῦνται **ἡφαίστεια** καὶ ἡ κοιλότης αὐτῶν **κρατήρ**.

Ἀπὸ καιροῦ ὅμως εἰς καιρὸν ἡ δύναμις τοῦ ἐσωτερικοῦ πυρὸς εἶνε τόση, ὥστε δὲν ἐξέρχονται μόνον ἐκ τοῦ ἡφαιστείου ὀλίγος καπνὸς καὶ φλόγες, ἀλλὰ γίνεται **ἔκρηξις** αὐτοῦ, ἥτις καὶ προξενεῖ μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς πέριξ τόπους.

Ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ ἔκρηξις τὸ ἔδαφος **σείεται** καὶ ἀκούονται κάτωθεν αὐτοῦ βρονταί.

Ὁ καπνὸς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ κρατῆρος γίνεται στήλη ὑψηλὴ καὶ παχυτάτη. Ἁπλώνονται βαθμηδὸν ἐξ αὐτῆς μέλανα νέφη, βαρέα, τὰ ὁποῖα καλύπτουσι τὸν οὐρανόν. Ἡ ἡμέρα μεταβάλλεται τότε εἰς νύκτα σκοτεινήν. Εἶνε τρομερὰ ἡ στιγμὴ ἐκείνη, ἀλλ' ἡ ἀκόλουθος πολὺ τρομερωτέρα.

Ἀστραπαὶ μετ' ὀλίγον διασχίζουσι τὰ μέλανα νέφη καὶ ἡ παχεῖα στήλη τοῦ καπνοῦ μεταβάλλεται εἰς στήλην πυρός. Ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἀκολούθως βροχὴ ἐξ ἀνημμένης τέφρας καὶ ἄμμου, ἡ ὁποία καταθάπτει τοὺς πέριξ τόπους.

Μετὰ τὴν πυρίνην βροχὴν ἀντηχεῖ κρότος τρομερός, τόσον τρομερός, ὡς ἂν ἐβρόντων ὁμοῦ ἑκατοντάδες πυροβόλων. Ὁ θόλος τοῦ οὐρανοῦ τινάσσεται τότε καὶ λίθοι ὀγκώδεις διάπυροι ἐκσφενδονῶνται εἰς τὸν οὐρανὸν ὑψηλά.

Ἀφοῦ παρέλθῃ μικρὸς χρόνος, ἀνέρχεται εἰς τὸν κρατῆρα ὕλη ρευστὴ καὶ διαπύρου πέτρας, ἡ **λάβα**, ἥτις ἐκχειλίζει καὶ ἀρχίζει νὰ ῥέῃ πρὸς τὰ κάτω ὡς ῥύαξ.

Ὅπου τὸ πρῶτον χύνεται ἡ λάβα, λάμπει μὲ λευκὴν φλόγα καὶ ῥέει ἐλευθέρως ὡς ὁ χυτὸς σίδηρος ἀπὸ ὑψηλῆς καμίνου· οὐδεὶς δύναται νὰ ἔλθῃ πλησίον ταύτης ἕνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος καὶ τῆς ἐκθαμβωτικῆς λάμψεως τοῦ φωτὸς αὐτῆς.

Ὀλίγα ὅμως μέτρα κατωτέρω ὁ πύρινος ῥύαξ γίνεται ἀμαυρὸς καὶ σκοτεινὸς καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ταχέως ψύχεται καὶ ἀποσκληρύνεται εἰς μέλανα ἢ καστανόχρουν φλοιόν, ὥστε μετ' ὀλίγας ἡμέρας δύναταί τις νὰ ἵσταται ἢ νὰ περιπατῇ ἐπ' αὐτοῦ.

Καὶ ὅμως εἰς μικρὸν βάθος, ἑνὸς ἢ δύο ποδῶν ὑποκάτω, εἶνε ἀκόμη ἐρυθρὸς καὶ κατάθερμος, ἐκ πολλῶν ῥηγμάτων ἀναφυσᾷ λαμπηδόνας καὶ ἀτμοὺς ἢ πνιγηρὰ ἀέρια, δύναται δὲ νὰ ἀναφλεχθῇ ῥάβδος εἰσαγομένη εἰς τοιοῦτον ῥῆγμα.

Ὅσῳ δὲ περισσότερον ψύχεται ἡ μᾶζα τοῦ ῥύακος, τοσούτῳ βραδυτέρα γίνεται καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ.

Ἐνῷ δὲ ἀκατάσχετος φέρεται πρὸς τὰ ἐμπρός, καταρρίπτει καὶ συμπαρασύρει δένδρα, τείχη, οἰκίας καὶ πᾶν, ὅ,τι

συναντήσῃ κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ, καταθάπτει ὑπὸ τὸ πύρινον αὐτοῦ ρεῦμα.

Καὶ ἀφοῦ ἅπας ὁ ὄγκος οὗτος ἐντελῶς σταθῇ, τὰ ἐντὸς αὐτοῦ διαμένουσιν ἀκόμη θερμὰ ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

Οὕτως ὁ ρύαξ τοῦ Βεζουβίου τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ 1858 ἐξηκολούθει νὰ ἀναφυσᾷ ἀτμοὺς καὶ θερμὰ ἀέρια μέχρι τοῦ 1873, διέμενε τόσον θερμός, ὥστε δὲν ἠδύνατό τις νὰ θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπί τινος σχισμῆς καὶ ἐπ' ὀλίγα μόνον λεπτά, ἂν καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια αὐτοῦ παντα-χοῦ ἦτο κατάψυχρος.

Ὅταν ὁ ρύαξ ἀργίσῃ ἐλευθέρως νὰ ἐκρέῃ ἀπὸ τοῦ κρατῆρος, ἡ σφοδρότης τῆς ἐκρήξεως συνήθως καταπραΰνεται, αἱ βροχαὶ τῆς τέφρας βαθμηδὸν καταπαύουσιν ἢ δὲν ἐκτείνονται πέραν τοῦ κρατῆρος καὶ τῶν πέριξ αὐτοῦ. Αἱ ἐκρήξεις διαπύρων λίθων καὶ οἱ ὑποχθόνιοι κρότοι ἐκλείπουσι καὶ πλὴν τοῦ καπνοῦ, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐξέρχεται ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, οὐδὲν ἄλλο μένει, τὸ ὁποῖον νὰ δεικνύῃ μακρόθεν, ὅτι ἡ ἡφαιστειακὴ ἐνέργεια ἐξακολουθεῖ.

Τὸ ἡφαίστειον φαίνεται ὡς κοιμώμενον, ἐλαφρὸν ὅμως ὕπνον· διότι πάλιν μετά τινας μῆνας ἢ μετά τινα ἔτη ἀφυπνιζόμενον εὑρίσκεται ἐν σφοδρᾷ ἐνεργείᾳ.

Πολλάκις συμβαίνουσιν ἐκρήξεις ἡφαιστείων καὶ εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης.

Καὶ τότε ἢ βυθίζονται νῆσοι ἢ ἀνυψώνονται νέαι τοιαῦται.

---

36. Οἱ σεισμοί.

Ὅσάκις *σείεται* τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν καὶ συγχρόνως ἀκούονται ὑπόγειοι κρότοι, μαντεύομεν μέν, τί δύναται ν' ἀκολουθήσῃ, ἀγνοοῦμεν ὅμως τὴν μυστηριώδη αἰτίαν τῶν σεισμῶν.

Καθ' ὅσον χρόνον παρατείνεται ἡ ἔκρηξις ἡφαιστείων, σείεται τὸ πέριξ ἔδαφος εἰς πολὺ μεγάλην ἔκτασιν. Οἱ σεισμοὶ ἐκεῖνοι εἶνε ἰσχυροὶ καὶ καλοῦνται ***ἡφαιστειογενεῖς***.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκρήξεως τῶν ἡφαιστείων ὑπάρχει καὶ ἄλλη αἰτία, ἡ ὁποία προκαλεῖ τοὺς σεισμούς. Ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ῥέουσιν ὕδατα, ὅπως ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς οἱ ποταμοί. Ταῦτα κατατρώγουσιν ἔσωθεν τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, οὕτω δὲ σχηματίζονται ἐν αὐτῷ μεγάλα κοιλώματα.

Ὅσάκις δὲ ταῦτα κατακρημνίζον ται διὰ τὸ ἄνωθεν βάρος ***σείεται*** τὸ ἔδαφος. Οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται σεισμοὶ ***ἐγκατακρημνίσεως***, δὲν εἶνε δὲ οὔτε πολὺ ἰσχυροί, οὔτε πολὺ ὀλέθριοι· περιορίζονται μάλιστα εἰς ἔκτασιν μικράν.

Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας προέρχονται οἱ σεισμοί. Ἡ ἐσωτερικὴ φλογερὰ μᾶζα τῆς Γῆς καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ νὰ ψύχηται, νὰ γίνεται δὲ διὰ τοῦτο μικροτέρα κατ' ὄγκον. Καὶ ὁ φλοιὸς ἄρα τῆς Γῆς ἐξακολουθεῖ νὰ ρυτιδώνηται, ἔσωθεν μάλιστα ῥηγνύεται καὶ ἐντὸς τῶν ῥηγμάτων τούτων καταπίπτουσιν ἀμέσως ἄνωθεν ἢ ἐκ τῶν πλαγίων τμήματα τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς. Καὶ τότε τὸ ἔδαφος ***σείεται*** πάλιν. Οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται ***τεκτονικοὶ*** καὶ εἶνε τρομεροί.

Καταβυθίζουσι χώρας ὁλοκλήρους, τῶν ὁποίων τὰ μέρη καταλαμβάνει ἡ θάλασσα· κατακρημνίζουσι πόλεις πλουσίας καὶ εὐτυχεῖς καὶ χωρία τερπνὰ καὶ θάπτουσιν ὑπὸ τὰ ἐρείπεια αὐτῶν λαοὺς ὁλοκλήρους. Τοιαῦται τρομεραὶ καταστροφαὶ συνέβησαν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Κατὰ τοὺς σεισμοὺς τὸ ἔδαφος κινεῖται ἀκριβῶς, ὅπως τὰ κύματα τῆς θαλάσσης· καὶ καθὼς τὸ λιθάριον, ριπτόμενον ἐντὸς τῆς ἡσύχου καὶ λείας, ὅπως τὸ κάτοπτρον, λίμνης, σχηματίζει κύκλους, τὸν ἕνα ἐντὸς τοῦ ἄλλου, ἐκτεινομένους μακράν, οὕτω καὶ οἱ σεισμοὶ ἁπλώνονται κύκλῳ εἰς μεγάλην ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀπόστασιν καὶ σείουσι τοὺς διαφόρους τόπους.

Κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ σεισμοῦ αἰσθανόμεθα, πόσον ἀνίσχυροι εἴμεθα ἀπέναντι τῆς ἀκαταβλήτου δυνάμεως τῆς φύσεως, καὶ πάσας τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐξαρτῶμεν ἀπὸ Ἐκείνου, ὅστις βλέπει ἐπὶ τὴν γῆν καὶ κάμνει αὐτὴν νὰ τρέμῃ!

37. Τί ἄλλη μανθάνει ἡ Εὐφροσύνη περὶ τοῦ μεταξοσκώληκος καὶ τῆς σιροτροφίας.

Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἑπομένης ἡμέρας ὁ πατὴρ τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης ἐξηκολούθησε τὴν διήγησιν περὶ τοῦ βίου τοῦ μεταξοσκώληκος ὡς ἑξῆς·

«Μετὰ τὴν ἐπώασιν ἀρχίζουσιν νὰ ἐξέρχωνται ἐκ τῶν ᾠαρίων μικροὶ μέλανες καὶ χνουδωτοὶ σκώληκες, οἵτινες ἔχουσι μέγεθος μικροτάτου μύρμηκος καὶ ὀνομάζονται κάμπαι.

»Αἱ μικραὶ κάμπαι ἀραιοῦνται ἐπὶ λείων ἐπιφανειῶν πανίου ἢ χάρτου.

»Ἡ νεογέννητος κάμπη, εὐθὺς ὡς ἐξέλθῃ τοῦ ᾠαρίου, ἔχει ἀνάγκην τροφῆς καὶ διὰ τοῦτο οἱ σιροτρόφοι ῥίπτουσιν εἰς τὰς κάμπας ταύτας μικρότατα τεμάχια φύλλων μαύρης ἢ καὶ λευκῆς μορέας.

»Ταῦτα ἡ μικρὰ κάμπη τρώγει ἀπλήστως ἐπὶ 5 ἕως 6 ἡμέρας καὶ αὐξάνεται βαθμηδὸν ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας τοῦ τόπου.

»Αἴφνης παύει νὰ τρώγῃ καὶ ἔχουσα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄνω μένει ἀκίνητος καὶ φαίνεται νὰ ἀποκοιμᾶται μετὰ στενοχωρίας.

»Τοῦτο δὲ συμβαίνει, διότι τὸ δέρμα τῆς κάμπης δὲν εἶνε πολὺ ἐλαστικὸν καὶ δὲν αὐξάνεται, ὅσον καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς, ἐπομένως στενοχωρεῖται ἐκ τούτου καὶ βυθίζεται εἰς ὕπνον, ὅστις διαρκεῖ ἐπὶ 24 ὥρας. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο σχηματίζεται νέον δέρμα ὑπὸ τὸ παλαιὸν καὶ εἶτα διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς της διαρρήγνυται τὸ παλαιὸν δέρμα καὶ ἀποβάλλεται ὡς ἄχρηστον.

»Τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον τῆς ἀλλαγῆς τοῦ δέρματος καλεῖται *ἀποδερμάτωσις* καὶ ἐπαναλαμβάνεται τετράκις κατὰ τὸ διάστημα τοῦ βίου τῆς κάμπης.

»Κατὰ τὴν τρίτην ὅμως ἀποδερμάτωσιν ἡ μεγαλυτέρα ἤδη κάμπη τρώγει μετὰ μεγάλης λαιμαργίας τὰ μορεόφυλλα

ἐπὶ 6—7 ἡμέρας καὶ εἶτα βυθίζεται εἰς ὕπνον, ὅστις διαρκεῖ διπλάσιον χρόνον τῶν προηγουμένων, ἤτοι 36 ἕως 48 ὥρας.

»Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον ὕπνον ἀλλάσσει διὰ τελευταίαν φορὰν τὸ δέρμα της.

»Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡλικίαν ὁ μεταξοσκώληξ καθίσταται ἀδηφάγος, κατατρώγων τὰ μορεόφυλλα μεθ' ὑπερβολικῆς ὀρέξεως.

»Μετὰ παρέλευσιν 9 ἕως 10 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας ἀποδερματώσεως φθάνει εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀνάπτυξιν καὶ τότε λέγομεν, ὅτι ἀρχίζει νὰ ὡριμάζῃ.

»Ἔκτοτε παύει νὰ τρώγῃ ἡ ὥριμος κάμπη καὶ ἀπὸ τοῦ σώματός της ἐκφεύγει πᾶσα περιττὴ ὕλη. Ἕνεκα τούτου μὲν γίνεται μικρότερον καὶ λεπτότερον, ὁ δὲ κορμός της διαφανὴς καὶ λευκός, ὡς ἐὰν ἦτο κήρινος.

»Μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν περιττωμάτων ἀπὸ τοῦ σώματός της ἡ κάμπη γίνεται ἐλαφροτέρα, κινεῖ τὴν κεφαλὴν

της μὲ ἀνησυχίαν καὶ ἀπὸ τοῦ χαμηλοῦ στρώματος, ἔνθα πρότερον ἔζη, ζητεῖ νὰ ἀναβῇ εἰς ὑψηλότερα στρώματα, οἷον τοίχους ἢ ἄλλα κατακόρυφα ἀντικείμενα.

»Τότε δὲ οἱ σηροτρόφοι τοποθετοῦσι πρὸ αὐτῶν καταλλήλως κλαδία ἢ φρύγανα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναβαίνουσιν αἱ ὥριμοι κάμπαι. Εὑροῦσαι δ' ἐπ' αὐτῶν τὴν κατάλληλον θέσιν ἀρχίζουσι νὰ ἐκβάλλωσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις λεπτότατα νήματα, τὰ ὁποῖα πηγνύμενα ἀποτελοῦσι τὴν μεταξίνην κλωστήν.

»Τὰ πρῶτα νήματα τοῦ μεταξοσκώληκος ἀποτελοῦσιν ἀραιὸν καὶ ἀκανόνιστον δίκτυον.

»Ἐντὸς αὐτοῦ πλέκει δεύτερον πυκνότερον δίκτυον καὶ οὕτω τὸ ὅλον δίκτυον λαμβάνει τὸ σχῆμα ᾠοῦ περιστερᾶς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κρύπτεται ἡ κάμπη.

»Ἐξακολουθεῖ ὅμως τὴν πλεκτικὴν ἐργασίαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μέχρις ὅτου κατασκευασθῇ ἐντελῶς ἡ μεταξίνη κατοικία αὐτῆς, τὸ ***βομβύκιον.***

»Μετὰ τὸ πλέξιμον τοῦ βομβυκίου ἡ κάμπη μένει ἀσφαλὴς ἐν τῇ φωλεᾷ καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς καθίσταται πολὺ μικρότερον καὶ χονδρότερον, ὡς νὰ ἐκουράσθη δὲ τότε ἡ κάμπη μένει ἐν ἀκινησίᾳ 18 ἕως 20 ἡμέρας.

»Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ κάμπη ἀναπνέει διὰ τῶν μικροσκοπικῶν ὀπῶν τοῦ βομβυκίου καὶ ἑτοιμάζεται νὰ ὑποστῇ νέαν πολὺ περίεργον μεταβολήν.

»Ἐκτὸς τῆς ἀλλαγῆς τοῦ δέρματος ἡ κάμπη ἀποβάλλει τὴν προτέραν μορφὴν τοῦ σκώληκος καὶ μεταβάλλεται εἰς χρυσαλλίδα ἢ νύμφην καὶ τελευταῖον μεταμορφοῦται εἰς ὡραίαν ψυχήν, εἰς ὡραίαν πεταλοῦδαν, ἡ ὁποία ὡς μόνον σκοπὸν ἔχει τὴν διατήρησιν τῆς γενεᾶς τοῦ μεταξοσκώληκος.

»Ἡ ψυχὴ δὲ μετὰ 25 ἕως 27 ἡμέρας ἀπὸ τοῦ κλειδώματος διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν προσθίων ποδῶν αὐτῆς

διατρυπᾷ τὸ βομβύκιον καὶ ἐξέρχεται κατὰ τὰς πρωϊνὰς ἰδίας ὥρας.

»Ἡ μεταμόρφωσις τῆς χρυσαλλίδος εἰς ψυχὴν καὶ ἡ ἔξοδος αὐτῆς ἐκ τοῦ βομβυκίου ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῶν σηροτρόφων μόνον εἰς τὰ βομβύκια, τὰ προωρισμένα πρὸς παραγωγὴν σπόρου.

»Εἰς δὲ τὰ λοιπὰ ἡ χρυσαλλὶς ἀποπνίγεται καὶ ἀποξηραίνεται ἐντὸς τοῦ βομβυκίου πρὸ τῆς μεταμορφώσεως. Τοῦτο κατορθοῦται ἢ δι' ἀραιᾶς ἁπλώσεως τῶν βομβυκίων ἐπὶ μίαν καὶ πλέον ἑβδομάδα εἰς τὸν θερμὸν ἥλιον ἢ διὰ τεχνητῆς θερμάνσεως, οἷον δι' ἀτμοῦ, θερμοῦ ἀέρος κλπ.

»Ἡ ψυχὴ δὲν τρώγει, ζῇ 10—12 ἡμέρας καὶ ἀποθνήσκει, ἀφοῦ προηγουμένως γεννήσῃ ἐπὶ τοίχων ἢ ἄλλων οἱωνδήποτε ἀντικειμένων λείων τὰ ᾠά της, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς εἶνε κίτρινα καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον γίνονται φαιά.

»Ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἤλλαξαν χρῶμα, ἀπορρίπτονται ὡς ἄγονα.

»Οἱ ἐκτρέφοντες μεταξοσκώληκας εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχωσι μορεῶνας ἀγρίας καὶ λευκῆς μορέας, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα χρησιμεύουσι πρὸς τροφὴν τοῦ ἐντόμου.

»Τὸ σηροτροφεῖον αὐτῶν πρέπει νὰ εἶνε εὐρύχωρον καὶ συχνάκις νὰ καθαρίζηται καὶ νὰ ἀερίζηται, διότι ἄλλως οἱ μεταξοσκώληκες ὑπέκεινται εἰς διαφόρους ἀσθενείας, καταστρεπτικὰς εἰς αὐτούς. Ἐκ πασῶν δὲ τούτων ἡ καταστρεπτικωτέρα εἶνε ἡ νόσος ***πιπερῖτις***, ἡ ὁποία διακρίνεται ἐκ τῆς ἀδυναμίας, ἀνορεξίας καὶ τῶν νωθρῶν κινήσεων τῶν σκωλήκων καὶ εἶτα ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ ρυπαρίας αὐτῶν.

»Ἡ νόσος αὕτη προσβάλλει συνήθως τοὺς σκώληκας εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἡλικίαν.

»Ἐνίοτε ἡ προσβολὴ εἶνε γενικὴ καὶ συμβαίνει νὰ ἀποθάνουν πάντες οἱ σκώληκες ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

»Διὰ τοῦτο ἐν καιρῷ ἀσθενείας τῶν σκωλήκων πρέπει αἱ στρωμναὶ αὐτῶν νὰ καθαρίζωνται καλῶς ἐκ τῶν νεκρῶν σκωλήκων καὶ νὰ ἀραιώνονται καὶ τρέφωνται καλῶς οἱ ὑγιεῖς.

»Πλὴν τῶν ἀσθενειῶν φοβεροὶ ἐχθροὶ τοῦ μεταξοσκώληκος εἶνε καὶ οἱ ποντικοί, τοὺς ὁποίους οἱ σηροτρόφοι πρέπει μετὰ προσοχῆς πολλῆς νὰ καταστρέφωσιν.

»Ἡ σηροτροφία εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπικερδῶν ἐργασιῶν, διότι διὰ μικρᾶς οἰκογενειακῆς ἐργασίας καὶ τῆς καλλιεργίας τῶν μορεῶν ἀποδίδει μεγάλα κέρδη.

»Εἰς πλεῖστα μέρη τῆς ἀπεράντου Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐκτρέφονται μεταξοσκώληκες καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν Θράκην (Σουφλί), Μακεδονίαν, Μικρὰν Ἀσίαν, (Προῦσα, Κίος, Μουδανιά, Κιουπλιὰ κλπ.). Ἡ ἀξία τῆς κατ' ἔτος ἐξαγωγῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κουκουλίων καὶ μετάξης ἐξ ὅλης τῆς Αὐτοκρατορίας ὑπερβαίνει τὰ 300 ἑκατομμύρια γροσίων.

Εἰς τὴν Προῦσαν ὑπάρχει καὶ σηροτροφικὴ Σχολή.

Οὐδὲν γλυκύτερον τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν.

---

38. *Πῶς ἀνταμείβει ὁ Ζεὺς τὴν φιλοξενίαν τοῦ Φιλήμονος καὶ τῆς Βαυκίδος.*

Μίαν φορὰν ὁ Ζεὺς ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν φιλοξενίαν τῶν ἀνθρώπων.

Μετεμορφώθη λοιπὸν εἰς ἄνθρωπον, ἔλαβε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἑρμῆν καὶ μετέβη εἴς τι χωρίον τῆς Φρυγίας.

Ἤρχισαν νὰ κτυπῶσι κατὰ σειρὰν τὰς θύρας, ζητοῦντες ἄσυλον ἵν' ἀναπαυθῶσιν· ἀλλ' οὐδεὶς ἤνοιγε.

Μία μόνη μικρὰ καλύβη, ἐσκεπασμένη διὰ καλάμης, ἐδέχθη αὐτούς. Ἐντὸς τῆς καλύβης ἐκείνης ἔζων ἀπὸ νεαρᾶς

ἡλικίας ὁ γέρων Φιλήμων καὶ ἡ γραῖα Βαυκίς, ἀνδρόγυνον θεοσεβές. Εἶχον ὁμοῦ ἐκεῖ καταγηράσει πτωχοὶ μέν, ἀλλ' εὐτυχεῖς.

Μόλις εἰσῆλθον οἱ θεοὶ ὑπὸ τὴν ταπεινὴν στέγην, ὁ γέρων προσέφερεν ἀμέσως κάθισμα, παρακαλῶν νὰ καθίσωσι καὶ ἀναπαυθῶσι ἐκ τοῦ κόπου.

Ἡ δὲ γραῖα ἔσπευσε προθύμως καὶ ἔστρωσεν αὐτὸ διὰ χονδροῦ ὑφάσματος.

Μετὰ τοῦτο ἀπεχώρησεν ἐν τῇ ἑστίᾳ τὴν θερμὴν τέφραν, ἤναψε πῦρ διὰ ξηρῶν φύλλων καὶ ἀσθμαίνουσα ἐφύσα τὴν παραγομένην φλόγα. Κατέκοψεν ὡσαύτως σχίζας καὶ ξύγανα, διὰ τῶν ὁποίων ηὔξανε τὸ πῦρ.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐτοποθέτησε μικρὸν χαλκοῦν λέβητα, ἐκαθάρισε τὰ λάχανα τὰ ὁποῖα εἶχεν ὁ γέρων συλλέξει πρό τινος ἐκ τοῦ δροσεροῦ [illegible]τῶν κήπου, καὶ ἔρριψε ταῦτα ἐντὸς τοῦ βράζοντος ὕδατος.

Μέχρις ὅτου δὲ ἑτοιμασθῇ τὸ γεῦμα, ὡμίλουν φιλοφρόνως πρὸς τοὺς ξένους αὐτῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ γραῖα, τρέμουσα ἐκ τῶν πολλῶν ἐτῶν, ἀλλὰ πρόθυμος, ἐτοποθέτησεν τὴν τράπεζαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς καλύβης, ἐκαθάρισεν αὐτὴν διὰ πρασίνων φύλλων ἡδυόσμου, καὶ ὑπὸ τὸν ἕνα τῶν ποδῶν, ἐπειδὴ ἦτο βραχύτερος τῶν ἄλλων, ἔθηκε μικρὸν τμῆμα ξύλου καὶ οὕτως ἴσασεν αὐτόν.

Παρέθηκεν ἀκολούθως ἐπὶ πηλίνων πινακίων ἐλαίας, τυρὸν καὶ ὠά, ἑψηθέντα ὑπὸ ἐλαφρῶς θερμὴν τέφραν.

Ἤνεγκε καὶ κρατῆρα χαλκοῦν καὶ ποτήρια ξύλινα καὶ οἶνον ὄχι πολὺ παλαιόν.

Ἀπέσυρε κατόπιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὰ λάχανα καὶ μετὰ ταῦτα παρέθηκεν ἐντὸς κανίστρων σῦκα γλυκέα καὶ μῆλα εὐώδη καὶ σταφυλὰς δροσερά.

Πτωχὸν ἦτο τὸ γεῦμα, ἀλλ' ἐγένετο πλούσιον ἐκ τοῦ χαροποῦ προσώπου καὶ τῆς προθύμου θελήσεως τῶν δύο γερόντων.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως συνέβαινεν ἓν θαῦμα. Ὁ κρατήρ, ἂν

καὶ διαρκῶς ἤντλουν ἐξ αὐτοῦ οἶνον, πάντοτε εὑρίσκετο πλήρης.

Οἱ γέροντες ἐκπληκτοι ἐννοοῦσιν, ὅτι οἱ ξένοι δὲν εἶνε συνήθεις ἄνθρωποι. Περίφοβοι τείνουσιν πρὸς αὐτοὺς ἱκέτιδας χεῖρας καὶ παρεκάλουν τούτους νὰ συγχωρήσωσιν αὐτοὺς διὰ τὸ πενιχρὸν αὐτῶν γεῦμα.

Εἶχον ἕνα μόνον χῆνα. Εὐθὺς ἡτοιμάσθησαν νὰ σφάξωσι καὶ μαγειρεύσωσιν αὐτὸν διὰ τοὺς ξένους· ἀλλ' ὁ χὴν ἁπλώσας τὰς πτέρυγας ἔφευγε ταχέως καὶ κατεπόνει ματαίως τοὺς διώκοντας γέροντας.

Παρενέβησαν τέλος οἱ θεοὶ καὶ εἶπον τοιαῦτα:

«Εἶσθε θεοσεβεῖς καὶ φιλόξενοι ἄνθρωποι· εἴχατε τὴν εὐτυχίαν νὰ φιλοξενήσετε τοὺς θεούς σας. Οἱ ἀσεβεῖς ὅμως γείτονές σας θὰ τιμωρηθῶσιν, ὅπως πρέπει. Ἀφήσατε τὴν κατοικίαν σας· ἀκολουθήσατε ἡμᾶς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους».

Οἱ γέροντες ὑπακούουσι καὶ στηρίζοντες ἐπὶ τῆς ράβδου τὰ καταπεπονημένα μέλη ἀναβαίνουσι μετὰ κόπου τὴν ἀνωφέρειαν τοῦ ὄρους.

Μόλις φθάνουσιν εἰς τὴν κορυφήν, στρέφουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπουσιν ὁλόκληρον τὴν κάτωθι ἔκτασιν κεκαλυμμένην ὑπὸ ὑδάτων· μόνη ἡ καλύβη αὐτῶν ὑπερεῖχεν.

Ἀλλ' ὢ τοῦ θαύματος! Μεταβάλλεται αἴφνης αὕτη εἰς μέγαν ναὸν πολύστυλον καὶ καλλιμάρμαρον.

Στρέφεται τότε ὁ Ζεὺς πρὸς αὐτοὺς καὶ λέγει: «Εἴπατέ μοι, φιλόξενοι γέροντες, τίνα χάριν ζητεῖτε παρ' ἐμοῦ;».

«Παρακαλοῦμεν», ἀπήντησαν, «νὰ γίνωμεν οἱ φύλακες τοῦ ναοῦ σου· ὡσαύτως σὲ ἱκετεύομεν, ἐπειδὴ καὶ οἱ δύο ἐζήσαμεν ἡνωμένοι, ὅς ν' ἀποθάνωμεν καὶ οἱ δύο τὴν αὐτὴν στιγμήν, ὅς μήτ' ἐγὼ νὰ ἴδω τῆς γυναικός μου τὸν θάνατον, μήτε αὕτη νὰ καταβιβάσῃ ἐμὲ εἰς τὸν τάφον».

Οὕτως ἐγένετο. Ἐφ' ὅσον ἔζων, ἐφύλαττον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ.

Μίαν ἡμέραν, ἐξηντλημένοι πλέον ἐκ γήρατος μακροῦ,

ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῶν προπυλαίων τοῦ ναοῦ καὶ ὡμίλουν ἐν γαλήνῃ περὶ τοῦ παρελθόντος.

Αἴφνης ἡ Βαυκὶς βλέπει τὸν Φιλήμονα νὰ μεταβάλληται εἰς πολύφυλλον δένδρον καὶ ὁ Φιλήμων τὴν Βαυκίδα νὰ μεταμορφώνηται ὡσαύτως.

Καὶ ἐνῷ ἡ κορυφὴ τῶν δύο δένδρων ὑπερέβαινε πλέον τὰ παγωμένα αὐτῶν πρόσωπα, ἠκούσθησαν μόλις αἱ λέξεις:

«Χαῖρε, ἠγαπημένη Βαυκίς!».

«Χαῖρε ἀγαπημένε Φιλήμον!».

Ἦσαν αἱ τελευταῖαι λέξεις αὐτῶν, ἐξαφανιζομένων ὑπὸ τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων.

Καὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐκείνων δεικνύουσιν ἀκόμη, ὡς λέγεται, δύο πλησίον ἀλλήλων εὑρισκομένους κορμοὺς δένδρων, τὰ δύο σώματα τῶν θεοσεβῶν καὶ φιλοξένων γερόντων.

---

39. Πῶς φέρονται τὰ διάφορα ζῷα πρὸς ἕνα ἑτοιμοθάνατον λέοντα.

Εἷς γηραλέος λέων ἀσθενήσας κατέκειτο ἔν τινι σπηλαίῳ, περιμένων τὸν θάνατον.

Τὰ ζῷα, τὰ ὁποῖα πρότερον ἔτρεμον, ὁσάκις ἐνεφανίζετο, τώρα ἔχαιρον βλέποντα τὴν κατάστασίν του καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτόν.

Ἡ πονηρὰ ἀλώπηξ προσελθοῦσα ἐλύπει αὐτὸν μὲ πειρακτικοὺς λόγους.

Ὁ λύκος σταθεὶς παρὰ τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου βαναύσως ὕβριζεν αὐτόν.

Ὁ βούβαλος ἐτόλμησε τότε καὶ νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν διὰ τῶν κεράτων του.

Καὶ αὐτὸς ὁ ὄνος δὲν ἐδίστασε νὰ καταφέρῃ κατ' αὐτοῦ λάκτισμα ἰσχυρὸν μὲ τὴν ὁπλήν του. Ἦτο οἰκτρὸν τὸ θέαμα τοῦ ψυχορραγοῦντος λέοντος!

Μόνος ὁ εὐγενὴς ἵππος παρευρέθη πλησίον τοῦ ἐπιθανατίου λέοντος, χωρὶς νὰ μνησικακῇ, μολονότι ὁ λέων εἶχε κατασπαράξει ἄλλοτε τὴν μητέρα του.

«Δὲν θὰ καταφέρῃς καὶ σύ», ἔλεγεν ὁ ὄνος ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἵππον, «κανὲν λάκτισμα κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ λέοντος; Δὲν ἐνθυμεῖσαι τὸν θάνατον τῆς μητρός σου;».

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ ὄνου ὁ ἵππος ἀπεκρίθη με σοβαρότητα: «Δὲν ἐλησμόνησα, φίλε μου, οὐδὲ θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν μητέρα μου, ἀλλὰ φρονῶ, ὅτι μόνον οἱ οὐτιδανοὶ καὶ ἀνανδροι ἐκδικοῦνται τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν τότε, ὅτε οὗτος εἶνε πλέον ἀνίκανος νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν».

---

40. *Πόσον εὐγενῶς φέρεται ὁ Γεράσιμος πρὸς ἕνα γέροντα, τοῦ ὁποίου ἐρυπάνθησαν καθ' ὁδὸν τὰ ἐνδύματα.*

Μετὰ μεσημβρίαν φθινοπωρινῆς τινος ἡμέρας ἡ Σοφία καὶ ὁ Γεράσιμος, δύο μικροὶ ἀδελφοί ἵσταντο ὄπισθεν τῶν ὑάλων τοῦ παραθύρου καὶ ἔβλεπον πρὸς τὴν στενὴν ὁδὸν τῆς οἰκίας αὐτῶν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διέβαινε κατὰ τύχην λευκὸς γέρων, ἐνδεδυμένος μέλανα φορέματα. Ἦτο ἀδύνατος καὶ ἐβάδιζε βραδέως.

Ὄπισθεν ἐφάνη ἄμαξα μεθ' ὁρμῆς ἐρχομένη, ἥτις καὶ διὰ τὴν μικρὰν ἀπόστασιν καὶ διὰ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ, θὰ παρέσυρεν ἀφεύκτως τὸν σεβάσμιον γέροντα.

Ὁ ἁμαξηλάτης κατώρθωσε μετὰ δυσκολίας νὰ συγκρατήσῃ τὰς ἡνίας καὶ νὰ ἐπιβραδύνῃ τῆς ἁμάξης τὸν δρόμον, ὥστε μόλις ὁ γέρων νὰ δυνηθῇ νὰ παραμερίσῃ καὶ στηριχθῇ ἐπί τινος τοίχου.

Ὁ τοῖχος ὅμως ἦτο πρὸ μικροῦ ἐπικεχρισμένος δι' ἀσβέστου καὶ τὸ μέλαν φόρεμα τοῦ γέροντος κατέστη λευκὸν κατὰ τὰ νῶτα.

Ἀνύποπτος ἐξηκολούθει νὰ βαδίζῃ, ὅτε ἀγριόπαιδες, κατὰ σύμπτωσιν ἐκεῖ που ἱστάμενοι, παρατηρήσαντες τὸ πάθημα, ἤρχισαν νὰ γελῶσι καὶ νὰ ἐμπαίζωσιν αὐτόν.

Ἐστράφη ὁ γέρων καὶ προσέβλεψε μετ' οἴκτου τὰ ἄθλια παιδιά, τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἦτο τόσον ἀγενής, ὥστε νὰ στερῆται καὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ λευκὸν γῆρας.

Ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἶδε τὴν σκληρὰν ἐκείνην σκηνὴν ὁ Γεράσιμος.

Ἀμέσως λαμβάνει ψήκτραν καὶ δρομαίως καταβαίνει τὴν κλίμακα, σπεύδει δὲ καὶ καταφθάνει τὸν γέροντα.

Χαιρετίζει ἀποκαλυπτόμενος εὐγενῶς καὶ σταματᾷ αὐτὸν ἡσύχως.

«Τὸ φόρεμά σας ὄπισθεν εἶνε λευκὸν ἐξ ἀσβέστου· ἐλευκάνθη, καθ' ἣν στιγμὴν ἐστηρίχθητε ἐπὶ τοῦ τοίχου· ἀφήσατε, παρακαλῶ, ν' ἀφαιρέσω τὰς κηλῖδας διὰ τῆς ψήκτρας μου».

Καὶ τὸ εὐγενὲς παιδίον ἤρχισεν ἐπιμελῶς νὰ καθαρίζῃ τὸ λευκανθὲν φόρεμα τοῦ γέροντος.

Ἡ φιλοφροσύνη αὐτοῦ προὐξένησεν πολὺ μεγάλην χαρὰν εἰς τὸν σεβάσμιον γέροντα· δι' αὐτὴν ἐλησμόνησε τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκ τῆς σκαιότητος τῶν ἀθλίων ἐκείνων παιδίων.

«Εὐχαριστῶ, παιδί μου», εἶπεν· «ἡ φιλοφροσύνη σου καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ γῆρας μαρτυρεῖ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας σου. Τοὺς εὐγενεῖς ἀγαπᾷ ὅλος ὁ κόσμος· νὰ εἶσαι εὐλογημένον, παιδίον!».

Καὶ ὁ μὲν σεβάσμιος γέρων ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον, ὁ δὲ Γεράσιμος ἀνῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν φαιδρός.

---

41. Τί μανθάνουσιν ὁ Γεράσιμος καὶ ἡ Σοφία παρὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν περὶ τῶν νεφῶν καὶ τῆς βροχῆς.

Ὁ Γεράσιμος ἐστάθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς του πάλιν εἰς τὸ παράθυρον. Πλησίον ἐκάθητο καὶ ἡ μήτηρ ράπτουσα.

Μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ βρέχῃ· ἀπὸ πολλοῦ ὁ οὐρανὸς ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ πυκνῶν καὶ βαρέων νεφῶν.

«Ποῦ εὑρίσκεται, Σοφία», εἶπεν ὁ Γεράσιμος, «ἡ βροχή;»

«Εἰς τὰ σύννεφα», ἀπήντησεν ἡ Σοφία.

«Καὶ τὰ σύννεφα πῶς εὑρέθησαν ἐκεῖ ἐπάνω;»

Ἡ Σοφία δὲν ἐγνώριζε ν' ἀπαντήσῃ καὶ τὰ δύο παιδία ἐστράφησαν πρὸς τὴν μητέρα.

«Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου», ἤρχισεν ἡ μήτηρ νὰ λέγῃ, «μεταβάλλουσι κατὰ τὸ θέρος εἰς ἀτμοὺς τὸ ὕδωρ τῶν ρυακίων, τὰ ὁποῖα βλέπετε τὸν χειμῶνα νὰ ρέωσιν ἐλαφρῶς μορμύροντα».

«Διὰ τοῦτο λοιπόν», ἀνεφώνησεν ὁ Γεράσιμος, «ὅταν περιπατῶμεν τὸ θέρος εἰς τὴν ἐξοχήν, δὲν συναντῶμεν τὰ ρυάκια».

«Βεβαίως. Ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἐξατμίζεται μέρος τοῦ ὕδατος τῶν ποταμῶν, τῶν λιμνῶν καὶ τῶν θαλασσῶν.

«Οἱ ἀτμοὶ οὗτοι ἀνέρχονται ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ὅπως ὁ καπνός, τὸν ὁποῖον ἀναπέμπει ἡ καπνοδόχη τῆς οἰκίας ἡμῶν».

«Καὶ τί θὰ γίνωσιν ἔπειτα οἱ ἀτμοί», διέκοψεν ἀποτόμως ἡ Σοφία.

«Σπεύδεις, μικρά μου», ἀπήντησεν ἡ μήτηρ σοβαρά. «Ὅταν μανθάνῃς, κάτι τι, νὰ προσέχῃς μόνον, ἀλλὰ νὰ μὴ βιάζεσαι. Ἐκ τῆς βίας δὲν μανθάνεις ἀσφαλῶς».

Καὶ ἡ Σοφία προσέβλεψε τὴν μητέρα ἐντρεπομένη.

«Λοιπόν», ἐξηκολούθησεν ἡ μήτηρ, «τὸν χειμῶνα, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται ψυχρά, οἱ ἀτμοὶ συμπυκνοῦνται καὶ σχηματίζουσι ποικιλόμορφα νέφη, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἄλ-

λοτε μὲν ἀκίνητα ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἄλλοτε δὲ φερόμενα βιαίως κατὰ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου.

»Ὅταν τὰ νέφη ταῦτα συμπυκνωθῶσι πολύ, ὑγροποιοῦνται καὶ γίνονται βαρέα· δὲν δύνανται νὰ μένωσιν ἐπομένως εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῶν πίπτει κατω ὑπὸ τοῦ ἐδάφους. Τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶνε ἡ **βροχή**».

«Λοιπὸν τὸ ὕδωρ», εἶπεν ὁ Γεράσιμος, «ἐκ τῆς γῆς ἀναβαίνει ὡς ἀτμὸς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνει εἰς τὴν γῆν ὡς ὕδωρ. Λαμπρά! Δηλαδὴ μία κυκλοφορία μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς!»

«Ἀκριβῶς», προσέθηκεν ἡ μήτηρ.

---

42. Τί μανθάνουσιν ὁ Γεράσιμος καὶ ἡ Σοφία περὶ τῆς χιόνος, τῆς πλημμύρας καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

«Ἔχετε ἴδει», ἐξηκολούθησεν ἡ μήτηρ, «νὰ πίπτῃ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸν χειμῶνα καὶ ἡ χιών. Ἀποτελεῖται, ὅπως ἐνθυμεῖσθε, ἀπὸ λευκότατα σωμάτια στερεά, ὅμοια πρὸς βάμβακα. Ἀκούσατε, πῶς σχηματίζεται.

»Εἰς τὰ στρώματα τοῦ ἀέρος, τὰ ὁποῖα κεῖνται ὑποκάτω τῶν νεφῶν, ὑπάρχει κάποτε ψῦχος δριμύ.

»Αἱ σταγόνες λοιπὸν τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν νεφῶν, ὅταν διαβῶσι διὰ μέσου τῶν ψυχρῶν τούτων στρωμάτων, γίνονται στερεαί, δηλαδὴ πηγνύονται καὶ καταπίπτουσιν ὡς λευκόταται **νιφάδες**.

»Αἱ νιφάδες αὗται, ποικίλαι κατὰ τὸ σχῆμα, εἶνε ἡ **χιών**.

»Προσέξατε ὅμως τώρα, παιδιά, νὰ ἴδετε, τί συμβαίνει ἐκ τῆς βροχῆς καὶ χιόνος.

»Ἡ βροχή, ὅταν καταπίπτῃ ραγδαία, καὶ ἡ χιών, ὅταν ἀναλύεται, αὐξάνουσι τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν.

»Ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὕδατος οἱ ποταμοὶ ἐξογκοῦνται τότε καὶ ἐκχειλίζουσι κοχλάζοντες, πλημμυροῦσι δὲ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν πλησίων πεδιάδων.

»Διὰ τῆς ὁρμητικῆς αὐτῶν φορᾶς ἐξολοθρεύουσι τὰ πάντα· ἐκριζώνουσι δένδρα, ἀνατρέπουσιν οἰκίας, πνίγουσιν ἀνθρώπους καὶ ζῷα.

»Ἡ πλήμμυρα πολλάκις ἀφανίζει χωρία καὶ πόλεις. Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ πλήμμυρα τοῦ ποταμοῦ Ἔβρου κατέστρεψε μέρη τῆς ὡραίας Ἀδριανουπόλεως.

Ξένους, ξένιζε. — Ἔσο εὐγενής.

---

43. *Τί μανθάνουσι τὰ δύο παιδία περὶ τῆς ἀστραπῆς καὶ τῆς βροντῆς.*

Καθ' ὃν χρόνον ἡ μήτηρ ὡμίλει, διέσχιζον τὰ νέφη ἀστραπαί, μετὰ τὰς ὁποίας ἠκούοντο ἀπομεμακρυσμέναι βρονταί.

«Πῶς γίνεται, μητέρα», εἶπεν ὁ Γεράσιμος, «ἡ **ἀστραπὴ** καὶ ἡ **βροντή**;».

«Περιμείνατε», ἀπήντησεν ἡ μήτηρ. Καὶ ἐγερθεῖσα μετέβη καὶ ἔφερεν ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ συζύγου αὐτῆς ράβδον ἱσπανικοῦ κηροῦ, τὴν ὁποίαν ἔτριψεν ἐπί τινα λεπτὰ διὰ τεμαχίου μαλλίνου ὑφάσματος καὶ προσήγγισεν ἀκολούθως εἰς λεπτὰ τεμάχια χάρτου, ἐρριμμένα ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα τεμάχια ἐπήδησαν ἀμέσως πρὸς τὴν ράβδον καὶ προσελκυσθέντα ἐκρεμάσθησαν ἐκ τοῦ ἄκρου αὐτῆς.

Τὰ παιδία ἐκρότησαν τὰς χεῖρας ἐκ χαρᾶς.

«Διὰ τῆς τριβῆς», εἶπεν ἡ μήτηρ, «ἡ ράβδος ἐθερμάνθη συγχρόνως δὲ καὶ καὶ **ἠλεκτρίσθη**· ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ράβδος ἕλκει, εἶνε ὁ **ἠλεκτρισμός**.

«Ἐάν», ἐξηκολούθησεν ἡ μήτηρ, «ἐγγίσωμεν διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου ἡμῶν σῶμα πολὺ ἠλεκτρισμένον, περισσότερον ἀφ' ὅσον ἠλεκρίσθη αὐτὴ ἡ ράβδος, ὁ ἠλεκτρισμὸς θὰ μεταδοθῇ καὶ εἰς τὴν χεῖραν ἡμῶν καὶ ἐκ τῆς ἐπαφῆς θὰ παραχθῇ ἔν φαινόμενον. Δηλαδὴ θὰ λάμψῃ σπινθὴρ καὶ θ' ἀκουσθῇ κρότος ἐλαφρός. Ὁ σπινθὴρ οὗτος καλεῖται **ἠλεκτρικὸς σπινθήρ**.

Καὶ ὁ κρότος;», ἠρώτησε προπετῶς καὶ πάλιν ἡ Σοφία.

«Δὲν ἔχει ὑπομονήν, ἡ Σοφία», εἶπεν ὁ Γεράσιμος

«Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἀδελφοῦ σου δύνασαι τέλος πάντων νὰ διορθωθῇς, Σοφία», προσέθηκεν ἡ μήτηρ. Ἀκολούθως ἐπανέλαβεν: Ὅ,τι λοιπὸν γίνεται κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος, αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὰ νέφη».

«Ἐνόησα», εἶπεν ὁ Γεράσιμος «Φαίνεται, ὅτι τὰ νέφη εἶνε ἠλεκτρισμένα, καί, ὁσάκις ἓν νέφος προσεγγίσῃ πρὸς ἄλλο, ἐκρηγνύεται **ἠλεκτρικὸς σπινθήρ**.

«Ἀκριβῶς», προσέθηκεν ἡ μήτηρ.

«Λοιπόν», συνεπέρανεν ὁ Γεράσιμος, «ἡ **ἀστραπὴ** εἶνε ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, ἐκρηγνυόμενος μεταξὺ νεφῶν. Ἀλλ' ὅμως εἶνε πολὺ μέγας!».

«Εἶνε μέγας, διότι καὶ τὰ προσεγγίζοντα ἠλεκτρισμένα σώματα εἶνε μέγιστα».

«Ἐπομένως», εἶπεν ἡ Σοφία, «καὶ ἡ **βροντὴ** εἶνε ὁ κρότος, τὸν ὁποῖον παράγουσι μετὰ τῆς ἀστραπῆς τὰ ἠλεκτρισμένα νέφη».

«Βεβαιότατα, κόρη μου».

«Ναί· ἀλλ' ὅταν βροντᾷ», προσέθηκεν ὁ Γεράσιμος, «νομίζω. ὅτι κρημνίζεται ὁ οὐρανός. Δὲν μοὶ ἀρέσκουσιν αἱ βρονταί, ὅπως δὲν μοὶ ἀρέσκει καὶ νὰ βρέχῃ! Ἀναγκάζομαι νὰ μένω διαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκίας».

«Σκέψου, Γεράσιμε, τί θὰ συνέβαινεν, ἂν δὲν ἔβρεχεν· οὔτε φυτὰ θὰ εἴχομεν, οὔτε καὶ ζωὴν ἑπομένως. Περὶ τούτου θὰ σοὶ εἴπω ἄλλοτε».

«Ἀληθῶς», ἀπήντησε μετὰ σκέψιν ἑνὸς δευτερολέπτου ὁ Γεράσιμος.

---

14. *Τί μανθάνει ὁ Γεράσιμος καὶ ἡ Σοφία περὶ τοῦ κεραυνοῦ καὶ τοῦ ἀλεξικεραύνου.*

Μετ' ὀλίγον λάμψις λευκοτάτου φωτὸς ἐθάμβωσε καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰ παιδία καὶ κρότος φοβερὸς ἐτάραξε τὴν ἀτμόσφαιραν. Εἶχεν ἐκραγῇ **κεραυνός**.

Ἐφοβήθησαν τὰ παιδία καὶ ἔδραμον εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός.

«Μὴ φοβεῖσθε πλέον. Ὁ κίνδυνος παρῆλθεν, ὁ κεραυνὸς ἐξερράγη μακράν».

Καὶ τὰ παιδία, ἀφοῦ συνῆλθον, εἶπον.

«Τί εἶνε ὁ **κεραυνός**, μητέρα;»

«Ὁ κεραυνός, μικρά μου, εἶνε μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, ὅστις ἐκρήγνυται μεταξὺ τοῦ νέφους καὶ τῆς γῆς».

«Ἀ! Ὅταν ὁ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ ἐκρηγνύεται μεταξὺ τῶν νεφῶν», ἀνεφώνησεν ὁ Γεράσιμος, «λέγεται **ἀστραπὴ** καί, ὅταν μεταξὺ τοῦ νέφους καὶ τῆς γῆς, λέγεται **κεραυνός**. Ἐνόησα!», προσέθηκε χαίρων.

«Εἶνε ὁ κεραυνὸς ἐπικίνδυνος, μητέρα;» ἠρώτησεν ἡ Σοφία.

«Βεβαίως. Ὁ κεραυνὸς καταστρέφει ὅ,τι δήποτε συναντήσῃ. Φονεύει ἔμψυχα ὄντα, σχίζει καὶ καίει τὰ δένδρα, ἀνατρέπει οἰκίας. Εἶνε φοβερὰ ἡ δύναμις τοῦ κεραυνοῦ!»

«Καὶ εἶνε φόβος ν' ἀνατρέψῃ τὴν οἰκίαν ἡμῶν;»

«Δὲν διατρέχομεν τοιοῦτο κίνδυνον. Ἡ οἰκία ἡμῶν εἶνε ταπεινή. Μόνον τὰ ὑψηλὰ οἰκοδομήματα, τὰ κωδωνοστάσια, τὰ ὑψηλὰ δένδρα καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑψηλὸν καὶ ὀξὺ προσβάλλει ὁ κεραυνός.

»Διὰ τοῦτο εἶνε ἀφροσύνη νὰ καταφεύγωμεν ὑπὸ τὰ δένδρα ἐν καιρῷ βροχῆς, ὁσάκις εὑρισκόμεθα ἐν τῇ ἐξοχῇ. Εἶνε φόβος νὰ γίνωμεν θῦμα τοῦ κεραυνοῦ».

»Θεέ μου! Πόσον φοβερὸς εἶνε ὁ κεραυνός!» εἶπον τὰ παιδία.

«Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος», προσέθηκεν ἡ μήτηρ, «εὗρε μέσον νὰ προφυλάττεται ἀπ' αὐτοῦ.

»Παρατηρήσατε τὸν θόλον τῆς ἐκκλησίας!», καὶ ἔδειξε τὴν ἀπέναντι ἐκκλησίαν. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου αὐτῆς ὑψοῦται ράβδος σιδηρᾶ μετ' ὀξείας αἰχμῆς. Εἶνε τὸ ***ἀλεξικέραυνον***.

»Κάτωθεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ ἀλεξικεραύνου ἀρχίζει νὰ καταβαίνῃ κατὰ μῆκος τῆς στέγης ἄλυσις σιδηρᾶ, ἥτις, ὡς βλέπετε, βυθίζεται εἰς τὸ πλησίον φρέαρ.

»Ἐὰν λοιπὸν πρόκειται νὰ ἐκραγῇ κεραυνός, θὰ ἑλκυσθῇ ὑπὸ τῆς αἰχμῆς τοῦ ἀλεξικεραύνου καὶ θ' ἀναγκασθῇ νὰ πέσῃ διὰ τῆς ἁλύσεως εἰς τὸ φρέαρ, ἵνα σβεσθῇ ἐκεῖ.

»Τὸ ἀλεξικέραυνον τρόπον τινὰ φωνάζει πρὸς τὸν κεραυνὸν μετὰ περιφρονήσεως:

«Κεραυνέ, δὲν μὲ τρομάζεις· σὺ φοβεῖσαι ἐμέ! Εἶσαι δοῦλός μου! Ἔλα, ἐδῶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς μου πέσε. Δὲν σὲ ἐπιτρέπω νὰ ἐγγίσῃς τὴν στέγην, τὴν ὁποίαν προστατεύω. Θὰ

σὲ βυθίσω ἀμέσως ἐντὸς τοῦ φρέατός μου καὶ θὰ σθεσθῇς, κεραυνέ, σὺ καὶ ἡ ὀλεθρία λύσσα σου».

Καὶ τὰ φιλομαθῆ παιδία προσέβλεπον τὴν μητέρα καὶ ἔλαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῶν ἡ χαρά, τὴν ὁποίαν δοκιμάζομεν, ὅταν ἀποκτῶμεν γνώσεις ὠφελίμους.

---

45. Ἡ καταιγίς.

Ἤλθαν τὰ νέφη ἀπ' τοῦ Βοριᾶ
τ' ἀλόγατα καβάλλα
κι' ἐξεπεζέψανε βαρειὰ
ἀπ' τὰ ὄρη τὰ μεγάλα.

Καθένα σὲ κορφὴ κοντὰ
ὠχυρωμέν' ἀχνίζει.
καθέν' ἀστράφτει καὶ βροντᾷ
καὶ πόλεμον ἀρχίζει.

Ρίπτουν γιὰ σκάγια τὴ βροχή,
γιὰ βόλια τὸ χαλάζι
καὶ πλημμυρεῖ ἀπ' τὴν ἐξοχὴ
καὶ τὰ σπαρμέν' ἁρπάζει.

Βγαίν' ὁ γεωργός, ἀντὶ σπαθί,
μ' ἕνα τσαπὶ καὶ φκυάρι.

Ποιὸς ἠμπορεῖ ν' ἀντισταθῇ
ἀπ' ὁρμητικὸ χειμάρρι;

Στρέφει τὰ μάτια ἀπ' τὰ ψηλὰ
καὶ τὸν Θεὸ κυττάζει,
τὸ δάκρυ του κατρακυλᾷ,
«βοήθα με!», φωνάζει.

Καὶ ὁ Θεός, ἀπ' τὸν πονεῖ
γιὰ τὴν καλὴ καρδιά του,
γνεύει τοῦ ἥλιου νὰ φανῇ,
νὰ πάῃ βοήθειά του.

Ἀπὸ τὴ μιὰ ἡ συννεφιὰ
κι' ὁ ἥλιος ἀπ' τὴν ἄλλη,
τῆς ἴριδος ἡ εὐμορφιὰ
ἀπ' τὸ μεταξὺ προβάλλει.

«Βάλετ' ἐχθροὶ τοὺς κεραυνούς,
τὰ ὅπλα σας ἀπ' τὴ θήκη,
γιατ' εἶμαι 'γὼ ἀπ' τοὺς οὐρανοὺς
ἡ παλαιὰ συνθήκη,

'ποῦ ἔγραψ' ὁ Δημιουργὸς
μὲ χρώματα, 'ποῦ μένουν,
γιὰ νὰ τὰ βλέπ' ὁ γεωργός,
νὰ 'ξεύρῃ, τί σημαίνουν.

***

Τὸ κόκκινο εἶνε κρασί,
τὸ κίτρινο σιτάρι,
τὸ πράσινο ἡ περισσὴ
ἐλπή, 'ποῦ θὲ νὰ πάρῃ,

***

γιὰ νὰ τοῦ 'πάγῃ λειτουργιὰ
καὶ τάμα νὰ τοῦ στείλῃ
καὶ νὰ τ' ἀνάφτῃ μὲ καρδιὰ
τ' ἀκοίμητο κανδῆλι!

45. Πῶς δυνάμεθα νὰ ἀνταποδώσωμεν τὴν εὐεργεσίαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμον εἰς ἡμᾶς.

Νέος ἐκ μικρᾶς τινος ἐπαρχίας καταγόμενος, πτωχὸς μέν, ἀλλὰ φιλόπονος καὶ ἀγαπῶν τὰ γράμματα, ἐσπούδαζεν ἐν τῷ 'Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ διὰ δαπάνης πλουσίου τινὸς συμπολίτου ἀπὸ τριῶν ἐτῶν.

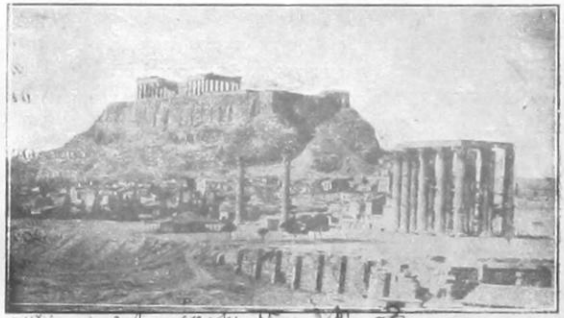
Μέλλων ἤδη νὰ διατρέξῃ τὸ τελευταῖον ἔτος τῶν σπουδῶν, μετέβη τὴν προτεραίαν τῆς εἰς 'Αθήνας ἀναχωρήσεως, ἵνα ἀποχαιρετίσῃ τὸν εὐεργέτην.

«'Η ἀγαθότης σας», εἶπε μεταξὺ ἄλλων λόγων, «θὰ μοὶ

ἐξασφαλίσῃ ἔντιμον θέσιν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς κοινωνίας. 'Αντὶ τούτου ἐγὼ τί ν' ἀποδώσω;».

«Νὰ γίνῃς ὠφέλιμος εἰς ἄλλους», ἀπήντησεν ὁ εὐεργέτης· «οὕτω καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖς, θ' ἀποδίδῃς πρὸς ἐμὲ καὶ θὰ συνεχίζῃς τὴν εὐεργεσίαν. 'Η νομίζεις, ὅτι ἡ διακοὴ πρὸς τοὺς ὁμοίους σου ὠφέλεια δὲν εἶνε συνεχὴς εὐεργεσία; 'Ακουσον νεανία μου:

»Μεταξὺ τῶν ὡραίων τελετῶν, τὰς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι 'Αθηναῖοι ἐτέλουν, ἦτο καὶ ἡ ἄπαξ τοῦ ἔτους γινομένη

λαμπαδηδρομία, εἰς ἀνάμνησιν εὐεργεσίας, τὴν ὁποίαν εἶχον λάβει παρὰ τοῦ Θεοῦ.

»Ὅτε δῆλα δὴ ἦλθον τὸ πρῶτον οἱ 'Αθηναῖοι εἰς τὴν 'Αττικήν, ἐστεροῦντο πυρός, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ ἐξημερωθῶσιν, οὔτε νὰ προοδεύσωσιν. Ἔζων ἑπομένως δυστυχεῖς.

»'Ο Θεὸς ὅμως ηὐσπλαγχνίσθη αὐτοὺς καὶ τοὺς κατεδίβασεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πῦρ εἰς τὴν γῆν.

»Διὰ τούτου οἱ 'Αθηναῖοι καὶ τὰ μέταλλα ἠδυνήθησαν νὰ κατεργάζωνται καὶ τὰς τέχνας νὰ ἐξεύρωσι, κατέστησαν δὲ οὕτω τὸν βίον αὐτῶν ἥμερον καὶ ἀνθρωπινόν.

»Καὶ ὁ εὐσεβὴς ἐκεῖνος λαὸς δὲν ἐλησμόνησέ ποτε τὴν

εὐεργεσίαν· ἵνα ὑπενθυμίζῃ αὐτὴν καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ἔδρυσε τὴν τελετὴν τῆς λαμπαδηδρομίας.

»Καθ' ὡρισμένην ἡμέραν τοῦ ἔτους συνεκεντροῦντο κατὰ χιλιάδας οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως μέχρι τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ.

»Ἐν τῷ Κεραμεικῷ ὑπῆρχον βωμοὶ τριῶν θεοτήτων, ἐπ' αὐτῶν δ' ἔλαμπε πῦρ.

»Πρὸ τῶν βωμῶν ἵστατο στοῖχος ἐφήβων δρομέων· ἐκράτει δ' ἀνημμένην ἱερὰν λαμπάδα καὶ ἦτο ἕτοιμος πρὸς δρόμον.

»Κατὰ μῆκος δὲ τῆς ὁδοῦ περιέμενον κατὰ διαστήματα ἄλλοι στοῖχοι ἐφήβων, ἕτοιμοι ὡσαύτως πρὸς δρόμον.

»Μόλις ἐδίδετο τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ λαμπαδοῦχος ἐκεῖνος στοῖχος ἔφευγε πτερόποδας καὶ διατρέχων τὸ ὡρισμένον εἰς αὐτὸν διάστημα ἔφθανεν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν.

»Ἐκεῖθεν ὁ περιμένων δεύτερος στοῖχος τῶν δρομέων ἥρπαζε τὴν ἱερὰν λαμπάδα καὶ τρέχων ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τρίτου καὶ οὗτος τρέχων εἰς τὰς τοῦ ἄλλου, μέχρις οὗ ἡ λαμπὰς ἀνημμένη ἔφθανεν εἰς τὸν τελευταῖον σταθμόν, τοῦ ὁποίου ὁ στοῖχος ἀπεκόμιζεν αὐτὴν ταχὺς εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἄνω.

»Ἕκαστος στοῖχος τῶν δρομέων ἡμιλλᾶτο, πῶς νὰ ἐμβάλῃ ταχύτερον καὶ ἀνημμένην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἄλλου τὴν ἱερὰν λαμπάδα.

»Τὸ πλῆθος τὸ ὁποῖον παρίστατο ἀμφοτέρωθεν τῆς ὁδοῦ, ἐθεᾶτο μετὰ συγκινήσεως τοὺς ἀστραπηδὸν παρερχομένους λαμπαδούχους ἐφήβους καὶ διὰ φωνῶν ἐνεθάρρυνε καὶ ἐκρότει τὰς χεῖρας.

»Ἐθεωρεῖτο ἀνίκανος καὶ κατεκρίνετο ὁ δρομεύς, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου ἡ λαμπὰς ἤθελε τυχὸν σβεσθῇ, καὶ ἐτιμᾶτο πολὺ ὁ δρομεύς, ὅστις ἤθελε παραδώσῃ αὐτὴν ἀνημμένην.

«Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ σήμερον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων· ἡ **εὐεργεσία** εἶνε ἡ **ἱερὰ λαμπάς**, ὁ δὲ εὐεργετούμενος ὁμοιάζει πρὸς τὸν ἔχοντα δρομέα.

»Κατὰ τὸν μακρὸν δρόμον τῆς ζωῆς ὀφείλει νὰ μεταδίδῃ προθύμως εὐεργεσίαν πρὸς τὸν πρῶτον τυχόντα, ὅστις ἤθελεν ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς, ἐκεῖνος δὲ εἰς ἄλλον καὶ οὕτω καθεξῆς.

»Οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῇ, ἐνθουσιῶσι τότε καὶ κροτοῦσι τὰς χεῖρας, συγχρόνως δὲ φωτίζονται καὶ διδάσκονται νὰ μεταδίδωσι τὴν εὐεργεσίαν εἰς τὰς ἑπομένας γενεάς.

»Οὕτω συνέβη καὶ εἰς ἐμέ. Ἦτο καιρός, κατὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἐγὼ ἤμην πτωχός, καὶ διὰ τῆς προστασίας ἀνδρὸς πλουσίου καὶ ἀγαθοῦ κατώρθωσα ν' ἀποκατασταθῶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ πολίτης ὠφέλιμος.

»Δὲν λησμονῶ τὴν εὐεργεσίαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβον, ἀλλὰ προσπαθῶ κατὰ τὸν δρόμον τῆς ζωῆς μου νὰ μεταδίδω αὐτὴν εἰς πάντας, ὅσοι ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτῆς.

«Ἐξ αὐτῶν ἕνα συνήντησα καὶ σέ, ἀγαπητὲ νεανία, καὶ ἔδωκα τὴν ἱερὰν λαμπάδα, τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ εἶχον λάβει παρὰ τοῦ εὐεργέτου μου.

»Φρόντισον λοιπὸν καὶ σὺ ἄσβεστον αὐτὴν νὰ τηρήσῃς, ἵνα παραδώσῃς αὐτὴν εἰς ἄλλους ὁμοίως. Οὕτως εἶνε δίκαιον καὶ εὐσεβές».

Ὁ νεανίας συγκεκινημένος ἐκ τῶν ἀγαθῶν λόγων τοῦ πλουσίου καὶ ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς ὡραίας τελετῆς, τὴν ὁποίαν οἱ εὐσεβεῖς Ἀθηναῖοι ἐτέλουν, ἐφίλησε τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου καὶ χαιρετίσας

---

47. *Πῶς μία καμηλοπάρδαλις καὶ εἷς ταῦρος βοηθοῦσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον.*

Συνηντήθησάν ποτε εἷς νεαρὸς ταῦρος καὶ μία καμηλοπάρδαλις καθ' ὁδὸν ἐνῷ κατεδιώκοντο καὶ οἱ δύο ὑπὸ ἰσχυρῶν λεόντων. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον τὴν αὐτὴν τύχην, ἀπεφάσισαν νὰ συνοδοιπορήσωσι.

«Δὲν δύναμαι», ἔλεγεν ἡ καμηλοπάρδαλις, «νὰ μείνω

πλέον εἰς τὴν πατρίδα μου, ὅπου οὐδεμία ἀσφάλεια ὑπάρχει· θὰ ἀπέλθω εἰς ἄλλην χώραν, ὅπου νὰ δύναταί τις τοὐλάχιστον νὰ κοιμᾶται ἡσυχος καὶ νὰ μὴ τρομάζῃ ἐκ τῶν συχνῶν βρυχηθμῶν τῶν λεόντων».

«Καὶ ἐγώ», εἶπεν ὁ ταῦρος, «εὐχαρίστως σὲ ἀκολουθῶ. Εἰς τὴν πατρίδα μου δὲν δύναμαι νὰ προφυλαχθῶ πλέον ἐκ τῶν λεόντων, οἱ ὁποῖοι κατεξέσχισαν πάντας τοὺς ἀδελφούς

μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν χθὲς ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασπαράξωσιν».

Ὅτε οἱ δύο συνοδοιπόροι εἶχον ἀπομακρυνθῆ πλέον ἐκ τοῦ δάσους, εἰς τὸ ὁποῖον κατῴκουν οἱ λέοντες, ἐβάδιζον ἡσύχως καὶ ἀφόβως διὰ μέσου τῆς πεδιάδος, ὅπου μόλις ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπρασίνιζον ὀλίγα μικρὰ χόρτα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ δὲν ἐφαίνετο δένδρον τι.

Ἡ καμηλοπάρδαλις ὑπέφερε πολύ· ἐπείνα καὶ ἦτο λυπημένη, ἐνῷ ὁ ταῦρος ἦτο λίαν ηὐχαριστημένος, διότι ἔτρωγεν, ὅ,τι χόρτον εὕρισκε κατὰ γῆς.

«Διατί εἶσαι τόσον λυπημένη;» ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ ταῦρος· «διατί δὲν ἔρχεσαι καὶ σὺ νὰ φάγῃς ὀλίγην χλόην; Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ ἔδαφος ἔχει ὀλίγην μόνον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλά, ἂν δὲν βαρύνεσαι νὰ κύπτῃς, εἶνε ἀρκετή, ὅπως χορτάσωμεν καὶ οἱ δύο. Σήμερον τίποτε δὲν ἔφαγες. Δέν σοι ἀρέσκει αὐτὴ ἡ τροφή;».

«Ἄχ!», ἀπήντησεν ἡ καμηλοπάρδαλις. «Τὸ χόρτον αὐτὸ δὲν εἶνε κακόν, θὰ τὸ ἔτρωγον μὲ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ἀλλὰ δὲν βλέπεις, τί ὑποφέρω, ὅταν στηρίζωμαι ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἐμπροσθίων ποδῶν μου καὶ κύπτω τὸν μακρόν μου λαιμὸν κατὰ γῆς, ἵνα ἀποσπάσω διὰ τῆς μακρᾶς μου γλώσσης μικρόν τι χόρτον; Θὰ μοὶ εἴπῃς νὰ γονατίζω καὶ νὰ κύπτω. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως μὲ ὠφελεῖ, διότι τὸ ἓν χόρτον ἀπέχει τοῦ ἄλλου τόσον πολύ, ὥστε εἶνε ἀνάγκη, ἵνα γεμίσω τὸ στόμα μου, νὰ ἐγείρωμαι καὶ νὰ γονατίζω πολλάκις. Εἶνε εὔκολον τοῦτο;».

«Ὡραία μου φίλη,» εἶπεν ὁ ταῦρος, «σὲ οἰκτείρω, διότι εἶσαι πλασμένη τόσον ἀλλόκοτα. Δὲν ἐννοῶ, πῶς κατορθώνεις νὰ βόσκῃς ἔχουσα τόσον ὑψηλὸν σῶμα καὶ τόσον μακρὸν λαιμὸν καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἡ τόσον μακρά σου γλῶσσα».

«Μή με οἰκτείρῃς», ἀπήντησεν ἡ καμηλοπάρδαλις «Ὅλη ἡ γῆ δὲν εἶνε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατεσκευασμένη. Ἂν ἐδῶ ὑπάρχῃ κατὰ γῆς χλόη καὶ σὺ τρώγῃς μὲ εὐκολίαν, πιθανὸν νὰ φθάσωμεν εἰς ἄλλον τόπον, ὅπου ἐγὼ μὲν θὰ εὑρίσκω μὲ τὸ ὑψηλόν μου σῶμα καὶ μὲ τὸν μακρότατόν μου λαιμὸν ἄφθονον τροφήν, σὺ δὲ ὀλίγην ἢ καθόλου».

Ὁ ταῦρος ἦτο εὐσπλαγχνος. Ἐξέχωνε διὰ τῶν κεράτων τὸ χόρτον, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν σκιὰν βράχου τινὸς ἐφύετο ἐπὶ τῆς γῆς ἄφθονον, καὶ τὸ ἀπέθετεν ἐπὶ τοῦ βράχου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ καμηλοπάρδαλις ἠδύνατο νὰ λαμβάνῃ αὐτὸ ἄνευ δυσκολίας.

Οἱ δύο φυγάδες τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἔφθασαν εἰς μίαν ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν χόρτον ἐφύετο.

Ὁ ταῦρος ἐμυκᾶτο ἐκ τῆς πείνης καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ.

Ἡ καμηλοπάρδαλις ἐνεθάρρυνεν αὐτόν. «Ἀκολούθησέ με», τῷ ἔλεγεν. «Ἐκεῖ κάτω ὅπου εἶνε τὰ δένδρα, ὑπάρχει τροφὴ καὶ διὰ τοὺς δύο».

Ὁ ταῦρος ἠκολούθησεν αὐτὴν μέχρι τινός, ἔπειτα ὅμως ἐστάθη περίλυπος, διότι ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους ἐδάφους τῆς ἐρήμου ἦσαν πολλὰ δένδρα, ἀλλὰ χόρτον οὐδαμοῦ ἐφαίνετο. Εἰς τὰ φύλλα τῶν δένδρων δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ· ἦσαν πολὺ ὑψηλὰ δι' αὐτόν, ἐνῷ ἡ καμηλοπάρδαλις ὕψωνε τὸν μακρόν της λαιμὸν πρὸς τοὺς πρασίνους κλάδους καὶ ἔφερεν διὰ τῆς μακρᾶς της γλώσσης εἰς τὸ στόμα αὐτῆς ἀκόμη καὶ ἐκείνους, οἵτινες ἦσαν πολὺ ὑψηλά.

«Βλέπεις», ἔλεγε πρὸς τὸν ταῦρον, ὅστις ἔβλεπε μετὰ περιεργίας αὐτήν, «διατί ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸ σῶμά μου ὑψηλόν, τὸν λαιμόν μου μακρὸν καὶ τὴν γλῶσσάν μου μεγάλην; Ἐγὼ δὲν ζητῶ τὴν τροφήν μου χαμηλὰ ἐπὶ τοῦ χλοεροῦ ἐδάφους, ἀλλ' εἰς ὑψηλοὺς κλάδους τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα φύονται εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ δὲν φροντίζω μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν μου, ἀλλὰ καὶ διὰ σέ, πτωχέ μου φίλε, διότι, βλέπεις, σοῦ κόπτω τοὺς μᾶλλον πυκνοφύλλους κλάδους τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων καὶ τούτους ρίπτω κάτω, ἵνα χορτάσῃς καὶ σύ, ὅπως καὶ ἐγώ».

Ὁ ταῦρος μετ' εὐγνωμοσύνης ἐδέχετο, ὅ,τι προσέφερεν εἰς αὐτὸν ἡ καμηλοπάρδαλις

Οὕτως οἱ δύο φυγάδες βοηθοῦντες ἀλλήλους συνωδοιπόρουν ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας, μέχρις ὅτου ἔφθασαν εἰς ἡσυχόν τινα καὶ ἀσφαλῆ χώραν, ὅπου δὲν ὑπῆρχον ἄγριοι λέοντες. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν ἀρκετὴ τροφὴ καὶ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἄνω ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων, καθὼς καὶ δροσερὸν ὕδωρ.

Ἔμειναν λοιπὸν ἐκεῖ καὶ οἱ δύο καὶ ποτὲ δὲν ἐχωρίσθησαν πλέον. Εἰς ὅλην των τὴν ζωὴν ἦσαν ἡνωμένοι ὡς δύο καλοὶ φίλοι.

48. Πῶς μερικοὶ γέρανοι ἐκδικοῦνται τὸν φόνον τοῦ κιθαρῳδοῦ Ἰβύκου ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Ἰσθμίων.

Ἐπρόκειτο κάποτε νὰ τελεσθῇ παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου ἡ ὡραία ἑορτὴ τῶν Ἰσθμίων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγίνοντο γυμναστικοί, μουσικοὶ καὶ ποιητικοὶ ἀγῶνες.

Πλεῖστοι Ἕλληνες ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνεχώρουν ἐγκαίρως ἐκ τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἴτε ὡς θεαταί, εἴτε ὡς ἀγωνισταί.

Ἐκ τοῦ Ρηγίου, λαμπρᾶς ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλληνικῆς πόλεως, ἐξεκίνησε καὶ ὁ Ἴβυκος, περίφημος κιθαρῳδός, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐχάρισε κάλλιστον δῶρον, τὸ δῶρον τῆς μουσικῆς.

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον τὸ ὄνομα τοῦ Ἰβύκου. Ἡ φήμη αὐτοῦ παντοῦ εἶχε φθάσει καὶ πάντες ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ ἀκούσωσιν αὐτὸν εἰς τὰ Ἴσθμια.

Ἀλλὰ περισσότερον πάντων ἦσαν ἀντιπόμονοι οἱ Κορίνθιοι, οἵτινες ἔμελλον νὰ ὑποδεχθῶσι καὶ νὰ φιλοξενήσωσι τὸν μέγαν καλλιτέχνην. Μετὰ πόσης χαρᾶς θὰ τὸν ἔβλεπον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ πόσην μεγάλην τιμὴν θὰ ἐλάμβανον!

Νὰ φιλοξενήσωσι τὸν Ἴβυκον, τὸν ἔξοχον καλλιτέχνην! Ὁ Ἴβυκος ἔπρεπε νὰ διασχίσῃ μέγα πέλαγος, ἵνα ἔλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔσωσεν αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν κινδύνων καὶ ἀβλαβὴς ἔφθασε πλησίον τῆς Κορίνθου. Διέκρινε μάλιστα τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς, τὸν Ἀκροκόρινθον.

Ἐνώπιον αὐτοῦ ἐξετείνετο ἤδη ὡραιότατον δάσος ἐκ πεύκων, ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεὸν Ποσειδῶνα.

Μετὰ μεγάλης εὐλαβείας εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸ ὁ εὐσεβὴς καλλιτέχνης καὶ παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ προσηυχήθη εὐχαριστήσας αὐτόν, διότι διῆλθεν ἀβλαβὴς τόσους κινδύ-

νους τῆς θαλάσσης καὶ ἔφθασεν ὑγιὴς εἰς τὴν ἀγαπητὴν Ἑλλάδα.

Μετὰ τὴν προσευχὴν ἐξηκολούθησε διὰ μέσου τοῦ δάσους τὸν δρόμον του.

Πάντα περὶ αὐτὸν ἦσαν ἥσυχα. Οὐδὲν ἐκινεῖτο. Μόνον ὁ γλυκὺς ψίθυρος τῶν ἐλαφρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σειομένων φύλλων τῶν δένδρων ἠκούετο.

Μόνον σύντροφον κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν αὐτοῦ εἶχε στῖφος γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῶν βορείων καὶ ψυχρῶν τόπων φεύγοντες ἐπέτων εἰς τοὺς νοτίους καὶ θερμούς.

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὁ Ἴβυκος εἶδε τὰ πτηνὰ καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐχαιρέτισε ταῦτα καὶ εἶπε· «χαίρετε, ἀγαπητά μου πτηνά, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὴν θάλασσαν μὲ συνωδεύσατε· ὡς ἀγαθὸν οἰωνὸν τῶν Θεῶν σᾶς θεωρῶ. Ἡ τύχη μου εἶνε ὁμοία μὲ τὴν ἰδικήν σας. Καὶ σεῖς καὶ ἐγὼ μακρόθεν ἐρχόμεθα καὶ φιλόξενον στέγην ζητοῦμεν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ἐπιτύχωμεν, ὅ,τι ποθοῦμεν».

Καὶ φαιδρὸς προχωρεῖ καὶ ταχύνει τὸ βῆμα.

Εὑρίσκετο πλέον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἄλσους καὶ ἡτοιμάζετο νὰ διέλθῃ στενὴν γέφυραν, ὅτε ἐξαίφνης πηδῶσι δύο κακοῦργοι καὶ κλείουσιν εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον.

Νὰ ἀγωνισθῇ κατὰ κακούργων ὁ καλλιτέχνης δὲν ἠδύνατο· αἱ χεῖρες αὐτοῦ μόνον τὰς λεπτὰς χορδὰς τῆς λύρας εἶχον συνειθίσει νὰ κρούωσιν.

Ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑψώνει τὴν φωνήν του πρὸς τὸν Θεόν. Ἀλλά, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν φθάνῃ ἡ φωνή του, οὐδεὶς ἔρχεται εἰς βοήθειαν αὐτοῦ.

Ἀπελπισία κατέλαβε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰβύκου καὶ πικρὸν παράπονον ἐξῆλθε τῶν χειλέων αὐτοῦ. «Ἄχ! Πρέπει λοιπὸν ἐδῶ εἰς ξένην γῆν, ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἄκλαυστος, νὰ ἀποθάνω ὑπὸ κακούργου χειρὸς κακοποιῶν ἀνθρώπων, χωρὶς οὐδ' ἐκδικητὴν τοὐλάχιστον νὰ εὕρω; Θεέ μου! Θεέ μου!».

Καὶ βαρέως ὑπὸ τῶν κακούργων πληγωθεὶς κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν.

Τὸ βλέμμα του εἶχε σκοτισθῇ καὶ μόλις ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαπητὸν στῖφος τῶν γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἐπέτων ἄνωθεν αὐτοῦ. Τότε μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως, ἥτις ἔμενεν εἰς τὴν ψυχήν του, ἐφώναξεν: «Ἀπὸ σᾶς, ἀπὸ σᾶς, ἀγαπητά μου πτηνά, ἐὰν καμμία ἀνθρωπίνη φωνὴ δὲν ἀκουσθῇ, ἂς ὑψωθῇ τρομερὰ ἡ κατηγορία κατὰ τῶν δολοφόνων μου».

Ταῦτα εἶπε καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐκλείσθησαν διὰ παντός.

Τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ Ἰβύκου, ἐντὸς τοῦ ἄλσους εὑρισκόμενον, εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ διαβατῶν, ἂν καὶ πολὺ εἶχον παραμορφώσει αὐτὸ αἱ πληγαί.

Πρῶτος ἔσπευσεν εἰς τὸν τόπον τοῦ κακουργήματος ὁ φίλος, ὁ ὁποῖος μετὰ τόσης χαρᾶς περιέμενε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν ἔνδοξον κιθαρῳδόν.

Δακρύων ἐνηγκαλίσθη τὸν νεκρὸν καὶ διὰ φωνῆς, ὑπὸ τῶν λυγμῶν διακοπτομένης, εἶπεν: «Ἔπρεπε λοιπὸν τοιουτοτρόπως νὰ σὲ ἐπανεύρω ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἤλπιζον νὰ θέσω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὸν στέφανον τῆς νίκης, στέφανον λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον!».

Θρηνοῦντες ἤκουσαν πάντες οἱ ξένοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον συναθροισθῇ ἐκεῖ, τοὺς λόγους τούτους. Ἡ Ἑλλὰς πᾶσα μεγάλην θλῖψιν ἠσθάνθη. Ἠφανίσθη τόσον ἀθλίως καὶ τόσον ἀδίκως μέγας μουσικός!

Τὸ πλῆθος τρομερὰ ὠργισμένον κατὰ τῶν ἀγνώστων δολοφόνων ὥρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνωτέρου ἄρχοντος τῆς πόλεως καὶ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ φοβερὰν τὴν τιμωρίαν τῶν κακούργων.

Ἀλλὰ ποῦ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἴχνη αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπείρου πλήθους, τὸ ὁποῖον εἶχε συρρεύσει; Τίνες ἦσαν ἀράγε οἱ ἐλεεινοὶ δολοφόνοι, οἱ ὁποῖοι ἐτόλμησαν νὰ φονεύσωσι τὸν ἄριστον μουσικόν; Ἦσαν λῃσταί, οἱ ὁποῖοι ἀνάνδρως ἐνεδρεύοντες, ἐφόνευσαν αὐτὸν ἢ ἐχθρός τις, ὁ ὁποῖος ἐκ φθόνου ἐτόλμησε τοιαύτην πρᾶξιν; Μόνον ὁ Ἥλιος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τοῦτο· ὁ Ἥλιος, ὅστις πᾶσαν τὴν γῆν καταλάμπων τὰ πάντα βλέπει, τὰ πάντα γνωρίζει.

Ἴσως κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ὁ ἄθλιος δολοφόνος ἀναμεμιγμένος εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, εἰσήρχετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς γινομένας θυσίας, τὰς ὁποίας εὐσεβεῖς πολῖται, μετὰ μεγάλης εὐλαβείας ἀσκεπεῖς προσέφερον εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐμόλυνε τὰ πάντα μὲ τὴν παρουσίαν του, οὔτε τὰ ἱερὰ σεβόμενος, οὔτε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ φοβούμενος.

Ἴσως καὶ εἰς τὸ θέατρον ἀκόμη εὑρίσκετο· διότι τίς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ χιλιάδων ἀνθρώπων, οἵτινες πυκνοὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν ἕδρῶν τοῦ θεάτρου καὶ μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἠκροῶντο τὰ σοβαρὰ ᾄσματα τοῦ ᾄδοντος χοροῦ.

Ἐνῷ δ' ἐκεῖ πάντες ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὸ ἁρμονικώτατον ᾆσμα τοῦ χοροῦ, ὅστις ἔψαλλε κατανυκτικώτατα τοὺς στίχους: «Οὐδὲν τὸν μέγαν Θεὸν λανθάνει· αὐτὸς τὰ πάντα γινώσκει. Οὐδὲν τὸν ἄγρυπνον αὐτοῦ ὀφθαλμὸν διαφεύγει· αὐτὸς τὰ πάντα βλέπει. Οὐδέποτε οὐδὲν κακούργημα ἔμεινεν ἀτιμώρητον, πάντοτε βαρύτατα ὁ δίκαιος Θεὸς τιμωρεῖ τὸν οἱανδήποτε ἁμαρτίαν ἁμαρτήσαντα», αἴφνης ἐκ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τοῦ θεάτρου ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα: «Τιμόθεε, Τιμόθεε, ἰδέ, ἰδὲ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου!»

Καὶ ἀληθῶς ἐσκοτίσθη πάραυτα ὁ οὐρανὸς καὶ ὑπεράνω τοῦ θεάτρου εἶδον πάντες ἀμαυρὸν στῖφος γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἐπέτων.

Τοῦ Ἰβύκου τὸ προσφιλὲς ὄνομα συγκινεῖ πάντων τὰς καρδίας καὶ νέα λύπη καταλαμβάνει αὐτούς.

Ὅπως δὲ εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἓν κῦμα ἔρχεται κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοιουτοτρόπως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἤρχισε νὰ λέγηται: «Πῶς; Οἱ γέρανοι τοῦ Ἰβύκου; Τοῦ Ἰβύκου, τὸν ὁποῖον πάντες θρηνοῦμεν; Τὸν ὁποῖον χεὶρ δολοφόνου ἐθανάτωσεν; Τίνα σχέσιν ἔχουσιν οἱ γέρανοι πρὸς αὐτόν; Τί σημαίνουσι ταῦτα;».

Αἱ φωναὶ ἐγίνοντο ζωηρότεραι καὶ πάντες περίεργοι διὰ ταῦτα ἐφώναζον: «Προσέξατε! Αὐτὸ ἔχει μεγάλην σημασίαν. Ὁ φονεὺς παραδίδεται μόνος. Συλλάβετε τοῦτον, ὅστις εἶπε ταῦτα, καὶ ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπεν αὐτά. Ὁ εὐσεβὴς κιθαρῳδὸς χωρὶς αἰτίαν καὶ σκληρῶς ἐθανατώθη καὶ ὁ Θεὸς μᾶς παραδίδει τοὺς φονεῖς του». Τοιαῦτά τινα εἰς ὅλον τὸ θέατρον ἠκούοντο.

Ἐκεῖνος δέ, ὅστις εἶπε: «Τιμόθεε, ἰδέ, ἰδὲ τοὺς γεράνους τοῦ Ἰβύκου», καὶ ὁ ἄλλος, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπε ταῦτα, ὠχροὶ καὶ τεταραγμένοι οὐδὲ λέξιν ἠδυνήθησαν νὰ εἴπωσι.

Τὸ πλῆθος ὥρμησε κατ' αὐτῶν καὶ συλλαβὸν τοὺς δολοφόνους πάραυτα ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἐκεῖ τρέμοντες ὡμολόγησαν τὸ φρικτὸν κακούργημα αὐτῶν.

Ἄπειρον πλῆθος εὑρίσκετο ἐκεῖ· πάντες δὲ ἐθαύμασαν καὶ εἶπον: «Οὐδὲν μένει μέχρι τέλους κεκρυμμένον. Ὁ Θεὸς εἶνε αὐστηρὸς τιμωρὸς τῶν ἀσεβῶν καὶ κακοποιῶν ἀνθρώπων».

---

49. Ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Μεγίστην δόξαν περιποιεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ διῶρυξ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.

Πρὸ εἴκοσι πέντε καὶ πλέον ἐτῶν ἡ χώρα τοῦ Πέλοπος συνεκρατεῖτο ἐκ τῆς Στερεᾶς διὰ τῆς χέρσου ἐκείνης λωρίδος, τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον καλοῦμεν ***Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.***

Ὁ Σαρωνικὸς καὶ ὁ Κορίνθιος κόλπος δὲν συνεκοινώνουν τότε, ἀλλ' ἔμενον κεχωρισμένοι, ὅπως ὑπὸ τῆς φύσεως εἶχον διαμορφωθῆ.

Τὰ πλοῖα, ἵνα εὑρεθῶσιν ἐκ τῆς μιᾶς θαλάσσης εἰς τὴν ἑτέραν, ἔπρεπε νὰ περιπλεύσωσι τὴν Πελοπόννησον ὅλην,

ἐκτεθειμένα εἰς τὴν μανίαν τῶν ἐναντίων ἀνέμων καὶ εἰς τὸν θυμὸν τῆς Μαλέας.

Μετὰ πόσης ὅμως τώρα εὐκολίας ἀποφεύγουσι τῆς Πελοποννήσου τὸν γῦρον! Μετὰ πλοῦν ἑνὸς τετάρτου εὑρίσκονται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἕτερον κόλπον.

Ἐκεῖ δηλαδή, ὅπου ἄλλοτε ἠπλώνετο χέρσος, κεκαλυμμένη ὑπὸ θάμνων πυκνῶν, ἐκτείνεται σήμερον ὡς κυανῆ ταινία διῶρυξ ἑνώνουσα τὰ κύματα τῶν δύο θαλασσῶν!

Ἐὰν ἄνωθεν ἴδῃς τὴν διώρυχα, θὰ θαυμάσῃς, πῶς ὁ ἄνθρωπος κατώρθωσε ν' ἀποκόψῃ ὡς διὰ πελωρίας μαχαίρας τεραστίαν λωρίδα ἐδάφους, ἔχουσαν μῆκος μὲν ἓξ μιλλίων, πλάτος δὲ πρὸς μὲν τὰ ἄνω μέχρις ἑξήκοντα μέτρων, πρὸς δὲ τὰ κάτω μέχρις εἴκοσι δύο, βάθος δὲ ἀλλαχοῦ ὀγδοήκοντα, ἀλλαχοῦ δ' ἑκατὸν τεσσαράκοντα μέτρων.

Ἐντὸς τῆς διώρυχος ταύτης συμμιγνύονται τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθίου κόλπου εἰς βάθος ὀκτὼ μέτρων.

Ἐὰν ἔκ τινος τῶν δύο κόλπων εἰσπλεύσῃς τὴν διώρυχα, θὰ βλέπῃς ἑκατέρωθεν μόνον τὰς ἐπικλινεῖς πλευρὰς αὐτῆς, καὶ τόσον πλησίον, ὥστε θὰ νομίζῃς, ὅτι δύνασαι διὰ τῆς χειρὸς νὰ ἐγγίσῃς αὐτάς! Θὰ νομίζῃς, ὅτι διέρχεσαι διὰ μέσου δύο τειχῶν, ὑψηλῶν καὶ μακρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀκούεται θορυβωδέστερον ἡ μηχανὴ τοῦ βραδυπορεύοντος πλοίου.

Καὶ περὶ τὸ μέσον ἀτενίζων ἐπάνω θὰ ἴδῃς νὰ ἐπικρέμαται εἰς ὕψος ὀγδοήκοντα μέτρων γέφυρα σιδηρᾶ, τεραστία, ἑνώνουσα τὰς ὄχθας τῆς διώρυχος.

Θὰ φοβηθῇς, μήπως αὕτη καταπέσῃ. Καὶ ὅμως δυνατὸν εἶνε τὴν αὐτὴν στιγμὴν νὰ ἴδῃς νὰ διέρχηται ταχέως ἐπ' αὐτῆς συρίζουσα ἡ ἀτμομηχανή, σύρουσα πλῆθος σιδηροδρομικῶν ἁμαξῶν, πεπληρωμένων ἀνθρώπων. Τόσον στερεὰ εἶνε γέφυρα αὐτή.

Ἀλλὰ πόσον δύσκολος ἦτο ἡ διῶρυξ! Πρὸ εἴκοσι πέντε

περίπου αἰώνων ἐδοκίμασαν ματαίως οἱ πρόγονοι ἡμῶν νὰ κόψωσιν τὸν Ἰσθμόν.

Ἄρχοντες καὶ ξένοι βασιλεῖς ἐπεχείρησαν βραδύτερον, ἀλλὰ ματαίως, νὰ συνδέσωσι τὸ ὄνομα αὐτῶν πρὸς τὴν ἕνωσιν τῶν δύο θαλασσῶν.

Ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια προώριζε τὴν δόξαν ταύτην διὰ τοὺς Ἕλληνας. Καὶ πράγματι Ἕλληνες ἐπιστήμονες καὶ Ἕλληνες ἐργάται ἔφερον εἰς πέρας τὸ μέγα τοῦτο ἔργον.

Ἔσκαπτον ἐπὶ εἴκοσι ἔτη περίπου.

Καὶ πρῶτον ἕκαστον ἀνασκαπτόμενον τμῆμα ὑπεστήριζον διὰ τοίχου, ἵνα μὴ ἄνωθεν τὰ χώματα, καταπίπτοντα, καταχώνωσι τὸ μέρος καὶ θάπτωσι καὶ τοὺς ἐργάτας.

Ἔπειτα κατὰ πᾶν βῆμα τῆς ἐσκαφῆς συνήντων βράχους, τοὺς ὁποίους ἀνετίνασσον δι' ἐκρηκτικῶν ὑλῶν.

Συχνάκις ἠναγκάζοντο ν' ἀφαιρῶσι δι' ἀντλιῶν τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον, ῥέον ὑπὸ τὴν γῆν, ἐκάλυπτε τὸ ἀνασκαπτόμενον μέρος.

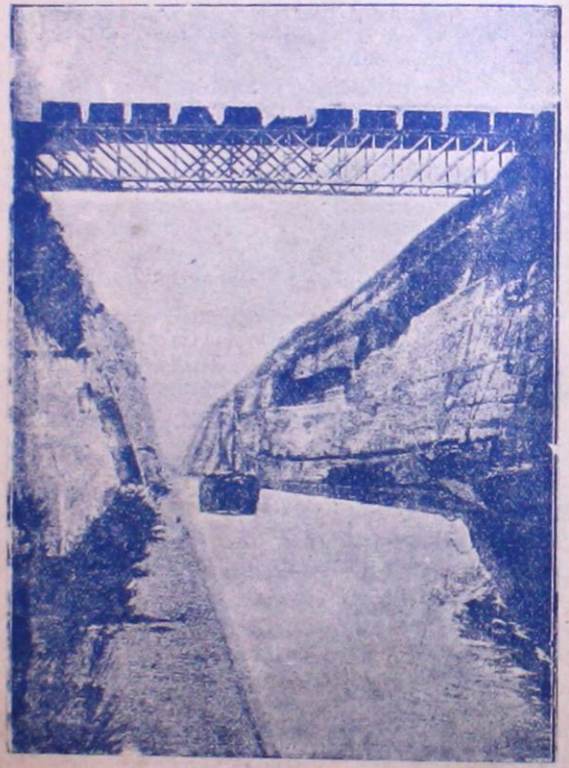
Καὶ ὅμως δὲν ἀπεθαρρύνθησαν οἱ Ἕλληνες ἐργάται, ἀλλ' ἐπιμείναντες κατέβαλον πάσας τὰς δυσκολίας.

Ὁ ὄγκος τοῦ χώματος, τὸ ὁποῖον ἐξεσκάφη ἠδύνατο, νὰ σχηματίσῃ βουνόν. Καὶ τὸ χῶμα ἐκεῖνο ἐπότισεν ὁ ἱδρὼς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐργατῶν.

Ἂς εἴμεθα λοιπὸν ὑπερήφανοι, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐπιτελοῦσιν ἔξοχα ἔργα εἰρήνης καὶ προόδου!

Ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. — Ἀνταπόδιδε τὴν εὐεργεσίαν δι' εὐεργεσίας. — Ὃ σὺ μισεῖς, ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς. — Τὸ κακὸν δὲν μένει ἀτιμώρητον.

50. Πῶς τιμωρεῖται ὁ Ἀνδρέας, ὅστις παρήκουσεν εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

Τὰ παιδία μιᾶς συνοικίας συγκεντρώνονται μετὰ τὸ σχολεῖον τὸ ἀπόγευμα καὶ παίζουσι.

Σχηματίζουσι λόχον καὶ γυμνάζονται ὡς στρατιῶται, κρατοῦντα ἀντὶ ὅπλου κάλαμον, κλίνοντα δεξιά, ἀριστερά, μεταβάλλοντα πρόσωπον, γραμμήν, βαδίζοντα μὲ παράστημα στρατιωτικὸν καὶ μὲ κανονικὸν βῆμα.

Ὁ μικρὸς ἐκεῖνος στρατὸς ἔχει ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικούς, σημαίαν ἐπὶ καλαμίνου κοντοῦ, τὴν ὁποίαν φέρει πάντοτε τὸ ὑψηλότερον παιδίον, ὑποστηρίζον αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας του. Τὸ θέαμα εἶνε ὡραῖον.

Μεταξὺ τῶν μικρῶν τούτων στρατιωτῶν εἶνε καὶ ὁ δεκαετὴς Ἀνδρέας.

Οὗτος, ὁσάκις εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἵσταται καὶ βλέπει μετὰ πόθου τὸ ὅπλον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀνηρτημένον ἄνωθεν τῆς κλίνης — διότι ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρέου εἶνε κυνηγός· «Πῶς ἤθελα», σκέπτεται, «νὰ ἔχω ἀληθινὸν καὶ ὄχι καλάμινον ὅπλον! Ἀλλ' ὁ πατὴρ ἀπηγόρευσε νὰ ἐγγίσωμεν αὐτό. Ἔπειτα δὰ εἶνε καὶ τόσον ὑψηλὰ κρεμασμένον... μήπως δύναμαι καὶ νὰ τὸ φθάσω!»

Μίαν Κυριακήν, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ μήτηρ καὶ ἡ μεγαλυτέρα αὐτοῦ ἀδελφὴ ἦσαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὁ Ἀνδρέας εὑρέθη μόνος ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ πατρὸς καὶ εἶχε προσηλώσει τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ ποθητοῦ ὅπλου.

Εἰς μίαν γωνίαν ἐκοιμᾶτο ἐντὸς λίκνου βρέφος, ὁ μικρὸς αὐτοῦ ἀδελφός.

«Δὲν εἶνε κανείς», ἐσκέφθη· «ἂς προσπαθήσω νὰ καταβιβάσω τὸ ὅπλον, νὰ παίξω ὀλίγον, καὶ πάλιν κρεμῶ αὐτό».

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἔφθανεν, ἔθηκεν ἐπὶ τῆς κλίνης κάθισμα καὶ ἀνέβη.

Τὰ δάκτυλα αὐτοῦ μόλις ἤγγιζον τὸ ὅπλον· ἀνωρθώθη ἐπὶ τῶν ποδῶν καὶ κατώρθωσε νὰ καταβιβάσῃ αὐτό.

Ἀλλ' ἦτο βαρὺ καὶ οὔτε ἀσφαλῶς εἶχε δράξει αὐτό, οὔτε ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ· καὶ τὸ ὅπλον...., πίπτει ἐπὶ τοῦ πατώματος!

Κρότος φοβερὸς ἀντήχησεν ἐν τῷ δωματίῳ, τὸ ὁποῖον ἐπληρώθη καπνοῦ. Τὸ ὅπλον εἶχε ἐκπυρσοκροτήσει· τὰ μικρὰ σφαιρίδια ἐνεσφηνώθησαν εἰς τὴν ὀροφήν, ἄνωθεν τοῦ λίκνου τοῦ βρέφους.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τρέχουσιν ἔντρομοι. Ὁ Ἀνδρέας ἵστατο ὠχρὸς καὶ τρέμων ἐπὶ τοῦ καθίσματος. Ἡ μήτηρ σπεύδει εἰς τὸ λίκνον· εὐτυχῶς δὲν εἶχε συμβῇ δυστύχημα.

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην εἰσήρχετο ὁ πατὴρ εἰς τὴν οἰκίαν, ὅστις ἀκούσας τὸν πυροβολισμόν, ὁρμᾷ τεταραγμένος εἰς τὸ δωμάτιον.

Μόλις εἶδε τὴν σκηνὴν ἐκείνην, ἐνόησε, τί συμβαίνει. Κρατήσας ὅμως τὴν ὀργὴν αὐτοῦ εἶπε διὰ φωνῆς αὐστηρᾶς:

«Ἀπερίσκεπτε! Ὀλίγον ἔλειψε νὰ γίνῃς φονεύς· ὀλίγον ἔλειψε νὰ γίνῃς ἄθλιος!».

Κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον τοῦ δωματίου ὅλοι πλὴν τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ἀφέθη ἐκεῖ, ἵνα μένων μόνος συναισθανθῇ τὴν κακὴν αὐτοῦ πρᾶξιν.

Ἀλλ' ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀπαρηγόρητος· ἔκλαιεν, ὠλόλυζε. Μετ' ὀλίγον ἡ θύρα ἠνοίχθη ἡσύχως καὶ εἰσῆλθεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἥτις διὰ λόγων μαλακῶν παρηγόρησε τὸν Ἀνδρέαν.

Ἀφοῦ παρῆλθον δύο καὶ πλέον ὧραι, εἰσῆλθεν ὁ πατήρ.

Ὁ Ἀνδρέας τρέχει καί, ριφθεὶς εἰς τὴν ἀγκάλην αὐτοῦ, ζητεῖ κλαίων συγγνώμην.

Ὁ πατὴρ βεβαιωθεὶς περὶ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ λέγει ἡπίως:

»Θέλεις, Ἀνδρέα, νὰ γίνῃς στρατιώτης· καὶ ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπέδειξας, ὅτι στερεῖσαι τῆς σπουδαιοτέρας ἀρετῆς τοῦ στρατιώτου, τῆς πειθαρχίας. Ἐνῷ διέταξα νὰ μὴ ἐγγίσῃ κανεὶς τὸ ὅπλον, σὺ παρήκουσας καὶ παρέβης οὕτω τὴν πειθαρχίαν.

»Εἶσαι ἄξιος τιμωρίας μεγάλης, ὁμοίας πρὸς ἐκείνην, διὰ τῆς ὁποίας τιμωροῦσιν ἐν τῷ στρατῷ τοὺς ἀπειθεῖς. Σὲ τιμωρῶ λοιπὸν καὶ ἐγὼ τοιουτοτρόπως· ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας δὲν θὰ λαμβάνῃς μέρος εἰς τὰ στρατιωτικὰ παιγνίδια, τὰ ὁποῖα παίζεις μετὰ τῶν συμμαθητῶν σου. Οὕτω θὰ μάθῃς, ὅτι, ἵνα εἶσαι στρατιώτης, ἔστω καὶ ἐν τῇ παιδιᾷ, ὀφείλεις πρὸ παντὸς νὰ εἶσαι πειθαρχικός».

---

51. Διατί ὁ Σωκράτης καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, δὲν θέλει νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τῆς φυλακῆς.

Ἐκ τῶν ἐνδόξων τέκνων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ σοφώτατος τῶν σοφῶν καὶ ὁ ἠθικώτατος τῶν ἀνθρώπων.

Νέος ἔτι ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, συμβουλεύων καὶ γινόμενος εἰς τούτους παράδειγμα πολίτου πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου εἰς τοὺς νόμους.

Τρεῖς φορὰς ἐκλήθη νὰ πολεμήσῃ καὶ τὰς τρεῖς φορὰς ἐπολέμησεν ἄτρομος.

Ἅπαξ ἐγένετο βουλευτὴς καὶ μέλος τῆς κυβερνήσεως καὶ ὡς τοιοῦτος ἐκινδύνευσεν ἐν μιᾷ περιπτώσει ν' ἀποθάνῃ χάριν τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου.

Ἄνθρωποι ὅμως μοχθηροί, φθονοῦντες τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, κατηγόρησαν αὐτὸν ὡς ὀλέθριον εἰς τὴν κοινωνίαν.

Καὶ εὑρέθησαν δικασταί, οἵτινες κατεδίκασαν τὸν σοφὸν εἰς θάνατον! Ἦτο τότε ἑβδομήκοντα ἐτῶν καὶ πλέον.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΙΔΟΥ 1942

Καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ σεβάσμιος γέρων, ἔνθα κατὰ σύμπτωσιν ἔμεινεν ἡμέρας τριάκοντα.

Μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ θανάτου εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν περίλυπος, πολὺ πρὶν ἐξημερώσῃ, ὁ φίλος αὐτοῦ Κρίτων, ἀνὴρ πλουσιώτατος, ὅστις προέτεινεν εἰς τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ. Εἶχεν ὁ Κρίτων παρασκευάσει τὰ τῆς φυγῆς μετὰ τέχνης, διαφθείρας καὶ τὸν φύλακα διὰ χρημάτων· ὑπελείπετο δὲ μόνον ἡ συγκατάθεσις τοῦ Σωκράτους.

Ἀλλ' ὁ σοφὸς ὄχι μόνον ἐθεώρησε γελοίαν τὴν πρότασιν ἀλλὰ καὶ ἄδικον, ἀναγκάσας καὶ αὐτὸν τὸν Κρίτωνα νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ἀπείθεια εἰς τοὺς νόμους εἶνε ὄλεθρος τῆς κοινωνίας. Ἰδοὺ διὰ τίνων ὑψηλῶν καὶ ὡραίων λόγων ὑπεστήριξε τὴν γνώμην αὐτοῦ:

«Εἰς τοὺς νόμους, φίλε Κρίτων», εἶπεν, «ὀφείλω τὴν ζωήν μου· συμφώνως πρὸς τούτους ἐγεννήθην, ἀνετράφην καὶ ἐξεπαιδεύθην· εἶμαι ἑπομένως τέκνον αὐτῶν.

»Καὶ ὅπως τὸ τέκνον ὀφείλει πρὸ παντὸς νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς γονεῖς, οὕτω καὶ ὁ πολίτης ὀφείλει τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους.

»Εἰπέ μοι: Δικαιοῦνται τὰ τέκνα ν' ἀνταποδίδωσι κακὸν εἰς τοὺς γονεῖς, ἐὰν πάσχωσιν ὑπ' αὐτῶν; Ἢ νὰ κτυπῶσιν αὐτούς, ἐὰν κτυπῶνται ὑπ' αὐτῶν; Ὄχι βεβαίως. Δικαιοῦμαι λοιπὸν καὶ ἐγώ, τὸ τέκνον τῶν νόμων, ν' ἀνταποδώσω εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, ὅ,τι κακὸν αὐτοὶ προξενοῦσιν εἰς ἐμέ; Ὄχι.

»Οἱ νόμοι τῆς πατρίδος μὲ κατεδίκασαν εἰς θάνατον· ἐνόμισαν, ὅτι τοῦτο εἶνε δίκαιον. Εἶνε δίκαιον ἑπομένως, ὅπως ἐκεῖνοι θέλουσι ν' ἀφανίσωσιν ἐμέ, ν' ἀφανίσω καὶ ἐγὼ αὐτούς; Ὅταν τις ἀφανίζῃ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος, ἀφανίζει τὸ κατὰ δύναμιν αὐτὴν τὴν πατρίδα.

»Μὴ λησμονῶμεν δέ, ὦ Κρίτων, ὅτι ὑπεράνω τοῦ πατρός, ὑπεράνω τῆς μητρός, ὑπεράνω ὅλων ἐν γένει τῶν προγόνων ἡ Πατρὶς εἶνε τὸ πολυτιμότερον, τὸ ἱερώτερον, τὸ ἁγιώτερον ἀγαθόν.

»Καὶ ἐνῷ οἱ νόμοι τῆς πατρίδος μ' ἐγέννησαν μ' ἀνέθρεψαν, μ' ἐξεπαίδευσαν καὶ μοὶ ἔδωκαν, ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συμπολίτας μου, ὅσα ἀγαθὰ ἠδύναντο, μὲ ἀφῆκαν ἐν τούτοις ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξω ἢ νὰ ζῶ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν, ἢ, ἂν θέλω, νὰ φύγω εἰς ἄλλην χώραν.

Ἀφοῦ ὅμως ἐγὼ παρέμεινα καὶ ἠγάπησα τόσον πολὺ τὴν χώραν μου, σημαίνει, ὅτι οἱ νόμοι μοὶ ἤρεσκον· ἑπομένως ὀφείλω νὰ ὑπακούω εἰς αὐτούς.

Εἰς τὰς ἀληθείας ταύτας ὁ Κρίτων οὐδὲν ἠδυνήθη ν' ἀντείπῃ καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι πᾶς ἔντιμος πολίτης εἶνε δίκαιον νὰ ὑπακούῃ ἀπροφασίστως εἰς τὰς διαταγὰς τῶν νόμων.

Καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνήρ, τέκνον πιστὸν τῆς Πατρίδος, ἀπέθανεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πιὼν τὸ κώνειον, χωρὶς τὰ χείλη αὐτοῦ νὰ ἐκφράσωσι καὶ τὸ ἐλάχιστον παράπονον!

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ θὰ ζῇ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον θὰ λάμπῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στερεώματος.

---

52. Πῶς τιμωρεῖται ὁ ἄπιστος καὶ αἰσχροκερδὴς Παυσανίας.

Μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μεγάλην νίκην τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ Παυσανίου, τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης, ἔπλευσεν εἰς Κύπρον, ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν τοὺς Πέρσας καὶ κατόπιν διηυθύνθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον, ἔνθα ἠχμαλώτισε πλείστους ἐπισήμους Πέρσας.

Παρὰ τούτων ἔμαθεν ὁ Παυσανίας τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν μεγιστάνων καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν κατωτέρων.

Αἱ διηγήσεις αὗται διετάραξαν τὴν ἀσθενῆ διάνοιαν τοῦ Παυσανίου, ὅστις ἀπεφάσισε χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Ἐσκέφθη νὰ γίνῃ γαμβρὸς τοῦ Ξέρξου καί, ἀφοῦ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, νὰ γίνῃ ἀπόλυτος ἄρχων αὐτῆς.

Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ἀπέλυσέ τινας τῶν αἰχμαλώτων, ἰσχυρισθείς, ὅτι ἐδραπέτευσαν, καὶ διὰ τούτων ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ξέρξην, διὰ τῆς ὁποίας ἐζήτει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γάμον καὶ ὑπέσχετο νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ξέρξης λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Παυσανίου καὶ ἤρχισε τὰς συνεννοήσεις μετ' αὐτοῦ περὶ ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ἔκτοτε ὁ Παυσανίας ἐνεδύετο Περσικὰς στολάς, ἐξήρχετο ἀκολουθούμενος ὑπὸ Περσῶν δορυφόρων καὶ λησμονήσας, ὅτι ἦτο στρατηγὸς ἐλευθέρων ἀνδρῶν, προσεφέρετο πρὸς τοὺς συμμάχους ἀποτόμως ὡς σατράπης.

Ἕνεκα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ταύτης πολλοὶ ἐκ τῶν συμμάχων ἔφυγον εἰς τὰς πατρίδας των, ἄλλοι δὲ ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης μαθόντες τὴν διαγωγὴν τοῦ Παυσανίου ἀνεκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ἵνα ἀπολογηθῇ.

Ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἀπελογήθη καί, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον ἐπαρκεῖς κατ' αὐτοῦ ἀποδείξεις, ἠθῳώθη.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀθῴωσιν δὲν ἠθέλησε νὰ ἡσυχάσῃ, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ συνεννοῆται μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, πέμπων πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς διὰ δούλων.

Μία τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐφόρων, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ τὸν συλλάβωσιν.

Οὗτος ὅμως προλαβὼν κατέφυγεν ὡς ἱκέτης εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτὸν διὰ τῆς βίας.

Τότε οἱ ἔφοροι ἀφῆρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὴν θύραν αὐτοῦ· οὕτω δ' ὁ Παυσανίας ἀπέθανε μετ' ὀλίγον ἐντὸς αὐτοῦ ἐκ τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης.

Τοσαύτη δ' ἦτο ἡ ἀγανάκτησις πάντων τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τοῦ Παυσανίου, ὥστε αὐτὴ ἡ μήτηρ τούτου Θεανὼ ἔθηκε τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τὴν τοίχησιν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ.

53. Ἡ ἐνδυμασία.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκτὸς τῆς τροφῆς καὶ κατοικίας ἔχουσιν ἀνάγκην καὶ ἐνδυμάτων, ὅπως διατηρῶσι τὴν φυσικὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος αὐτῶν καὶ προφυλάττωσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ψύχους, τῶν θερμῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης προσβολῆς τῆς ἀτμοσφαίρας.

Τὰ ὑλικὰ τὰ χρήσιμα πρὸς κατασκευὴν ἐνδυμάτων προμηθεύονται οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν διαφόρων ζώων καὶ φυτῶν.

Τὰ ἔρια τοῦ προβάτου καὶ τῆς αἰγός, τὴν μέταξαν τοῦ μεταξοσκώληκος, τὰ δέρματα τῶν ζώων καὶ τὰ ὑλικὰ διαφόρων φυτῶν, οἷον τοῦ βάμβακος τοῦ λίνου, τῆς καννάβεως κατεργάζονται οἱ βιομήχανοι ἐν διαφόροις ἐργοστασίοις, τὰ ὁποῖα καλοῦνται κλωστήρια, ὑφαντήρια, βυρσοδεψεῖα, καὶ παράγουσι ποικίλα ὑφάσματα, διὰ τῶν ὁποίων οἱ διάφοροι τεχνῖται κατασκευάζουν, τὰς ἐνδυμασίας τῶν ἀνθρώπων.

Ὅπως τὸ θέρος τὸ ὕδωρ, ἐὰν τεθῇ ἐντὸς πορωδῶν ἀγγείων γίνεται ψυχρότερον ἕνεκα τῆς ταχείας ἐξατμίσεως τοῦ ὕδατος τοῦ ἐξερχομένου ἐκ τῶν πόρων τοῦ ἀγγείου, οὕτω καὶ τὸ σῶμα ἡμῶν τὸ θέρος γίνεται δροσερώτερον, ἐὰν περιβάλληται ὑπὸ ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα εὐκολώτατα διαβρέχονται ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος καὶ ταχέως στεγνώνουσι. Τοιαῦτα ἐνδύματα εἶναι τὰ μεταξωτά, τὰ λινᾶ καὶ τὰ βαμβακερά.

Τὰ μάλλινα ἐνδύματα καὶ ἐμποτίζονται ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος βραδέως καὶ στεγνώνουσι βραδέως, διὰ τοῦτο δὲ εἶνε ἀκατάλληλα διὰ τὸ θέρος.

Τὰ μάλλινα χονδρὰ ἐνδύματα διατηροῦσι τὴν θερμότητα τοῦ σώματος ἡμῶν, διὰ τοῦτο δὲ εἶνε κατάλληλα διὰ τὸν χειμῶνα.

Ἐν καιρῷ θέρους τὰ ἐνδύματα ἐν τοῖς θερμοῖς κλίμασιν, ὁποῖον εἶνε τὸ ἡμέτερον, πρέπει νὰ ἔχωσι λευκὸν ἢ ἀνοικτὸν χρῶμα, διότι τὸ μέλαν χρῶμα θερμαίνεται εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

Τὰ ρυπαρὰ ἐνδύματα εἶνε λίαν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν, διότι μεταδίδουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διαφόρους ἀσθενείας. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ φέρωσι πάντοτε καθαρὰ ἐνδύματα, ἰδίως δὲ νὰ φροντίζωσιν, ὅπως ἀλλάσσωσι συχνὰ τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῶν ἐνδύματα.

Τὰ ὑποδήματα χρησιμεύουσιν, ὅπως προφυλάττωσι τοὺς πόδας ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὑγρασίας, τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος, τοῦ κονιορτοῦ καὶ ἀπὸ πάσης βλάβης, ἥτις προέρχεται ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους.

Τὰ πολὺ στενὰ ὑποδήματα ἀναπτύσσουσι τύλους ἐπὶ τῶν δακτύλων καὶ μεταξὺ αὐτῶν, οἵτινες καὶ δριμυτάτους πόνους προξενοῦσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνίοτε εἶνε καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ, τὰ δὲ πλατέα ἐμποδίζουσι τὴν κίνησιν καὶ προξενοῦσιν ἐκδορὰς εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο τὰ καλὰ ὑποδήματα δὲν πρέπει νὰ εἶνε μήτε στενὰ μήτε εὐρύχωρα καὶ νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν φυσικὴν ἀνάπτυξιν τῶν δακτύλων.

Οἱ πόδες πρέπει νὰ πλύνωνται συχνά, συχνὰ δὲ πρέπει νὰ ἀλλάσσωνται καὶ τὰ περιπόδια. Ἡ κακοσμία, ἥτις ἀναδίδεται ἐκ τῶν ποδῶν, ἀποδεικνύει ἄνθρωπον ρυπαρόν, τὸν ὁποῖον ὅλοι ἀποφεύγουσιν.

Ἐκ τῆς ἐνδυμασίας ἐνίοτε διακρίνομεν τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐπάγγελμα πολλῶν ἀνθρώπων.

Ὁμοίως ἐξ αὐτῆς διακρίνονται οἱ καθαροὶ καὶ φιλόκαλοι ἄνθρωποι τῶν ρυπαρῶν καὶ ἀφιλοκάλων.

Ὁ ἀπειθῶν εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων τιμωρεῖται.

Δὲν πρέπει ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ παραβαίνωμεν τοὺς νόμους τῆς πατρίδος.

---

54. Διὰ τίνων ἄλλων μέσων γίνεται ἡ συγκοινωνία καὶ ἡ μεταφορά.

Τὰ ταχυδρομεῖα, ὁ τηλέγραφος καὶ τὰ τηλέφωνα.

Ἄλλα μέσα τῆς συγκοινωνίας τῶν ἐξημερωμένων ἀνθρώπων εἶνε τὰ **ταχυδρομεῖα, ὁ τηλέγραφος** καὶ τὰ ***τηλέφωνα.***

Διὰ τῶν ***ταχυδρομείων*** γίνεται τακτικῶς ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐπιστολῶν τῶν κατοίκων χώρας τινὸς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης χώρας. Ὡσαύτως διὰ τῶν ταχυδρομείων ἀποστέλλουσιν οἱ ἄνθρωποι βιβλία, ἐφημερίδας, διάφορα ἐμπορικὰ δείγματα καὶ χρήματα πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους μακρὰν αὐτῶν κατοικοῦντας.

Ὁ ***τηλέγραφος*** μεταδιδάζει δι' ἑνὸς μεταλλικοῦ σύρματος ἢ καλῳδίων ὑποβρυχίων, συνδεομένων μετ' ἠλεκτρικῆς τινος μηχανῆς, ἀπὸ ἑνὸς τόπου εἰς ἄλλον μεμακρυσμένον τόπον ἀκαριαίως τὰς σκέψεις ἡμῶν δι' ἰδιαιτέρων συμβολικῶν γραμμάτων.

Ἀπό τινων ἐτῶν ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία ἐτελειοποιήθη ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ συνεννόησις μεταξὺ διαφόρων πόλεων ἀπομεμακρυσμένων ἀπ' ἀλλήλων ἐπιτυγχάνεται ἄνευ σύρματος ἢ καλῳδίων διὰ τοῦ καλουμένου **ἀσυρμάτου τηλεγράφου,** τὸν ὁποῖον ἐφεῦρεν ὁ Ἰταλὸς Μαρκόνης.

Διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου δύνανται τὰ πλοῖα πλέοντα ἐν τῷ Ὠκεανῷ νὰ συνεννοῶνται πρὸς ἄλλα πλοῖα μακρὰν αὐτῶν πλέοντα ἢ καὶ πρὸς πόλεις λίαν ἀπομεμακρυσμένας ἀπ' αὐτῶν.

Τελευταῖον δὲ κατώρθωσαν οἱ ἄνθρωποι νὰ συνεννοῶνται πρὸς ἀλλήλους ἀπ' εὐθείας καὶ διὰ ζώσης φωνῆς εἰς λίαν ἀπομεμακρυσμένας ἀποστάσεις διὰ τῆς ἐφευρέσεως ὀργάνου τινός, τὸ ὁποῖον καλεῖται **τηλέφωνον**.

Διὰ τῶν ταχυδρομείων, τῶν τηλεγραφείων καὶ τῶν τηλεφωνείων κατορθώθη νὰ ἐπικοινωνῶσι τακτικῶς πρὸς ἀλλήλους οἱ πεπολιτισμένοι λαοί, νὰ ἀνταλλάσσωσι τὰς σκέψεις αὐτῶν, νὰ ἐξυπηρετῶσι τὰς ἀνάγκας των καὶ τοιουτοτρόπως νὰ προάγωνται εἰς τὸν πολιτισμόν.

---

55. Πῶς συνεφιλιώθη ὁ Ἀριστείδης πρὸς τὰ κατοικίδια ζῷα.

Ὁ Ἀριστείδης, υἱὸς ἀγρονόμου, ὁσάκις ἐπιστρέφει ἐκ τοῦ σχολείου, ταράσσει ὁλόκληρον τὴν ἔπαυλιν.

Ἄλλοτε μὲν λακτίζει τὸν πιστὸν φύλακα, τὸν κύνα· δύνασαι τότε νὰ ἴδῃς τὸ ἀγαθὸν ζῷον, μετὰ πάσου κατηφοῦς βλέμματος προσβλέπει τὸν ἄσπλαγχνον παῖδα καὶ πῶς ἀπομακρυνόμενον γογγύζει! Ἄλλοτε δέ, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα κάλαμον, καταδιώκει τρέχων τὰς ὄρνιθας· καὶ αἱ δυστυχεῖς φεύγουσι δρομαίως κακκάζουσαι· νομίζεις, ὅτι ἱέραξ εἰσέπεσεν εἰς τὴν αὐλήν.

Καὶ τότε κατὰ τὸν δρόμον αὐτῶν ἡ μὲν γαλῆ ἀνορθώνει τὴν ράχιν, ἑτοίμη ν' ἀμυνθῇ, ὁ δὲ ἡμίονος λακτίζει καὶ ἡ αἴξ κερατίζει!

Ὁ Ἀριστείδης εἶνε τύραννος τῆς ἐπαύλεως. Καὶ ὅμως παραπονεῖται, διότι τὰ ζῷα δεικνύονται πρὸς αὐτὸν κακά.

«Μὴ παραπονεῖσαι, Ἀριστείδη,» εἶπεν ὁ πατὴρ μίαν ἡμέραν. «Ἐὰν ἐφέρεσο πρὸς τὰ ζῷα μετὰ γλυκύτητος, δὲν θὰ ἐδείκνυον δυσαρέσκειαν πρὸς σέ· θὰ σὲ ἠγάπων καὶ θὰ εἶσθε καλοὶ φίλοι».

«Ποῖοι θὰ μὲ ἠγάπων πατέρα;»

«Τὰ ζῷα τῆς αὐλῆς μας, Ἀριστείδη».

«Καὶ μὲ τὰ ζῷα νὰ γίνω φίλος;»

«Διατί ὄχι;», ἀπήντησεν ὁ πατήρ.

«Τότε καὶ νὰ μὴ τὰ κτυπῶ;»

«Θεὸς φυλάξοι! Μήπως κτυπᾷ κανεὶς τοὺς φίλους του; Ὁ Θεός, παιδί μου, ἔθηκε τὰ ἀγαθὰ ταῦτα πλάσματα μεταξὺ ἡμῶν ὡς φίλους. Καὶ οἱ φίλοι οὗτοι εἶνε πολύτιμοι· διότι ὑπηρετοῦσιν ἡμᾶς μετ' ἀφοσιώσεως. Εἶνε καὶ ἀγαθοὶ φίλοι, διότι ἀγαπῶσιν ἡμᾶς ἐκ καρδίας. Εἶνε, παιδί μου, οὕτω πως πλασμένα, ὥστε ν' ἀγαπῶσι τὸν ἄνθρωπον, μετὰ τοῦ ὁποίου συζῶσιν, ἀρκεῖ νὰ φέρεται κανεὶς πρὸς αὐτὰ πρᾴως».

Καὶ ὁ πατὴρ ὡδήγησεν εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Ἀριστείδην ἀφοῦ ἔθηκεν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀραβόσιτον.

«Ῥῖψον εἰς τὰς ὄρνιθας», εἶπε, «τροφήν· βλέπεις πῶς πλησιάζουσιν ἄφοβοι; Ἄπλωσον εἰς τὴν χεῖρά σου καρπόν· ἴδού τρώγουσιν ἐπ' αὐτῆς. Αἱ ὄρνιθες ἐγένοντο πλέον φίλαι σου, Ἀριστείδη, ἀρκεῖ νὰ ἐξακολουθῇς νὰ φέρεσαι πάντοτε πρὸς αὐτὰς πρᾴως.

»Θώπευσον τώρα τὴν αἶγα. Δέχεται, βλέπεις, εὐγνωμόνως τὰς θωπείας σου καὶ σ' ἀκολουθεῖ.

»Εἰπὲ μαλακόν τινα λόγον εἰς τὴν ἀγελάδα· σὲ προσβλέπει ἡσύχως καὶ προσμένει νὰ θωπεύσῃς αὐτήν· ἐγένεσθε πλέον φίλοι.

»Κάλεσον τὸν κύνα· ἴδού, σείει τὴν οὐράν, δεικνύων οὕτω τὴν χαρὰν αὐτοῦ, διότι ἐγένεσθε φίλοι. Θώπευσον αὐτόν· σὲ ἀγαπᾷ πλέον».

Ὁ Ἀριστείδης ἐδοκίμαζε χαρὰν διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὰ ζῷα, τὰ πλάσματα ταῦτα τοῦ Θεοῦ. Ἐφέρετο ἔκτοτε γλυκὺς πρὸς αὐτά, τὰ ὁποῖα οὕτως ἀνταπέδιδον τὴν ἀγάπην. Καὶ τότε ἦτο εὐτυχής.

---

56. Τὰ ζῷα.

Ποτὲ δὲν θὰ πειράξω
τὰ ζῷα τὰ καϋμένα·
μὴ τάχα ἂν ἐμένα
κ' ἐκεῖνα δὲν πονοῦν.

***

Θὰ τὰ χαϊδεύω πάντα,
προστάτης των θὰ γίνω,
ποτὲ δὲν θὰ τ' ἀφήνω
'ς τοὺς δρόμους νὰ πεινοῦν.

***

Ἂν δὲν 'μιλοῦν κ' ἐκεῖνα,
κι' ὁ λόγος ἂν τοὺς λείπῃ,
μήπως δὲν νοιώθουν λύπη,
δὲν νοιώθουν καὶ χαρά;

***

Μήπως καρδιὰ δὲν ἔχουν
'ς τὰ στήθη των κρυμμένη,

'ποῦ τὴ χαρὰ προσμένει
κι' ἀγάπη λαχταρᾷ;

***

Ἀκόμη κι' ὅταν βλέπω,
πῶς τὰ παιδεύουν ἄλλοι,
ἐγὼ θὰ τρέχω πάλι
μὲ θάρρος σταθερό.

***

Θὰ προσπαθῶ μὲ χάδια
τὸν πόνον των νὰ γιάνω
κι' ὅ,τι 'μπορῶ, θὰ κάνω
νὰ τὰ παρηγορῶ.

---

57. Τὸ πρόβατον.

Τὸ ἥμερον πρόβατον εἶνε διαδεδομένον πανταχοῦ τῆς γῆς, ζῇ δὲ κατ' ἀγέλας. Πολλὰ πρόβατα τρεφόμενα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι ***ποίμνην*** ἢ ***ποίμνιον***.

Τὸ μικρὸν τοῦ προβάτου καλεῖται ***ἀμνός***. Ὁ ἄρρην ἀμνὸς αὐξηθεὶς καλεῖται ***κριὸς*** καὶ ἡ θῆλυς ***ἀμνάς***. Ὁ κριὸς φέρει κέρατα, ἡ δὲ ἀμνὰς σπανίως φέρει τοιαῦτα, μικρὰ καὶ ἀτροφικά.

Τὸ πρόβατον ζῇ δέκα ἕως δεκαπέντε ἔτη. Ἡ ἀμνὰς ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ ὀγδόου ἔτους ἐγκυμονεῖ ἐπὶ πέντε μῆνας καὶ τίκτει ἕνα ἢ δύο ἀμνούς, σπανιώτατα δὲ καὶ περισσοτέρους.

Τὸ πρόβατον εἶνε χρησιμώτατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι παρέχει εἰς αὐτὸν τὸ παχύτατον καὶ θρεπτικώτατον γάλα του, τὸ νοστιμώτατον κρέας του, τὸ πολύτιμον ἔριόν του, τὸ δέρμα του καὶ τὴν πρὸς λίπανσιν τῶν ἀγρῶν ἀρίστην κόπρον του.

Ἀλλὰ διὰ νὰ παρέχωσιν ὅλας αὐτὰς τὰς ὠφελείας τὰ πρόβατα πρέπει νὰ περιποιώμεθα αὐτὰ πολύ.

Τὸ πρόβατον δὲν ἀντέχει εἰς τὸ ὑπερβολικὸν ψῦχος καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ζέστην.

Κατὰ τὸ θέρος καὶ ἐν γένει τὰς θερμὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους φέρεται διὰ τοῦτο εἰς τὴν βοσκήν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν νύκτα.

Οἱ ποιμένες, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι πλησίον τῆς βοσκῆς δένδρα, κατασκευάζουσιν ὑπόστεγα, ἵνα κατὰ τὰς πρὸ μεσημβρίας καὶ μετὰ μεσημβρίαν θερμὰς ὥρας τῆς ἡμέρας διαμένωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ πρόβατα αὐτῶν ὑπὸ τὴν σκιάν. Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα, ἵνα προφυλάττωσι τὰ πρόβατα ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, κατασκευάζουσι μάνδρας εἰς μέρος ἐπικλινὲς καὶ πρὸς νότον ἐστραμμένον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ψυχροῦ βορρᾶ.

Τὸ ἔδαφος τῆς μάνδρας πρέπει νὰ ἐπιστρώνηται μὲ κλάδους δένδρων πρὸς προφύλαξιν τῶν κτηνῶν ἀπὸ τῆς ὑγρασίας.

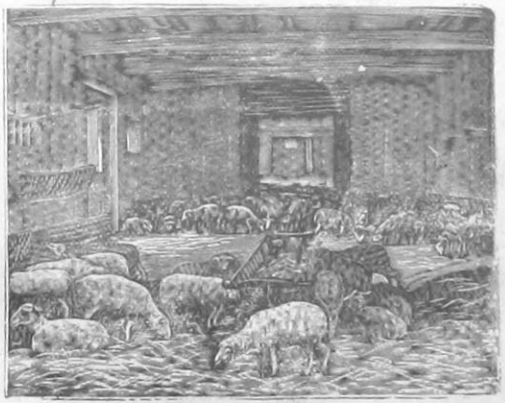
Τὸ πρόβατον τρέφεται ἐκ τῆς φυσικῆς χλωρᾶς πόας τῶν λειμώνων. Ἐκτρέφεται δὲ παρ' ἡμῖν νομαδικῶς, δηλαδὴ τὸν μὲν χειμῶνα εἰς χειμερινοὺς τόπους, τὸ δὲ θέρος εἰς ὀρεινούς.

Παρ' ἡμῖν ἡ ἐκτροφὴ τῶν προβάτων ἐκτελεῖται ἐπιμελέστερον πάσης ἄλλης κτηνοτροφίας. Γίνεται δὲ αὕτη ἢ ἐν σμικρῷ ὑπὸ τῶν γεωργῶν, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῶν ἀναγκῶν, ἢ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα διὰ τῆς

ἑνώσεως τῶν ποιμνίων διαφόρων ποιμένων εἰς ἓν μέγα ποίμνιον καλούμενον τσελιγκάτον. Τέλειον τοιοῦτον περιλαμβάνει δύο ἕως τέσσαρας χιλιάδας προβάτων ἢ αἰγοπροβάτων.

Οἱ λειμῶνες, ἐντὸς τῶν ὁποίων βόσκεται τὸ ποίμνιον, διαιροῦνται ὑπὸ τῶν ποιμένων εἰς διάφορα τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ μὲν ἔχουσιν ἄφθονον χλωρὰν πόαν, τινὰ δὲ ὀλιγωτέραν καὶ ἄλλα ἐλαχίστην.

Εἰς τὰ τμήματα δὲ ταῦτα κατανέμονται τὰ πρόβατα ἀνα-

λόγως τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν. Οὕτως οἱ μὲν πρώιμοι ἀμνοὶ ὁδηγοῦνται μετὰ τῶν μητέρων των εἰς τὸ ἄριστον τμῆμα τοῦ λειμῶνος, ἵνα τρεφόμενοι ἀφθόνως παχυνθῶσι ταχύτερον καὶ πωληθῶσιν εἰς καλὰς τιμὰς πρὸς τοὺς κρεοπώλας. Εἰς τὸ ἀμέσως κατώτερον τμῆμα τοῦ λειμῶνος ὁδηγοῦνται οἱ ὄψιμοι ἀμνοί, ἵνα καὶ οὗτοι παχυνθῶσι καὶ πωληθῶσι βραδύτερον τῶν πρώιμων. Τέλος εἰς τὰ πτωχότερα τμήματα τοῦ λειμῶνος ὁδηγοῦνται τὰ πρόβατα τὰ προωρισμένα δι' αὔξησιν τοῦ ποιμνίου, ἤτοι αἱ ἀμνάδες μετὰ τῶν μητέρων των καὶ τὰ στεῖρα.

Ἡ κουρὰ τῶν προβάτων εἰς μὲν τὰ πεδινὰ μέρη γίνεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, εἰς δὲ τὰ ὀρεινὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαΐου συνήθως.

Τὸ πρόβατον ὑπόκειται εἰς πολλὰς ἀσθενείας καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν νόσον εὐλογίαν.

---

58. Τί ἔπαθον οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωρίου, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠγάπων τὰ πτηνὰ καὶ τὰ δένδρα.

Μικρόν τι χωρίον ἔκειτο ἐν μέσῳ εὐύδρου καὶ εὐηνέμου πεδιάδος.

Ἡ τερπνὴ αὕτη πεδιὰς ἦτο πλήρης καρποφόρων δένδρων καὶ ἐν μέσῳ τούτων ἦσαν ἀραιῶς ἐκτισμέναι αἱ κομψαὶ καὶ λευκαὶ οἰκίαι τῶν κατοίκων.

Πρὸς βορρᾶν τοῦ μικροῦ χωρίου καὶ εἰς ἀπόστασιν τετάρτου τῆς ὥρας ἀπ' αὐτοῦ ἔκειτο μικρὸν δάσος καὶ πλησίον αὐτοῦ γήλοφός τις κατάφυτος ἐξ ἀγρίων δένδρων.

Τὰ καρποφόρα δένδρα καὶ ἔτερπον καὶ ὠφέλουν πολὺ τοὺς κατοίκους, διότι κατὰ μὲν τὸ ἔαρ ἤνθουν μὲ πολλὴν χάριν καὶ ἐπλήρουν εὐωδίας πᾶσαν τὴν πεδιάδα, κατὰ δὲ τὸ θέρος οἱ κλάδοι αὐτῶν ἔβριθον πολλῶν καὶ εὐχύμων καὶ γλυκέων καρπῶν.

Οἱ καρποὶ οὗτοι ἦσαν περιζήτητοι ὑπὸ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐκ τῆς πωλήσεως τούτων οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τοῦ μικροῦ χωρίου ἐκέρδιζον πολλὰ χρήματα.

Τὴν τέρψιν τῶν κατοίκων ἐπηύξανον κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰ διάφορα ᾠδικὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα πετῶντα ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον ἔψαλλον τὰ γλυκύτατα ᾄσματά των. Οἱ κάτοικοι ἐπομένως τοῦ χωρίου τούτου ἦσαν εὐτυχεῖς.

Κακά τινα παιδία, εἴτε διότι ἐνόμιζον, ὅτι τὰ μικρὰ πτηνὰ τρώγουσι τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων, εἴτε διότι εὕρισκον τέρψιν εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν πτηνῶν, ἀνερριχῶντο

εἰς τὰ δένδρα, ἔκλεπτον τὰ ᾠὰ αὐτῶν καὶ κατέστρεφον τὰς φωλεάς των. Δὲν ἐγνώριζον τὰ ἀνόητα παιδία, ὅτι τὰ πτηνὰ τρέφονται διὰ τῶν ἐντόμων, ἅτινα καταστρέφουσι τὰ δένδρα καὶ ἐπομένως πολὺ ὠφελοῦνται τὰ δένδρα ὑπὸ τῶν πτηνῶν.

Τὰ ἀσύνετα ταῦτα παιδία ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλα παιδία τοῦ χωρίου καὶ οὕτω κατέστρεψαν σχεδὸν πάσας τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν καὶ πανταχοῦ κατεδίωκον αὐτὰ ἀνηλεῶς.

Οἱ μικροὶ ψάλται τῶν δασῶν φοβηθέντες δὲν ἐπανῆλθον πλέον κατὰ τὴν ἐπομένην ἄνοιξιν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔπειτα ἐβασίλευεν ἡσυχία μονότονος, τὴν ὁποίαν δὲν διέκοπτον πλέον διὰ τῶν θελκτικῶν αὐτῶν ᾀσμάτων ὁ σπίνος, ἡ ἀηδών, ὁ κόσσυφος καὶ τὰ λοιπὰ ᾠδικὰ πτηνά.

Ἀλλ' ἡ ζημία, ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀνοήτων παιδίων εἰς τὸ χωρίον, ἦτο πολὺ μεγαλυτέρα. Αἱ βλαβεραὶ κάμπαι τῶν δένδρων, τὰς ὁποίας πρότερον ἔτρωγον τὰ πτηνά, ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ κατέτρωγον τὰ δένδρα.

Ἤδη κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τὰ πλεῖστα δένδρα ἦσαν φαλακρὰ κατὰ τὴν ἄνοιξιν ὅπως καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, δὲν παρῆγον πλέον τοὺς εὐχύμους ἐκείνους καρπούς, οἱ κάτοικοι διὰ τοῦτο δὲν ἦσαν εὐτυχεῖς καὶ τὰ κακὰ παιδία δὲν εἶχον πλέον καρποὺς νὰ τρώγωσιν.

Οἱ πτωχότεροι κάτοικοι τοῦ μικροῦ χωρίου μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ὀλίγων ἀγρῶν των νὰ πορίζωνται τὸν ἄρτον τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, ἐσκέφθησαν νὰ μεταβάλωσι τὸ ὡραῖον δάσος τοῦ χωρίου εἰς ἀγρούς.

Ἤρχισαν λοιπὸν νὰ κόπτωσι τὰ διάφορα δένδρα αὐτοῦ καὶ νὰ θέτωσι πῦρ ὑπ' αὐτὰ πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ἐδάφους.

Τὸ παράδειγμα τούτων ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὸ δάσος κατεστράφη παντελῶς.

Ἀλλ' ἡ χαρὰ τῶν κατοίκων, ὅτι διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ δάσους ἀπέκτησαν γονίμους γαίας, ὑπῆρξε πρόσκαιρος, διότι αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ παρέσυρον τὸ γονιμοποιοῦν τὰς γαίας φυτόχωμα καὶ διηυλάκωσαν αὐτὰς διὰ πολλῶν βαθειῶν καὶ ἀκανονίστων αὐλάκων, τὸ δὲ ὁρμητικὸν ρεῦμα τοῦ παραρρέοντος χειμάρρου κατέστρεψε πολλοὺς κήπους καί τινας οἰκίας, αἵτινες ἔκειντο παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ.

Ἐπίσης ἐν καιρῷ θέρους ὁ καύσων ἦτο ἀνυπόφορος ἐν τῷ χωρίῳ, τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἠλαττώθησαν καὶ ἀπὸ ψυχρῶν μετεβλήθησαν εἰς θερμά, ἐστερήθησαν δὲ καὶ τὰ ποίμνια τῆς προσφιλοῦς αὐτῶν κατοικίας, τὴν ὁποίαν εὗρισκον ἄλλοτε κατὰ τὸ θέρος ὑπὸ τὰ σκιερὰ δένδρα.

Τώρα πλέον ἐνόησαν οἱ ἀνόητοι κάτοικοι τοῦ χωρίου τὴν ὠφέλειαν τοῦ δάσους. ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά!

59. Πῶς γίνεται ἡ σπορὰ τῶν ἀγρῶν.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτυχία τῆς σπορᾶς ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ σπόρου, τὸν ὁποῖον θὰ σπείρῃ ὁ γεωργός, πρέπει ὁ σπόρος νὰ εἶνε ἐκλεκτός, δηλαδὴ ὥριμος μὲ κόκκους ὀγκώδεις, ἀκεραίους καὶ βαρεῖς.

Διὰ τοῦτο οἱ εὐφυεῖς γεωργοὶ μετὰ τὸν ἀλωνισμὸν τοῦ σίτου ἐκλέγουσι μέρος τι αὐτοῦ τὸ ἄριστον διὰ τὴν σποράν.

Αἱ σποραὶ πρέπει νὰ γίνωνται εἰς τὴν κατάλληλον ἐποχήν. Αἱ μὲν πρώιμοι σποραὶ τοῦ φθινοπώρου καὶ τοῦ χειμῶνος τῶν πεδινῶν χωρῶν πρέπει νὰ γίνωνται ὀλίγον τι βραδύτερον τῶν ὀρεινῶν, αἱ δὲ ὄψιμοι, δηλαδὴ αἱ σποραὶ τοῦ ἔαρος, πολὺ ἐνωρίτερον τῶν ὀρεινῶν, ἵνα βλαστήσωσι τὰ φυτὰ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μεγάλων καυμάτων.

Αἱ σποραὶ ἐν γένει τῶν ἀγρῶν δὲν πρέπει νὰ γίνωνται εἰς ἡμέρας πολὺ θερμάς, ἀνεμώδεις καὶ ψυχράς.

Ἡ σπορὰ τῶν ἀγρῶν γίνεται διὰ τῆς χειρὸς ὡς ἑξῆς: Λαμβάνομεν διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸν σπόρον, κλείομεν ἐλαφρῶς αὐτὴν μὲ ἡμιανοίκτους τοὺς δακτύλους καὶ ἔπειτα τινάσσομεν αὐτὴν ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀφήνοντες συνάμα νὰ ἐκφεύγῃ μικρά τις ποσότης σπόρου, ἥτις νὰ διασκορπίζηται εἰς τὸ ἔδαφος κανονικῶς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς σπορᾶς ἀπαιτεῖ ἐκγύμνασιν καὶ καλεῖται σπορὰ εἰς τὰ **πεταχτά.**

Μετὰ τὴν βλάστησιν καὶ κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀναπτύξεως τῶν μικρῶν φυτῶν καὶ τῶν πρωίμων καὶ τῶν ὀψίμων σπαρτῶν φύονται μεταξὺ αὐτῶν καί τινα ἄγρια χόρτα, τὰ ὁποῖα, ἐὰν μείνωσιν ἐπὶ πολύ, ὄχι μόνον ἀφαιροῦσι τὴν τροφὴν τῶν σπαρτῶν, ἀλλὰ καὶ ἀποπνίγουσι καὶ ἀποξηραίνουσιν αὐτά, ὅταν αὐξηθῶσιν.

Ὁ φρόνιμος γεωργὸς πρέπει νὰ ἐκριζώνῃ ταχέως καὶ ταῦτα, ὡς καὶ τὰ καχεκτικὰ φυτὰ μερῶν τινων τοῦ ἀγροῦ, ὅπου ἡ ὕψιμος σπορὰ ἐγένετο πυκνοτέρα τοῦ δέοντος.

Τὰ ἄγρια χόρτα εἰς μὲν τὰ πρώϊμα σπαρτὰ ἐκριζώνονται διὰ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ δρεπάνου καὶ ἡ ἐργασία αὕτη καλεῖται ***βοτάνισμα,*** εἰς δὲ τὰ ὄψιμα διὰ μικρᾶς σκαπάνης καὶ ἡ ἐργασία αὕτη καλεῖται ***σκάλισμα.***

Ἐκτὸς τούτων τὰ φυτά, διὰ νὰ αὐξηθῶσι καὶ διατηρηθῶσιν ὑγιᾶ μέχρι τῆς ὡριμάνσεως αὐτῶν, ἔχουσιν ἀνάγκην κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους καὶ ὕδατος, διότι ἄλλως μαραίνονται καὶ δὲν καρποφοροῦσι.

Τὸ ἄριστον ὕδωρ διὰ τὰ φυτὰ εἶνε τὸ τῆς βροχῆς, ἀλλ' ὅταν δὲν βρέχῃ, ἢ βρέχῃ εἰς ἐποχὴν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν σπαρτῶν, εἶνε ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιῶμεν πρὸς ποτισμὸν αὐτῶν τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν, ὅπου τοῦτο εἶνε δυνατόν. Ὁ ποτισμὸς τῶν ἀγρῶν τὸ μὲν θέρος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν νύκτα, ἵνα μὴ ἀπορροφᾶται τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.

---

60. *Πῶς γίνεται ἡ συγκομιδὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν.*

Ὅταν οἱ στάχυες κιτρινίσωσιν, εἶνε ὥριμοι. Τότε οἱ γεωργοὶ θερίζουσιν αὐτούς.

Ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν οἱ γεωργοὶ θερίζουσι τοὺς ὡρίμους καρποὺς τῶν ἀγρῶν αὐτῶν μὲ τὸ μικρὸν ἢ μέγα δρέπανον.

Ἐν ἄλλαις χώραις ὅμως ὁ θερισμὸς γίνεται διὰ ***θεριστικῶν μηχανῶν*** ἱπποκινήτων ἢ ἀτμοκινήτων. Ἐπειδὴ δ' αὗται εἶνε πολὺ δαπανηραί, προμηθεύονται αὐτὰς μόνον οἱ πλούσιοι καὶ μεγάλοι γαιοκτήμονες καὶ θερίζουσι τοὺς ἐκτεταμένους ἀγροὺς αὐτῶν.

Οἱ μικροὶ γαιοκτήμονες δύνανται πολλοὶ ὁμοῦ συνεταιριζόμενοι νὰ ἀγοράσωσι μίαν καλὴν θεριστικὴν μηχανήν, διὰ τῆς ὁποίας νὰ θερίζωσι πάντας τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν.

Ὁ θερισμὸς δὲ τῶν ἀγρῶν διὰ τῶν μηχανῶν τούτων εἶναι πολὺ οἰκονομικώτερος καὶ ταχύτερος ἢ ὁ διὰ τῆς χειρός.

Οἱ θερισταὶ πολλάκις διὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ ὡρίμανσις τοῦ θερισθέντος φυτοῦ καὶ ἀποξηρανθῇ ἐντελῶς ὁ καρπός, πρέπει νὰ ἀπλώνωσιν ἐπί τινας ἡμέρας τὰ θερισθέντα φυτὰ ἐπὶ τῆς θερισθείσης ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ κατὰ σειρὰς εὐθυγράμμους καὶ μὲ τὰς κεφαλὰς τῶν σταχύων πάντοτε πρὸς τὰ ἄνω.

Μετὰ τὴν τελείαν ἀποξήρανσιν δένουσιν εἰς δέματα τὰ θερισθέντα φυτὰ καὶ μεταφέρουσι ταῦτα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἁλωνίου, ὅπου τοποθετοῦσιν αὐτὰ κυκλικῶς μὲ τοὺς στάχυς πρὸς τὰ ἔσω καὶ ἀποτελοῦσιν οὕτω μεγάλους σωροὺς, τὰς ***θημωνιάς.***

Οἱ καρποὶ τῶν σιτηρῶν ἀποχωρίζονται ἀπὸ τοῦ ἐπικαρπίου αὐτῶν διὰ τοῦ ἁλωνισμοῦ.

Πρὸς τοῦτο πρέπει πρῶτον νὰ καθαρισθῇ καλῶς τὸ ἁλώνιον καὶ νὰ ἐπιχρισθῇ διὰ βοείας κόπρου.

Ἀφ' οὗ δὲ στεγνώσῃ καλῶς, τοποθετοῦνται τὰ δεμάτια

πέριξ ξυλίνου στύλου κατακορύφου, εὑρισκομένου ἐν τῷ μέσῳ ἀκριβῶς τοῦ ἁλωνίου.

Μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἄρχεται ὁ ἁλωνισμός, ὅστις παρ' ἡμῖν ἐκτελεῖται δι' ἁλωνιστῆρος συρομένου ὑπὸ βοῶν ἢ ἡμιόνων πέριξ τοῦ κατακορύφου στύλου, ἢ δι' ἵππων συνδεδεμένων πρὸς ἀλλήλους καὶ διωκομένων ὄπισθεν, διὰ νὰ τρέχωσι κυκλικῶς πέριξ τοῦ στύλου καὶ τρίβωσι τοὺς καρπούς.

Μετὰ τὸν ἁλωνισμὸν πρέπει εὐθὺς νὰ γίνηται ἡ λίκμισις, ἤτοι ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ καρποῦ ἀπὸ τῶν ἀχύρων. Ἡ λίκμισις γίνεται, εὐθὺς ὡς πνεύσῃ κατάλληλος ἄνεμος.

Τότε οἱ γεωργοὶ ἀναρρίπτουσι διὰ τοῦ **δικράνου** τοὺς πεπατημένους σωρούς. Τὸ ἄχυρον φέρεται τότε ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ἁλωνίου, σωρεύεται δὲ ἐν τῷ μέσῳ ὁ καρπός.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες τρόποι τοῦ ἁλωνισμοῦ δὲν εἶνε καλοί, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶνε λίαν βραδεῖς καὶ λίαν κοπιώδεις, διότι γίνονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν μεγαλυτέρων κυνικῶν καυμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε πολυδάπανοι, διότι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἄνθρωποι καὶ ζῷα ἐνασχολοῦνται πρὸς ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἁλωνισμοῦ. Ἐκτὸς δὲ τούτου κατὰ τὸν ἁλωνισμὸν κομματιάζονται καὶ οἱ καρποὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ ἀναμιγνύονται μὲ χώματα, πέτρας καὶ ἄλλας ξένας οὐσίας.

Διὰ τοῦτο ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης διάφορα συστήματα **ἁλωνιστικῶν** μηχανῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἄνευ μεγάλης δαπάνης ἐκτελοῦνται αἱ ἐργασίαι τοῦ ἁλωνισμοῦ καὶ χωρίζεται ὁ σῖτος κατὰ ποιότητας.

---

61. Πόσην ἐμπιστοσύνην εἶχεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἰς τὸν ἰατρὸν αὐτοῦ Φίλιππον.

Ὅτε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρον πολεμῶν κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ἐν Ἀσίᾳ εὑρίσκετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, ἠσθένησεν ἡμέραν τινά· εἶχε λουσθῇ κάθιδρως εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Κύδνου καὶ δι' αὐτὸ κατελήφθη ὑπὸ πυρετοῦ.

Εὐθὺς ἐκάλεσε τὸν στενὸν φίλον καὶ ἀγαπητὸν ἰατρὸν αὐτοῦ Φίλιππον.

Ὁ ἰατρὸς προσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ βασιλέως καὶ ἐξήτασεν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς.

Ἀφοῦ δὲ διέγνωσε τὴν νόσον αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν σκηνήν του, ἵνα παρασκευάσῃ τὸ κατάλληλον πρὸς θεραπείαν τῆς νόσου φάρμακον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐκομίσθη πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστολή, γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Παρμενίωνος, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνέγνωσεν ὁ βασιλεὺς ταῦτα.

«Προφυλάττου, βασιλεῦ, ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ σου Φιλίππου, διότι οὗτος λαβὼν χρήματα παρὰ τοῦ Δαρείου ἔχει σκοπὸν νὰ σὲ φονεύσῃ σήμερον, θέσας δηλητήριον ἐντὸς τοῦ φαρμάκου».

Ἀκριβῶς δέ, ὅτε εἶχε τελειώσει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψε καὶ ὁ Φίλιππος.

Ὁ βασιλεὺς μετὰ μεσημβρίαν ἐνεχείρησε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἰατρόν, συγχρόνως δὲ θαρραλέως παρέλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸ ποτήριον καὶ ἔπιε τὸ φάρμακον, τὸ ὁποῖον εἶχε παρασκευάσει.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπίστευε μᾶλλον εἰς τὴν δεδοκιμασμένην ἀρετὴν τοῦ ἰατροῦ ἢ εἰς τὴν διαβολὴν τοῦ ἐπιστολογράφου.

---

62. Ποῖον ὕδωρ πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα εἰς τὰς διαφόρους ἡμῶν ἀνάγκας.

Ὁ Θεὸς ἀπεταμίευσε τὸ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ ἀφθονώτατον. Εἶνε στοιχεῖον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ζωὴν καὶ χρησιμώτατον εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσῳ μεγαλυτέραν χρῆσιν ὕδατος κάμνει μία κοινωνία, τόσῳ καθαρωτέρα εἶνε καὶ τόσῳ σταθερώτερον ἐξασφαλίζεται ἡ ὑγιεία αὐτῆς.

Τὸ ὕδωρ εἴτε χρησιμοποιοῦμεν αὐτὸ πρὸς πόσιν, εἴτε πρὸς παρασκευὴν φαγητῶν, εἴτε πρὸς πλύσιν φορεμάτων, ἀγγείων, σκευῶν, ἐπίπλων, πρέπει νὰ εἶνε ἀπολύτως καθαρόν.

Τὸ πόσιμον ὕδωρ πρέπει νὰ εἶνε ἄοσμον, ἄχρουν, διαφανές, μετρίως ψυχρὸν καὶ νὰ ἔχῃ γεῦσιν ἀναψυκτικήν.

Τὸ πηγαῖον ὕδωρ εἶνε διαυγές, δροσερὸν καὶ κατάλληλον πρὸς πόσιν.

Ὕδωρ ἀκάθαρτον, πινόμενον, προξενεῖ σοβαρωτάτας ἀσθενείας.

Τὸ βρόχινον ὕδωρ εἶνε κατάλληλον πρὸς πλύσιν. Ὅπου κατ' ἀνάγκην πίνεται, ἂς συλλέγηται ἐντὸς δεξαμενῶν καθαρωτάτων καὶ ἂς διατηρῆται πάντοτε διαυγές.

Τὸ ὕδωρ τῶν φρεάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶνε κακῶς κατεσκευασμένα ἢ μένουσιν ἀκάλυπτα ἢ στεροῦνται χείλους ἢ ἔχουσιν ὀπὰς ἢ ῥωγμάς, ὅταν πίνηται προξενεῖ σοβαρὰς ἀσθενείας.

Τὸ ὕδωρ τῶν φρεάτων εἶνε πόσιμον, ὅταν ταῦτα κατασκευάζωνται καλῶς καὶ διατηρῶνται καθαρά.

Τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν, ἰδίᾳ τῶν ῥεόντων πλησίον πόλεως, εἶνε διὰ πολλοὺς λόγους ἀκάθαρτον. Τότε γίνεται πόσιμον, ὅταν καθαρισθῇ.

Τὰ λιμνάζοντα ὕδατα εἶνε σεσηπότα. Ὅταν πίνωνται, προξενοῦσιν ἀφεύκτως σοβαρωτάτας νόσους καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον.

Ὕποπτον ὕδωρ γίνεται ἀβλαβές, ἐὰν πρότερον βρασθῇ ἐπὶ πέντε λεπτά. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ βράζωμεν τὸ ὕδωρ ἐν καιρῷ ἐπιδημίας.

Μὴ πίνετε τὸ ὕδωρ ψυχρόν, ὅταν εἶσθε ἱδρωμένοι· νὰ εἶσθε βέβαιοι, ὅτι θὰ ἀσθενήσητε σοβαρῶς καὶ πολὺ πιθανὸν εἶνε ἡ νόσος αὕτη νὰ καταλήξῃ εἰς θάνατον.

---

63. Τὰ λουτρά.

Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν ὁ καθαρώτερος λαὸς τοῦ κόσμου. Αὐτοὶ ἐδίδαξαν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς λαοὺς τὴν καθαριότητα.

Ἐλούοντο πάντες ἀνεξαιρέτως, πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Βασίλισσαι καὶ βασιλέων θυγατέρες ἐλούοντο παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν.

Οἱ πρόγονοι ἠγάπων τὴν θάλασσαν περισσότερον ἡμῶν. Εἰς τὰ δροσερὰ αὐτῆς κύματα ἐκαθαρίζοντο καὶ ἐσκληραγωγοῦντο.

Καὶ σύ, παιδίον, ἂν θέλῃς νὰ διατηρήσῃς τὸ σῶμα ὑγιές, ἀγάπα τὴν θάλασσαν. Ἡ γαλανὴ αὐτὴ ἔκτασις θὰ τέρπῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ὁ δροσερὸς ἀὴρ θὰ ἐξογκώνῃ τοὺς πνεύμονάς σου.

Ἀλλὰ μὴ περιμένῃς μόνον τὸ θέρος, νὰ λουσθῇς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ καθαρίσῃς ὅλον τὸ σῶμά σου. Ἀγάπα τὸ ὕδωρ καὶ κατὰ τὸν λοιπὸν χρόνον.

Ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος τοὐλάχιστον καθάριζε ὅλον τὸ σῶμα.

Πλύνε δηλαδὴ αὐτὸ δι' ἀφθόνου ὕδατος καὶ σάπωνος καὶ σπόγγιζε ἔπειτα ταχέως καὶ τελείως.

Οὕτως ἀφαιρεῖς τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ δέρματος, ἐκφράσῃς τοὺς πόρους αὐτοῦ καὶ καθιστᾷς τοῦτο ἱκανὸν ν' ἀναπνέῃ.

Τὸ δέρμα, ὅταν πλύνηται συχνὰ δι' ὕδατος, προφυλάσσει τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ποικίλλων μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐκ ψύξεως νόσων καὶ ἐξασφαλίζει σταθερῶς τὴν ὑγιείαν.

Τὸ ὕδωρ, διὰ τοῦ ὁποίου πλύνομεν τὰς χεῖρας, τὸ πρόσωπον, τὸ στόμα, τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμα πρέπει νὰ εἶνε καθαρώτατον· ἄλλως εἶνε κίνδυνος νὰ μολυνθῶμεν ἐκ διαφόρων νοσημάτων, ἐνίοτε σοβαρωτάτων.

Μάθε νὰ κολυμβᾷς ἐν τῷ λουτρῷ. Ἡ κολύμβησις εἶνε ἄσκησις ὠφελιμωτάτη. Ὁ κολυμβῶν κινεῖ ἰσχυρῶς, καὶ διὰ τοῦτο δυναμώνει, ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος, εἰσπνέει περισσότερον καὶ δὲν κρυώνει ἐκ τοῦ λουτροῦ.

Μὴν φοβεῖσαι τὴν θάλασσαν, ἂν καὶ φαίνεται φοβερά· δὲν πνίγει τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ἂν δὲν φοβῆται δύναται νὰ ἐπιπλέῃ σταθερῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅσας ὥρας θέλει.

Ὅταν πέσῃς πρηνὴς εἰς τὴν θάλασσαν, κράτει τὴν κεφαλὴν ὑψηλὰ καὶ ἀνάπνεε βαθέως. Οὕτως εἰσπνέεις ἄφθονον ἀέρα καὶ καθίσταται ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος. Δὲν βυθίζεσαι τότε ποτέ. Διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν συγχρόνως ὤθει τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἰδού, ἔμαθες νὰ κολυμβᾷς.

Μὴ τρομάζῃς· τοῦτο εἶνε τὸ μυστικὸν τῆς κολυμβητικῆς τέχνης. Ὁ τρόμος σὲ κάμνει νὰ κινήσῃς ἀτάκτως τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, νὰ στρέψῃς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ σῶμα. Καὶ τότε κινδυνεύεις νὰ καταβυθίσῃς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀντὶ ἀέρος θὰ ροφήσῃς εἰς τοὺς πνεύμονας ὕδωρ. Τότε θὰ πνιγῇς ἀφεύκτως.

64. Ὕδατα ἰαματικὰ καὶ θερμαὶ πηγαί.

Εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Πατρίδος μας ὑπάρχουσι πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβλύζουσιν ὕδατα ψυχρὰ ἢ θερμά, πικρὰ ἢ ὀξύνα, ὑφάλμυρα ἢ ἀφρώδη. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ θεραπεύουσι πολλὰ νοσήματα τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἱ πηγαὶ αὐτῶν λέγονται ***ἰαματικαί.***

Τὰ ἰαματικὰ ταῦτα ὕδατα εἶνε βρόχινα, καταπίπτουσι δὲ πρότερον εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, διὰ τῶν σχισμῶν ἢ καταπίνονται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους.

Εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα ἕνεκα τῆς θερμότητος, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς φλογερᾶς μάζας τῆς γῆς, θερμαίνονται καὶ θερμὰ κυκλοφοροῦσι δι' ἄλλων ὑπογείων μερῶν.

Κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῶν προσλαμβάνουσι μεταλλικὰ στοιχεῖα καὶ οὕτως ἀνερχόμενα μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀναβλύζουσι.

Τὸ μέρος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναβλύζει θερμὸν ὕδωρ, λέγεται ***θερμὴ πηγή.***

Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ θερμαί τινες πηγαί, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ ὅταν ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, μεταβάλλεται εἰς ἀτμοὺς αἰφνιδίως· οἱ ἀτμοὶ δ' ἐκεῖνοι ἐκτινάσσονται μεθ' ὁρμῆς εἰς μέγα ὕψος.

Ἰαματικὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Πατρίδος μας. Τοιαῦτα εἶνε τὰ τῶν Ἐλευθερῶν παρὰ τὴν Καβάλλαν, τῆς Γιάλοβας, τῆς Προύσης, τοῦ Ἐσκῆ Σεχίρ, τοῦ Τσιτλῆ, τῆς Φιλαδελφείας (Ἀλὰ Σεχίρ), τῆς Κρήνης τῆς Κάβζας. Καὶ ἐν Ἑλλάδι ὀνομασταὶ εἶνε αἱ θερμαὶ πηγαὶ τῆς Αἰδηψοῦ, τῆς Ὑπάτης, τῶν Μεθάνων, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης, τῆς Κύθνου καὶ ἄλλων.

Εἰς αὐτὰ μεταβαίνουσι κατ' ἔτος πλεῖστοι ἄνθρωποι καὶ θεραπεύονται ἐκ πολλῶν ἀσθενειῶν, ὡς ρευματισμῶν καὶ ἄλλων.

65. Τὸ θερμόμετρον.

«Μὲ ὀνομάζουσι **θερμόμετρον**. Εἶμαι μικρὸς λεπτὸς σωλὴν ὑάλινος, προσκεκολλημένος ἐπὶ μικροῦ σανιδίου μετὰ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὰ κάτω. Διότι ἔχω καὶ κεφαλήν, σφαιρικὴν μάλιστα. Οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουσιν αὐτὴν σφαῖραν· ἀδιάφορον!

»Διὰ τοῦ λεπτοῦ μου σώματος μόνον μία θρὶξ δύναται νὰ διέλθῃ.

»Καὶ ὅμως ἔχουσι πληρώσει αὐτὸ ὑδραργύρου, δηλαδὴ ἔχουσι δηλητηριάσει αὐτό· διότι ὁ ὑδράργυρος εἶνε ἐξὺ δηλητήριον.

«Μὴ φοβεῖσαι ὅμως· δὲν δηλητηριάζομαι, ἀλλ' οὔτε καὶ δηλητηριάζω. Τοὐναντίον, εἶμαι ἀμνησίκακον, εἶμαι μάλιστα εὐεργετικώτατον· διότι εἶμαι ὁ ἀχώριστος φίλος τῶν ἐπιστημῶν.

»Ἐννοεῖς λοιπὸν τὴν ἀξίαν μου; Ἔχω τὴν ἰδιότητα νὰ **μετρῶ τὴν θερμότητα** διαφόρων πραγμάτων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἀέρος.

»Ἂν θέλῃς νὰ μὲ συμβουλευθῇς, μικρὸν παιδίον, πλησίασον ἐδῶ εἰς τὸν τοῖχον, ἔνθα μ' ἔχουσιν ἀναρτήσει· θὰ σοὶ εἴπω ἀσφαλῶς, πόσων βαθμῶν θερμὸς ἢ ψυχρὸς εἶνε ὁ ἀὴρ ἐντὸς τοῦ δωματίου σου.

»Ἡ γλῶσσά μου εἶνε οἱ ἀριθμοί, οἱ γεγραμμένοι ἀμφοτέρωθεν τῆς σανίδος. Οὗτοι δεικνύουσι τοὺς **βαθμοὺς τῆς θερμότητος**.

»Παρατήρησόν με καλῶς. Ὅταν εἶνε ζέστη, ἀναβαίνει ἡ **ὑδραργυρικὴ μου στήλη**· διότι ἡ θερμότης αὐξάνει ἢ — καλύτερον — **διαστέλλει** τὸν ὄγκον τοῦ ὑδραργύρου. Ὅσῳ περισσοτέρα ζέστη εἶνε, τόσον ἀναβαίνει. Ὅταν φθάσῃ εἰς τοὺς 30 βαθμούς, ἱδρώνεις, μικρόν μου παιδίον· ἐὰν φθάσῃ εἰς τοὺς 45, δὲν δύνασαι ν' ἀναπνεύσῃς.

Ὅταν εἶνε ψῦχος, καταβαίνει, διότι σμικρύνεται ἢ — καλύτερον — **συστέλλεται** ὁ ὄγκος τοῦ ὑδραργύρου. Ὅσῳ περισσότερον ψῦχος εἶνε, τόσον καταβαίνει, διότι τόσῳ περισσότερον συστέλλεται ὁ ὑδράργυρος. Ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ μηδέν, παγώνουσι τὰ ὕδατα καὶ γίνονται κρύσταλλοι· παγώνουσι καὶ τὰ ὠτά σου καὶ ἡ ρὶς σου καὶ αἱ μικραί σου χεῖρες.

»Θὲς τὸν δάκτυλόν σου εἰς τὴν σφαῖράν μου· ἀλλὰ πρόσεχε, μή με θραύσῃς. Βλέπεις, πῶς ἀναβαίνει ἡ ὑδραργυρική μου στήλη; Αἰσθάνομαι θερμότητα μεγαλυτέραν. Ἄφες με τώρα. Νά! Ἡ στήλη μου καταβαίνει· ἔπαυσε νὰ ἐνεργῇ ἐπ' ἐμοῦ ἡ θερμότης σου.

»Ἴσως δὲν γνωρίζεις, τίνα πολύτιμον ὑπηρεσίαν σοὶ παρέχω. Ὅταν ἀσθενήσῃς, ἐγὼ λέγω εἰς τὸν ἰατρόν σου ἀσφαλῶς, πόσον πυρετὸν ἔχεις. Βλέπεις, πόσον καλὸς φίλος εἶμαι;».

---

66. Τί κακὸν προξενοῦσιν οἱ ἀνωφελεῖς κώνωπες καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐντὸς ὕδατος στασίμου δυνατὸν νὰ ἴδητε κάποτε μέλανας σκώληκας. Οὗτοι προέρχονται ἐξ ᾠῶν. Οἱ μέλανες σκώληκες θὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς **κώνωπας**.

Τόσον μέγα πλῆθος κωνώπων κατ' ἔτος γεννᾶται, ὥστε αὐτοὶ ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν τροφὴν πολλῶν πτηνῶν, νυκτερίδων, ἐντόμων καὶ μερικῶν μάλιστα ἰχθύων.

Ὑπάρχουσι δύο εἴδη κωνώπων, οἱ **κοινοὶ** καὶ οἱ **ἀνωφελεῖς**.

Ὁ κώνωψ, ὅστις καθήμενος τηρεῖ τὸ σῶμα παράλληλον πρὸς τὸ ἀντικείμενον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κάθηται, εἶνε ὁ **κοινός**.

Ὁ κώνωψ, ὅστις καθήμενος τηρεῖ τὸ σῶμα κάθετον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, εἶνε ὁ **ἀνωφελής**.

Οἱ κώνωπες τίκτουσι τὰ ᾠάρια αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας

στασίμου ὕδατος οἱ μὲν κοινοὶ καὶ ἐπὶ ἀκαθάρτου, οἱ δὲ ἀνωφελεῖς σταθερῶς ἐπὶ καθαροῦ, περιέχοντος βλάστησιν, εἴτε ἐντὸς πίθων, λάκκων, σκαφῶν, δεξαμενῶν, εἴτε καὶ ἐντὸς ἄλλου παρομοίου μέρους, μάλιστα δὲ ἐντὸς τῶν μικρῶν συλλογῶν τοῦ ὕδατος, αἵτινες εὑρίσκονται εἰς τοὺς χειμάρρους ἢ σχηματίζονται ἐκ τῶν ῥυακίων καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ῥέει ἐκ τῶν κρηνῶν τῶν χωρίων.

Πᾶσα συλλογὴ ὕδατος, καὶ ἡ σμικροτάτη ἀκόμη περιέχουσα κώνωπας ἀνωφελεῖς καλεῖται **ἕλος**.

Οἱ ἄρρενες κώνωπες διατρέφονται διὰ τοῦ μέλιτος τῶν ἀνθέων. Οἱ θήλεις ὅμως ἔχουσι ἀνάγκην τοῦ αἵματος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, διὰ νὰ διατραφῶσιν.

Ὁ θῆλυς ἀνωφελὴς εἶνε λοιπὸν αἱματόβορον ζῶον. Νύσσει τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς προβοσκίδος καὶ βυζάνει τὸ αἷμα· τότε δὲ μεταδίδει εἰς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ μικρόβιον, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τοὺς **ἑλειογενεῖς πυρετούς**.

Τὸ μικρόβιον ὅμως αὐτὸ δὲν γεννᾶται ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ κώνωπος τούτου, ἀλλὰ παραλαμβάνεται ὑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες πάσχουσιν ἐκ τῆς νόσου ταύτης.

Ἐντὸς τῆς οἰκίας οἱ ἀνωφελεῖς κώνωπες κάθηνται ὄχι ἐπὶ λευκῆς ἐπιφανείας, ἀλλ' ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου χρώματος σκοτεινοῦ.

Ἐκεῖθεν τὴν νύκτα θὰ ἐπιπέσωσιν, ἵνα ροφήσωσιν αἷμα· τὴν νύκτα λοιπὸν θὰ μεταδώσωσι τὸ ἑλῶδες μικρόβιον.

Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς μολύνσεως τὸ μικρόβιον τοῦτο ἔχει πολλαπλασιασθῇ καταπληκτικῶς ἐντὸς τοῦ αἵματος ἡμῶν. Ἀπὸ τότε ἀρχίζομεν νὰ πυρέσσωμεν. Ὁ πυρετὸς ἐκεῖνος εἶνε ὁ **ἑλειογενής**.

Ἐκ τῶν ἀσθενούντων ἐξ ἑλειογενῶν πυρετῶν ἀποθνήσκουσι πλεῖστοι. Ὁ πληθυσμὸς ἡμῶν ἐλαττώνεται κατ' ἔτος σημαντικῶς.

Ἀλλὰ καὶ οἱ σῳζόμενοι ἐξασθενοῦμεν, γινόμεθα ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, πτωχότεροι τὴν περιουσίαν καὶ ἡ πρόοδος ἡμῶν σταματᾷ.

Ἂς πολεμήσωμεν τὸν ὀλέθριον τοῦτον ἐχθρόν, τὸ ἑλῶδες παράσιτον. Ἂς ἐξολοθρεύσωμεν τὸν φορέα αὐτοῦ, τὸν ἀνωφελῆ κώνωπα.

Ὁ ἀγὼν δὲν εἶνε δύσκολος καὶ ἡ νίκη εἶνε πολυτιμοτάτη.

Διὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἑλῶν θ' ἀφανίσωμεν τοὺς ἀνωφελεῖς.

Ἂς ἀποξηράνωμεν τὰς μικρὰς συλλογὰς τοῦ στασίμου ὕδατος· χῶμα καὶ λίθοι ἀρκοῦσι πρὸς τοῦτο.

Ἐπὶ μεγαλυτέρας συλλογῆς ὕδατος ἂς χύνωμεν πετρέλαιον ἢ ἔλαιον.

Καὶ οἱ σκώληκες τῶν ἀνωφελῶν πνίγονται καὶ τὰ ᾠάρια, δὲν ἀποτίθενται πλέον αὐτοῦ.

Τὴν νύκτα πρέπει νὰ κοιμώμεθα ἐντὸς κλίνης, περικαλυπτομένας διὰ κωνωπείου.

Πρὸ παντὸς ὅμως ἂς κάμνωμεν χρῆσιν κινίνης, ὄχι μόνον διὰ νὰ θεραπευθῶμεν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προφυλαχθῶμεν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ.

Ἔχε ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς δεδοκιμασμένους φίλους. —Κάκιστον ἡ ἀπιστία.

---

67. *Τί ἀρνεῖται εἷς μικρὸς βοσκὸς εἰς ἕνα πλούσιον, διὰ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα του.*

Μικρός τις βοσκὸς εἶχε χάσει μίαν ἀμνάδα, τὴν ὁποίαν ἐζήτει ἐντὸς πυκνοῦ δάσους τοῦ ὄρους.

Ἐκεῖ, ὑπό τινα θάμνον, συνήντησεν ἄνθρωπον κατάκοπον καὶ μόλις ἀναπνέοντα:

«Βοσκέ», εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, «ἀποθνήσκω ἐκ τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης. Χθὲς ἦλθον εἰς τὸ ἄγριον τοῦτο ὄρος νὰ κυνηγήσω· ἀλλὰ περιεπλανήθην καὶ διῆλθον τὴν νύκτα εἰς τὸ δάσος».

Ὁ βοσκὸς ἔδωκεν ἐκ τοῦ σάκκου αὐτοῦ ἄρτον καὶ τυρὸν εἰς τὸν κυνηγόν.

«Φάγε», εἶπε, «καὶ ἔλα νὰ σὲ ὁδηγήσω εἰς παλαιὰν δρῦν, ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τῆς ὁποίας ἀναβλύζει πάντοτε ὕδωρ».

Ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἠκολούθησε τὸν βοσκὸν ἔξω τοῦ δάσους.

«Ἀγαπητόν μου παιδίον», εἶπε τότε, «μοῦ ἔσωσας τὴν ζωήν· μίαν ὥραν ἂν ἔμενον ἀκόμη ἐκεῖ, θ' ἀπέθνῃσκον. Θέλω νὰ σοῦ δείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου. Ἀκολούθει με εἰς τὴν πόλιν· εἶμαι πλούσιος καὶ θὰ σὲ μεταχειρισθῶ ὡς υἱόν μου».

«Ὄχι», ἀπήντησε τὸ παιδίον, «δὲν θὰ σ' ἀκολουθήσω εἰς τὴν πόλιν. Ἔχω πατέρα καὶ μητέρα πτωχούς, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶ. Καὶ βασιλεὺς ἂν ἦσο, δὲν ἤθελον ἀφήσει αὐτοὺς διὰ σέ!»

«Ἀλλά», εἶπεν ὁ κυνηγός, «κατοικεῖς ἐδῶ ἐντὸς ἀθλίας καλύβης, ἐσκεπασμένης διὰ καλάμης· ἐγὼ διαμένω ἐντὸς μαρμαρίνου ἀνακτόρου, τὸ ὁποῖον περιβάλλουσιν ὑψηλοὶ στῦλοι· θὰ πίνῃς ἐντὸς κρυσταλλίνων ποτηρίων καὶ θὰ τρώγῃς πολυτελῆ φαγητὰ ἐντὸς ἀργυρῶν πινακίων.

Τὸ παιδίον ἀπήντησεν:

«Ἡ μικρὰ ἡμῶν κατοικία δὲν εἶνε τόσον ἀθλία, ὅσον νομίζεις· περιβάλλουσιν αὐτὴν ἀντὶ στύλων ἀναδενδράδες καὶ κάρπιμα δένδρα. Πίνομεν διαυγέστατον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἀντλοῦμεν ἐκ πηγῆς πλησίον κειμένης· ἐκ τῆς ἐργασίας ἡμῶν κερδίσωμεν ἁπλῆν, ἀλλ' ἀρκοῦσαν τροφήν. Εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν οὔτε ἄργυρος, βέβαια, οὔτε κρύσταλλος, οὔτε μάρμαρον ὑπάρχει· ἀλλ' ὅμως ἔχομεν ἄφθονα ἄνθη».

Ὁ κυνηγὸς προσέθηκεν:

«Ἔλα, παιδίον μου, μετ' ἐμοῦ. Καὶ εἰς τὴν πόλιν ἔχομεν ἄνθη καὶ δένδρα. Εἰς ἔξοχον κῆπον, τὸν ὁποῖον ἔχω, θὰ εὕρῃς δενδροστοιχίας πυκνὰς καὶ εὐθείας, ἀνθῶνα μετὰ τῶν πολυτιμοτέρων φυτῶν· ἐν μέσῳ τοῦ κήπου ὑπάρχει πίδαξ μεγαλοπρεπής, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν εἶδες ποτέ. Ἀνατινάσσεται κατὰ δεσμίδας τὸ ὕδωρ καὶ καταπίπτει ἀφρῶδες ἐντὸς λεκάνης ἐκ λευκοῦ μαρμάρου».

«Ζῶμεν εὐτυχεῖς εἰς τὰ δάση ἡμῶν», εἶπε τὸ παιδίον· «ἡ σκιὰ τῶν δασῶν εἶνε τερπνὴ καὶ δὲν εἶνε κατωτέρα τῆς σκιᾶς τῶν ἐξόχων δενδροστοιχιῶν σου. Οἱ πράσινοι ἡμῶν λειμῶνες εἶνε κατάστικτοι ἐκ μυριάδων ἀνθέων. Πέριξ ὡσαύτως τῆς μικρᾶς ἡμῶν κατοικίας ὑπάρχουσιν ἄνθη, ῥόδα, ἴα καὶ κρίνα· ἢ νομίζεις, ὅτι τοῦ κήπου οἱ πίδακες εἶνε τόσον τερπνοί, ὅσον τῶν δασῶν αἱ πηγαί; Δὲν εἶνε εὔμορφοι, ὅταν ἀναπηδῶσιν ἐκ τῶν κοιλωμάτων τῶν βράχων ἢ ὅταν καταπίπτωσιν ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν λόφων καὶ ὡς νήματα σύρωνται ἐπὶ τῶν ἠνθισμένων κοιλάδων;»

«Ἀγνοεῖς, παιδίον μου, τί ἀρνεῖσαι», εἶπεν ὁ κυνηγός. «Εἰς τὴν πόλιν ὑπάρχουσι σχολεῖα περίφημα, ὅπου θὰ μάθῃς παντὸς εἴδους ἐπιστήμας. Ὑπάρχουσι θέατρα, ὅπου ὡραῖα μουσικὰ τεμάχια θὰ μαγεύωσι τὰ ὦτά σου. Ὑπάρχουσιν αἴθουσαι πλούσιαι, ὅπου θὰ συχνάζῃς εἰς λαμπρὰς ἑορτάς».

«Ὄχι», ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, «δὲν θὰ σ' ἀκολουθήσω εἰς τὴν πόλιν. Εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου μανθάνω πολλὰ καὶ ὡραῖα πράγματα. Δὲν θέλω νὰ μάθω ἄλλα».

»Ψάλλουσιν οἱ μουσικοί σας γλυκύτερον τῆς ἀηδόνος καὶ τοῦ κορυδαλλοῦ;

»Ἀλλ' ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἑορτάς. Ἑκάστην Κυριακὴν μεταβαίνομεν εὐτυχεῖς ἐν οἰκογενείᾳ καὶ καθήμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου παρὰ τὴν ὀχθην κελαρύζοντος ὕδατος.

»Ἡ ἀδελφή μου τότε ψάλλει καὶ ἐγὼ διὰ τοῦ αὐλοῦ μου συνοδεύω τὸ ᾄσμα αὐτῆς. Τὰ ᾄσματα ἡμῶν ἀντηχοῦσι μακρὰν καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτὰ ἡ ἠχώ.

»Ὄχι! Δὲν θὰ ἔλθω μετὰ σοῦ εἰς τὴν πόλιν!»

Ὁ κυνηγὸς παρήτησε πλέον τὴν σκέψιν νὰ ὁδηγήσῃ τὸ παιδίον εἰς τὴν πόλιν.

«Τί θὰ σοῦ δώσω λοιπόν, εἶπεν, «ἵνα σοὶ δείξω τὴν εὐ-

γνωμοσύνην μου; Λάβε τὸ βαλλάντιον τοῦτο· εἶνε πλῆρες χρυσίου».

«Δὲν πρέπει νὰ λάβω τὸ βαλλάντιόν σου· εἴμεθα πτωχοί, ἀλλ' οὐδενὸς στερούμεθα.

»Ἐὰν δεχθῶ τὰ χρήματα ταῦτα, θὰ πωλήσω τὴν μικρὰν εὐκολίαν, τὴν ὁποίαν ἠδυνήθην νὰ σοὶ προσφέρω.

Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε κακόν· ἡ μήτηρ μου θὰ μὲ ἐπιπλήξῃ, ἐὰν τὸ κάμω· μ' ἔχει διδάξει νὰ εἶμαι φιλόφρων πρὸς πάντας, ὅσοι εὑρίσκονται εἰς δύσκολον θέσιν, καὶ νὰ εἶμαι τοιοῦτος ἄνευ συμφέροντος».

«Τί νὰ σοὶ δώσω λοιπόν, ἀγαπητὸν παιδίον; Πρέπει νὰ ἔχῃς κάτι τι παρ' ἐμοῦ· ἄλλως θὰ μὲ λυπήσῃς».

«Λοιπὸν δός μοι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ὀσχεῖον, τὸ ὁποῖον κρέμαται ἀριστερόθεν τῆς ὀσφύος σου· εἶνε, νομίζω, ἐπ' αὐτοῦ κεχαραγμένοι κύνες καταδιώκοντες δορκάδα».

Ἔδωκε τότε ὁ κυνηγὸς τὸ ὀσχεῖον καὶ ὁ νεαρὸς βοσκὸς ἀπῆλθε πηδῶν ἐκ χαρᾶς, ὅπως τὸ πρόβατον, ὅταν σκιρτᾷ.

---

68. Ποία πρέπει νὰ εἶνε ἡ κατοικία ἡμῶν.

Οἱ πεπολιτισμένοι ἄνθρωποι, διὰ νὰ προφυλάξωσι τὴν ὑγείαν αὐτῶν καὶ νὰ ἀναπτύξωσι μὲ ἄνεσιν τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν, ἔχουσιν ἀνάγκην ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ μονίμου διαμονῆς. Ἡ μόνιμος αὕτη διαμονὴ τῶν ἀνθρώπων εἶνε ἡ **κατοικία**.

Ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι ἀποταμιεύουσι καὶ παρασκευάζουσι τὰς τροφάς των, φυλάττουσι τὰ ἐνδύματα καὶ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὸν βίον αὐτῶν πράγματα. Ὁμοίως ἡ κατοικία προφυλάσσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν κακοποιῶν ζώων καὶ ἀνθρώπων.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι τὸν περισσότερον χρόνον τῆς ζωῆς των διέρχονται συνήθως ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἶνε ἀνάγκη νὰ φροντίζωσι πολύ, ὥστε νὰ μὴ παρέχηται βλάβη τις εἰς τὴν ὑγείαν αὐτῶν ἐκ τῆς κατοικίας. Τοῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς κατασκευῆς οἰκιῶν ὑγιεινῶν.

Οἰκία τις, διὰ νὰ εἶνε ὑγιεινή, πρέπει νὰ εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ μέρους ὑψηλοῦ καὶ εὐαέρου. Ὡσαύτως τὰ δωμάτια καὶ ἰδίως οἱ κοιτῶνες αὐτῆς πρέπει νὰ εἶνε εὐρύχωρα καὶ ὑψηλά, ἵνα περιλαμβάνωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον ἀέρα.

Ὁ ἀὴρ τῶν δωματίων καὶ ἰδίως τῶν κοιτώνων μολύνεται καὶ καθίσταται ἀκατάλληλος πρὸς ἀναπνοὴν ἰδίως ἐκ τῆς ἀναμίξεως αὐτοῦ μετὰ μεγάλης ποσότητος ἀνθρακικοῦ ὀξέος, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἐκ τοῦ σώματος ἡμῶν διὰ τῆς ἐκπνοῆς. Ὡσαύτως ὅμως μολύνεται ἐκ τῆς δυσοσμίας, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ρυπαρότητος τοῦ δέρματος καὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη δὲ ἐκ τῶν προϊόντων τῆς καύσεως διαφόρων φωτιστικῶν ὑλῶν, οἷον κηροῦ, ἀνθράκων, πετρελαίου κτλ.

Διὰ τοῦτο εἶνε λίαν ἀνθυγιεινὸν νὰ κοιμῶνται πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν τῷ αὐτῷ δωματίῳ καὶ νὰ καίωσι φῶτα. Ὡσαύτως τὰ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα ἡμῶν καλὸν εἶνε νὰ μὴ τοποθετῶνται τὴν νύκτα ἐν τῷ κοιτῶνι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ δωματίῳ.

Ἡ ζάλη καὶ ἡ κεφαλαλγία, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεταί τις ἐγειρόμενος ἐκ τῆς κλίνης του, εἶνε γνωρίσματα τῆς μολύνσεως τοῦ ἀέρος τοῦ δωματίου.

Αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τῆς ὑγιεινῆς κατοικίας πρέπει νὰ εἶνε μεγάλα, διὰ νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν εἴσοδον ἀπλέτου φωτὸς καὶ καθαροῦ ἀέρος πρὸς φωτισμὸν καὶ ἀερισμὸν τῶν δωματίων.

Αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν, ἐπειδὴ κατασκευάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνευ ὡρισμένου σχεδίου ὑπὸ πρακτικῶν κτιστῶν, ἔχουσιν ἀνοίγματα πολὺ μικρὰ καὶ τοῦτο εἶνε λίαν ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν αὐτῶν.

Αἱ οἰκίαι ὅμως αὗται ἔχουσι τὸ προτέρημα, ὅτι περιβάλλονται ὑπὸ κήπου καὶ αὐλῆς, ὡς πρὸς τοῦτο δὲ εἶνε εἰς

καλυτέραν θέσιν ἀπὸ τὰς οἰκίας τῶν πόλεων, αἵτινες ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀξίας τῶν οἰκοπέδων συνήθως στεροῦνται καὶ κήπου καὶ αὐλῆς.

Αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν, διὰ νὰ εἶνε ὑγιειναί, πρέπει νὰ κεῖνται μακρὰν τῶν στάβλων τῶν κατοικιδίων ζώων.

Οἱ τοῖχοι τῆς ὑγιεινῆς κατοικίας πρέπει ἐσωτερικῶς νὰ ἐπιχρίωνται δι' ἀσβέστου τοὐλάχιστον ἅπαξ τοῦ ἔτους, διότι ἡ ἄσβεστος ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἀπορροφᾷ τὴν ὑγρασίαν τῶν τοίχων καὶ νὰ ἀποξηραίνηται ταχέως.

Ἡ ὑγρὰ οἰκία διακρίνεται ἐκ τῆς δυσαρέστου ὀσμῆς, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα, ὅταν εἰσερχώμεθα ἐντὸς τῶν δωματίων αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ὑγρασίας, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἐνίοτε ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν δωματίων.

Ἡ ὑγρὰ οἰκία εἶνε πολὺ ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν καὶ διὰ τοῦτο πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀποξηραίνωσι τὸ οἰκόπεδον πρὸ τῆς οἰκοδομήσεως αὐτοῦ, διοχετεύοντες τὸ ἐντὸς αὐτοῦ ὕδωρ διὰ καταλλήλων αὐλάκων εἰς τὴν πλησιεστέραν ὑπόνομον ἢ φυτεύοντες δένδρα ἢ ἐπιστρώνοντες τὸ ἔδαφος αὐτοῦ διὰ μίγματός τινος ἀδιαπεράστου· διότι ἄλλως τὰ ὑγρὰ θεμέλια διαποτίζουσι τοὺς τοίχους καὶ καθιστῶσι τὰ κατώτερα μέρη τῆς οἰκίας καὶ ἰδία τὰ ὑπόγεια, ἐπὶ τοσοῦτον ὑγρά, ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ διαμονὴ ἀνθρώπων ἐν αὐτοῖς.

Ἐκτὸς τούτων πρέπει καὶ τὰ ἀκάθαρτα ὕδατα τῶν μαγειρείων καὶ πλυντηρίων νὰ διοχετεύωνται καὶ νὰ χύνωνται πολὺ μακρὰν τῆς οἰκίας ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν.

Τὸ πάτωμα τῶν οἰκιῶν εἶνε ἀναγκαῖον νὰ καθαρίζηται τακτικῶς διὰ βεβρεγμένου χονδροῦ ὑφάσματος, ἵνα τοιουτοτρόπως ἐξαφανίζηται ἐξ αὐτοῦ ὁ κονιορτός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι πολλὰ νοσογόνα μικρόβια.

Ἡ σάρωσις διὰ ξηροῦ σαρώθρου εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν ὑγείαν, διότι ἐγείρει κονιορτόν, ὅστις εἰσπνεόμενος δύναται νὰ γεννήσῃ νόσους.

Τὰ ἀποχωρητήρια πρέπει νὰ κατασκευάζωνται καλῶς καὶ νὰ καθαρίζωνται συχνὰ δι' ἀφθόνου ὕδατος. Τὰ ἐξ αὐτῶν πολλάκις ἀναδιδόμενα δυσώδη ἀέρια δηλητηριάζουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπιφέρουσιν ἀναιμίαν καὶ ἄλλας νόσους.

Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχωσι πλησίον τῆς οἰκίας σωροὶ κόπρου ἢ στάσιμα ὕδατα, διότι εἶνε λίαν ἐπιβλαβῆ.

Ἐπίσης δὲν πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκτελῶσι τὰς φυσικὰς ἀνάγκας ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν ἢ ἐντὸς οἰκοπέδων. Τοῦτο ὄχι μόνον εἶνε ἀηδές, ἀλλὰ καὶ προκαλεῖ πολλὰς νόσους.

69. Τὸ χωριό μας.

Τ' ἄσπρα σπιτάκια του ἕνα ἕνα,
σκόρπια, ἀσυντρόφευτα κι' ἀνάρια,
'ς τὴ θάλασσα ἀντικρὺ ἁπλωμένα,
σὰν μονοκόμματα λιθάρια.

Τ' ἄσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
μέσα σὲ πράσινα κλωνάρια,
ἡλιόφωτα, χαριτωμένα,
μικρά, ἀσβεστόκτιστα, καθάρια.

Πρώτη φορὰ ὅποιος τὰ θωρεῖ
γλυκειὰ ἀνοιξιάτικην ἡμέρα
ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχι πέρα.

Ἥμερ' ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ,
ποῦ βόσκουνε σκόρπιο κοπάδι
σὲ χλωροπράσινο λιβάδι.

70. Ὁ Ἥλιος.

Ὁ ἥλιος εἶνε ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ ἥλιος εἶνε σφαιροειδής, ὅπως σφαιροειδῆ εἶνε πάντα τὰ ἄλλα ἄστρα. Τί κυρίως εἶνε ὁ ἥλιος δὲν εἶνε γνωστόν· πιθανὸν νὰ εἶνε μύδρος διάπυρος, πιθανὸν νὰ εἶνε γῆ ἀνημμένη, πιθανὸν νὰ εἶνε καὶ πύρινον νέφος πυκνόν.

Ὁ ἥλιος εἶνε πολὺ μεγαλύτερος τῆς γῆς, φαίνεται δὲ ὅτι εἶνε ἕνα πόδα μόνον μέγας, διότι ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν γῆν.

Ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπό τὴν γῆν πολὺ περισσότερον ἢ ἡ σελήνη. Ὁ ἥλιος φαίνεται λευκὸς καὶ ὄχι πυρώδης. Ὁ ἥλιος δὲν κινεῖται περὶ τὴν γῆν, ἀλλ' ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον. Εἰς ἡμᾶς φαίνεται, ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται περὶ τὴν γῆν, ἀπαράλλακτα ὅπως φαίνονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι αἱ οἰκίαι καὶ τὰ δένδρα κινοῦνται, ὅταν προχωρῇ ταχέως ἡ ἅμαξα ἢ τὸ πλοῖον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἱμεθα.

Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύει. Ὅσάκις ἡ γῆ ἔχει ἐστραμμένην τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς πρὸς τὸν ἥλιον καὶ φωτίζεται ὑπ' αὐτοῦ· τότε εἶνε ἡμέρα· εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον καὶ δὲν φωτίζεται ὑπ' αὐτοῦ, εἶνε νύξ. Ἐνίοτε γίνονται καὶ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰς ἐκλείψεις τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐμποδίζεται νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν, διότι μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς συμβαίνει νὰ εὑρίσκηται ἡ σελήνη. Κατὰ τὰς ἐκλείψεις γίνεται σκότος, τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἶνε τόσον πολύ, ὥστε φαίνονται τὰ ἄστρα.

Κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, αἱ σκιαί, τὰς ὁποίας ῥίπτουσι τὰ διάφορα πράγματα εἶνε μακραί. Ὅσον ἀναβαίνει ὁ ἥλιος πρὸς τὸν οὐρανόν, τόσον αἱ σκιαὶ τῶν πραγμάτων γίνονται μικρότεραι. Κατὰ τὴν μεσημβρίαν εἶνε μικρόταται.

Ὁ ἥλιος τρέφει καὶ αὐξάνει πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ζῷα καὶ φυτά.

Ὁ ἥλιος εἶνε ἓν ἐκ τῶν ὡραιοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων δημιουργημάτων τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ Παντός.

---

71. Ἡ σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σφαιροειδής, ὅπως σφαιροειδὴς εἶνε καὶ ὁ ἥλιος καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἄστρα. Ἡ σελήνη ἴδιον φῶς δὲν ἔχει· τὸ φῶς ἔρχεται καὶ εἰς αὐτήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν γῆν, ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη εἶνε ὁμοία μὲ τὴν γῆν. Ἔχει ὄρη, πεδιάδας, φάραγγας, ἡφαίστεια καὶ παντὸς εἴδους κοιλώματα. Αἱ κηλῖδες ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι φαίνονται εἰς τὴν σελήνην ὡς πρόσωπον ἀνθρώπου, εἶνε ἡ σκιά, τὴν ὁποίαν ῥίπτουσι τὰ ὑψηλὰ ὄρη αὐτῆς, φωτιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τὰ ἀνήλια καὶ σκοτεινὰ βάθη καὶ κοιλώματα αὐτῆς, ἐντὸς τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ φθάσῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἐκ τῶν τριῶν κηλίδων τὴν μεγαλυτέραν ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ***μυχὸν τῆς Ἑκάτης,*** ἐκ δὲ τῶν δύο μικροτέρων τὴν μὲν πρὸς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς σελήνης κειμένην ὠνόμαζον ***Ἡλύσιον παιδίον,*** τὴν δὲ πρὸς τὸ κατώτερον ***πεδίον τῆς Περσεφόνης.***

Ἡ σελήνη εἶνε πολὺ μικροτέρα τῆς γῆς. Κατοικεῖται δέ, ὅπως καὶ ἡ γῆ, ἀλλ᾽ ἴσως τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ αὐτῆς εἶνε μεγαλύτερα καὶ τελειότερα τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη, ὅταν εἶνε τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐρανόν, φαίνεται, ὅταν δὲ εἶνε τὴν ἡμέραν δὲν φαίνεται. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καταλάμπει αὐτήν, καὶ δὲν φαίνεται. Ὅταν ὅμως γίνηται ἔκλειψις τοῦ ἡλίου καὶ ἀμαυρώνηται τὸ φῶς αὐτοῦ, τότε, ἂν εἶνε εἰς τὸν οὐρανόν, φαίνεται ὡς εἰς σκοτεινὸς δίσκος.

Τὴν νύκτα, ὅταν εἶνε εἰς τον οὐρανόν, εἶνε ἄλλοτε παν-

σέληνος, ἄλλοτε μηνοειδὴς καὶ ἄλλοτε ἡμίκυρτος. Πανσέληνος εἶνε, ὅταν ὅλον τὸ πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμένον μέρος αὐτῆς φωτίζηται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μηνοειδής, ὅταν κατὰ τὰς αὐξήσεις, καὶ ἀμφίκυρτος, ὅταν κατὰ τὰς φθίσεις αὐτῆς μόνον ὀλίγον μέρος ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν φωτίζηται ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη ἔχει ἐκλείψεις. Τοιαῦται συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ γῆ εὑρεθῇ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ αὐτῆς. Ἐμποδίζει ἡ γῆ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου νὰ ἔλθωσιν εἰς αὐτήν, καὶ μένει σκοτεινή.

Ἡ σελήνη, ἐπειδὴ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ῥίπτει εἰς τὴν γῆν, εἶνε ἡλιακὸν φῶς, συντελεῖ καὶ αὐτὴ ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν γέννησιν καὶ αὔξησιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῴων καὶ φυτῶν.

---

72. Ἑαρινὴ ἑσπέρα.

Πρὸς δύσιν ὁ ἥλιος κλίνει,
κ᾽ εἰς νέφη ἐκρύβη χρυσᾶ·
λεπτὴ ζεφυρῖτις φυσᾷ
κι᾽ ἀρώματα χύνει.

Ἡ γλαυξ τὸν κλαυθμόν της τονίζει
τὸ ᾄσμα σιγᾷ τῶν πτηνῶν·
ἀχλὺς τὰς μορφὰς τῶν βουνῶν
ἠρέμα σκοτίζει.

Ἀγέλη λευκὴ καταβαίνει
τὸν λόφον καὶ ἦχον γνωστὸν
συμψάλλει δμὰς ἐργατῶν,
ἐνῷ διαβαίνει.

Πρὸς τᾶσμά των μέλπ᾽ ἡ φλογέρα,
κ᾽ ἠχεῖ τῶν ἀμνῶν βληχηθμός.
Κ᾽ εὐήχων κωδώνων ῥυθμὸς
πληροῖ τὸν ἀέρα.

Ἰδοὺ καὶ ἡ λίμν᾽ ἡ μεγάλη!
εὐθύμως τραχεῖς ἁλιεῖς
ἀνέλκουν, τὴν ἄγκυραν εἷς,
τὸ δίκτυον ἄλλοι.

Καὶ μ᾽ ἔρρυθμον κτύπον τῆς κώπης
ἡ λέμβος ἐγγύς μου περᾷ·
κυλίουν μ᾽ ἁφροὺς τὰ νερὰ
καὶ τρίζει ἡ τρόπις.

Ὠχρὰ δ᾽ ἀπ᾽ ἀντίκρ᾽ ἡ Σελήνη
τὰς ἄκρας ἀφεῖσα τῆς γῆς
ἐν μέσῳ βαθείας σιγῆς
τὴν λάμψιν της χύνει.

---

73. Τὰ ἄστρα.

Τὰ ἄστρα εἶνε ὅμοια μὲ τὴν γῆν. Τὰ ἄστρα ἔχουσι καὶ αὐτὰ ἠπείρους, ὠκεανούς, ὄρη, ζῷα καὶ φυτά, ὅπως καὶ ἡ γῆ. Ὁ ὄγκος τῶν πλείστων αὐτῶν εἶνε πολὺ μεγαλύτερος καὶ ἀπὸ τὸν ὄγκον τῆς γῆς. Εἶνε δὲ σφαιροειδῆ, ὅπως ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη.

Ὁ οὐρανὸς εἶνε πλήρης ἄστρων· τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶνε μέγιστα καὶ λαμπρότατα, ἄλλα μικρότερα καὶ ὀλιγώτερον λαμπρά. Εἷς τινα μέρη τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἄστρα εἶνε πυκνότερα καὶ εἰς ἄλλα ἀραιότερα. Τινὰ ἐξ αὐτῶν ἀπέχουσιν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἄλλα περισσότερον. Τὰ ἄστρα κινοῦνται· φέρονται δὲ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ οὐχί, ὅπως φαίνονται εἰς ἡμᾶς, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς.

Οἱ ἀστέρες εἶνε δύο εἰδῶν, πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς. Οἱ πλανῆται ἴδιον φῶς δὲν ἔχουσι· καταλάμπει αὐτοὺς ὁ ἥλιος. Οἱ ἀπλανεῖς στίλβουσιν, οἱ πλανῆται δὲν στίλβουσιν· οἱ πλανῆται ἀπέχουσιν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γῆν ἢ οἱ ἀπλανεῖς

© ISIS MANOGLIO

ἀστέρες. Οὗτοι δὲ ἀπέχουσι πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν γῆν ἢ ὁ ἥλιος.

Ἡ λευκὴ ζώνη, ἥτις φαίνεται τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, ὀνομάζεται ***Γαλαξίας***· ὀνομάζεται δὲ οὕτω, διότι τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶνε λευκὸν ὡς γάλα. Ὁ Γαλαξίας εἶνε ἄθροισμα παμπόλλων ἀστέρων, οἱ ὁποῖοι δὲν διακρίνονται. Αὐτὸ τὸ λευκὸν χρῶμα, τὸ ὁποῖον φαίνεται, εἶνε τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ρίπτει ἕκαστος ἐκ τῶν παμπόλλων τούτων ἀστέρων εἰς τὸ στερέωμα.

Τὰ ἄστρα εἶνε ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὸν οὐρανόν· φαίνονται ὅμως μόνον τὴν νύκτα. Τὴν ἡμέραν δὲν φαίνονται, διότι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου λάμπει πολὺ καὶ δὲν ἀφήνει αὐτὰ νὰ φανῶσιν. Ὅταν ὅμως συμβῇ ὁλικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, τότε φαίνονται τὰ ἄστρα καὶ τὴν ἡμέραν. Ἐπίσης φαίνονται τὰ ἄστρα τὴν ἡμέραν, καὶ ὅταν τις εἶνε εἰς τὸν πυθμένα βαθέος τινὸς φρέατος καὶ ἀπ' ἐκεῖ παρατηρήσῃ τὸν οὐρανόν.

Τὰ ἄστρα κινοῦνται αἰωνίως κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς δημιουργίας αὐτῶν ὁ μέγας Δημιουργὸς τοῦ κόσμου ὥρισε νὰ κινῶνται.

---

74. *Εἰς ἓν ἄστρον.*

Ὦ σύ, ποῦ εἰς αἰθέρος τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις
δι' ἀμυδροῦ ὁρᾶσαι φωτὸς καὶ ἀβεβαίου,
ὡς ὄστρακον λευκᾶζον εἰς τὸν βυθὸν θαλάσσης
χανόμενον καὶ πάλιν φαινόμενον ἐκ νέου.
Ἐὰν ὁ μέγας οὗτος σωρὸς τῶν ἀδαμάντων
τὸ ἄκρον τῆς ἐσθῆτος ἀποτελῇ τοῦ Πλάστου,
σὺ τοῦ κρασπέδου εἶσαι τοῦ Ποιητοῦ τῶν πάντων
σμικρὸς ἀδάμας στίλβων εἰς τὰς πυκνὰς πτυχάς του!
Ἢ ἂν δὲν εἶν' ἐσθής του, ἀλλὰ βωμὸς προέχων
ἀείροον φῶς λύχνων χιλίων καὶ χιλίων,

λαμπὰς μικρὰ σὺ εἶσαι εἰς πεῖσμα τῶν βορέων,
ἄσβεστον συντηροῦσα τὸ φέγγος σου τὸ θεῖον.
Ἢ, ἂν ὁ θόλος οὗτος τοῦ στερεώματός του,
κατάστιλπνος ἐκ λίθων, σμαράγδου καὶ σαπφείρου,
δὲν εἶνε οὔτ' ἐσθής του χρυσῆ οὔτε βωμός του,
ἀλλὰ σωρεία κόσμων ἐκτάσεως ἀπείρου;
Σὺ τότε ζωογόνος, πηγὴ φωτὸς καὶ κάλλους,
ἥλιος εἶσαι φέρων πλανήτας κινουμένους,
καὶ πᾶς σου δὲ πλανήτης ὑπὸ πλανήτας ἄλλους,
ὡς πρὸς μητέρα ὄρνις μικροὺς σεσωρευμένους.
Καὶ φέρεις λοιπόν, γῆγα, ἐπὶ εὐρέων νώτων
καὶ γαίας καὶ θαλάσσας καὶ λόφους καὶ πεδία,
καὶ μυριάδας ἴσως ἄστεων πολυκρότων
πλὴν ποία των ἡ τύχη καὶ τίς ἡ ἱστορία;
Καὶ τὰ ἐν σοί, ὦ κόσμε, ὡς τὰ ἐνθάδε ῥέουν;
γεννῶνται μυριάδες καὶ μυριάδες κλαίουν
καὶ νυμφικαὶ μαρμαίρουν καὶ νεκρικαὶ λαμπάδες;
Κ' ἐνῷ ὁ ὀφθαλμός μου, ὦ ἄστρον, σ' ἀτενίζει,
σὲ διασχίζουν ἴσως στρατεύματα καὶ στόλοι,
ὑπὸ τὰ βήματά των τὸ ἔδαφός σου τρίζει
καὶ μάχαι συγκροτοῦνται καὶ πίπτουν στρατοὶ ὅλοι.
Καὶ ὅμως τόσα ὄντα, βοὴ καὶ τύρβη τόση,
ἐντὸς στενῶν τὰ πάντα ἐγκλείονται ὁρίων·
πέρα δὲ τούτων μένουν νεκρὰ καὶ σιωπῶσι,
κ' εἰς ἓν μικρὸν τὰ πάντα συγχέονται σημεῖον.
Καὶ τὸ σημεῖον τοῦτο, ποῦ στίλβει εἰς τὰ ὕψη
κι' οὐδέποτε ἢ θέσιν ἢ ὥραν δὲν ἀλλάσσει,
ἂν ἔλθῃ νύξ, κ' ἐκεῖνο δὲν ἔλθῃ, τί θὰ λείψῃ;
Εἷς κόκκος εἰς τὴν ἄμμον, ἓν φύλλον εἰς τὰ δάση.
Ὦ ἄστρον, ἀνατέλλεις αἰώνια καὶ δύεις,
κ' εἰς τὴν πληθὺν τῶν ἄστρων ἡμεῖς σὲ παροροῦμεν·
πιστῶς τὴν ὡρισμένην ὁδόν σου διανύεις,
καὶ εἶσαι ἢ δὲν εἶσαι ποτὲ δὲν ἐρωτῶμεν.
Ἡ νύξ, ὅταν ἐπέλθῃ, ὡσὰν δειλή τις κόρη;

ἔσχατον σὺ τῶν ἄστρων μὲ συστολὴν προκύπτεις,
γλυκοχαράζει μόλις, κι' ὀπίσω εἰς τὰ ὄρη,
σὺ πρῶτον ἀπὸ ὅλα τὸ πρόσωπόν σου κρύπτεις.

---

75. Τὸ ἔαρ.

Ὅταν αἱ χαριέσταται Ὧραι λαμπροφοροῦσαι ἀνοίγωσι τὸν ὡραῖον θάλαμον αὐτῶν, οἱ ἄνεμοι πνέουσιν ἁπαλῶς καὶ ἐπάγουσιν εἰς τὸν κόσμον τὸ εὔοσμον ἔαρ.

Ἐκ τῆς ἁπαλότητος τῶν ἀνέμων ἐννοοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἦλθε τὸ ἔαρ. Τί ἔξοχος πανήγυρις τῆς φύσεως! Αἱ Ὧραι σκορπίζουσιν ἐκ τοῦ θαλάμου αὐτῶν φυτὰ ὡραιότατα καὶ εὐωδέστατα. Ἄνθη ἰων τρυφερώτατα καλύπτουσι τὸ πρόσωπον τῆς ἐρασμιωτάτης γῆς. Ῥόδα στέφουσι τοὺς ἀνθρώπους. Αὐλήματα μελῳδικώτατα καὶ ᾄσματα γλυκύτατα πληροῦσι τὸν ἀέρα. Πανταχοῦ δὲ ἀντηχοῦσι τὰ βήματα τῶν εὐθύμων χορευτῶν, πανηγυριζόντων τὴν μεγάλην ταύτην ἑορτὴν τῆς φύσεως.

---

76. Θεοῦ παρουσία.

Θεὸς ὑπάρχ' εἰς οὐρανούς,
Προστάτης τῶν ἀνθρώπων.
Καὶ ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς
Τὸν βλέπ' εἰς πάντα τόπον.

***

Τὸν βλέπ' εἰς τὸν οὐράνιον
Φωστῆρα τῆς ἡμέρας
Καὶ εἰς τὸ φῶς τὸ δάνειον
Τῆς νυκτοπόρου σφαίρας.

Τὸν βλέπει ὅταν καταιγὶς
Σωρεύῃ μαῦρα νέφη,
Κι' ὅταν παρήγορος τῆς γῆς
Γαλήνη ἐπιστρέφῃ.

---

77. Τὸ ἀγροτικὸν ἀνθύλλιον.

Μικρόφυλλον ἀγροτικὸν ἀνθύλλιον
μακρὰν τοῦ κόσμου, τῶν θνητῶν μακράν,
ἐθέρμαινεν ἠρέμα εἰς τὸν ἥλιον
φαιδρὸν τὴν ὕπαρξίν του τὴν μικράν.

Δρόσοι νυκτὸς τὸ ἔλουον οὐράνιαι
ὑπὸ τῶν ἄστρων τὴν μαρμαρυγήν,
καὶ εὔχροα πλήρη ζωῆς ἐτάνυε
τὰ νέα πέταλά του τὴν αὐγήν.

Ἀόρατον, ἀγνώριστον, ἀφθόνητον,
τὸν κόσμον τῶν θνητῶν τὸν ἀγνοεῖ·
εὔδαιμον δὲν τὸν φθάνουσιν οἱ στόνοι των,
κ' εἶν' ἡ ζωὴ αὐτοῦ . . . ἄνθους ζωή.

Ἀλλ' αἴφνης, οἴμοι! διαβάτου ὄμματα
ἀπήντησεν τὸ κάλλος τῶν ἀγρῶν
κ' ἐξήλευσαν τὰ χαρωπά του χρώματα
τῶν φύλλων του τὸ χεῖλος τὸ ὑγρόν.

Τὸ ἔκοψ' ὁ σκληρός! Μόνον πιράπονον
ἄφησ' ἐν δάκρυ τ' ἄνθος τὸ μικρὸν
κ' ἐτάφη ἔτι ζῶν εἰς κόλπον ἄπονον
καὶ τὸ πρὶν θάλλον ἔκειτο νεκρόν.

---

78. Τὸ θέρος.

Κατέβρεχε τὴν γλῶσσάν σου καὶ τὰ στήθη σου. Ὁ Ἥλιος, τὸ φλογερὸν ἄστρον τῆς ἡμέρας, ἔχει ἤδη ἀνατείλῃ. Παντάπασι δὲν εἶνε εὐχάριστος ἡ ὥρα αὕτη τοῦ ἔτους. Πάντα καίονται. Πάντα διψῶσιν. Αἱ πεδιάδες καίονται. Τὰ δένδρα καὶ ἡ πόα ξηραίνονται. Ἐκ τοῦ βάθους τοῦ δάσους ἀκούεται μόνον ἡ λιγυρὰ φωνὴ τοῦ τέττιγος, ἐχχεομένη ἐκ τῶν πτερύγων αὐτοῦ. Αἱ ἄκανθαι ἀνθοῦσιν. Οἱ ἄνθρωποι λεπτύνονται καὶ ἐκνευρίζονται, διότι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γόνατα αὐτῶν φλογίζει ὁ καυστικὸς ἥλιος.

---

79. Ἡ γενναιότης τῶν Φωκίδων γυναικῶν.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Θεσσαλοὶ περιῆλθόν ποτε εἰς ἔχθραν δεινήν. Οἱ Θεσσαλοὶ θέλοντες νὰ βλάψωσι καὶ νὰ ἀφανίσωσι τοὺς Φωκεῖς συνήθροισαν μέγαν στρατὸν καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Εἶχον ἀπόφασιν νὰ φονεύσωσι πάντας τοὺς ἄνδρας καὶ νὰ αἰχμαλωτίσωσι καὶ νὰ πωλήσωσι ὡς δούλους τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία αὐτῶν.

Οἱ Φωκεῖς, ἄνδρες γενναιότατοι, μαθόντες ὅτι ὁ Θεσσαλικὸς στρατὸς πολυάριθμος εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, δὲν ἐπτοήθησαν, ἀλλὰ συνελθόντες εἰς συνέλευσιν συνεσκέπτοντο τίνι τρόπῳ ἠδύναντο ν' ἀποκρούσωσι τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην ὁ γενναῖος Δαΐφαντος, εἷς τῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, προέτεινεν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ νὰ μὴ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, ἀλλὰ λαβόντες τὰ ὅπλα νὰ τρέξωσιν εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν. Τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παιδία νὰ συναθροίσωσιν εἰς ἓν μέρος ὡρισμένον, νὰ ἐπισωρεύσωσιν ἔπειτα ἄφθονα φρύγανα καὶ ξύλα ξηρά, νὰ

θέσωσιν ὀλίγους φύλακας, καί, ἂν νικηθῶσιν εἰς τὴν μάχην, νὰ ἀναφθῇ μεγάλη πυρὰ καὶ νὰ καῶσιν ὅλοι. Οὐδεμία γυνή, οὐδὲν παιδίον νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν.

Ἡ γνώμη αὕτη ἤρεσεν εἰς τοὺς Φωκεῖς καὶ πάντες συνεφώνησαν οὕτω νὰ διαταχθῶσι τὰ πράγματα. Προέτεινεν ὅμως εἷς τῶν ἀρχόντων, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἠρωτῶντο καὶ αἱ γυναῖκες τί προετίμων, νὰ καῶσιν ἢ νὰ πέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ πωληθῶσιν ὡς δοῦλαι. Ὅπως εἶπεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Προσεκλήθησαν αἱ γυναῖκες καὶ ἠρωτήθησαν τί προτιμῶσι νὰ καῶσι ἢ νὰ πέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Αἱ γυναῖκες πᾶσαι μιᾷ φωνῇ ἐκραύγασαν, ὅτι προτιμῶσι νὰ καῶσι μᾶλλον αὐταὶ καὶ τὰ παιδία αὐτῶν ἢ νὰ πέσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Ἐπῄνουν δὲ τὸν Δαΐφαντον, ὅστις πρῶτος προέτεινε τὴν γνώμην ταύτην, καὶ πλέξασαι στέφανον ἐξ ἀνθέων ἐστεφάνωσαν αὐτόν.

Ἀλλ' ἔδωκε ὁ Θεὸς καὶ ἐνικήθησαν οἱ Θεσσαλοί, καὶ οὕτως ἐσώθησαν αἱ μεγαλόφρονες αὗται γυναῖκες.

---

80. Ἡ πρωΐα.

Καὶ πάλιν χρωματίζεται
Ροδόχρους ἡ αὐγή,
Καὶ μὲ ὑγροὺς ποτίζεται
Ἀδάμαντας ἡ γῆ.

Ξανθὸν κοσμεῖ διάδημα
Ἀκτίνων τὰ βουνά,
Κ' ἐγείρουσι κελάδημα
Ἀμέτρητα πτηνά.

Ἡ φύσις καὶ τὰ πλάσματα
Ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν
Μ' εὐγνωμοσύνης ᾄσματα
Καὶ δοξολογιῶν.

Φῶς ἱλαρὸν ἐνδύεται
Ἡ πλάσις τὸ πρωΐ,
Καὶ πανταχοῦ μηνύεται
Ἀνήσυχος ζωή.

---

81. Ἡ θήρα τοῦ ἐν τῷ Παρνασῷ κάπρου.

Ὁ Παρνασὸς εἶνε ὄρος πολὺ ὑψηλόν. Δένδρα πυκνὰ καὶ πολὺ ὑψηλὰ καλύπτουσιν αὐτόν. Τὰ κοιλώματα καὶ αἱ ὀφρύες αὐτοῦ εἶνε πολὺ ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους. Αἱ νάπαι καὶ αἱ λόχμαι πολὺ πυκναί, τόσον πυκναί, ὥστε οὔτε οἱ σφοδρότατοι ἄνεμοι οὔτε αἱ καυστικώταται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου οὔτε αἱ ραγδαιόταται βροχαὶ δύνανται ποτε νὰ διαπεράσωσιν αὐτάς. Κατὰ γῆς δὲ ἀμέτρητον πλῆθος ξηρῶν φύλλων κεχυμένων. Ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ μεγαλοπρεπὲς μέρος, διέμενεν ὁ φοβερὸς κάπρος, τὸν ὁποῖον ἐζήτει ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ Ὀδυσσεύς, μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Αὐτολύκου νὰ φονεύσωσιν.

Ἦτο πρωΐα. Μόλις αἱ χρυσαῖ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν προβάλλει εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἤρχιζον νὰ καταλάμπωσιν τὰς πεδιάδας, ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Αὐτολύκου συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν ἰχνευτικῶν κυνῶν εἰς τὴν πυκνοτάτην λόχμην, ὅπου ἔμενε τὸ θηρίον. Ὁ φοβερὸς κάπρος, ἅμα ἤκουσε τὰς ὑλακὰς τῶν κυνῶν καὶ τὸν κτύπον τῶν ποδῶν τῶν ἀνθρώπων, πάραυτα ἐκτινάσσεται ἐκ τῆς λόχμης αὐτοῦ. Αἱ τρίχες τῆς λοφιᾶς του ἀνορθοῦνται, πῦρ καὶ φλόγες ἐξέρχονται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀτρόμητος ἵσταται πρὸ τῶν κυνηγῶν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ρίπτει τότε τὸ ἀκόντιον κατ' ἐπάνω του, ἀλλ' ὁ κάπρος ὁρμᾷ κατ' αὐτοῦ, ἐμπήγει τὸν ὀξὺν ὀδόντα αὐτοῦ εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ γόνατος τοῦ Ὀδυσσέως, διασπᾷ πολὺ κρέας ἐξ αὐτοῦ καὶ

καταπίπτει τέλος εἰς τὴν κόνιν μηκώμενος. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἶχε πληγώσῃ αὐτὸν θανασίμως κατὰ τὸν δεξιὸν ὦμον.

---

82. Ὁ Ἄθως.

Κρυσταλλωμένε Ἄθωνα! τὸ ὕψος σου θαυμάζω.
καὶ βλέπων σε τὴν δεξιὰν τοῦ Πλάστου σου δοξάζω.
Τὸ φῶς λαμβάνει τοὐρανοῦ ἡ κορυφή σου πρώτη
καὶ εἰς τοῦ Ἅδου φθάνουσιν οἱ πόδες σου τὰ σκότη.

Διάδημ' ἀδαμάντινον τὴν κορυφήν σου στέφει,
τὰ δάση ἔχεις ζώνην σου, κἂι κόμην σου τὰ νέφη.
Ἡ ἀστραπὴ τὸ βλέμμα σου, ὁ χείμαρρος φωνή σου,
καὶ ὁ ἀνεμοστρόβιλος ἡ βροντερὰ πνοή σου.

Κσθὼς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς κτίσεως ἀρχαῖος,
σὺ πρῶτος ἔλαβες ζωὴν καὶ θέλεις τελευταῖος
προσφέρῃ τὸν αὐχένα σου ᾽ς τὸν αἱμοβόρον χρόνον
νὰ τρέχῃ βλέπεις ὑπὸ σὲ ἡ κόνις τῶν αἰώνων.

Κατακλυσμὸς δὲν ἔλουσε τὸ μέγα μέτωπόν σου,
ἀσπάζεται ἡ θάλασσα τὰς ἄκρας τῶν ποδῶν σου.
Ὦ φύσις! τόσα τέκνα σου χωρὶς ψυχὴν κ' αἰσθήσεις,
αἰῶνας ζῶσι, καθὼς σύ, ὦ αἰωνία φύσις!

---

83. Ἡ καλὴ συναναστροφή.

Περιεπάτουν καὶ εἶδον φύλλον
ξηρόν, πλὴν χύνον ὀσμὴν γλυκεῖαν,
λαβὼν δ' ἀμέσως τὸ ἐσφραινόμην,
μὲ τέρψιν θείαν.

— Εὐωδιάζεις πολύ, τῷ εἶπον·
μὴ εἶσαι ῥόδον εὔχρουν τῶν κήπων;

— Δὲν εἶμαι ῥόδον, μοὶ ἀπεκρίθη,
ἀλλὰ συνέζησα πρὸν μ' ἐκεῖνο.
Ἐντεῦθεν ἔχω τὴν εὐωδίαν,
ἣν διαχύνω.

---

84. Ἡ γῆ καὶ ἡ ἀναλλοίωτος τάξις τοῦ κόσμου.

Ἡ γῆ εἶνε ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ καὶ μάλιστα ἓν τῶν μικροτέρων ἄστρων αὐτοῦ. Ἡ γῆ εἶνε στρογγύλη, ὅπως στρογγύλος εἶνε ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἄστρα. Ὁ ὄγκος τῆς γῆς εἶνε σφαιροειδὴς καὶ πολὺ μικρότερος τοῦ ὄγκου τοῦ ἡλίου καὶ πλείστων ἄλλων ἀστέρων.

Ἡ γῆ κινεῖται συγχρόνως δύο κινήσεις· στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα καὶ συγχρόνως περιφέρεται καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Ἡμεῖς δὲν αἰσθανόμεθα, ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ ἐν τούτοις αὐτὴ περιστρέφεται. Ἡμεῖς δὲν αἰσθανόμεθα, ὅτι ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον· ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι ἡ γῆ μένει ἀκίνητος καὶ ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς. Ἐν τούτοις συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον καὶ ὄχι ὁ ἥλιος περὶ τὴν γῆν.

Ὁ Ἕλλην σοφὸς Θαλῆς, ὁ καταγόμενος ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πόλεως Μιλήτου καὶ ζῶν περὶ τὰ 600 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, εἶνε ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδής.

Ὁ Ἕλλην φιλόσοφος Φιλόλαος, καταγόμενος ἐκ τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς πόλεως Κρότωνος καὶ ζῶν περὶ τὰ 430 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, εἶνε ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται. Ὅλος ὁ κόσμος ἕως τότε ἐπίστευεν ὅτι ἡ γῆ μένει ἀκίνητος.

Οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι Ἡρακλείδης καταγόμενος ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πόλεως Ἡρακλείας καὶ ζῶν περὶ τὰ 439 ἔτη πρὸ Χριστοῦ καὶ Ἔκφαντος ὁ καταγόμενος ἐκ τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς πόλεως Συρακουσῶν καὶ ζῶν περὶ τὰ 370 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, εἶνε οἱ πρῶτοι εἰπόντες ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ μάλιστα ὅτι στρέφεται ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Ὁ Μέγας Ἕλλην ἀστρονόμος Ἀρίσταρχος, καταγόμενος ἐκ τῆς ἑλληνικῆς νήσου Σάμου καὶ ζῶν περὶ τὰ 260 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, εἶνε ὁ πρῶτος εἰπὼν ὅτι ἡ γῆ οὐ μόνον στρέφεται περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς, ἀλλὰ περιφέρεται καὶ περὶ τὸν ἥλιον καὶ δὴ «κατὰ λοξοῦ κύκλου», δηλ. ἐν ἐκλειπτικῇ.

Ἡ νὺξ καὶ ἡ ἡμέρα γίνονται ἕνεκα τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς. Τὸ μέρος τῆς γῆς τὸ ὁποῖον εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον καὶ φωτίζεται ὑπ' αὐτοῦ, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον καὶ δὲν φωτίζεται ὑπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

Ἡ γῆ βρίθει φυτῶν, ζῴων, πηγῶν καὶ ποταμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς μὲν ῥέουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἄλλοι δὲ ῥέουσιν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Εἶνε δὲ ἐστολισμένη μὲ παντὸς εἴδους χλόην, μὲ ὄρη ὑψηλά, μὲ δάση πολύδενδρα καὶ μὲ πόλεις, τὰς ὁποίας τὸ σοφὸν ζῷον, ὁ ἄνθρωπος, ἔδρυσεν. Ἔχει δὲ καὶ νήσους μικρὰς καὶ μεγάλας. Αἱ λεγόμεναι ἤπειροι εἶνε νῆσοι μεγάλαι, διότι καὶ αὐταὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν. Δὲν εἶνε μόνον τρεῖς αἱ ἤπειροι αὐταί, τὰς ὁποίας γνωρίζει ὁ κόσμος, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρικὴ καὶ ἡ Εὐρώπη. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἤπειροι (αἱ ὕστερον ἀνακαλυφθεῖσαι Ἀμερικὴ καὶ Αὐστραλία).

Δύο εἶνε τὰ μέρη ἐκ τῶν ὁποίων συνίσταται ἡ γῆ· ἡ ξηρὰ καὶ τὸ ὕδωρ. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ξηρᾶς προκύπτουσιν αἱ ἤπειροι καὶ αἱ νῆσοι, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος αἱ πηγαί, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι καὶ ἡ θάλασσα.

Ἡ γῆ ἔξωθεν περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀέρος, εἰς τὰ βάθη δὲ αὐτῆς εἶνε πῦρ. Ἕνεκα τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ πυρὸς συμβαί-

νουσιν ὁμίχλαι, δρόσοι, βροχαί, χιόνες, χάλαζαι, ἄνεμοι, βρονταί, ἀστραπαί, κεραυνοί, καταιγίδες, θύελλαι, λαίλαπες, σεβδιλοι. Ἕνεκα δὲ τοῦ πυρός, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, γίνονται εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν πολλὰ καὶ διάφορα πάθη.

Εἰς τὴν ξηρὰν γίνονται δηλ. σεισμοὶ καὶ ἀκούονται ὑποχθόνιοι μυκηθμοί. Ἐκ τῶν ἡφαιστείων καπνοὶ καὶ φλόγες ἀναδίδονται, μύδροι πύρινοι ἐκτινάσσονται, λάβα καυστικωτάτη χύνεται, χάσματα ἀνοίγονται, μέρη τῆς γῆς καταδυθίζονται, χλιαρὰ καὶ θερμὰ καὶ ζέοντα ὕδατα ἀναβλύζουσι, βράχοι καὶ πέτραι καὶ πηγαὶ ἐκεῖ, ὅπου πρότερον δὲν ὑπῆρχον ἀναφαίνονται.

Εἰς τὴν θάλασσαν σχεδὸν τὰ αὐτὰ γίνονται. Καὶ ἐκεῖ ἕνεκα τοῦ πυρὸς τοῦ ὑποχθονίου χάσματα εἰς τὸν πυθμένα αὐτῆς ἀνοίγονται. Τὰ ὕδατα πρὸς τὸ πέλαγος ἀποσύρονται, ἄλλα τὴν ξηρὰν κατακλύζουσιν. Ἡφαίστεια σχηματίζονται, καπνοὶ καὶ φλόγες ἐξ αὐτῶν ἐξέρχονται. Ἐκβολαὶ ποταμῶν μεταποτίζονται, πηγαὶ ἀναβλύζουσι, θαλάσσια ρεύματα καὶ δῖναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους καὶ εἰς τοὺς πορθμοὺς γίνονται.

Ἕνεκα πάντων τούτων πολλαὶ μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς μέχρι τοῦδε ἐγένοντο. Πολλὰ μέρη αὐτῆς ἡνωμένα πρότερον σεισμοὶ ἰσχυροὶ διεχώρισαν Πολλὰ μέρη τῆς γῆς βροχαὶ ραγδαίόταται κατεποντίσθησαν. Πολλὰς ἠπείρους τὰ κύματα τῆς θαλάσσης ἐπελθόντα εἰς λίμνας καὶ εἰς θαλάσσας μετέβαλον. Πολλὰς θαλάσσας τὰ κύματα ἐπελθόντα εἰς ἠπείρους μετέβαλον. Πολλὰς πόλεις οἱ τυφῶνες καὶ αἱ λαίλαπες ἠφάνισαν. Πολλὰ μέρη τῆς γῆς πῦρ καὶ φλόγες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐλθοῦσαι κατέφλεξαν. Πολλὰ μέρη τέφρα ἐκ τῶν ἡφαιστείων διασκορπισθεῖσα κατέχωσεν. Ἀπέραντοι ἐκτάσεις τῆς γῆς ἐκ τῆς λάβας τῶν ἡφαιστείων ἠφανίσθησαν.

Καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ὁ κόσμος εἶνε περικαλλέστατος καὶ ἡ τάξις, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς αὐτόν, τελειοτάτη. Ἀπὸ καταβολῆς

κόσμου, ἀπὸ τοῦ χρόνου δηλ., καθ' ὃν ὁ μέγας Δημιουργὸς τοῦ κόσμου ἐδημιούργησεν αὐτόν, τὰ ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη κινοῦνται πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Οὔτε ἐστάθησάν ποτε οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον ἐκινήθησάν ποτε. Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τοῦ χρόνου δηλ., καθ' ὃν ὁ μέγας Δημιουργὸς τοῦ κόσμου ἐδημιούργησεν αὐτόν, γίνεται ἡμέρα καὶ νύξ, φῶς καὶ σκότος. Δύει ὁ ἥλιος καὶ φαίνονται τὰ ἄστρα, ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ ἀφανίζονται τὰ ἄστρα. Ἡ σελήνη μένει καὶ τόρα ἐπὶ τόσας ἡμέρας εἰς τὸν οὐρανόν, ὅσας ἔμεινε καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας· καὶ τόρα φθίνει καὶ αὐξάνει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπως καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς δημιουργίας ἕως τόρα ὁ χειμὼν ἔρχεται μετὰ τὸ φθινόπωρον, τὸ φθινόπωρον μετὰ τὸ θέρος, τὸ θέρος μετὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ ἔαρ μετὰ τὸν χειμῶνα καὶ οὕτω καθεξῆς, πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ οὐδέποτε κατ' ἄλλην. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς δημιουργίας μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὰ φυτὰ κατὰ τὰ ζῷα γεννῶνται, αὐξάνουσι, γηράσκουσι καὶ ἐγκαταλείπουσι τὴν θέσιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν· ἡ γῆ τρέφει πάντα τὰ ἐν αὐτῇ γεννώμενα ζῷα καὶ φυτὰ καὶ καὶ αὐτὴ δέχεται αὐτά. Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὁ ἥλιος λάμπει, οἱ ἀστέρες στίλβουσιν, οἱ ἄνεμοι πνέουσιν, οἱ ποταμοὶ ρέουσιν, ἡ σφαῖρα κυλίεται, ὁ κύβος ἵσταται, οἱ δελφῖνες κολυμβῶσιν, οἱ ἀετοὶ πετῶσιν, αἱ ἀηδόνες ψάλλουσι, τὰ ῥόδα εὐωδιάζουσι. Ποτὲ οἱ ποταμοὶ δὲν ἐστάθησαν, ποτὲ οἱ ἀετοὶ δὲν ἐκολύμβησαν, ποτὲ οἱ δελφῖνες δὲν ἐβάδισαν, ποτὲ τὰ ῥόδα δὲν ἔψαλαν, ποτὲ ἀπὸ τῆς ὥρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ πλάσις ἐξῆλθε ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ μεγάλου Δημιουργοῦ αὐτῆς, μέχρι τῆς ὥρας ταύτης. Ἡ πορεία τοῦ κόσμου εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ τελειοτάτη καὶ ἀναλλοίωτος.

85. Πῶς σῴζεται ὁ ναύτης Πύρρος ἐκ σφοδρᾶς τρικυμίας.

Μίαν πρωΐαν τοῦ φθινοπώρου ὁ Πύρρος, εὐτολμος ναύτης ἐκ Κερκύρας, εἶχεν ἀποπλεύσει ἐξ αὐτῆς διὰ μικρᾶς λέμβου.

Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἀνέφελος καὶ ὁ ἄνεμος σῦριος.

Ἀφοῦ ἤπλωσε τὸ πανίον, ἐκάθισε παρὰ τὸ πηδάλιον καὶ ἐκυβέρνα μετὰ δυνάμεως καὶ δεξιότητος, διευθυνόμενος πρὸς τὴν Πάργαν.

Ἡ λέμβος ἔτρεχε ἐλαφρά, χαράττουσα ὄπισθεν ἀφρώδη λευκὴν αὖλακα.

Ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ καιρὸς ἤρχισε νὰ μεταβάλληται. Ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται νέφη εἰς τὸν ὁρίζοντα, τὰ ὁποῖα βαθμηδὸν ηὔξανον καὶ ἐγίνοντο σκοτεινὰ καὶ μετ' ὀλίγον ἐκάλυψαν τὸν ἀπέραντον οὐρανόν. Σκότος βαθὺ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἤπλώθη καὶ ἐπὶ τῶν ἀπέναντι ἀκτῶν τῆς Ἠπείρου.

Ἄνεμοι ἐνάντιοι ἤρχισαν νὰ πνέωσιν ἐξ ὅλων τῶν σημείων τοῦ ὁρίζοντος καὶ νὰ συγκρούωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ταράττοντες αὐτὴν καὶ ἀνυψοῦντες πελώρια κύματα.

Ἡ καρδία τοῦ ναύτου κτυπᾷ καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ πρὸς στιγμὴν τρέμουσι· «τί θὰ γίνω;», εἶπε στενάζων, «ποῖος γνωρίζει, ἂν θὰ προφθάσω νὰ πατήσω εἰς τὴν ξηράν; Ἄχ! Πόσον μαῦρα εἶνε τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα σκεπάζουσι τὸν οὐρανόν! Πόσον βαθέως ἀνοίγουσι τὰ κύματα! Μετὰ πόσης λύσσης φυσῶσιν οἱ ἄνεμοι καὶ συγκρούονται! Ἦλθεν ἡ τελευταία μου ἴσως στιγμή. Ὦ δυστυχὴς μητέρα καὶ ἀδελφή! Μόνον σᾶς σκέπτομαι· περιμένετε ἴσως νὰ ἐπανέλθω· τίς οἶδε σήμερον, ἂν δὲν ταφῶ εἰς τὰ ἄγρια κύματα!».

Ἐνῷ ἔλεγε τατα, κῦμα μέγα καὶ πλατὺ εἰσώρμησεν εἰς τὴν λέμβον, τὴν ὁποίαν περιέστρεψε.

Τὸ πηδάλιον φεύγει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ναύτου, ὅστις

ἐκσφενδονᾶται μακρὰν αὐτοῦ καὶ τῆς λέμβου. Οἱ ἄνεμοι συμπλέκονται μετὰ φοβερᾶς συστροφῆς, θραύουσι τὸν ἱστὸν εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκτινάσσουσι μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ μικρὸν ἱστίον καὶ τὴν κεραίαν ὁμοῦ.

Πολλὴν ὥραν ὁ ναύτης μένει βυθισμένος ἐντὸς τῆς θαλάσσης, διότι βαρύνουσιν αὐτὸν τὰ φορέματα καὶ ἡ ὁρμὴ τῶν κυμάτων ἐμποδίζει αὐτὸν ν' ἀνέλθῃ.

Ἀλλὰ δὲν χάνει τὸ θάρρος αὐτοῦ. Καταβάλλει πάσας τὰς δυνάμεις καὶ τέλος ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, πτύων ἐκ τοῦ στόματος ἅλμην πικράν.

Ἂν καὶ καταβεβλημένος, δὲν λησμονεῖ τὴν λέμβον, ἀλλὰ μεθ' ὁρμῆς σχίζων τὸ κῦμα ἁρπάζει αὐτὴν καὶ καθίσας ἐντὸς ταύτης ἀποφεύγει ἀκόμη τὸν πνιγμόν.

Ἐν τούτοις τὰ κύματα παραφέρουσι τὴν λέμβον τῇδε κακεῖσε, οἱ δ' ἄνεμοι ἀπωθοῦσιν αὐτὴν πότε ὁ εἷς καὶ πότε ὁ ἄλλος μακρὰν τῆς ἀκτῆς.

Ὁ ναύτης δὲν ἀπελπίζει· «ἐν ὅσῳ», ἐσκέπτετο, «ἡ μικρά μου λέμβος ἀντέχει ἐπὶ τῶν κυμάτων, δὲν θ' ἀφήσω αὐτήν. μεθ' ὑπομονῆς θὰ ὑποφέρω τὰ βάσανά μου· θὰ πέσω γυμνὸς εἰς τὰ κύματα, ἂν διαλυθῇ ὑπ' αὐτῶν, θὰ κολυμβῶ πάσῃ δυνάμει· δὲν θὰ πνιγῶ· ἐκ τοῦ λαιμοῦ μου κρέμαται μικρὸς σταυρός, τὸν ὁποῖον μοὶ ἐχάρισεν ἡ καλή μου μήτηρ· αὐτὸς θὰ μὲ βοηθήσῃ!».

Ἐν' ᾧ οὕτως ἐσκέπτετο ὁ ναύτης, ἓν ἄγριον κῦμα ὑψώθη ὀρθὸν καὶ μετὰ λύσσης ἐπέπεσε κατὰ τῆς λέμβου. Καὶ τὸν μὲν ναύτην παρέσυρεν, ἀνέτρεψε δὲ τὴν λέμβον.

Ταχὺς κατορθώνει τότε ν' ἀνέλθῃ ἐπ' αὐτῆς μίαν στιγμήν, ἐκδύεται, φιλεῖ τὸν ἐπὶ τοῦ στήθους μικρὸν σταυρόν, πίπτει πρηνὴς εἰς τὴν θάλασσαν καί:

«Θεέ μου! Σῶσόν με!», λέγει καὶ ἁπλώνει τὰς χεῖρας καὶ μεθ' ὁρμῆς κολυμβᾷ.

Ὁ Θεὸς ἤκουσε τοὺς λόγους τοῦ πιστοῦ ναύτου· ἡ ὁρμὴ τῶν ἀνέμων πραΰνεται καὶ τὰ κύματα κυλίονται ἡμερώτερα.

Μέχρι τῆς ἑσπέρας κολυμβᾷ μετὰ θάρρους· ἀκριβῶς οἱ

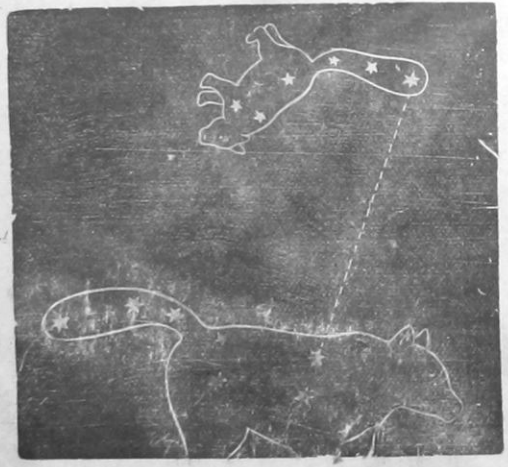
ἄνεμοι τότε τελείως ἔπαυσαν νὰ φυσῶσι καὶ τὰ κύματα στρώνονται, γαλήνη δ' ἁπλώνεται εἰς ὅλην τὴν θάλασσαν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ναύτης φθάνει εἰς τὴν παραλίαν.

---

86. Πῶς δύνανται οἱ ταξιδεύοντες νὰ εὑρίσκωσι τὰ 4 σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

Ἐὰν σταθῇ τις ἀπέναντι τῆς **ἀνατολῆς** καὶ ἐκτείνῃ τὰς δύο χεῖρας, θὰ ἔχῃ πρὸς ἀριστερὰν τὴν μὲν τὸν ***βορρᾶν***,

πρὸς τὴν δεξιὰν δὲ τὸν ***νότον*** καὶ ὄπισθεν τὴν ***δύσιν***· ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις ὁ βορρᾶς καὶ ὁ νότος εἶνε τὰ ***τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος***.

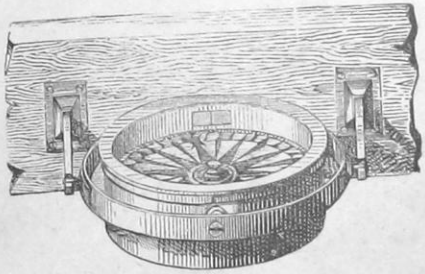
Τὸ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον ἄκρον τῆς γῆς καλοῦνται ***πόλοι***.

Εἰς τὴν θάλασσαν δὲν ὑπάρχουσιν ὁδοὶ κεχαραγμέναι, ὅπως εἰς τὴν ξηράν.

Ὅταν λοιπὸν τὸ πλοῖον πλέῃ ἀνοικτὰ καὶ δὲν φαίνηται τίποτε ἄλλο κύκλῳ ἢ θάλασσα μόνον πλατεῖα καὶ ἄνω κυανοῦς οὐρανὸς τί θὰ γίνῃ; Μὴ πλανηθῇ καὶ δὲν φθάσῃ ἐκεῖ, ὅπου πλέει;

Ὁ ναύτης δὲν ἀνησυχεῖ· γνωρίζει, εἰς ποῖον σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος κεῖται ἡ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν πλέει, καὶ ὁ δρόμος τοῦ ἡλίου δεικνύει εἰς αὐτὸν τὰ ***τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος***. Διευθύνει λοιπὸν ἐκεῖ ἀσφαλῶς τὸ πλοῖον.

Ἀλλὰ τὴν νύκτα; Καὶ τότε ὁ ναύτης ἄφοβος πλέει. Ἐν

μέσῳ τοῦ σκότους ἀναβλέπει πρὸς τὸν ἔναστρον οὐρανόν.

Ἐν τῷ βορείῳ μέρει αὐτοῦ λάμπουσιν ἑπτὰ ἀστέρες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τέσσαρες σχηματίζουσι τετράγωνον, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς κεῖνται ὄπισθεν ὡς οὐρά. Τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον σχηματίζουσιν οὕτως οἱ ἀστέρες οὗτοι, ὁμοιάζει πρὸς μεγάλην ἄρκτον καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ***Μεγάλη Ἄρκτος***. Ὄχι μακρὰν τῆς Μεγάλης Ἄρκτου ἑπτὰ ἄλλοι ἀστέρες ἀποτελοῦσι σχῆμα, ὁμοιάζον πρὸς μικρὰν ἄρκτον, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦτο καλεῖται ***Μικρὰ Ἄρκτος***. Πᾶς τις δύναται νὰ διακρίνῃ αὐτὴν εὐκόλως. Ἀπέναντι δηλαδὴ τῆς οὐρᾶς τῆς Μεγάλης Ἄρκτου κεῖνται οἱ τέσσαρες ἀστέρες τῆς **Μικρᾶς** καὶ ἀπέναντι τῆς οὐρᾶς τῆς Μικρᾶς κεῖνται οἱ τέσ-

σαρες ἀστέρες τῆς Μεγάλης. Ὁ τελευταῖος λαμπρὸς ἀστὴρ τῆς οὐρᾶς τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου μένει ἀκίνητος πάντοτε καὶ εἶνε πλησιέστερος πρὸς τὸν βόρειον πόλον, διὰ τοῦτο καὶ καλεῖται **πολικὸς ἀστήρ.** Ἐκ τοῦ πολικοῦ λοιπὸν ἀστέρος ὁδηγούμενος ὁ ναύτης διακρίνει τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος καὶ πλέει τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν θέλει.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, ὅταν νέφη καλύπτωσι τὸν οὐρανόν, ἄφοβος πάλιν πλέει ὁ ναύτης· διότι δεικνύει εἰς αὐτὸν τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος ἡ **πυξίς.**

Ἡ πυξὶς εἶνε θαυμασία ἐφεύρεσις. Ἐντὸς μικρᾶς θήκης, στρογγύλης, ὁμοίας πρὸς τὸ ὡρολόγιον ἡμῶν, στηρίζεται βελόνη ἐκ μαγνήτου ὁριζοντία, καλουμένη **μαγνητικὴ βελόνη.**

Ἡ αἰχμὴ αὐτῆς δεικνύει πάντοτε πρὸς βορρᾶν. Εἶνε πολὺ εὐαίσθητος καὶ κατὰ τὴν ἐλαφροτέραν κίνησιν ταλαντεύεται· ἀλλ' εἶνε καὶ διαρκῶς ἐπίμονος· ἡ αἰχμὴ αὐτῆς ἐννοεῖ νὰ δεικνύῃ πάντοτε τὸν βορρᾶν.

Ἀμέριμνος λοιπὸν ὁ ναύτης διακρίνει διὰ τῆς πυξίδος τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος καὶ πλέει ἀσφαλῶς πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον κεῖται ἡ χώρα.

---

87. Ὁ Φάρος.

Ὅταν κατὰ τὰς σκοτεινὰς νύκτας πλέῃ τὸ πλοῖον, ἂς μὴ νομίσῃ κανείς, ὅτι εἶνε φόβος νὰ προσκρούσῃ καὶ συντριβῇ **εἰς σκοπέλους** ἢ νὰ ἐξοκείλῃ εἰς τὴν ἀκτήν.

Ὄχι! Ὅπως τὴν νύκτα οἱ φανοὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν πόλεων φωτίζουσι τὸν δρόμον ἡμῶν, οὕτως οἱ **φάροι** ὁδηγοῦσιν ἐν ἀσφαλείᾳ τὸ πλοῖον κατὰ τὸν δρόμον αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων.

Ὁ φάρος εἶνε πύργος ὑψηλὸς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐκτισμένος. Εἰς τὴν κορυφὴν φέρει λυχνίαν μεγάλην, τὴν ὁποίαν

ἀνάπτει ὁ φύλαξ τοῦ φάρου, εὐθὺς ὡς ὁ ἥλιος δύσῃ. Ὁ φάρος ἐξακοντίζει τότε φῶς διασχίζον τότε φῶς εἰς ἀπόστασιν μιλλίων πολλῶν.

Τὸ φῶς ἐκεῖνο εἶνε ἄλλοτε μὲν ἐρυθρὸν ὡς τὸ αἷμα, ἄλλοτε πράσινον καὶ ἄλλοτε λευκὸν ὡς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Τὰ ποικίλα ταῦτα χρώματα εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ φάρου. Διὰ τούτων φωνάζει τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς ναύτας:

«Προσοχή! Πλεύσατε πλατύτερον· ἐδῶ εἶνε ἀκτὴ καὶ θὰ συντριβῆτε. Πλεύσατε πλησιέστερον· αὐτοῦ εἶνε σκόπελος καὶ θὰ προσκρούσητε. Ἀκολουθήσατε τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν φωτίζει τὸ χρωματισμένον μου φῶς· μένετε ἥσυχοι· ἐγὼ σᾶς φωτίζω· διὰ τοῦτο εὑρίσκομαι ἐδῶ!».

Ὁ πιστεύων σῴζεται.

---

88. Ἡ προσευχή.

Τὴν ὥρα, ποῦ προσεύχεται
μὲ χέρια σταυρωμένα,
μὲ μάτια δακρυσμένα,
ἀθῷα λευκὴ ψυχή,

* * *

λευκοντυμένος ἄγγελος
ἀπὸ τὰ νέφη γέρνει
κι' ὅλα τὰ λόγια παίρνει,
ποῦ λέγ' ἡ προσευχή.

* * *

Καὶ φεύγ' εὐθὺς καὶ χάνεται
καὶ τὸν ἀέρα σχίζει

καὶ πάει 'κεῖ 'ποῦ ἀρχίζει
ἀθάνατη ἡ ζωή.

***

Καὶ μέσα 'ς τὸν παράδεισο
σπέρνει τὰ λόγια ἐκεῖνα
κι' ἄνθη χλωρὰ καὶ κρίνα
φυτρώνουν τὸ πρωΐ.

***

Καὶ τ' ἄνθη αὐτὰ τῆς προσευχῆς,
'ποὺ εὐγενικὰ μυρίζουν,
τὸν σπόρον των σκορπίζουν
γύρω τριγύρω ἐκεῖ.

***

Κι' ἀγάλια ἀγάλια γίνεται
καινούργιο περιβόλι,
'ποῦ τὸ ποτίζουν ὅλοι
οἱ ἄγγελοι οἱ λευκοί.

***

Γιὰ τοῦτ', ὅποιος προσεύχεται
μὲ χέρια σταυρωμένα,
μὲ 'μάτια δακρυσμένα
σὲ λύπη ἢ χαρά,

***

θ' αὐρῇ μέσ' 'ς τὸν παράδεισο,
ὅταν τὸν κόσμο ἀφήσῃ,
γωνιὰ νὰ κατοικήσῃ
μὲ λούλουδ' ἀνθηρά.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΓΑΛΑΤΑ, ΟΔΟ ΜΑΧΜΟΥΤΙΕ, ΑΡΙΘ. 19

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ 1912

Α. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ***Πειραματικὴ Φυσικὴ μετὰ στοιχείων Χημείας*** πρὸς χρῆσιν τῶν Ἀστικῶν Σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων μετὰ 140 εἰκόνων καὶ σχημάτων.

Α. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. ***Φυσιογνωσία*** ἤτοι ***Σύντομος περιγραφὴ τῶν κυριωτέρων ζώων, φυτῶν καὶ ὀρυκτῶν*** πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, μετὰ πλείστων καλλιτεχνικῶν εἰκόνων, εἰς τεῦχη δύο.

Τεῦχος Α΄ διὰ τὴν τρίτην τάξιν Γρ. 4
Τεῦχος Β΄ διὰ τὴν τετάρτην τάξιν Γρ. 5.

Α. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ. ***Στοιχεῖα Ἀνθρωπολογίας καὶ Ὑγιεινῆς*** πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν Σχολῶν μετὰ πολλῶν καλλιτεχνικῶν εἰκόνων. Γρ. 5.

Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματάριον πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν Σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, συντεταγμένον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι ἐγκριθέντων ὑπὸ τῆς Α΄ ἐπιτροπείας πρὸς ἔγκρισιν βιβλίων, εἰς τεύχη 6, διὰ τὰς ἓξ τάξεις τῶν ἀστικῶν Σχολῶν, μετὰ πολλῶν εἰκόνων, ἐγχρώμων ὁλοσελίδων.

ΜΙΧ. ΜΙΧΑ. ***Σειρὰ εὐμεθόδων Τουρκικῶν*** βιβλίων (Ἀλφαβητάριον, Ἀναγνωστικὸν καὶ Στοιχειώδης Γραμματική), κατὰ νεωτάτην μέθοδον συντεταγμένη.

ΤΙΜΑΤΑΙ ἄδετον . . . . . Γρ. 5.
» δεδεμένον . . . . » 6.